

temporum prædictionis exitus (16) ac finis est. Sin autem longe abest a tua virtute, ipse cum Seraphim, vir beate, qui inaccessæ Trinitati assistas, ac ter sanctum modulum illi ter sancto ter sancte proloquaris, divino tuo ad nos spiritu propior accede, ac seraphico igneorum eloquiorum calculo, atque carbone indigna continge labia, emundansque ab iniquitate, ac perfectiori adimplens sacra scientia, divinioraque dignans consummatione; primum quidem sanctæ Trinitatis secretiore doctrina ac

scientia divina, nostram divinius sublimiusque mentem adimple; tum vero admirabilium tuarum virtutum dignos laudatores effectos, in tua nos incontaminata ac immortalia comineantes tabernacula suscipe; ut tua ope clariore ac diviniore claritate, atque gratia supra quam exuberantes, digne tecum Deo claritatem dare mereamur, cum Patre, et Filio, et Spiritu sancto, una Deitate, et regno, et potentia, nunc et semper, et in sæcula sæculorum. Amen.

(16) Ad calcem scilicet orat. 20.

ΤΟΥ ΕΝ ΑΓΙΟΙΣ ΠΑΤΡΟΣ ΗΜΩΝ

ΙΓΝΑΤΙΟΥ

ΑΡΧΙΕΠΙΣΚΟΠΟΥ ΚΩΝΣΤΑΝΤΙΝΟΥΠΟΛΕΩΣ

ΒΙΟΣ ΗΤΟΙ ΑΘΛΗΣΙΣ,

Συνεγράφη δὲ παρὰ Νικήτου δούλου Ἰησοῦ Χριστοῦ, τοῦ καὶ Δαυὶδ, τοῦ Παφλαγόρος.

S. P. N. IGNATII

ARCHIEPISCOPI CONSTANTINOPOLITANI

VITA SIVE CERTAMEN,

Auctore Niceta servo Jesu Christi, cognomento Davide Paphlagone (1)

(Mansi, Concil, tom XVI, col. 209.)

Præclarum juxta et salutare est, cum cæterorum quidem sanctorum omnium res in vita gestas exponere et enarrare, posterisque sæculis vitæ documenta, pariterque ad virtutem incitamenta tradere: tum vero maxime eorum qui fuere præditi venerando pontificatu, quique suo vitæ splendore acerbum adversarium ad gravissimam provocarunt invidiam, et cum invicta laborum omnium patientia, animique magnitudine, fortitudinem contra insectatorem eximiam declararunt. Quod si autem eosdem ad extremam et nostram ætatem propius accedere contingat, tum vero multo maxime præ cunctis memorandi omnique laude prædicandi sint; ut qui propter temporum vicinitatem multo magis Ecclesiæ prodesse possint. Quod enim pervetustum est, longisque temporum intervallis remotum, etsi fidem propter scribentis auctoritatem mereatur, desperatur tamen a plerisque studium imitandi; ut

Πάντων μὲν τῶν ἀγίων τοὺς βίους ἀνατάττεσθαι καὶ διηγεῖσθαι, παιδευμὰ τε πρὸς ἀρετὴν καὶ παράκλησιν ταῖς ἐπιούσαις τῷ παραδιδόναι γενεαῖς, κάλλιστον ὁμοῦ καὶ σωτήριον· μάλιστα δὲ τῶν ἱεραρχίαςεπτῇ κακοσμημένων, καὶ διὰ τῆς οἰκείας λαμπρότητος τοῦ βίου εἰς ζῆλον ἀκάθεκτον τὸν πικρὸν διώκτην ἀνερεθισάντων καὶ δυσμενῇ, καὶ διὰ τῆς ἀνενδότου τῶν πόνων ὑπομονῆς καὶ γενναϊότητος λαμπρὰν ἐπιδεδειγμένων τὴν ἀριστείαν κατ' αὐτοῦ. Εἰ δὲ καὶ πρὸς τοῖς ἐσχάτοις, καὶ τοῖς καθ' ἡμᾶς, τοῦτοις ἐγγίζοντες τύχοιεν καιροῖς, πολλῷ μᾶλλον ἀξιομνημονευτότατοι ἂν εἴεν ἀπάντων καὶ ἀξιεπαίνετοι, ὥς πολὺ πλέον οἰκοδομεῖν τῇ ἐγγύτητι δυνάμενοι τὴν Ἐκκλησίαν. Τὸ γὰρ ἀρχαῖον καὶ πάμπλου κατὰ χρόνον διεσθῆς, εἰ καὶ πιστεύεται τῇ ἀξιοπιστίᾳ τῆς γραφῆς, ἀλλὰ καὶ θάττον ἂν τοῖς πολλοῖς πρὸς τὴν μέμνησιν ἀπογινώσχοιτο, λογιζομένοις, ὥς κρείττον ἢ κατὰ τὴν παρούσαν, τῶν πρεσβυτέρων

(1) Hujus versionis auctor Matthæus Raderus S. J., quod post Romanos editores Binius et Regius collector facuerunt.

ἐκεῖνων δυνάμενων κατορθοῦν γενεάν. Ὅσα δ' ἂν A τοῖς καθ' ἡμᾶς κατορθοῦσθαι πιστεύοιτο καιροῖς, μᾶλλον ἂν οἶμαι ταῦτα παρακνίζειν τοὺς εὐσεβεστέ-
ρους, καὶ πρὸς τὸν ἴσον τῆς ἀρετῆς διερεθίζειν ζή-
λεν. διὰ ταῦτά μοι τοῦτον ἐνατήσασθαι νῦν [Ἰσ. νῦν
σκοπὸς] τῷ λόγῳ τὸν ἀγῶνα, καὶ μοι σφοδρὸς πόθος
κατακάρδιος ἀληθινοῖς διηγῆμασι, καὶ πάσης προ-
λήψεως ἀπηλαγμένοις ψευδοῦς, τὸν μέγαν ἱεράρχην
καὶ ποιμένα τῆς βασιλίδος Ἰγνάτιον, ὑπὸ γε Θεῷ
Πνεύματι τῆς ἀληθείας ὑφηγητῇ καὶ συλλήπτορι,
τοῖς ἀγνοοῦσιν ὁποῖός τις ἦν, ἐκ τῆς κατ' αὐτὸν πο-
λιτείας ἀποδείξαι. Ἰγνάτιόν φημι τοῦτον, τὸν ὕστε-
ρον μὲν τῷ χρόνῳ, καὶ πρὸ τῆς καθ' ἡμᾶς ταύτης
ἀναδειχθέντα γενεᾶς, οὐδενὸς δὲ τῶν πρὸ αὐτοῦ τι-
μίων ἱεραρχῶν τὴν πίστιν, τὴν ὁμολογίαν, τὴν ὑπὲρ
τῆς δικαιοσύνης ἀθλήσιν, καὶ πρὸς τὸν Θεὸν εὐδοκί-
μῃσιν ἀπολειπόμενον. Τοῦτ' αὖ τὴν παρακαλουθήσασαν B
ἐξ ἀρχῆς ἄχρι τέλους βίωσιν μετὰ πλείονος ὑφηγού-
μενος τῆς ἀκριθείας, καὶ πᾶσαν τὴν περὶ αὐτὸν ἀλή-
θειαν ἐκ τῶν ἐγγράφως τε καὶ ἀγράφως πεπληρο-
φορημένων ἐν ἡμῖν πραγμάτων ἀπροσπαθῶς καὶ
ἀνυποστόλως διηγούμενος, πέποιθα πρῶτον μὲν
ἐνώπιον τῆς ἐνυποστάτου καὶ ζωῆς δίκαια γράψειν
Ἀληθείας· δεύτερον δὲ, τὸ χρόνῳ ἱκανοῖς ἤδη κατα-
πυκνωθὲν τῆς ἀγνοσίας νέφος, καὶ πᾶς τῶν πολ-
λῶν ἀμαυρῶσαν διανοίας, λεπτύναι τε καὶ σκεδά-
σαι· ὥστε τοὺς ἐθέλοντας πρὸς τὴν τῶν πραγμάτων
ἀλήθειαν εἰλικρινῶς ὁρᾶν, τὸν ἐργάτην μὲν ἀληθῶς
τῆς δικαιοσύνης καὶ τῆς ἀρετῆς εἰδέναι, καὶ ὑμνεῖν,
καὶ ζηλοῦν· τὸν αὐτουργὸν δὲ τῆς κακίας καὶ τῆς

Ἰγνάτιος οὗτος ὁ μακαριώτατος καὶ θεῖος ἱεράρ-
χης πατρίδα μὲν ἔσχεν ἐπὶ τῆς γῆς Κωνσταντινού-
πολιν, ταύτην δὲ λέγω τὴν πάσης χώρας καὶ πό-
λεων περιφανεστάτην βασιλίδαν· πατέρας δὲ Μιχαὴλ
καὶ Προκοπίαν, τοὺς εὐγενεστάτους καὶ πιστοτάτους
βασιλεῖς. Ὡν ὁ Μιχαὴλ μὲν Θεοφυλάκτου πατρικίου
μεγαλοπρεποῦς υἱὸς ἦν, Προκοπία δὲ Νικηφόρου
θυγάτηρ τοῦ εὐσεβοῦς ὑπῆρχε βασιλείως. Τοῦτου
δὲ πρὸς τὰ ἄνωθεν χωρήσαντος βασιλεία, καὶ τοῦ
υἱοῦ δὲ Σταυρακίου ὀλίγιστον χρόνον ἐπιβιώσαντος
τῇ βασιλείᾳ, καὶ αὐτοῦ μεταναστάντος, Μιχαὴλ ὁ
προῤῥήθεις οὗτος, ἅτε γαμβρὸς ὢν ἐπὶ θυγατρὶ τοῦ
τετελευτηκότος Νικηφόρου, καὶ τὰ πρῶτα τῶν ἐν τῷ
παλατίῳ τιμωμένων ἀποφερόμενος (κουροπαλάτης
γάρ ἦν), ψήφῳ μὲν Θεοῦ, ψήφῳ δὲ τῆς συγκλήτου
πάσης, τὰ σκήπτρα τῆς βασιλείας ἐγχειρίζεται.
Τοῦτου τὴν περὶ τὸ θεῖον εὐσεβῆ γνώμην, καὶ τὴν
ἄλλην πᾶσαν ἀρετὴν καὶ δικαιοσύνην, τοῖς ἱστορεῖν
κατὰ μέρος ἐθέλουσι παρήσομεν· ἡμῖν δὲ ἀρχέσει
πρὸς ἔπαινον ἡ τοῦ ἡθους πραΰτης τε καὶ ἐπιείκεια
ἦν ἔργοις ἐκεῖνος, καὶ οὐ πλάσματι μόνον ἐπεδεί-
ξατο· διετῇ γὰρ ὀλίγου δεῖν χρόνον εὐσεβεστάτα τὴν
βασιλείαν διθύνας, ἐκουσίως αὐτῆς ἐξέστη, καὶ τῷ
τυραννικῶς ἐπιθεμένῳ, Λέοντι δὲ τῷ Ἀρμενίῳ,
φημί, στρατηγῷ μὲν πρῶτον ὑπ' αὐτοῦ τῶν Ἀνατο-
λικῶν προχειρισθέντι, κατὰ Βουλγάρων δὲ στρατευ-
σάμεν, κάκειθεν τὴν ἐπανάστασιν βουλευσαμένῳ,
ὑποχωρεῖ τῆς ἀρχῆς ὁ μακάριος ἐκὼν, καὶ τῆς κο-
σμικῆς ἀλαζονείας, καὶ τῶν ἐμφυλίων πολέμων καὶ

qui putent, illis majorum nostrorum sæculis multo
promptius fuisse quam nostris cum virtute vivere.
Quæ vero nostra memoria recte facta creduntur,
illa multo acrius, opinor, piorum mentes ad virtu-
tis decus æmulandum inflammant. Quapropter
ingens me desiderium animi impulit ad causam
hanc sive certamen oratione prosequendum, duce-
que et adjutore Deo, spiritu veritatis, ostendendum
nescientibus, qui vir Ignatius, qualisque et quantus
hic antistes et regiae pastor urbis in vitæ suæ ra-
tione fuerit: Ignatius, inquam, iste, qui ævo qui-
dem posterior, nostra ætate floruit, prioribus ta-
men illis venerandis pontificibus nihil, vel de fide,
vel confessione, vel decertatione pro justitia, laudeve
pietatis erga Deum concessit. Hujus ego totum vi-
tæ cursum dum ab ipso exordio ad exitum usque
singulari cura exigo, rerumque de illo apud nos
testatissimarum veritatem sive fama, sive scripto
acceptarum, sine ulla affectus indulgentia et fraude
expono, certo mihi persuadere futurum, ut primum
teste ipsa vivente ac per se subsistente veritate,
æqua præscribam; deinde nubem annorum utcun-
que multorum intercapedine concretam, animos-
que tenebris ignorantiae involventem, discutiam
dissipemque: ut qui veritatem penitus perspicere
volent, æquitatis et virtutis cultorem vere nosse,
celebrare laudibus, æmularique possint, malitiæ
vero et improbitatis architectum jure detestari. Sed
hinc jam nobis est exordiendum.

ἀδικίας ἐνδίκως ἀπωθεῖσθαι. Ἀρχτέον δὲ ἐντεῦθεν.

C Beatissimus hic et divinus antistes Ignatius Con-
stantinopolim in terris patriam habuit, hanc, in-
quam, totius ditionis et imperii præclarissimam
regiam: parentes vero, Michaelē imperatorem
et Procopiam imperatricem, nobilissimos et reli-
giosissimos principes. Atque Michael quidem
Theophylacto patricio splendidissimo viro natus,
Procopia vero a Nicephoro pio imperatore pro-
creata est. Nicephoro porro ad cœleste imperium
evocato, et Stauracio filio, cum regnum exiguo
tempore administrasset, extincto, Michael hic
Nicephori gener, ut dictum est, mortuo Nicepho-
ro, cum inter palatinos (nam curopalates erat)
principem locum teneret, auspice Deo senatusque
decreto imperii sceptrā suscepit. Cujus ego reli-
gionem in Deum, omniaque virtutis ornamenta
iis narranda relinquo qui res ab illo gestas sigil-
latim prosequi volent. Nobis ad decus illius memo-
randum sufficiat morum lenitas et clementia, quam
minime fucatam factis ipsis declaravit. Etenim
cum non toto biennio imperium sanctissime admi-
nistrasset, Leoni Armeno per tyrannidem regnum
invadenti libens volensque cessit, quamvis ipse
præfecturam exercitus in Oriente illi prius commi-
sisset. Expeditionem tamen cum in Bulgaros sus-
cepisset, ibi per insidias defectionem molienti,
sponte beatus ille imperium concessit, seseque ab
omni fasto, bellisque civilibus atque invidia regni
subduxit; ratus multo sibi reique publicæ commo-

diorem utilioremq̃ue voluntariam regni abdicatio-
nem et pacem, ut qui paci veræ natus esset, fore.
Decedit ergo ex urbe cum tota familia, atque in
Principes insulas secedit; ibique vitam monasticam
cum conjuge et liberis, non cultu tantum corporis,
sed re ipsa degit, causa sua supremo Numini per-
missa.

Beato huic Michaeli, omnique admiratione pro-
sequendo, qui terrarum regna cœlestibus permu-
tavit, quini omnino fuisse libèri perhibentur; mu-
liebris stirpis gemini, Georgo prima natuque ma-
xima, minima Theophano; quæ virginitatis laude per
omnem vitam in religione sanctissime custodita, feli-
citer obierunt: tres vero stirpis virilis, Theophylac-
tus, Stauracius, Nicetas: quorum natu maximus Theo-
phylactus, et Stauracius, diademate imperii insigniti
sunt: sed Stauracius admodum adolescens ante pa-
tris abdicationem oppetiit; Theophylactus autem
una cum parentibus tunc in monachum attonsus,
Eustratius est appellatus. Nicetam primum decen-
nem ab avo Nicephoro hieanatorum domesticum
ajunt creatum, cujus gratia munus illud primo in-
stitutum: quartum vero decimum ætatis annum a-
gens, terrestri simul cum bonis parentibus regia
relicta, et ipse monachum induit, et Ignatius est
cognominatus.

Leo igitur, illa infausti nominis fera, cum, quam
conceperat, peperisset iniquitatem, occupato per
vim ac tyrannidem imperio, nullam omnia spe-
ctantis oculi rationem habuit, neque beatorum exsu-
lum reveritus est modestiam et æquitatem; imme-
morque erat omnium beneficiorum, quibus beati
illi indignum exornarant: a quo improbæ mentis
artibus illecti erant adeo, ut imperator regionum
illum liberorum in sacra baptismatis tinctione spon-
sorem et patrinum designaret. Sed nihil horum im-
mitem illius ferocemque animum potuit flectere.
Etenim in exsilium amandatos, alterum ab altero se-
paravit, singulisque suam insulam assignavit, fir-
maque custodia circumsepsit. Filiis porro virilita-
tem ademitt, membrorum castratione plectens,
plusquam inhumanus et crudelis. Hinc sane, cum
tam impia imperii jecisset fundamenta, vitam, exitu
principiis respondente, finivit. Impiam enim invisam-
que Deo Iconomachorum sectam, ab impio illo
Leone quondam meditatam, et a Constantino Leonis
filio, patre etiam deteriore, corroboratam, sed divina
Providentia per sanctam septimam synodum pie
recteque sopitam ac sublatam, invisus draco, dis-
tortusque veritatis interpres conatus revocare, con-
tra orthodoxæ pietatis propugnaculum, Nicephorum,
inquam, religionis tunc antistitem, ac urbis impe-
rantis patriarcham, erectus, illum minis juxta ac
blanditiis oppugnat. Sed cum multo firmiorem quam
sperarat, experiretur, vi tyrannica de throno detur-
batum, ad dexteriores Steni, id est angusti freti
regionem, in monasterium quoddam importunus
ejecit (cum Ecclesiam apostolice per novennium

A φθόνων· πολλῶν ἄκρειττω καὶ λυσιτελεστέραν ἑαυτῷ
τε καὶ τῷ κοινῷ τὴν ἐκούσιον ὑποχώρησιν καὶ τὴν
εἰρήνην, ὡς υἱὸς τῆς ἀληθοῦς εἰρήνης, ἡγησάμενος.
Ἀπαίρει μὲν τῆς πόλεως πανοικί· πρὸς τὰς Πριγ-
κιπεῖους δὲ νήσους μετακωρηκῶς, καὶ τὸν μονήρη
βίον ἅμα γυναικί καὶ τέχνοις, οὐ τῷ σχήματι μόνον,
ἀλλὰ καὶ τῷ πράγματι καταδεξάμενος, τῷ παμβα-
σιλεῖ Θεῷ τὴν αὐτοῦ κρίσιν καὶ δίκην ἀνέθετο.

Τούτῳ δὴ τῷ μακαρίῳ Μιχαήλ, τῷ θαυμαστῶς τὴν
ἐπίγειον τῆς οὐρανίας ἀντικαταλλαξαμένῳ βασιλείας,
παῖδες οἱ πάντες, πέντε λέγουσι γενέσθαι· ὧν θήλειαι
δύο, πρώτη μὲν ἡ καλουμένη Γεωργῶ, πάντων δὲ ὑστάτη
Θεοφανῶ· αἱ καὶ παρθενικῶς τὸν ὅλον βίον καὶ μοναχι-
κῶς διαβιώσασαι, μακαρίως ἐκοιμήθησαν. Ἀρρένες δὲ
τρεῖς, Θεοφύλακτος, Σταυράκιος, Νικήτας· τούτων Θεο-
φύλακτος μὲν ὁ πάντων πρωτότοκος, καὶ ὁ Σταυρά-
κιος, ἀμφότεροι τῷ διαδήματι πρῶτον τῆς βασιλείας
ἐστεφάνωνται· εἶτα ὁ μὲν κομιδῇ νέος ὧν ἔτι, ὁ Σταυρά-
κιος, πρὸ τῆς καταβάσεως τελευτᾷ· Θεοφύλακτος δὲ ἅμα
τοῖς, πατράσιν αὐτοῦ καὶ βασιλεῦσι τότε κειράμενος,
εἰς Εὐστράτιον μετωνομάσθη. Νικήταν δὲ πρῶτον μὲν
δεκαέτη τυγχάνοντα, τῶν λεγομένων ἱκανάτων παρὰ
Νικηφόρου φασὶ τοῦ πάππου προδεβλῆσθαι, δι' ὃν
ἐκεῖνο τὸ πρᾶγμα πρῶτον καταστήναι· τεσσαρεσ-
καὶ δεκαέτης δὲ γεγονῶς, καὶ τὰ ἐπὶ γῆς ἅμα τοῖς
ἀγαθοῖς τοκεῦσι βασιλεία καταλιμπάνων, ἀποκείρε-
ται μὲν καὶ αὐτὸς, Ἰγνάτιος δὲ μετονομάζεται.

Ὁ τοίνυν Λέων ἐκεῖνος, ὁ δυσώνυμος θῆρ, ἣν ὠδί-
νησεν ἀδικίαν ἐκτετοκῶς, καὶ τῆς βασιλείας τυραν-
νικῇ περιδεδραγμένος χειρὶ, οὐ πρὸς τὸν παντέφορον
ἀπέδλεπεν ὀφθαλμὸν, οὐ τὴν ἐπιείκειαν τῶν μακα-
ρίων ἠύλαθῆθη φυγάδων, οὐδὲ τὸ μέγεθος τῆς εὐερ-
γείας, ἥς αὐτὸν οἱ μακάριοι παρ' ἀξίαν κατηξίω-
σαν, ἐπὶ τοσοῦτον τῷ δολερῷ τῆς κακοτρόπου δε-
λεασθέντες γνώμης, ὥστε καὶ ἀνάδοχον αὐτὸν ἀπὸ
τῆς πνευματικῆς κόλυμβήθρας τῶν τῆς βασιλείας
ἀναδείξαι τέκνων. Οὐδὲν τούτων τὴν ἀπηνῆ καὶ
θηριῶδη κατεδυσώπησε ψυχὴν· ἀποστειλάς δὲ,
διείργει μὲν αὐτοὺς ἀπ' ἀλλήλων, ἰδίᾳ κατὰ τὰς
νήσους ἕκαστον περιορίζων, καὶ ὑπὸ ἀσφαλεῖ κατα-
πιέζων φρουρᾷ· ἀφαιρεῖται δὲ τοὺς παῖδας καὶ τῶν
γεννητικῶν, καταδικάσας ὁ ἀμελικτος μελῶν εὐνου-
χία. Ἐντεῦθεν αὐτὸς μὲν πονηρὰν τῇ αὐτοῦ βασι-
λείᾳ καταβαλόμενος ἀρχὴν, καὶ τέλος ἄξιον ἀπηνέγ-
κατο τῆς ἀρχῆς. Τὴν γὰρ πάλαι κακῶς μὲν καὶ
θεοστυγῶς μελετηθεῖσαν τῶν Εἰκονομάχων αἵρεσιν
ὑπὸ Λέοντος ἐκεῖνου τοῦ δυσσεβοῦς, καὶ Κωνσταντί-
νου τοῦ δυσσεβεστέρου κραταιωθεῖσαν υἱοῦ, καλῶς
δὲ καὶ εὐσεβῶς διὰ προνοίας Θεοῦ καὶ τῆς ἁγίας
ἐκδόμης συνόδου καθαιρεθεῖσαν καὶ καταπαυθεῖσαν,
ὁ μυσαρὸς οὗτος ὄφεις καὶ τῆς ἀληθείας παραλογι-
στῆς ἀνανεοῦν αὐθις ἐπιχειρεῖ· καὶ τῷ πύργῳ τῆς
ὀρθοδοξίας ἐκτραγεῖς (Νικηφόρος δὲ οὗτος ἦν, ὁ τῆς
εὐσεβείας προστάτης, καὶ τῆς βασιλίδος ἱεράρχης),
τούτῳ προσβαλὼν θωπείαις καὶ ἀπειλαῖς, ἐπειδὴ
στερρότερόν μᾶλλον ἢ κατὰ τὴν αὐτοῦ περιέπιπτε
βουλήν, ἐξελαύνει μὲν τυραννικῇ τοῦ θρόνου χειρὶ,
ἐννέα ἔτεσιν ἤδη ἀποστολικῶς ἰθύναντι τὴν Ἐκκλη-
σίαν, πρὸς δὲ τοῖς δεξιοῖς τοῦ Στενοῦ μέρες κατὰ τι

σεμνεῖον αὐτὸν ὁ ἀπηνής ὑπερορίζει· ὅπου δὲ χρόνον ἑπτακαίδέκατον ὁ μακάριος ἐκεῖνος ἐν τῇ καλῇ διαθεδωκῶς ὁμολογία, πρὸς τὸν Θεὸν μετέστη. Θεόδοτον δὲ τινὰ τῶν ἐν πολιτικοῖς φανακισομένων ἀξιωμασιν, ἄνδρα κοσμικοῖς ἡθεσί τε καὶ πράγμασιν ἐντεθραμμένον, οὐδεμιᾶς δὲ παιδείας, οὐ γνώσεως ἀγαθῆς μετεσχηκότα, μόνον δὲ τῆς Χριστιανοκατηγορικῆς τῶν Εἰκονομαχοῦντων αἵρέσεως ζηλωτὴν νομιζόμενον, κληρικὸν ἀποκαίρας ὁ παμδέδῃλος, τῷ τῆς βασιλίδος ἐνιδρύει θρόνον. Ἐντεῦθεν διωγμὸν πικρὸν καὶ ἀπάνθρωπον κατὰ τῶν εὐσεβεῖν βουλομένων ἐπανηρημένος, εὔρε δὲ κατὰ πόδας καὶ τὰ τῆς ἀμαρτίας ὀφώνια τὸν θάνατον, ἐν ἑπτὰ μὲν ἔτεσι καὶ μικρόν τι πρὸς τῆς ἀρχικῆς ἐξουσίας συντετμημένης αὐτῷ, ἐν μέσοις δὲ τοῖς ἀδύτοις τοῦ ναοῦ τῆς Θεομήτορος, ὃν δὲ Φάρον ἐν τῷ παλατίῳ φασί, κυνὸς τρόπον τοῖς ξίφεσιν. Ὁ μὲν οὖν οὕτω φιλοτίμως τὰ τῆς ἀσεβείας σπέρματα καταβαλόμενος, ἀναλόγως τῶν αὐτοῦ πόνων ἐτρύγησε καὶ τὰς ἐπιχαρπίας. Μιχαὴλ γάρ, ὃν καὶ Ψελλὸν φασί, δομέστικος τῶν ἐξουσιῶν ὢν τότε, καὶ ὡς τυραννίδα μελετῶν διάβληθεις, καὶ κατακλεισθεις, διὰ τῶν αὐτοῦ δὲ συνωμοτῶν καὶ συνασπιστῶν λεληθότως τοῖς βασιλεῖσι ἐν σχήματι κληρικῶν ἐπισεληθόντων ὄρθρου, καὶ τὸν τύραννον ἀνηρεχότων, αὐτὸς εὐθύς ἀναγορευθεὶς, τὸν μὲν ἐν σάκκῳ συγκεκομμένον βαλὼν, εἰς τὴν Πρώτην καλουμένην νῆσον ἀτίμως προσέταξε ταφῆναι· ὡς ἐπιστρέψαι τὸν πόνον αὐτοῦ ἐπὶ τὴν κεφαλὴν αὐτοῦ, κατὰ τὴν Γραφὴν, καὶ ἐπὶ κορυφῇ αὐτοῦ τὴν αὐτοῦ ἀδικίαν καταβῆναι.

Αὐτὸς δὲ Μιχαὴλ Ἀμοριανὸς, καὶ τὴν αἵρεσιν Σαββατιανὸς ὢν, ἐπὶ ἑννέα μὲν χρόνους καὶ ἡμισυ τὰ σκήπτρα διεῖπε τῆς ἀρχῆς, οὐδεμίαν δὲ τῆς ὀρθοδοξίας φροντίδα ἐποιεῖτο, ἀλλὰ καὶ βίαν τοῖς εὐσεβεῖν ἐθέλουσιν ἐπῆγεν. Θεοδότου δὲ τοῦ Κασσιτερᾶ λεγομένου τεθνηκότος, τὸν Βυρσοδέφην καλούμενον Ἀντώνιον, μητροπολίτην μὲν ἦδη Πέργης γενόμενον, καὶ τῆς αἵρέσεως κοινωνὸν, σχολάζοντα δὲ, ὁ αὐτὸς Μιχαὴλ ἀναλαβὼν, ἀρχιερέα Κωνσταντινουπόλεως ἀποδείκνυσαι.

Μετὰ δὲ τὸν Μιχαὴλ Θεόφιλος ὁ υἱὸς ἐπὶ δέκα καὶ τρεῖς χρόνους ἐγκρατὴς γίνεται τῆς βασιλείας. Καὶ ἦν τὰλλα μὲν, ὡς φασιν, οὐ κακὸς, καὶ δικαιοκρισίας ἀντεχόμενος· τὴν ἀθέτησιν δὲ τῶν ἱερῶν, καὶ τὸν τῶν ὀρθοδόξων διωγμὸν οὐδενὸς, ὡς εἰπεῖν, τῶν πρὸ αὐτοῦ διωκτῶν ἐνομίζετο κορυφώτερος· καὶ τοῦτο ἐπιστεύετο εἶναι καὶ γίνεσθαι ἐξ ὑποβολῆς μάλιστα τοῦ Ἰωάννου, ὃν μετὰ τὸν Ἀντώνιον ἐκεῖνος ἐπὶ τὸν πατριαρχικὸν ὕψωσε θρόνον.

Ἐν ταῦτοις τῶν τε πολιτικῶν καὶ τῶν ἐκκλησιαστικῶν πραγμάτων ὁρωμένων, καὶ ἐπὶ τριακονταέτη χρόνον τῆς ὀρθοδοξομύσεως μὲν Ἐκκλησίας μυρίοις ὁμοῖς κινδύνοις καὶ θανάτοις καὶ θλίψεσι προσομιλούσης, τῶν ἀσεβῶν δὲ τὰ ἅγια καταπατούντων βεβήλοις ποσὶ, καὶ ἀκαθάρτοις τὰ θεῖα μεταχειριζομένων χερσὶ, Νικήτας ὁ καὶ Ἰγνάτιος, οἳ τις εὐγενέστατος ὄρηξ ἐν τῷ οἴκῳ τοῦ Θεοῦ φυτευθεὶς, καὶ ἐν ταῖς αὐλαῖς τῆς μοναδικῆς πολιτείας ἐξηνθηκώς, οὐκ ἔμελλεν ἀκαρπὸς ἐνώπιον τοῦ φυτεύσαντος αὐτὸν ὁρᾶσθαι, οὐδὲ φύλλοις μόνον, εἴθουν ἀπειροκάλοις

curasset), ubi beatus ille septenis denis annis in præclara confessione exactis, ad Deum migravit. In throno vero Constantinopolitano Theodotum quemdam profanis moribus ac negotiis innutritum, atque omnis doctrinæ et liberalis disciplinæ prorsus expertem (hoc tamen uno, quod Christianos calumniantis Iconomachorum hæreseos æmulator haberetur) attonsum profanissimus collocavit. Hinc sæva crudelique piorum vexatione instituta, juxta vias suas, stipendia peccati mortem accepit. Nam intra septennium et paulo plus regia potestate illi præcisa, in mediis Dei Matris templi (quod in palatio Pharus nuncupant) adytis, infelix, ritu canis, gladiis confectus est. Ita, quam tanta contentione impietatis sementem fecit, hanc quoque laborum suorum messem collegit. Etenim Michael Balbus, excubitorum tum præfectus, seu domesticus, de affectato regno delatus, et in custodiam datus, a commilitonibus suis et sociis conjurationis, qui clericorum habitum ementiti, clam summo mane palatium ingressi tyrannum occiderunt, extemplo imperator est consalutatus: qui tyrannum concisum, atque in sacrum conjectum, in insula Prota, sine ullo apparatu, contemplit sepeliri præcepit, liberosque castrari et tonderi: uti Scriptura teste, *Conversus si labor ejus in caput ejus, ac in ejus verticem iniquitas ejus descenderit.*

ταφῆναι, τοὺς τε αὐτοῦ υἱοὺς εὐνοουχισθῆναι καὶ κεφαλὴν αὐτοῦ, κατὰ τὴν Γραφὴν, καὶ ἐπὶ κορυφῇ

Michael porro Amorianus patria, sectaque Sabbatianus, sceptris imperii per novennium et semestre tractatis, rectæ religionis curam gessit nullam: subinde tamen veræ pietatis studiosis vim attulit. Theodoto, quem Cassiteram appellabant, extincto, Michael Antonium, cognomento Byrsodepsam (2), jam Pergæ metropolitam, et hæreses participem, tunc accersit, urbisque regię patriarcham pronuntiat.

Secundum Michaelem Theophilus, Michaelis filius, sceptris politus annos tredecim imperavit; cætera non malus, æquitatis quoque propugnator. Sed in sacrarum imaginum insectatione nullo retro Iconomachorum inferior habebatur credebaturque: id vero maxime Joannis, quem Antonio patriarcham suffecerat, impulsu fecisse.

In hoc rerum stata cum res et civiles et ecclesiasticæ versarentur, Ecclesia catholica totos triginta annos periculis innumerabilibus, et ærumnis cædibusque conflictata, cum impij sancta profanis pedibus conculcarent, et sacra pollutis manibus contrectarent, Nicetas sive Ignatius, velut generosissimus in domo Domini surculus plantatus et in atrijs monasticæ vitæ educatus, nec ei qui ipsum plantaverat infructuosus, nec ad speciem foliis tantum copiosis, ut maledicta illa ficulnea, hoc est, indumentis nihil boni continentibus visendus: sed qui ævus

(2) Hoc est coriarium.

cœlestium aquarum decursus, et uberrimos Spiritus sancti fontes situs, et Vetus omne Testamentum, Novumque totum meditatus, sanctorum Patrum monumentis studiose addictus, illorum et facta imitando, et contemplationes mente revolvendo, totumque interiorem hominem saginando confirmatus, dulcissimos virtutis fructus Deo progignebat. Primum itaque temperantiam in abstinendo, studium in vigilando, psalmis canendis, quando id jubebatur, precandoque proferebat: adde callos in genibus, lacrymas, pectoris planctus, linguæ continentiam, verberumque tolerantiam, a pædagogo tetrico pravique judicii homine inflictorum, qui illum, ut Iconomachis gratificaretur, dure admodum educavit. Ad hæc lenitatem, animique demissionem, ergaque omnem fraternitatem quæ secundum Deum est obsequium. Hisce primum rebus factisque dum beatus exercetur, hisce in studiis versatur, et præclare se componit, ordine cum ipsis annis et corpore succrescente, puerilem ætatem ducens ad perfectiora confirmabatur. Deinceps vero perfectiores Deo procreat fructus, fidem, inquam, spem, et charitatem: fidem perfectam ex perfecta ac tota mente Deo perfecto offerens, fidem sinceram, spem quæ non confunditur, charitatem non fictam ex puro corde erga Deum et proximum, ex præcepto recte institutam. Hos virtutis fructus dum sacer hic Ignatius producit, atque in his recte factorum studiis a teneris usque annis tempus omne collocat, quo Deum impii ad iracundiam provocabant, ipse ad omnem religionis laudem conscendebat. Patre enim et pædagogo e vita sublatis, statim fratrum sibi animarumque cura et præfectura commissa, in ipso muneris exordio ostendit, quæ sancti Spiritus vis deinceps ex se esset effulsura. Adeo quippe frequentibus concionibus sapientibusque cohortationibus suorum mentes pascibat, semperque ad virentia Dei pascua deducebat, uti mirifice cresceret in illo gratiæ et spiritalis magisterii donum, adeoque augeret suis instimulionibus ovile Christi, ut illud nec unus jam locus, nec una domus amplius caperet, sed quaterna illius studio cœnobîa excitarentur constituerenturque; ita ut singulis sua commoda essent domicilia, sacrumque instrumentum, cæteraque ad usum monasterii necessaria. Omnia denique decenti ipsisque convenienti apparatu suscepta cura, magnus ille instruebat componebatque. Docebantur omnes ab illo magistro et parente, in primis ipsorum esse Deum laudibus celebrare, et orationi vacare: deinde ut singuli sua ministeria obirent, omniaque ad Dei laudem et gloriam referrent.

ἐπιμελείας· καὶ πάντων ἐπ' ἐκείνῳ καθηγεμόνι καὶ πατρὶ διδασκομένων, ἔργον μὲν ποιεῖσθαι τὴν τοῦ Θεοῦ δοξολογίαν καὶ προσευχὴν, ἐν παρέργῳ δὲ καὶ τῆς κατ' αὐτοὺς ἑκάστου ἀντιλαμβάνεσθαι διακονίας, καὶ πάντα ποιεῖν εἰς δόξαν καὶ ἑπαινον Θεοῦ.

Itaque Plate, et Hyatros, ac Terebinthus, quas Principes appellant insulas, illius cura et studio inhabitatæ, in ædes sacras et monachorum domicilia sunt conversæ. Nam e regione harum in continente ad mare situm, hoc, inquam, eximium magni

ἐνδύμασι κομᾶν καὶ στολαῖς, κατὰ τὴν κατηραμένην ἐκείνην συκὴν· παρ' ὕδασι δὲ θεοῖς καὶ ἀφθονωτάτοις τοῦ Πνεύματος μένων ἐπιρροαῖς, καὶ πᾶσαν μὲν Παλαιὰν Διαθήκην, πᾶσαν δὲ Νέαν ἐκμελειτῶν, πᾶσι δὲ λόγοις τῶν ἱερῶν Πατέρων φιλοπείρως ἐσχολακῶς, καὶ τούτων τὴν τε πρᾶξιν μιμούμενος, καὶ τὴν θεωρίαν ἀναλεγόμενος, καὶ τὸν ἐντὸς ἀνθρώπον ὅλως πιαινόμενος ἐν τούτοις καὶ κραταιούμενος, καρποφορεῖ τὸν ἡδιστον τῆς ἀρετῆς καρπὸν τῷ Θεῷ. Καρποφορεῖ πρῶτον μὲν νηστείαν, ἀγρυπνίαν, ψαλμωδίαν ἐπιτεταγμένην, καὶ προσευχάς, τύλους γονάτων, δάκρυα, στηθῶν ἐπιτίμῃσιν, γλώσσης ἐγκράτειαν, ὑπομονὴν πρὸς πάσας αἰκίας, τοῦ καθηγεμόνος σκληροῦ τε τὴν γνώμην ὄντος, καὶ τῷ τοῖς Εἰκονομάχοις χαρίζεσθαι, σκληρῶς πάνυ παιδαγωγοῦντος αὐτόν· πρὸς τούτοις πραῦτητα, καὶ ταπείνωσιν, καὶ ὑπακοὴν πᾶσαν πρὸς πᾶσαν τὴν κατὰ Κύριον ἀδελφότητα. Πρῶτον μὲν ταῦτα διὰ πράξεως ὁ μακάριος μετιών, καὶ τούτοις πᾶσιδοτριβούμενος, καὶ κάλλιστα προτελούμενος, ἀκολουθῶς τῇ αὐξήσει τοῦ σώματος, καὶ τὴν παιδικὴν ἡλικίαν προκόπτων κατωρθοῦτο. Ἐπειτα καρποφορεῖ τῷ Θεῷ τὰ τελειότερα, πίστιν δὴ λέγω, καὶ ἐλπίδα, καὶ ἀγάπην· πίστιν τελείαν ἐκ τελείας καὶ ὁλοκλήρου διανοίας τῷ τελείῳ προσαγομένην Θεῷ· πίστιν ἀνυπόκριτον, ἐλπίδα ἀκατασχυντον, ἀγάπην εἰλικρινῆ, ἐξ εἰλικρινοῦς καρδίας πρὸς τὸν Θεὸν καὶ τὸν πλησίον κατὰ τὴν ἐντολὴν κατορθουμένην. Ταῦτα καρποφορῶν ὁ θεὸς Ἰγνάτιος, καὶ τούτοις ἐκ νεαρᾶς ἡλικίας τοῖς κατορθώμασι συζῶν πάντα τὸν χρόνον, ὃ τὸν Θεὸν οἱ ἀσεβοῦντες παρεπύκραινον, αὐτὸς πρὸς τὴν εὐσέβειαν κατωρθοῦτο τελειότατα. Καὶ γὰρ τοῦ πατρὸς αὐτοῦ καὶ τοῦ καθηγητοῦ τὸν ἀνθρώπινον μετηλλαχόντων βίον, πάσης δὲ τῆς ἀδελφῶν ἐπιμελείας καὶ τῆς ψυχῶν ἐπιστάσεως, ὡς ποιμένα καλὸν καὶ τῶν λογικῶν προβάτων καθηγητὴν, περισταμένης εἰς αὐτόν, ἔδειξεν ἐν πρώτοις εὐθύς τὴν ἐσῶστερον ἐν αὐτῷ τοῦ Πνεύματος δύναμιν ἀναφανησομένην. Οὕτω γὰρ ταῖς συνεχέσι τῶν λόγων ὁμιλίαις καὶ ταῖς σοφαῖς παραινέσεσι τὰς αὐτῶν ἐξέτρεψε ψυχάς, καὶ ἐπὶ τὰς ἀειθαλεῖς ὁδήγει τοῦ Θεοῦ μονάς, ὡς πολλαπλασιασθῆναι μὲν αὐτῷ τὸ τῆς χάριτος τάλαντον καὶ τῆς πνευματικῆς διδασκαλίας, πολλαπλασιασθῆναι δὲ καὶ τὸ ποίμνιον ἐπὶ τοσοῦτον, ὡς μηκέτι τούτους ἐν τόπῳ μηδὲ μιᾷ μονῇ δύνασθαι χωρεῖσθαι, τέσσαρα δὲ τὰ πάντα διὰ τῆς αὐτοῦ σπουδῆς ἀναστῆναι καὶ καταστῆναι μοναστήρια· ἑκάστου τὰς ἀρμοζούσας οἰκοδομάς, καὶ τῶν ἱερῶν σκευῶν, καὶ τῶν ἀναγκαίων χρειῶν τὴν περιποίησιν, καὶ πᾶσαν τὴν αὐτοῖς πρέπουσαν κατασκευὴν τε καὶ διάταξιν διὰ τῆς τοῦ μεγάλου λαμβάνοντος καὶ πατρὶ διδασκομένων, ἔργον μὲν ποιεῖσθαι τὴν τοῦ Θεοῦ κατ' αὐτοὺς ἑκάστου ἀντιλαμβάνεσθαι διακονίας,

Πλάτῃ μὲν οὖν καὶ Ἰάτρος τότε καὶ Τερέβινθος, αἱ Πριγκίπειοι νῆσοι προσαγορευόμεναι, ταῖς ἐκείνου προνοαῖς οἰκίζόμεναι, εἰς ἐκκλησίαν Κυρίου καὶ εὐαγεῖς μοναχῶν καθίσταντο μονάς. Καὶ γὰρ τὴν ἀντικρὺ τούτων κατὰ τὴν ἡπειρον πρὸς τῇ ἀκτῇ κει-

μένην, ταύτην δὴ λέγω τὴν προκαθημένην τοῦ μεγάλου ταξιάρχου μονήν, ἐπὶ τῷ τέλει τῆς αὐτοῦ ζωῆς ὁ μακάριος τελευταίαν ἀνεστήσατο, καὶ καθηγίασε τῷ Θεῷ· ἥς τὴν ἐπιστημότητα καὶ περιφάνειαν, τοῦ τε ναοῦ ὑπέρκχλον ἀγλαίαν καὶ μεγαλοπρέπειαν, καὶ τὴν ὅλην ἀγιοπρέπειαν καὶ δόξαν, ὡς λόγου χρειττω, ταῖς ὁφείσι παραχωροῦντες, ἐπὶ τὰ ἐξῆς τοῦ βίου προΐωμεν. Ἐν τούτοις τοίνυν ὁ ὁσιος ἐνώπιον εὐαρεστών Κυρίου, ψήφῳ μὲν θείου Πνεύματος, ψήφῳ δὲ τῶν ὑπὲρ εὐσεβείας ἀγωνιζομένων καὶ δεδιωγμένων θεοφόρων ιεραρχῶν, τῆς ὁγίας ιερωσύνης ἀξιούται· καὶ χειρὶ μὲν Βασιλείου (τῆς κατὰ τὸ Πάρεον δὲ οὗτος ιερᾶς ἐκκλησίας ἀρχιερεὺς ὢν, πλείσταίς ὁσαῖς ὑπὲρ τῶν ιερῶν εἰχόνων θλίψεσι τότε προσωμίλει καὶ διωγμοῖς), τούτου χειρὶ τὸ φαινόμενον, αὐτουργία δὲ τοῦ παναγίου Πνεύματος τὸ νοούμενον, πρῶτον μὲν ἀναγνώστης, ἦτοι τῶν θείων ιεροκήρυξ Γραφῶν, εἶτα ὑποδιάκονος, εἶτα διάκονος, καὶ ἱερεὺς μετὰ ταῦτα, τάξει καὶ νόμῳ πνευματικῆς καθίσταται ἀκολουθίας. Ἡγωνίζετο δὲ αἰὲν πολλαπλάσιον τῷ εὐεργέτῃ τὸ τῆς χάριτος τάλαντον ἀποδιδόναι, καὶ μὴ τῇ ὀκνηρίᾳ καταχῶσαι, ἀλλὰ τῇ προθυμίᾳ περισσεῦσαι· ὥσπερ δὲ τῷ μοναδικῷ βίῳ πολλοὺς διὰ τῆς οἰκειᾶς ἀσκήσεως προσηγάγετο καὶ σπουδῆς, οὕτω διὰ τῆς ἱερατικῆς πάλιν ἀναρίθμητα πλήθη παίδων βαπτίζων ἐσφράγιζε Θεῷ. Ἐπὶ πολὺ γὰρ τῆς αἰρετικῆς ἀχλύος, οἷα νυκτὸς χαλεπῆς ἐπικρατούσης, καὶ τῆς τυραννίδος δὲ τῶν ἀνέρων ἐπικειμένης μισθωτῶν, πάντες ὀλίγου δεῖν ἄνθρωποι, ὅσοι κατὰ τὸ Βυζάντιον τῆς ὀρθοδόξου πίστεως ἀντείχοντο, καὶ ὅσοι ἐκ Βιθυνίου, καὶ τὰς ἐχομένας κατῴκουν κωμοπόλεις, ἄλλος ἄλλον ταῖς ὑπὲρ τοῦ Ἰγνατίου διανιστῶντες εὐφημίαις, τὰ οἰκεῖα τέκνα προσηγόν, καὶ δι' αὐτοῦ βαπτίζεσθαι ταῦτα καὶ ἀγιάζεσθαι κατελιπάρουν. Καὶ ἦν ὁρᾶν τοῦτον, ὥσπερ ἓνα τῶν πρότερον Χριστοῦ μαθητῶν, ἔργον τοῦτο ποιοῦμενον, τοὺς πρὸς αὐτὸν ἰόντας, ὡς ὑπὸ Χριστοῦ πεμπομένους προθύμως καταδέχεσθαι, διδάσκειν τε καὶ νοθετεῖν πάντα ἄνθρωπον, ἀντέχεσθαι μὲν τῆς ὀρθοδόξου πίστεως, ἀπέχεσθαι δὲ τῆς τῶν αἰρετικῶν δυστροπίας καὶ φρενοβλαθείας, καὶ πάσης μὲν ἐαυτοὺς ῥυπαρίας, καὶ παντὸς ἀνακαθαίρειν πνεύματος μολυσμοῦ καὶ σαρκὸς, πάσης δὲ ἀρετῆς ἐπιμελεῖσθαι καὶ κοσμιότητος καὶ σωφροσύνης· ταῦτα καὶ τὰ τούτοις ὅμοια τοὺς πατέρας παιδεύων καὶ νοθετῶν, τὰ τούτων βρέφη προκατηγῶν ὁ μακάριος, δι' ὕδατος καὶ Πνεύματος ἡγίαζε τῷ Θεῷ.

Ὁ μὲν οὖν κατὰ τῆς Ἐκκλησίας τότε χειμῶν βαρὺς, καὶ ἡ κατὰ ἱερέων δίωξις χαλεπὴ, ὅσοι Χριστοῦ τῆς εἰχόνος διὰ τὸ πρωτότυπον προκινδυνεύειν εἶλοντο δεῖν· εὐδίας δὲ πᾶσι καὶ γαλήνιος ὁρμος τοῖς χειμαζομένοις, ὁ ἱερὸς Ἰγνάτιος καὶ ὅλος αὐτοῦ ὁ οἶκος παρὰ τῆς τοῦ Ὑψίστου προητοίμαστο δεξιᾶς. Τίς γὰρ τῶν ὑπὲρ εὐσεβείας θλιβομένων οὐχ εὕρισκεν ἐκείθεν αὐτάρκη τῶν θλίψεων ἀναψυχὴν; τίς τῶν ἐν ὑπερορίαις καὶ δεσμοῖς κατεχομένων, καὶ λιμοῖς καταγχομένων, οὐ τῆς δεούσης ἐτύγχανε παρηγορίας, καὶ ἀφθονον εἶχε τῶν ἀναγκαίων τὴν ἐπιχορηγίαν παρ' αὐτοῦ; Οἱ δὲ τὰς τῶν τυράννων φέροντες χεῖρας, καὶ τῶν ἰδίων ὑπάρξεων στερούμενοι καὶ ἐκπί-

A cœlitum principis Michaelis cœnobium in fine vitæ postremum condidit, Deoque initiavit: cuius nobilitatem templi, magnificentiam, et claritatem, eximiumque splendorem, et ornatum omnem ac majestatem (quando pro dignitate a me exprimi nullo modo potest), ego spectantium oculis permitto, simulque ad reliqua illius vitæ acta exponenda progredior. His ergo sanctus Deo probatus, Spiritus sancti decreto, sanctorumque pontificum, eorum, inquam, qui pro vera pietate pugnabant, extremaque omnia patiebantur, sententia, sacro presbyterii honore insignitur manu Basilii, qui sacrae Pareorum ecclesiæ episcopus, pro sacrarum imaginum cultu casibus innumeris gravissimisque ærumnis conflictabatur. Hujus, inquam, Basilii manu spectabili, vi autem ac virtute sanctissimi Spiritus, primum quidem lector, sive sacrarum Litterarum præco sanctus, deinde hypodiaconus, tum diaconus ac sacerdos lege et ordine ecclesiasticorum graduum consecratur. Studebat vero hoc perpetuo, uti largitori gratiæ talentum multiplici fenore auctum redderet, neque per socordiam defoderet. Ut autem, cum in cœnobio viveret, sua pietate studioque multos traxit, ita per sacerdotium iterum innumerum numerum infantium baptismo abluens, Deo consignavit. Perdiu enim hæretica caligine, velut densa nocte, et tyrannide sacrilegorum mercenariorum incumbente, omnes prope mortales, qui Constantinopoli rectam fidem defendebant, quique Bithyniæ oppida colebant, alii C alios Ignatium laudibus prædicando excitabant, suosque liberos ad illum deducebant, precabanturque, ut ab illo baptizarentur, Deoque initiarentur. Et erat hunc videre, tanquam aliquem e primis Christi discipulis, cum ad se ventitantes alacriter, ut a Christo missos, exciperet atque institueret: qui quidem documenta illius ita arripiebant, dum doceret singulos et hortaretur, ut sinceram et catholicam religionem propugnarent, atque hæreticorum perversitatem et insaniam aversarentur, omnesque se ab omni mentis et corporis labe repurgarent, ac virtutis omnis et temperantiæ honestatisque laudem procurarent. Hæc et his similia parentes edocebat, horumque liberos prius rite institutos, Deo per aquam et Spiritum sanctum D consecrabat.

Et gravis quidem tum et vehemens Ecclesiam tempestas, sacrosque acerba divexatio premebat, quicunque pro Christi imagine ob prototypum sibi periclitandum putaverunt: tranquillius vero et serenius omnibus tempestate jactatis portus a suprema Numinis dextra sacer hic Ignatius destinatus erat, et domus ejus tota. Ecquis enim pro pietate decertantium, malorum ærumnarumque suarum refrigerium ab eo non percepit? Quis in custodiam datus, quis in exilium ejectus, quis vinculis et fame cruciatus, ab eo non est relevatus, necessariisque auxiliis liberaliter instructus? Nam quicunque tyrannorum vim et rapinas patiebantur,

suisque bonis ac fortunis exuebantur, omniumque A rerum inopia conflictabantur, præsertim sacri religiosique viri, nullum aliud vitæ et ærumnarum perfugium habebant, quam eximium hunc Ignatium, parentemque Ignatii Procopiam, ac sororem, quæ ævum in multos annos propagabant, adeoque benigne hilariterque opes effundebant, Deique misericordiam æmulabantur, ut verissime de illis sacrum illud oraculum proditum expletumque videretur. Tota enim quodammodo die miserabantur et commodabant, et sibi eorum in benedictione erat. Atqui is quidem hunc in modum una cum athletis Christi propugnabat, cum dolentibus dolebat, cum afflictis afflictus sustinebat, egentibus opem suggerebat: in precandi studio assiduus, et in eucharistia et communione panis, et sanctorum necessitatibus secundum apostolum communicans¹, sic ad majora pro virtute certamina sese comparabat; hæc signa gratiæ in futuro patriarchatu exserendæ spectantibus prodebat, ut ingens ille in virtutis palæstra Theophaues, prodigiis et miraculis illustris, ille, inquam, Sigriani seu Agriani cœnobii conditor, olim peregre ad se advenienti beato illi tum adolescenti, tanquam patriarchæ, manû dextra porrecta jam tum bene sit precatus.

Optimis igitur hisce studiis præclare occupato Ignatio, Theophilus decedit, totumque imperium in Theodoram matronarum religiosissimam imperatricem, Michaeli filio admodum adhuc tenero, devolvitur. Hinc inimica sacrarum imaginum secta conquiescit: sanctificatio autem Ecclesiæ sanctæ efflorescit. Hinc Joannes, imo infausti nominis Janes (quem lecanomantin, seu magnum dicebant, a quo Theophilus in errorem actus creditur), sede Constantinopolitana, ipsoque sacerdotio merito spoliatur: exigitur autem cornu salutis populo Dei Methodius vere bonus Christiani gregis pastor, veræque doctrinæ Ecclesiæ verus magister; qui multis antea pro sanctarum imaginum defensione laboribus et periculis defunctus, Constantinopolitanæ Ecclesiæ præficitur Dei nutu et imperatricis opera. Exauctoratis ergo omnibus et dissipatis, qui hæreseos labe infecti erant, novam Ecclesiam condit, sacerdotes et episcopos in suæ rectæ fidei fundamento collocat. Etenim hæreticis (uti etiam antea sub Tarasin, sacro divinoque pastore, et pia Irene) sectam suam damnantibus, et veniam impetrantibus, atque iterum ad hæreseos perniciem prolabantibus, Nicephorus vir eximius, adhuc superstes, et hic Methodius, divinitus decreta illorum extirpatione, virique divini Joannici impulsu in omnes hæreticos declarata, rectam adhuc viam incedere quærentibus, veritatis tramitem ostendit. Sed cum Ecclesiam Dei optime sanctissimeque per quadriennium rexisset, ad Deum sempiterna politurus pace abiit. Multis vero tum ad Ecclesiæ administrationem

πτοντες, καὶ ἐσχάτῃ πένει περιπέπτοντες· ὅσοι δὲ τῆς ἱερατικῆς μάλιστα, καὶ ὅσοι τῆς μοναδικῆς ἐτύγγανον ὄντες τάξεως, οὐδὲν ἄλλο τοῦ βίου παραμύθιον καὶ τῶν λυπηρῶν εἶχον ἀπαλλαγὴν, ἢ τὴν μέγαν Ἰγνάτιον καὶ Προκοπίαν, τὴν αὐτοῦ λέγω μητέρα, καὶ τὴν ἀδελφὴν, ἐπιπολὺ τῷ βίῳ παραταμένους, καὶ οὕτως ἀφειδῶς τε καὶ ἰσχυρῶς τὸν πλοῦτον ἐκκενούσας, καὶ τὸν ἔλεον μιμουμένας τοῦ Θεοῦ, ὡς ἐπ' αὐτοῖς ἀληθῶς τὸ ἱερὸν ἐκεῖνο πληροῦσθαι λόγιον. Ὅλην γάρ, ὡς εἶπεν, τὴν ἡμέραν ἡλέουν καὶ ἐδάνειζον, καὶ τὸ σπέρμα αὐτῶν εἰς εὐλογίαν ἦν. Ὁ μὲν οὖν οὕτω τοῖς ἀγωνισταῖς συνηγωνίζετο, τοῖς κακοπαθοῦσι συνεπάθει, τοῖς θεομένοις ἐπήρκει, καὶ τῇ θλίψει μὲν τοῖς θλιβομένοις ὑπέμενε συλλυπούμενος· τῇ προσευχῇ δὲ προσηκόντων ἀδιαλείπτως, καὶ τῇ εὐχαριστίᾳ, καὶ τῇ κοινωνίᾳ τοῦ ἄρτου, καὶ ταῖς τῶν ἁγίων χρεαίσις, κατὰ τὸν Ἀπόστολον, κοινωνῶν, οὕτω πρὸς τοὺς μείζους ὑπὲρ τῆς ἀρετῆς ἀγωνίας ἡτοιμάζετο. Οὕτω δὲ τὴν μέλλουσαν ἐπ' αὐτὸν ἐμφανήσεσθαι χάριν τῆς ἱεραρχίας ὁ θαυμάσιος τοῖς ὁρώσιν ἐπεδείκνυσεν, ὥστε καὶ Θεοφάνην ἐκεῖνον τὸν μέγαν ἐν τοῖς ὑπὲρ εὐσεβείας ἀγῶσι, καὶ πολλὸν ἐν σημείοις καὶ θαύμασι, τὸν τῆς καλουμένης Σιγριανῆς λέγω μονῆς οἰκιστὴν, ἐπιδεδημηκότι ποτὲ πρὸς αὐτὸν τῷ μακαρίῳ νέφ' ἐτι τυγχάνοντι, τὴν δεξιάν, ὡς λόγος, ἐπιβαλεῖν, καὶ ὡς πατριάρχην αὐτὸν εὐλογεῖν.

Ἐν τούτοις τοίνυν αὐτοῦ διαπρέποντος τοῖς κατορθώμασι, τελευταῖ μὲν ὁ Θεόφιλος, εἰς Θεοδώραν δὲ τὴν εὐσεβεστάτην βασιλίδαν, τὴν τιμιωτάτην τῶν γυναικῶν καὶ πιστοτάτην, περιέστη τὰ τῆς ἀρχῆς· ἐτι δὲ νήπιος κομιδῇ τότε Μιχαὴλ ὁ υἱὸς ἦν. Ἐντεῦθεν ἡ μὲν κατὰ τῶν ἁγίων εἰκόνων αἵρεσις ἐκλείπει· τὸ ἅγιοσμα δὲ τῆς ἱερᾶς Ἐκκλησίας ἐξανθεῖ. Ἐντεῦθεν καὶ Ἰωάννης, εὐθύς ὁ δυσώνυμος Ἰαννῆς (ὃν καὶ λεκανομάντιν ἔλεγον, καὶ τῆς Θεοφίλου πλάνης ὑπαίτιον), τοῦ πατριαρχικοῦ θρόνου καὶ τῆς ἱερωσύνης ἐνδίκως καθαιρεῖται, ἀνίσταται δὲ πέρας σωτηρίας τῷ λαῷ τοῦ Θεοῦ Μεθόδιος ὁ καλὸς ὄντως τῶν Χριστοῦ προβάτων ποιμὴν, καὶ τῶν ὁρθῶν τῆς Ἐκκλησίας δογματῶν ὁρθοτόμος ὑφηγητής· ὃς πολλοὺς ὅτι μάλιστα πόνους καὶ κινδύνους ὑπὲρ τῶν ἁγίων πρότερον ὑπομεμενηκὼς εἰκόνων, ἀνίσταται μὲν Θεοῦ ψήφῳ καὶ τῆς βασιλίδος συνεργίᾳ πρόεδρος τῆς Ἐκκλησίας Κωνσταντινουπόλεως· καθαιρεῖ δὲ πάντας καὶ κατασπᾷ τῶν ἐκκλησιῶν, ὅσοι τῷ μύσει τῆς αἵρέσεως ὑπήχθησαν· ἀνίστησι δὲ Ἐκκλησίαν καινὴν, ἱερεῖς τε καὶ ἀρχιερεῖς ἐπὶ τῷ θεμελίῳ τῆς κατ' αὐτὸν ὁρθοδόξου πίστεως προεχειρίσατο. Καὶ γὰρ τῶν αἰρεσιωτῶν, ὡς ἤδη καὶ πρότερον ἐπὶ Ταρασίῳ τοῦ θείου καὶ ἱεροῦ ποιμένος, καὶ τῆς εὐσεβοῦς Εἰρήνης, ἀνατεθεματικῶτων μὲν τὴν αἵρεσιν, καὶ οὕτω συγχωρημένων, παλινδρομησάντων δὲ, καὶ πρὸς τὴν αὐτὴν αὐθις λύμην ὑπενηνεγμένων· τούτων μὲν οὖν τελείαν καθάρσιν καὶ διηνεκῇ Νικηφόρος τε ἐτι τῷ βίῳ περιῶν ὁ μέγας, καὶ αὐτὸς οὗτος θεοβουλεύτως ὁ ἱερὸς καταψηφισάμενος Μεθόδιος, καὶ τοῦ θεοφύρου ταῖς ὑποθήκαις Ἰωαννικίου κατὰ πάντων τῶν

¹ Rom. xii, 13.

αἰρεσιωτῶν ἀποφηνάμενος, εὐθείαν ἔτι τοῖς ὀρθοτο-
 μεῖν ἐθέλουσι τὴν τῆς ὀρθοδοξίας ὑπέδειξεν ὁδόν·
 ἐπὶ τέσσαρας δὲ χρόνους κάλλιστά τε καὶ ἀμεμπτα
 τὴν τοῦ Κυρίου ποιμένας Ἐκκλησίαν, ἐν εἰρήνῃ πρὸς
 αὐτὸν μετέστη. Πολλῶν τοιγάρ οὖν εἰς προστασίαν
 τῆς Ἐκκλησίας προχειριζομένων, καὶ ἄλλων δι' ἄλ-
 λας αἰτίας διαμαρτανόντων τοῦ σκοποῦ, ἵνα ἡ προορι-
 σθεῖσα τοῦ Θεοῦ βουλὴ μείνῃ, Ἰγνάτιος ὁ ὁσιώτατος
 πρεσβύτερος, πλείστοις ἔτεσιν ἤδη τοῖς τῆς ἱερωσύ-
 νης χαρίσμασιν ἐνευδοκιμηκώς, καὶ βαθμὸν ἑαυτῷ
 καλὸν ἐν πολλῇ παύρῃσι καὶ τῇ ἐν Χριστῷ Ἰησοῦ
 πίστει περιποιησάμενος, καὶ ἐν τοῖς ἀπάντων διὰ
 τοῦτο στόμασιν ἀδόξος, καίτοι γε πλείστα παραι-
 τούμενος, καὶ τὸν ὄγκον τοῦ ἀξιώματος ἀποδιδρά-
 σκων πανευλαβῶς· ὁμῶς ἐνεργεία μὲν Θεοῦ Πνεύ-
 ματος, συνεργία δὲ καὶ ψήφῳ ἀρχιερέων Θεοῦ, τῆς
 Θεῆς ἱεραρχίας ἀξιούται, καὶ τῷ θρόνῳ τῆς βασιλί-
 δος ἐνίδρυται, καὶ τῇ λυχνίᾳ ὁ λύχνος ἐπιτίθεται.
 Πρὸ πάντων δὲ τῶν ἀρχιερέων καὶ τῶν λαῶν, τῆς
 βασιλίδος ἀποστείλας, καὶ ἀξιοσάσης διὰ Κυρίου
 γνωρίσαι τὸν ἄξιον, προφητικῶς ὁ μέγας τοῦτον
 Ἰωαννίκιος ψηφίζεται· καὶ οὕτως διὰ τῆς θύρας ὁ
 ποιμὴν ὁ καλὸς εἰς τὴν αὐλήν τῶν πρόβάτων εἰσελ-
 θὼν, τὰ ἴδια πρόβατα ἐκάλει κατ' ὄνομα· καὶ πάσης
 μὲν νομῆς θανασίμου καὶ βλαβεράς, πάσης δὲ λύμης
 καὶ ἀπωλείας ἐξῆγεν αἰρετικῆς, πρὸς τὰς ἀειζώους
 δὲ καὶ ἀειθαλεῖς τῆς ὀρθοδόξου πίστεως καὶ δικαιο-
 σύνης ὠδήγει καὶ εἰσῆγε νομάς· καὶ αὐτὸς μὲν κα-
 κίας ἀπάσης τοσοῦτον ἀπείχετο, ὅσῳ πάσης ἀντεί-
 χετο δικαιοσύνης· ἐξαιρέτως δὲ πρὸς τὰς τῶν ἀρε-
 τῶν κατορθούμενος γενικὰς, τῆς κατ' εὐσέβειαν
 τελειότητος ἐπεμελεῖτο. Φρόνησις μὲν γὰρ αὐτῷ δι-
 εσπούδατο, οὐχ ὥστε πλοῦτον ἑαυτῷ καὶ δόξαν κο-
 ρίζεισθαι κοσμικὴν, καὶ ποικίλας σώματος ἡδονάς,
 ἀλλ' ὥστε τὸ θέλημα τοῦ Θεοῦ τὸ ἀγαθὸν καὶ εὐάρε-
 στον καὶ τέλειον ἐν διακρίσεως πνεύματι καλῶς συν-
 ἔλναι καὶ ποιεῖν. Ἀνδρεία δὲ αὐτῷ, τὸ μὴ ἡττάσθαι
 ποτε τῆς ἀμαρτίας, ἀλλ' ἐλεύθερον εἶναι καὶ δεσπό-
 ζειν τῶν δυναστῶν· ἀποτόμως δὲ τὸν ἀμαρτάνοντα
 κατὰ τὸν ἀποστολικὸν νόμον διελέγχειν, καὶ τοῦτο
 πολλάκις ἐνώπιον πάντων, καὶ μὴ καθυφέσθαι δου-
 λοπρεπῶς, ἵνα καὶ οἱ λοιποὶ, φησὶ, φόβον ἔχωσι.
 Σωφροσύνη δὲ, οὐ τοῦ οἰκείου σώματος μόνον ἡ
 ἀγνότης τε καὶ καθαρότης, ἣν ἐκ νεαρᾶς ἡλικίας
 οὕτω πόνοις συχνοῖς καὶ ἰδρῶσι κατωρθώσατο, ὥς
 εἰς ἄκραν αὐτὸν ἀπάθειαν, ἥτοι παντελῇ νέκρωσιν
 τοῦ σαρκίνου φρονήματος ἐλθεῖν. Οὐ ταύτη γοῦν μό-
 νον τὸ τῆς σωφροσύνης ὠρίετο καλὸν, πάσῃ δὲ σπου-
 δῇ καὶ τὴν κατ' αὐτὸν Ἐκκλησίαν ἐπὶ τοσοῦτον ἡγνι-
 ζε, καὶ τῷ ἐμβριθεῖ τε καὶ συνεχεῖ τῆς τοῦ Πνεύ-
 ματος διδασκαλίας ἐσωφρόνιζεν, ὥς μηδ' ὄνομα
 πορνείας, ἢ τίνος ἄλλης ἀκαθαρσίας ἐν τοῖς αὐτῷ
 πλησιάζουσιν ἀκούεσθαι· ἀλλ' ὥσπερ αὐτὸς τὴν
 ἀμωμονόδον τοῦ Κυρίου ἀμώμως ἐπορεύετο, οὕτω
 καὶ τὴν ἐκαίνου νύμφην, ὥς ἀγαθὸς νυμφοστόλος, ἐν
 ἀμώμῳ προσῆγε πολιτείᾳ. Περὶ δικαιοσύνης δὲ τί
 χρὴ καὶ λέγειν; ἦν οὕτω στερόνως καὶ μεγαλοπρε-
 πῶς ὁ μακάριος ἐνεδεδυτο, ὥστε καὶ μέμψιν δι' αὐ-
 τὴν ὑπέχειν πολλάκις παρὰ τοῖς ἀδίκους τοῦ δικαίου

A designatis, aliisque alias ob causas voto frustratis,
 uti destinata Dei sententia staret, Ignatius sanctis-
 simus presbyter, cum per multos annos sacerdotii
 muneribus magna cum laude perfunctus esset, bo-
 numque sibi in multa auctoritate, et in Jesum
 Christum fide jam gradum extruxisset, ac pro-
 pterea omnium ore celebraretur, quantumvis digni-
 tatis magnitudinem refugiens, vi tamen sancti Spi-
 ritus, et antistitum auctoritate et sententia, honore
 sacro dignissimus iudicatus, in imperantis urbis
 sacra sede collocatur, lucernaque candelabro im-
 ponitur; cum ante omnium episcoporum et populi
 sententias imperatrix ad Joannicium anachoretam
 consultum misisset, ecquenam hoc patriarchatus
 honore dignum per Dominum cognosceret; Igna-
 tium eximius ille Joannicius divinitus pronuntiavit.
 Atque ita bonus pastor per ostium in ovile ovium
 ingressus, oves proprias vocabat nominatim: quas
 ex noxiis et pestiferis herbis, omnique hæretica
 peste et exitio ereptas, ad immortalia semperque
 virentia rectæ fidei justitiæque pascua deducebat
 inducebatque. Ipse vero tum ab omni crimine
 al horrebat, tum in omne præsertim virtutum prin-
 cipalium et æquitatis studium singulari conatu in-
 cumbens, ad perfectæ pietatis culmen enitebatur.
 Prudentia namque illi curæ erat, non ut opulen-
 tiam sibi, humanamque gloriam, et voluptates
 conquireret; sed ut Dei voluntatem sanctam, bene
 placentem et perfectam, in spiritu recti iudicii
 bene intelligeret et sequeretur. Fortitudo vero erat
 ipsi, ne unquam servitutis peccato succumberet, sed
 liber esset, et dominaretur optimatibus, atque ex
 apostoli præscripto, peccantem acriter castigaret,
 et hoc sæpe coram omnibus, nec servili modo se
 subjiceret; ut et cæteri, inquit, in officio per timo-
 rem contineantur. Temperantiam autem non tantum
 in corpore coluit suo, quam a teneris annis adeo
 laboribus sudoribusque assiduis perfecte est assecu-
 tus, ut sensum omnem, omnesque cupiditates corpo-
 ris noxias penitus exstinxerit. Non ergo his tantum
 finibus temperantiæ splendorem circumclusit, sed
 Ecclesiam suam totam, morum et doctrinæ suæ
 gravitate assiduitateque, ad eam provexit honesta-
 tem et verecundiam, ut inter ejus familiares ne
 nomen quidem fornicationis, vel ejuspiam impuri-
 tatis audiretur. Perinde enim ut ipse vias Domini
 rectas ambulabat, ita sponsam Domini optimus
 paranympus per inculpatam vitæ semitam dedu-
 cebat. Jam ut fuerit æqui tenax, justitiæve obser-
 vans, quid dicam? cum ita rigide eam servavit, ut
 illius causa non raro ab iniquis æquitatis arbitris
 reprehenderetur, pastorque vere mitis ac divinæ
 imitator justitiæ, asperrime condemnaretur. Etenim
 non in civilibus tantum rebus, sed multo magis in
 ecclesiasticis disceptationibus et judiciis facile
 agnoscebatur ad veritatis æquitatisque momentum
 lancemve propendere, contra vero mendacium et
 quamlibet injustitiam vehementissime severissime-
 que insectari. Nec erga plebeios tantum et viliores

in quos, si quid peccent, cuivis facilis et libera est censura; sed adversus principes etiam magistratus ac dynastas, ipsosque imperatores, ardor ac divina dicendi libertas antistitis elucebat: quod mea nunc declarabit oratio.

μὲν καὶ δικαιοσύνην ἐπιρρέπεις, ὑπεροπτικὸν δὲ αὐτοῦ καὶ ἀπότομον πρὸς τε τὸ ψεῦδος καὶ ἀδικίαν πᾶσαν ἐγνωρίζετο· καὶ οὐ πρὸς τοὺς πολλοὺς μόνον καὶ χυδαιότερους, πρὸς οὓς ἀδικοῦντας τάχα καὶ ἄλλος ἂν παρῶσιαιτο, ἤδη δὲ καὶ πρὸς τοὺς τὰς πρώτας περιβεβλημένους δυναστείας, καὶ πρὸς τοὺς βασιλέας αὐτοὺς ὁ τοῦ ἀρχιερέως ζήλος καὶ ἐνθεος παρῶσιαια διεδείκνυτο· δηλώσει δὲ νῦν ὁ λόγος.

Bardam illum, uti scio, nostis omnes, Theodoræ Augustæ bonæ principis non bonum, sed ævum admodum et crudelem fuisse fratrem. Quanquam enim in rerum civilium administratione egregius industriusque esset, rei tamen divinæ atque ecclesiasticæ nemo illum unquam commodum dixit; ut qui nurus suæ amore ita fureret, ut ejus rei fama totam urbem peragraret: nec inter plebem tantum hæreret, sed ad patriarchæ quoque aures facti indignitas deferretur. Quid ergo patriarcha? Non hominis dignitatem reveritus, facinus silentio pressit; sed ex lege arguit, reprehenditque, et hortatus est, ut ne salute neglecta, animam suam perditum iret, sed sædum et enorme scelus expiaret. Ille tamen non modo se ab improbitate sua non abstinuit, sed ipso Epiphaniæ die festo in ædem sacram, eucharistiæ mysteria percipiturus, impudenter est progressus. Quid hic patriarcha? A sacris arcet, indignum eum judicans corporis Dominici participatione. Ille vero diro percitus cæstro furit, suumque in exitium armatus, se gladium in antistitis viscera defluxurum minitatur. Sed Ignatius contra comminatur, Deum invocans, qui potens esset gladium in illum convertere. Hinc offensionum prima origo: hic sors ecclesiasticæ perturbationis. Hinc gravi Bardas ira odioque concepto, ac altius in pectus demisso, omnem, ut dicitur, rudentem contra Ignatium movebat, ut eum apud imperatorem crimineretur. Patricius tum erat Bardas, et scholarum domesticus, sibique totam imperii administrationem, utpote avunculus Michaelis, vindicabat. Ille aggressus aliquando adolescentem, verbisque insidiosus captans: Quid, inquit, domine, imperium matri et sororibus permittis? Atqui non es amplius infans, ævique immaturus: imo, inquit, et jam uxore ducta virum agis. Debes ergo in posterum virilem animum gerere. Itaque a patriarcha accersito matrem et sorores tonderi velarique jube. Ut enim deinceps solus cum procreandis a te liberis imperes, et Numini celesti placet, et nobis æquissimum videtur. Accersit ergo illico venerandum patriarcham. Est enim inconstans et mutabilis adolescentia, facileque vana spe effertur. Quod si potentia quoque fastigium accedat, major etiam est illius levitas, majoremque in amentiam et casum sæpenumero prolabitur. Tunc igitur Michael corruptelarum, morumque depravatorum, et vero magis impietatum suarum principio posito: Matrem, inquit, meam sororesque e vestigio arreptas attonde, et religiosa velatas veste

δαιτηταῖς, καὶ σκληρότατα καταγινώσκεισθαι τὸν ὡς ἀληθῶς πρῶτον ποιμένα, καὶ θεοῦ μιμούμενον δικαιοσύνην· καὶ γὰρ οὐκ ἐν τοῖς ἀνθρωπίνοις πράγμασι μόνον, ἀλλὰ καὶ ἐν ταῖς ἐκκλησιαστικαῖς πολὺ μᾶλλον ἀμφισβητήσεσι καὶ κρίσεσι, τὸ πρὸς ἀλήθειαν καὶ χυδαιότερους, πρὸς οὓς ἀδικοῦντας τάχα καὶ ἄλλος ἂν παρῶσιαιτο, ἤδη δὲ καὶ πρὸς τοὺς τὰς πρώτας περιβεβλημένους δυναστείας, καὶ πρὸς τοὺς βασιλέας αὐτοὺς ὁ τοῦ ἀρχιερέως ζήλος καὶ ἐνθεος παρῶσιαια διεδείκνυτο· δηλώσει δὲ νῦν ὁ λόγος.

Τὸν Βάρδαν ἐκεῖνον οἶδ' ὅτι πάντες ἀκούετε, ὡς [ἀλλ. δ.] Θεοδώρας μὲν τῆς ἀγαθῆς βασιλίδος ἀδελφὸς ἦν, οὐκ ἀγαθὸς δὲ, ἀλλὰ καὶ λίαν πικρὸς καὶ ἀπάνθρωπος· ὃν σπουδαῖον μὲν εἶναι καὶ δραστήριον περὶ τὴν τῶν πολιτικῶν πραγμάτων μεταχείρισιν, οὐδεὶς δὲ περὶ τὴν Ἐκκλησίαν χρηστὸν ἔφησε γενέσθαι· τοῦτον τῇ ἰδίᾳ φασὶν οὕτως ἐπιμανῆναι νύμφῃ, ὡς ἀνὰ πᾶσαν τοῦτο τὴν πόλιν περιδομῆθῆναι· καὶ οὐκ ἄχρι τῶν πολλῶν μόνον, ἀλλὰ καὶ μέχρις αὐτοῦ τοῦ ἀρχιερέως τὴν πονηρὰν φήμην ἔλθειν. Τί οὖν ἐκεῖνος; Οὐ τὸ μέγεθος ἠύλαττόθη τοῦ προσώπου, οὐδὲ συνεσχίασε τὸ ἀμπλάκημα τῇ σιωπῇ, ἀλλὰ καὶ ἤλεγξε κατὰ τὴν ἐντολήν, ἀλλὰ καὶ ἐπετίμησεν, ἀλλὰ καὶ παρεκάλεσε φείσασθαι τε τῆς ἰδίας ψυχῆς, καὶ τὸ φορικτὸν τουτὶ μῦθος ἀπορρύψασθαι· ὁ δὲ οὐ μόνον οὐκ ἀπέσχετο τοῦ κακοῦ, ἀλλὰ καὶ ἐπὶ τῆς ἐκκλησίας (ἐορτῇ δὲ τῶν ἁγίων Θεοφανίων ἦν) καὶ αὐτὸς ἀναιδῶς προσῆλθε, τῶν θείων μεθέξων μυστηρίων. Τί δὲ ὁ ἀρχιερεὺς; Ἀποβάλλεται τῆς κοινωνίας, ἀνάξιον τοῦτον τῆς τοῦ Δεσποτικοῦ σώματος κρίνων μεταλήψεως. Ὁ δὲ μαίνεται μανίᾳ πικρᾷ, καὶ κατὰ τῆς ἰδίας ὀπλίζεται ψυχῆς· ἀπέλει τὸ οἰκεῖον ξίφος τοῖς σπλάγχνοις τοῦ ἱεράρχου καταχῶσαι· ὁ δὲ ἀνταπειλεῖ, τὸν δυνάμενον ἐκκαλοῦμενος ἐπιστρέφειν τὴν ῥομφαίαν αὐτοῦ ἐπ' αὐτόν. Αὕτη γίνεται σκανδάλων ἀρχή· αὕτη πρώτη τῆς ἐκκλησιαστικῆς ἀκαταστασίας ἀφορμή. Ἐντεῦθεν βαρὺν ἑαυτῷ χόλον καὶ μῆνιν ὁ Βάρδας ἐκεῖνος ἐναποθέμενος κατὰ τοῦ Ἰγνατίου, πάντα κάλων ἐκίνει, τὸ δὴ λεγόμενον, τῷ βασιλεῖ τοῦτον διαβαλεῖν. Πατρικίος δὲ τότε καὶ τῶν σχολῶν δομέστικος ὢν, ὅλην τοῦ Μιχαήλ, ἅτε δὴ θεῖος, εἰς ἑαυτὸν τὴν ἀρχὴν ὑπεποιεῖτο. Καὶ ποτε προσεληλυθὼς τῷ μεираκίῳ καὶ λόγοις καταγοητεύων ἀπατηλοῖς, Ἰνα τί, ἔλεγεν, ὦ δέσποτα, παραχωρεῖς τὴν βασιλείαν τῇ μητρὶ καὶ ταῖς ἀδελφαῖς; μὴ γὰρ ἔτι νήπιος εἶ; μὴ τὴν ἡλικίαν ἀτελής; Ἀλλ' ἰδοὺ, φησὶν, ἐξεύχθης καὶ γυναικί, καὶ ἤδη εἰς ἄνδρας τελεῖς· ὀφείλεις καὶ φρόνημα λοιπὸν ἀναλαβεῖν ἀνδρός· τὴν μητέρα δὲ καὶ τὰς ἀδελφάς, τὸν πατριάρχην μετακαλεσάμενος, ἀποχεῖραι πρόσταξον. Σε γὰρ βασιλεύειν μόνον λοιπὸν, καὶ τοὺς ἐκ σοῦ τεχνησομένους, καὶ Θεῷ καὶ πᾶσιν ἡμῖν ἀρεστὸν. Αὐτίκα τοῖνον ἐκεῖνος τὸν τίμιον ἱεράρχην μεταπέμπεται· εὐρίπιστον γὰρ ἡ νεότης, καὶ ῥαδίως ταῖς κεναῖς τῶν ἐλπίδων μετεωριζόμενον. Εἰ δὲ καὶ ἐξουσίας ὑπεροχὴ προσεῖη, μεῖζων μὲν ἡ κουφότης, εἰς μεῖζω δὲ ἀνοῖον καὶ πτώσιν ὡς τὰ πολλὰ προχωρεῖ. Τότε τοῖνον ἀρχὴν ταῖς κατ' αὐτὸν ἀταξίαις καὶ ἀπαιδευσίαις, μᾶλλον δὲ ἀσεβείαις, ὁ Μιχαήλ καταβαλλόμενος, Ταχὺ τὴν ἐμὴν μητέρα καὶ τὰς ἀδελφάς, πρὸς τὸν δίκαιον

ἔφη, λαβὼν, ἀπόχειραι, τῷ μοναχικῷ σχήματι ταύ-
 τας καταδίξασον. Ὁ δὲ παρῆρσιασάμενος, Ἀδύνατόν
 μοι τοῦτο ποιεῖν, εἶπεν ὑπολαβὼν· τῆς γὰρ Ἐκκλη-
 σίας τοὺς οἰακας τὴν ἀρχὴν ἐγχειριζόμενος, ἐγγρα-
 φον ὄρκον ἐθέμην, μηδεμίαν τῆς βασιλείας ὁμῶν
 ἐπιβουλήν, ἢ οἰανοῦν ἐπήρειάν ποτε διαλογίσασθαι.
 Καὶ νῦν τί τὸ ἀδίκημα τῶν βασιλίδων; καὶ τίς ἡ
 κατ' αὐτῶν αἰτία, ὅτι τὸ ὑμέτερον κράτος ταῦτα κατ'
 αὐτῶν διανοήθη; Οὕτως εἰπόντος τοῦ ἀρχιερέως,
 καθοσιώσεως τοῦτον Βάρδας ἐγράψατο γραφὴν, Γη-
 βοδασίλευτον ἔναντι τοῦ βασιλέως διαλοιδορούμενος.
 Ἦν δὲ ὁ Γήβων οὗτος ἐπιληπτός ἄνθρωπος, καὶ τὰς
 φρένας οὐ πάνυ καθεστηκώς· ὃς πρὸ ὀλίγων ἐκείνων
 ἡμερῶν ἀπὸ τοῦ Δυρράχιου παρεγένετο, σχῆμα μὲν
 περιεκείμενος κληρικῷ, παῖδα δὲ ἑαυτὸν τῆς βασιλί-
 δος Θεοδώρας ἐξ ἀνδρὸς ἑτέρου ληρῶν· ὃς οἱ πολλοὶ
 τοῦ δήμου ὡς βασιλεύειν μέλλοντι προσέσχον· τότε
 δὲ ἐν Ὁξείᾳ τῇ νήσῳ ὑπὸ ἀσφαλεῖ συνείχετο φρουρᾷ.
 Ὁ μὲν οὖν πατριάρχης ἐν ὑπονοίᾳ διὰ ταῦτα τῷ
 Μιχαὴλ καταστάς, εὐθύς ὑπενόσται πρὸς τὴν ἐκκλη-
 σίαν. Ὁ δὲ παραχρῆμα τὴν μητέρα καὶ τὰς ἀδελφάς
 καταγαγὼν, ἐν τοῖς Καριανοῦ λεγομένοις ἀπενεχθῆ-
 ναι κελεύει καὶ καρῆναι. Μετὰ μικρὸν δὲ καὶ αὐτὸν
 ἀπελαύνει τοῦ πατριαρχείου τὸν Ἰγνάτιον, καὶ πρὸς
 τὴν νῆσον Τερέβινθον αὐτὸν ὑπερορίζει· κατ' αὐ-
 τὴν δὲ τὴν ἡμέραν καὶ Γήβωνα ἐκείνον ἀπὸ τῆς
 Ὁξείας εἰς Πρίγκιπον μετενεγκὼν, τὰ τε σκέλη καὶ
 τοὺς βραχίονας ἐξέκοψε, καὶ τοὺς ὀφθαλμοὺς ἐξορύ-
 ξας, ἀπέκτεινεν αὐτὸν, οἰόμενος ταύτῃ τὸν πατριάρ-
 χην ἀμυνεῖσθαι. Οὕτω τρεῖς μετὰ τὴν κατάδασιν δι-
 εληλύθεισαν ἡμέραι, καὶ παρῆσαν τῶν ἐπισκόπων οἱ
 νομιζόμενοι λογάδες, λίθελλον ἀποταγῆς, ἦτοι παραι-
 τησιν, διὰ τὴν ἐνεστῶσαν τοῦ καιροῦ κακίαν ἀξιούν-
 τες λαβεῖν παρ' αὐτοῦ. Καὶ ταῦτα τίνες; Οἱ ἐγγρά-
 φως αὐτῷ πρότερον ὁμωμοκότες, καὶ αὐτῆς ἐκπεσεῖν
 τῆς ὑπερουσίας Τριάδος εὐξάμενοι, εἶγε τὸν οἰκεῖον
 ποιμένα ἄνευ καταγνώσεως ἀθετήσαιεν κανονικῆς.
 Ἄλλ' αὐτοὶ μὲν ὑπέστρεφον ἀνήνυτα πεπονηκότες.
 Μετ' ὀλίγας δὲ αὖθις ἡμέρας πατρίχιοι καὶ τῶν χρι-
 τῶν οἱ ἐπιφανέστατοι σὺν τοῖς προλαβοῦσιν ἐπισκό-
 ποις ἐξιόντες, πάσαις μηχαναῖς, ὑποσχέσεσί τε καὶ
 ἀπειλαῖς τὸν θρόνον ἐγγράφως παραιτήσασθαι κατ-
 ἐδιάζοντο, εἶγε μὴ μέλλοι εἰς προφανῆ καθεῖναι κίν-
 δυνον ἑαυτόν. Ἔμενε δὲ ἀμετάθετος οὐδὲν ἤττον ἡ
 πέτρα παράλιος εἰς βάθος γῆς ἐρρίζωμένη, καὶ πά-
 σαις ἀνένδοτος κυμάτων ἐπιφοραῖς. Ἐπειδὴ οὖν οὐκ
 εἶχον εὐλόγως παρανομεῖν, οὐδεμιὰς αὐτοῖς ἀπὸ τοῦ
 ἀνευθύνου προφάσεως ἐνδιδομένης, γυμνῇ λοιπὸν τῇ
 κεφαλῇ, καὶ ἀναιδεῖ προσώπῳ, κατὰ τὸ ἀδόμενον,
 πρὸς πᾶσαν ἐχώρουν ἀδικίαν καὶ παρανομίαν. Ὁ
 μὲν οὖν Κύριος ἡμῶν Ἰησοῦς Χριστὸς, ἅτε Θεὸς
 ἀληθινὸς καὶ ἀληθινοῦ Πατρὸς ὢν, οὐ τῷ Θεῷ εἶναι
 μόνον προσιώνιος, τὰ πάντα πρὸ τῆς αὐτῶν γενέσεως
 οἶδεν, ἀλλὰ καὶ τῷ ἄνθρωπος ὑπὲρ ἡμῶν γενέσθαι,
 τῷ τεθεωμένῳ νοῦ τὰ πάντα προκατανοῶν, Ἀνάγκη,

A vitæ religiosæ addicito. At libere patriarcha; Hoc,
 inquit, a me fieri nefas: nam Ecclesiæ gubernacula
 sedemque sacram cum susciperem, fidem jureju-
 rando meam per scriptum astrinxi, nunquam me
 imperio vestro insidias positurum, vel consilium
 ejuscemodi agitaturum. Et vero nunc, quod regi-
 narum est facinus, quæve in illis causa, ut maje-
 stas vestra adversus eas talia machinatur? Hæc
 memorantem patriarcham Bardas reum majestatis
 postulavit, et coram imperatore Gebobasileutum [3]
 (seu Gebonis pseudo-imperatorii generis similem)
 per convicium vocavit. Erat Gebo hic stolidus
 maleque sanus homo, qui proximis diebus Dyrra-
 chio venerat, veste quidem ecclesiastica indutus,
 se vero pro filio Theodoræ Augustæ ex alio viro
 gerebat; cui non pauci ex plebe velut regnaturo
 adhærebant: tunc vero in insula Oxia, seu Acuta,
 firma custodia tenebatur. Patriarcha ergo pro-
 pterea Michaeli suspectus, statim ad ecclesiam se
 recepit. Michael vero extemplo matrem cum soro-
 ribus in Cariani ædes detrusam deportari tonderi-
 que imperat. Nec multo post ipsum quoque patri-
 archam Ignatium pellit, atque in insulam Terebin-
 thum ejicit; eodemque die Gebonem illum ex Acuta
 in Principes transfert, et cruribus brachiisque præ-
 cisis, oculisque erutis, interficit, ratus se hac ratio-
 ne ultum ire patriarcham. Necdum triduum a pa-
 triarchæ discessu fluxerat, cum adsunt qui puta-
 bantur inter episcopos primarii, chirographum sive
 libellum abdicationis ob præsentium temporum
 iniquitatem ab eo petentes. Et quinam hi? Qui
 antea illi per scriptum juraverant, se prius supre-
 mam Trinitatis majestatem negaturos, quam sine
 canonica damnationis sententia pastorem suum
 exauctorari passuros. Verum ii re infecta reverte-
 runt. Intra paucos autem dies patricii, judicumque
 clarissimi cum iisdem episcopis egressi, omnibus
 machinis et pollicitationibus, comminationibusque
 compellebant, ut episcopatu se abdicaret, si in
 apertum nollet committere se periculum. Sed non
 minus firmus immotusque stetit, quam maritima
 cautes altis in terram defixa radicibus, fluctuum
 insultibus nihil cedens. Ergo cum non haberent,
 unde illum laderent, nulla per eum data causa,
 cujus rationem reddere non posset; nudo, quod
 aiunt, capite, perfrictaque fronte ad omne fas nefas-
 que descenderunt. Et Dominus quidem noster
 Jesus Christus, utpote Deus verus et veri Patris
 soboles, non solum qua Deus est æternus, omnia
 antequam sint, prævidit; sed etiam qua homo pro
 nobis factus, deificata sua mente omnia præseiens.
 Necesse est, inquit, ut veniant scandala: vix eutem
 illi, per quem scandalum venit¹. Omnium ergo
 sectarum, quæ a divina Christi in humanitatem
 præsentia ad hodiernum usque diem in Ecclesias

¹ Matth. xviii, 7.

(3) Gebobasileutum, hoc est, Gebonis stolidi hominis, et imperium temere affectantis, parti faventem.

eum perniciæ irrepserunt, auctores, veluti scandalorum duces, digni sunt, qui primi malum, quod Christus minatur, participant. Sed non minus, opinor, ii qui nostro ævo maligne egerunt, quam illi prisci et decantatissimi hæresiarchæ, cœlestis iram vindictamque Numinis sentient, ut qui innumerabilium offensionum et malorum toti terrarum orbi sint auctores. Neque enim propterea justorum albo ascribentur, quod rectis scilicet dogmatibus et scriptionibus innumeris Deum fateri videantur: sed idcirco damnabuntur, quod, ut est in sacris paginis, Deum factis ipsis negarint, abominabiles facti, et contumaces, et ad omne opus bonum reprobi. Nec quia personam pietatis vultumque religionis ementiti, agunt omnia effleuntque, ut justī ab hominibus putentur, ideo sunt justī apud occultorum cognitorem et judicem Deum: sed quod nervo pietatis eliso, mores ad Evangelii præcepta non conformarint; quod amore sui cæci, avaritiæ et voluptatibus, ambitionique vonundati et emancipati, innocentes omni genere injuriarum, perjuratorum, crucis abnegationum, insidiarum, et maleficiorum opprimentes, optime compositum Ecclesiæ statum perturbarint everterintque; rem autem divinam, nomenque et sacra sanctæ Ecclesiæ tot impietatibus et flagitiis contaminarint, polluerint, profanarint, ut periculum sit (pene dicam) ne pietatis mysterium in verbis nudis potius, quam in rebus ac veritate consistere videatur: idcirco justissimam damnationis a Deo ferendæ sententiam incurrent.

ἐν ἀληθείᾳ καὶ πράγματι τὸ τῆς εὐσεβείας μυστήριον θεοῦ τῆς κατακρίσεως.

Horum porro malorum omnium stirps et radix, primaque causa et certissima exstitit is, qui a principio homicida fuit: qui quod a bono defecit, omnis maleficii artifex effectus, hodieque non cessat venenum in eos suum eructare quos omnibus sæculis ad id hauriendum paratos habet: eoque largius latiusque virus suum diffundit, quanto ad rem suam aptiores offendit. Permittuntur aulem tales sæpe rerum potiri, terrarumque imperiis extolli, ut ex vultorum cordibus, quemadmodum est in divinis oraculis, revelentur cogitationes; utque triticum a paleis secernatur, et justus igne molestiarum, velut aurum in fornace, coquatur, cœlestibusque thesauris reservetur; rejiciaturque, quidquid ut scoria adulterinum est et cœlesti regno indignum. Atque his, opinor, nemo contradicet eorum qui pietatem colunt.

Sed videamus porro, quæ deinceps beato Ignatio acciderint, quantaque mæla veterator ac hostis sanctorum virorum adversus latentem in illo fidem ac virtutem, per suos administrōs, malitia sua machinatus sit. At vero cum intelligam me sigillatim omnia per censere non posse, rebusque tantis parem non fore, oratione ad res præcipuas enarrandas conversa,

A φησὶν, ἐλθεῖν τὰ σκάνδαλα· οὐαὶ δὲ δι' οὗ τὸ σκάνδαλον ἔρχεται! Καθ' ὅλας μὲν οὖν τὰς ἀπὸ τῆς θεανδρικής αὐτοῦ παρουσίας μέχρι τοῦ δεῦρο παρεισφθαρείσας αἰρέσεις ἐν ταῖς Ἐκκλησίαις, οἱ τῶν αἰρέσεων ἑξαρχοί, ὡς τῶν σκανδάλων ἐξηγούμενοι, πρῶτοι ἂν ἀξίως αὐτοὶ μετέχοιεν καὶ τοῦ ταλανισμοῦ· οὐχ ἥττον δὲ, οἶμαι, τῶν πάλοι θρυλλουμένων αἰρετικῶν καὶ οἱ κατὰ ταύτην πονηρευσάμενοι τὴν γενεάν, ὡς αἴτιοι σκανδάλων μυρίων τῷ κόσμῳ γενόμενοι, τῆς ἀνωθεν πείραν λήψονται ὀργῆς. Οὐ γὰρ ὅτι δόγμασιν ὀρθοῖς δῆθεν καὶ συγγραφαῖς ἀμέτροις θεὸν δοκοῦσιν ὁμολογεῖν, διὰ τοῦτο μόνον δικαιωθῇσονται· ἀλλ' ὅτι τοῖς ἔργοις, κατὰ τὸν ἱερὸν λόγον, ἠρνήσαντο αὐτὸν, βδελυκτοὶ γενόμενοι καὶ ἀπειθεῖς, καὶ πρὸς πᾶν ἔργον ἀγαθὸν ἀδόκιμοι, τοῦτου γε

B ἐνεκεν κατακριθῇσονται. Οὐδ' ὅτι μόρφωσιν εὐσεβείας, καὶ σχῆμα γοῦν τι καὶ πλάσμα κενὸν εὐλαβείας περιθέμενοι πάντα δρῶσι καὶ πραγματεύονται, ὥστε δικαιωθῆναι παρὰ τοῖς ἀνθρώποις, διὰ τοῦτο δίκαιοι καὶ παρὰ τῷ τῶν κρυφίων ἐπόπτη καὶ ἐξεταστῇ· ἀλλ' ὅτι τῆς εὐσεβείας τὴν δύναμιν, καὶ τὴν κατὰ τὸ Εὐαγγέλιον ἀπηνήναντο ζωὴν, πάσαις μὲν φιλαυτίαις καὶ φιλαργυρίαις, φιληδονίαις τε πάσαις καὶ φιλαρχίαις ἑαυτοὺς ἀπεμπολήσαντες, πάσαις δὲ ἀδικίαις, ἐπιτοκίαις, σταυροπατίαις, καὶ κακουργίαις δὲ κατὰ τῶν ἀθώων καὶ ἐπηρεαίαις χρώμενοι, πᾶσαν τὴν ἐκκλησιαστικὴν εὐνομίαν διέλυσαν καὶ συνέχεαν· τὸ θεῖον δὲ τῆς ἱερᾶς Ἐκκλησίας πρᾶγμα καὶ ὄνομα οὕτω ταῖς ποικίλαις αὐτῶν ἀθεσμίαις καὶ παρανομίαις ἐδεθήλωσαν, ὥστε κινδύ-

C νεύειν, ὀλίγου δεῖν, ἐν ψιλοῖς ἡμῶν λόγοις, ἀλλ' οὐκ ὑπονοεῖσθαι· διὰ ταῦτα δικαιοσύνης τεύζονται πρὸς

Τούτων δὲ τῶν κακῶν ἀπάντων αἰτία προκαταρκτικὴ καὶ ῥίζα, ὃ ἀπ' ἀρχῆς ἰάνθρωποκτόνος καθ-
έστηκε δηλαδὴ· ὅς τῷ ἀποστῆναι τοῦ ἀγαθοῦ, πάσης κακίας γενόμενος δημιουργός, οὐ παύεται μέχρι καὶ νῦν τὸν οἰκεῖον ἰὸν τοῖς πρὸς ὑποδοχὴν ἐτοίμοις κατὰ πᾶσαν ἐναπερευγόμενος γενεάν· καὶ τοσοῦτω μᾶλλον τὴν παρ' ἑαυτοῦ κακίαν ἐπιδαψιλεύεται, καθ' ὅσον ἂν καὶ ἐπιτηδειοτέροις πρὸς τὸν οἰκεῖον περιτύχοι σκοπόν. Συγχωροῦνται δὲ πολλάκις κρατεῖν, καὶ κοσμηκαῖ; δυναστεῖαις οἱ τοιοῦτοι μεγαλύνεσθαι, ὡς ἂν ἐκ πολλῶν καρδιῶν, κατὰ τὸ θεῖον λόγιον, ἐφανῶσι διαλογισμοί· καὶ ὥστε τὸν σῆτον διακριθῆναι τοῦ ἀχύρου, καὶ πυρωθῆναι μὲν ταῖς ἐπηρεαίαις τὸν δίκαιον, ὥσπερ ἐν χωνευτηρίῳ χρυσόν, καὶ τοῖς οὐρανίοις ταμειωθῆναι βασιλείοις, ἀποποιηθῆναι δὲ, καθάπερ σκωρίαν, ὅσον ἀδόκιμον καὶ ἀνάξιον τῆς βασιλείας τοῦ θεοῦ. Πρὸς οὖν ταῦτα οὐκ οἶμαι τινα τῶν εὐσεβοῦντων ἀντερεῖν.

Ἰδῶμεν δὲ καὶ τὰ κατὰ τὸν ἱερὸν Ἰγνάτιον παρακολουθηκότα, καὶ ὅσα κατὰ τῆς ἐν αὐτῷ κεκρυμμένης ἀληθείας καὶ ἀρετῆς ὃ τῶν ἀγίων ἐχθρός καὶ ἐπίδουλος διὰ τῶν ὑπηρετουμένων αὐτοῦ τῇ κακίᾳ κατεπράξατο· ἀλλὰ πάντα μὲν κατὰ μέρος ἐπεξιέναι ἀμήχανον εἰδῶς, καὶ κρεῖττον ἢ κατ' ἰσχὺν ἐμὴν, τοῖς κυριωτέροις δὲ τὸν λόγον ἐπαφίεις, πειράσομαι

καθ' ὅσον οἶόν τε πανταχοῦ τῆς ἀληθείας πεφροντι-
κῶς μηδὲν τῶν ἀξίων μνήμης παραλιπεῖν.

Ἐπειδὴ τοίνυν οἱ παρὰ τοῦ βασιλέως τότε πολλὰ
πειράσαντες, τὸ πρὸς παρανομίαν ἐνδόσιμον οὐχ
οἱοί τε ἐγεγόνεισαν παρὰ τοῦ Ἰγνατίου λαβεῖν, γεν-
ναίαις ἐνστάσεσι παραιτήσασθαι μὴ καταδεξαμένου,
παρ' αὐτῶν ἔλαβον τοῦτο λοιπόν· καὶ πλείστα καθ'
ἑαυτοὺς συσκεψάμενοι, καὶ πᾶσαν κεκνηχότες βου-
λήν, Φώτιον πρωτοσπαθάριον τε ὄντα καὶ πρωτο-
ασηκρήτιν, εἰς ἀρχιερέα τῆς βασιλίδος προχειρίζονται.
Ἦν δὲ οὗτος ὁ Φώτιος οὐ τῶν ἀγεννῶν τε καὶ ἀνωνύ-
μων, ἀλλὰ καὶ τῶν εὐγενῶν κατὰ σάρκα, καὶ περιφα-
νῶν, σοφίᾳ τε κοσμικῇ καὶ συνέσει τῶν ἐν τῇ πολι-
τεῖᾳ στρεφομένων εὐδοκιμώτατος πάντων ἐνομιζέτο.
Γραμματικῆς μὲν γὰρ καὶ ποιήσεως, ῥητορικῆς τε
καὶ φιλοσοφίας, καὶ δὴ καὶ ἱατρικῆς, καὶ πάσης ἁλί-
γου δεῖν ἐπιστήμης τῶν θύραθεν τοσοῦτον αὐτῷ τὸ
περὶν, ὥς μὴ μόνον σχεδὸν φάναι τῶν κατὰ τὴν αὐ-
τοῦ γενεᾶν πάντων διενεγκεῖν, ἤδη δὲ καὶ πρὸς τοὺς
παλαιούς αὐτὸν διαμιλλᾶσθαι. Πάντα γὰρ συνέτρεχεν
ἐπ' αὐτῷ, ἡ ἐπιτηδειότης τῆς φύσεως, ἡ σπουδὴ, ἡ
πλοῦτος, δι' ὃν καὶ βίβλος ἐπ' αὐτὸν ἔρρει πᾶσα· πλέον
δὲ πάντων ὁ τῆς δόξης ἔρως, δι' ὃν αὐτῷ καὶ νύκτες
ἄδουνοι περὶ τὴν ἀνάγνωσιν ἐμμέλως ἐσχολαχότι.
Ἐπεὶ δὲ καὶ πρὸς τὴν Ἐκκλησίαν αὐτὴν, ὥς μὴ ὤφε-
λεν, ἐπεισελεῖν ἔδει, καὶ τῶν διὰ τοῦτο βιβλίων τῆς
ἀναγνώσεως οὐ κατὰ πάρεργον ἐπεμελήθη· ἀγνόημα
δὲ ἠγνόησεν, ἵν' εἰπω θεολογικῶς, σφόδρα τῆς αὐτοῦ
σοφίας ἀνάξιον. Οὐ γὰρ ἠθέλησε προσέχσιν τὸν νοῦν,
ὅτι *Εἰ τις θέλει σοφός γενέσθαι ἐν τῷ αἰῶνι
τούτῳ, μωρὸς γενέσθω, ἵνα γένηται σοφός.* Οὐδὲ
τὴν ὁδὸν εἴλετο τῆς ταπεινοφροσύνης, δι' ἧς ἡ με-
γάλη τοῦ Θεοῦ χάρις καὶ ἡ ἀληθὴς σοφία δίδεται
καὶ κατορθοῦται· οὐδὲ στραφῆναι καὶ γενέσθαι ὥς τὸ
παιδίον διὰ τὴν τοῦ Θεοῦ βασιλείαν, ὥς ἡ τοῦ Κυρίου
διαμαρτυρία, κατεδέξατο· ἀλλ' οὐδὲ σκάψαι τὴν αὐ-
τοῦ ψυχὴν, καὶ βαθῦναι τὴν διάνοιαν διὰ πάσης ὑπο-
ταγῆς, κατὰ Κύριον, καὶ ἀτιμοτέρως ἀγωγῆς καὶ
ταπεινόφρονος, καὶ δι' ἀπαθείας οὕτω τῇ πέτρᾳ προ-
εγγίσαι Χριστῷ, καὶ ἐπ' αὐτῷ θεῖναι θεμέλιον πί-
στεως ἀρραγῆ, καὶ δι' ἀγαθῶν πράξεων οὕτω τῆς
σοφίας [ἴσ. τῇ σοφίᾳ] ἑαυτὸν οἰκοδομεῖν· οὐ ταῦτα
διανενοῖται ὁ σοφός· πολλοῦ γε δεῖν· καὶ οὐδὲν τού-
των ἐπὶ νοῦν ἦλθεν αὐτῷ, ἀλλ' ἐπὶ σαθρῷ θεμελίῳ
καὶ ἀμμῳδεῖ, τῇ κοσμικῇ σοφίᾳ, καὶ τῇ ἀλαζονείᾳ
τοῦ μὴ κατὰ Χριστὸν πεπαιδευμένου λόγου τὴν ἑαυ-
τοῦ καρδίαν στηρίζας καὶ τὸν νοῦν, καὶ τοῖς κενοῖς
τῶν ἀνθρώπων ἐπαίνοις καὶ κρότοις φυσιοῦμενος,
καὶ ἐπὶ πολὺ τῇ κενοδοξίᾳ μετεωριζόμενος, δι' αὐτῆς
τῇ ἐχθρᾷ τοῦ Θεοῦ ὑπερηφανίᾳ προσεπέλασε, δι' ἧς
κακουργίαν τε πᾶσαν καὶ πᾶσαν σκανδάλων ὑπόθε-
σιν μυσταγωγεῖται. Ὅθεν ἀδόκιμον αὐτοῦ τὴν τῆς
ἱερουργίας καταβαλόμενος ἀρχὴν, ἀκόλουθον ἔσχε τῇ
ἀρχῇ τὸ τέλος. Οὐ γὰρ παρητήσατο τὴν ὥς παρὰ

A nudam rei veritatem ubique studiosè persecutus, pro
mea virili curabo, uti ne quid rerum quæ sint me-
moriam dignæ, prætermittam.

Postquam igitur administri regii, sæpe tentata re,
non potuerunt flectere Ignatium ad id quod inique
petebant, suam illo dignitatem fortiter et constanter
tueri, a se ipsi consiliū de cætero petiverunt ;
rebusque inter se diu agitis, omnemque in partem
versatis, tandem Photium protospatharium et pri-
mum a secretis, patriarcham urbis regiæ designant ;
hominem sane minime obscurum et ignobilem, sed
claris et illustribus oriundum natalibus, rerumque
civilium et politicarum usu, prudentiaque et scientia
clarissimum. Grammaticæ enim litteraturæ, et ear-
minis pangendi, dicendique laude, quin et philo-
sophiæ et medicinæ, et omnium prope liberalium
disciplinarum externarum studio cognitioneque
tantopere florebat, ut ævi sui facile princeps habe-
retur, imo et cum veteribus jam certare posset.
Omnia quippe in illo concurrerant, aptitudo quædam
et naturæ vis ac felicitas, studium, opes, quibus sibi
librorum omnium maximam copiam comparabat :
et, quod præ cunctis, gloriæ laudisque cupido, qua
incensus totas noctes, ut lectioni assidue vacaret,
ducebat insomnes. Quoniam vero sacrum etiam
(quod utinam nunquam fuisset) thronum Ecclesiæ
conscensurus erat, sacra quoque et ecclesiastica
volumina studiosè cœpit lectitare. Verum ut Theo-
logi Nazianzeni ritu loquar (4), quod sane ipsius
sapientia indignum fuit, ignorationem ignoravit.
Noluit enim animadvertere, quoniam, *Si quis vult
sapiens fieri in hoc mundo, stultus sit, ut sapiens
fiat* *. Neque viam modestiæ et submissionis ingres-
sus est, qua ad cœlestem gratiam veramque sa-
pientiam pervenitur : neque deposito fastu voluit
converti, et fieri ut parvulus, propter regnum Dei,
juxta Domini vocem : neque animam suam et men-
tem altius fodere et omni subiectione demittere, ut
jubet Dominus, per abjectiorem humiliorisque se-
mitam ; atque ita per affectuum mortificationem
petræ Christo conjungi, et super ipsam inconcus-
sum fidei fundamentum ponere, et piis operibus
seipsum domicilium sapientiæ constituere. Nihil
horum huic venit in mentem, alia omnia cogitabat :
fragili et arenoso, vanæ profanæque sapientiæ fun-
damento et insolentiæ, non secundum Christum do-
ctrinæ cor suum mentemque confirmans, vanis
hominum laudibus et plausibus inflatus, elatusque
inani gloria, per ipsam inimicæ Deo superbiæ se
conjuxit : ex quo omnis impietatis omniumque
offensionum materiem edoctus est. Ergo jactis sa-
cerdotii sui improbandis fundamentis, extrema
iniciis consentanea sortitus est. Nec enim repadia-
vit Ecclesiam, tanquam a profanis magistratibus
profane et sacrilego sibi demandatam ; neque velut

* I Cor. iii, 18.

(4) Potius, ut more loquar Scripturæ sacræ. HARD.

alteri viro nuptam, sibi per adulterium desponderi A
veritus est : sed contra potius exultabundus, avide
impudenterque in illius complexum ruit, alienam-
que tamquam propriam palam arrogavit, suaque
infam dedecore gloriabatur, et laudabatur in
iniquitate sua ; intraque sex non amplius dies, ma-
nibus hominum initiatus, concupitam Ecclesiæ ca-
thedram invasit. Eratque vere cernere, ut fertur
adagio, extemporalem fictitiumque, seu personatum
sanctum. Nam primo die monachus ex laico, altero
lector, tum hypodiaconus, ac diaconus et presbyter :
sexto deinde, qui fuit Christi natalis, et ipse sacrum
conscendens tribunal, pacem populo, nihil vera pace
dignum cogitans, nuntiavit.

Erat huic auctor et initiator in omnibus Gregorius
ille cognomento Asbesta, quem Syracusanum olim
pontificem fuisse ferunt, tum Constantinopoli de
maleficiis reum factum, et jam Romæ, quod contra
leges et sanctiones ecclesiasticas peccasset, exau-
ctoratum. Hunc Ignatius, cum esset patriarcha con-
secrandus, ne initiationi suæ interesset, admonuit,
donec per otium causa ipsius diligenter cognoscere-
tur. Quod patriarchæ inter initia factum multi, quam-
vis juste factum, reprehenderunt.

Hinc, o quis ex his paucis verbis ortam cladem
illam et noctem explicet ? quis turbas et factiones,
litesque et improbitatem illius probi (5) Siculi di-
cendo assequatur ? Simul ac enim ejus rei nuntium
accepit, non se philosophum ostendit, et infamiam
suam prudenter dedecusque contextit ; sed cereos
de Ignatii consecratione acceptos abjecit, et impu-
dentissimo ore innocentem coram universa Ecclesia
foedissime conviciatus, lupum pro pastore substitui
furiose clamitavit. Quem et Petrus quidam Sardo-
rum episcopus cognomento Miser, et Eulampius
Apameæ, alique e clero obscuriores [insigniores],
seipsos ab Ecclesia sine causa sejungentes, secuti
sunt.

Undecim igitur ipsius annis Ignatius a recepta
primum sede Constantinopolitana, omni ratione
conatus, omnique verborum humanitate et liberali-
tate adhibita, nunquam tamen potuit Asbestæ impro-
bitatem extinguere. Etenim potentiorum limina
terebat, apud omnes virum nullam ob culpam cri-
minabatur, et acerbè conviciis proscindebat, et
sanctum exsecratus, ne Christiani quidem cogno-
mine dignabatur. Præsertim vero Photio Photianis-
que gratissimus honoratissimusque, magnus quidam
homo Dei credebatur. Quare ab eodem Photio pri-
mum est initiatus ; qui hominis auctoritate inductus,
totum ex illo adversus insontem Ignatium furorem
hausit : perinde quasi ad hoc ipsum patriarcha esset
consecratus, ut omnibus consiliis modisque omni-

κοσμηκῶν ἀρχόντων ἀκόσμως αὐτῷ καὶ ἀθέσμως ἐν-
διδομένην Ἐκκλησίαν, οὐδ' ὥς ἐτέρῳ ἀνδρὶ καθηρμο-
σμένην μοιχικῶς ἑαυτῷ κατεγγυᾶσθαι ηὐλαβήθη·
τοῦναντίον μὲν οὖν καὶ περιχαρῶς, ἢ ἀναιδῶς μάλ-
λον, κατησπάζετο, καὶ ὡς ἰδίας τῆς ἀλλοτρίας σαφῶς
ἀντεποιεῖτο, καὶ ἐν τῇ αἰσχύνῃ αὐτοῦ ἐγαυρία δοξα-
ζόμενος, καὶ ἐν τῇ ἀδικίᾳ αὐτοῦ ἐνευλογεῖτο, καὶ ἐν
ἐξ ταῖς ὁλαῖς ἡμέραις χερσὶν ἀνθρώπων τελειούμε-
νος, τῆς ἐπιθυμουμένης ἐπελαμβάνετο καθέδρας· καὶ
ἦν ἀληθῶς ἐκεῖνον ὁρᾶν αὐθήμερον ἅγιον πλαττόμενον,
κατὰ τὴν παροιμίαν. Πρώτῃ γὰρ ἡμέρᾳ μοναχὸς ἀντὶ
λαϊκοῦ, τῇ δευτέρᾳ δὲ ἀναγνώστης, καὶ ὑποδιάκονος τῇ
ἐξῆς, εἶτα διάκονος, εἶτα πρεσβύτερος· ἔπειτα τῇ ἑκτηῇ
(Χριστοῦ δὲ ἦν τὰ γενέθλια) καὶ αὐτὸς τῷ ἱερατικῷ
προσθὰς θρόνῳ, τὴν εἰρήνην τῷ λαῷ προσεφώνει,
μηδὲν τῆς ἀληθινῆς εἰρήνης ἄξιον ἐννοούμενος.

Ἦν δὲ αὐτῷ καθηγητὴς καὶ ἱεροτελεστὴς τὰ πάντα
Γρηγόριος ἐκεῖνος ὁ καλούμενος Ἀσβεστάς, ὃν ποτε
καὶ Συρρακούσης μὲν ἐπίσκοπον ἔφασαν γενέσθαι, ἐπ'
ἐγκλήμασι δὲ τισιν εἰς τὸ Βυζάντιον κατηγορούμενον,
ἤδη δὲ καὶ ὑπὸ τῆς τῶν Ῥωμαίων Ἐκκλησίας ὡς
παρὰ κανόνας πράξαντα, καθηρημένον. Ἰγνάτιος
ἄρτι πρῶτον χειροτονεῖσθαι μέλλων, μὴ παρῆναι
τοῦτον τῇ χειροτονίᾳ διεπέμψατο, ἄχρις οὗ τὰ κατ'
αὐτὸν, φησὶν, ἐπὶ σχολῆς ἀκριδέστερον διαγνωσθῇ.
Τοῦτο ὁ πατριάρχης ἐν πρώτοις, οὐ καλῶς μὲν, ὡς
γε δοκοῦν τοῖς πολλοῖς, πέπραχε δ' οὖν ὁμῶς ἐν δι-
καιοσύνῃ.

Ἐντεῦθεν, ὧς τίς ἂν ἐξεῖποι τὴν παραχὴν καὶ τὴν
σκοτόμαιναν ; τίς τὴν ἀπὸ τοῦ μικροῦ ῥήματος φιλο-
νεκρίαν, καὶ ἔριν, καὶ μνησιχαλίαν τοῦ δεινοῦ ἐκεῖ-
νου Σικελοῦ παραστήσαι ; Εὐθύς γὰρ ἀκούσας, οὐκ
ἐφιλοσόφησε πρὸς τὴν ἀγγελίαν, οὐ τὴν ἰδίαν ὡς
φρόνιμος συνεκάλυψεν αἰσχύνην, τοὺς ἐπὶ χειροτονίᾳ
δὲ κηρὸς τῶν αὐτοῦ χειρῶν ἀπορρίψας, καὶ καταναι-
δευσάμενος, πάσης ἐνώπιον τῆς ἐκκλησίας ἐσχάτως
διελοιδορεῖτο τὸν ἀναίτιον, καὶ λύκον ἀντὶ ποιμένος
ἐπεισιέναι τῇ ἐκκλησίᾳ μανιωδῶς δισχυρίζετο· ὃ
καὶ Πέτρος ὁ Σαρδέων, ὁ λεγόμενος Δεῖλαιος, πρὸς
δὲ καὶ ὁ Ἀπαμεῖας Εὐλάμπιος, καὶ ἄλλοι τινὲς τῶν
ἀσημοτέρων [ἀν. εὐσημοτέρων] εἶποντο κληρικῶν,
ἀλόγως τῆς Ἐκκλησίας ἀπορρήγνυμενοι.

Ἐν ὅλοις μὲν οὖν ἑνδεκά χρόνοις τῆς πρώτης αὐτοῦ
ιεραρχίας ὁ Ἰγνάτιος ἀποπειρώμενος, καὶ πᾶσαν μὲν
λόγων, πᾶσαν δὲ ὀφειλῶν προτεινόμενος φιλοτιμίαν,
οὐχ οἷός τε ἐγεγόνει τὴν τοῦ Ἀσβεστά κακίαν κατα-
σθῆσαι. Διήρχετο πάσας οἰκίας τῶν δυναστῶν, μάτην
διαλοιδορούμενος καὶ διασύρων πικρῶς, καὶ μηδὲ
Χριστιανὸν ὀνομάζειν τὸν ἅγιον ὁ ἐναγῆς ἄξιων, μάλ-
ιστα δὲ πάντων παρὰ Φωτίῳ καὶ τοῖς αὐτοῦ συγγε-
νέσι τιμώμενος, μέγας τις ἄνθρωπος τοῦ Θεοῦ χρη-
ματίζειν ἐπιστεύετο· ὅθεν καὶ παρ' αὐτοῦ πρῶτον
χειροτονηθεὶς ὁ Φώτιος, ἐκ τῆς εἰς αὐτὸν πίστεως
ὅλην τοῦ ἀνδρὸς κατὰ τοῦ ἀναιτίου μανίαν ἐπεσπά-
σατο. Καὶ ὥσπερ εἰς αὐτὸ τοῦτο πατριάρχης προχει-
ρισθεὶς, ἵνα πάσαις ἐπινοαῖς, τρόποις πᾶσι, τὸν
ἀθῶον τιμωρήσεται, οὕτως ἡγωνίζετο, οὐ τῆς ἱερω-

(5) Pro improbi: vel dictum per ironiam, HARD

σύνης μόνον, ἀλλὰ καὶ αὐτῆς αὐτὸν ἀπαλλάξειν, εἰ δυνατόν, τῆς ζωῆς· καίτοι γὰρ χειρόγραφα παρὰ τῶν καταδεχομένων αὐτὸν πρότερον ἀπαιτηθεὶς μητροπολιτῶν, ὥστε πατρικὴν ἀπονέμειν τῷ Ἰγνατίῳ τιμὴν, καὶ πάντα κατὰ βούλησιν αὐτοῦ δρᾶν, καὶ ἐν μηδενὶ τοῦτον παραλυπεῖν. Οὕτω δὲ μετὰ τὴν χειροτονίαν δύο μῆνες παρῆλθον, καὶ αὐτὸς τοὺς ὄρκους ἡθετικῶς, πρῶτον μὲν τοὺς ἐπὶ τῆς ἐκκλησίας τεταγμένους, ὅσους οἰκειωτέρους εὗρισκε τοῦ πατριάρχου, κατακλείων, καὶ αἰκισμοῖς βίαιοις καὶ μάστιγι καταικίζόμενος· καὶ κολακεύων δὲ πάλιν, καὶ δῶρα προτείνων καὶ προκοπὰς, καὶ χειρόγραφα ἀπαιτῶν, καὶ πᾶσι * ὥστε πέμψαι, καὶ ἔρευναν ἀκριβῆ ποιήσασθαι κατὰ τοῦ Ἰγνατίου, ὡς αὐτοῦ λάθρα τυρεύοντος κατὰ τῆς βασιλείας. Εὐθύς οὖν ἄρχοντες ἀπηνεῖς καὶ στρατιῶται θρασεῖς τὴν Τερέβινθον καταλαβόντες, καὶ πᾶσαν ποιήσαντες ἐξέτασιν, καὶ πᾶσαν βάσανον, τοὺς ὑπ' ἐκεῖνον ἀνθρώπους βασανίσαντες, ἐπειδὴ ἐξέλιπον ἐξερευνῶντες ἐξερευνήσεις, καὶ λοιπὸν οὐδὲν εἶχον, ὥστε δικαίως τιμωρήσασθαι, τῇ ἀδικίᾳ καθαρᾷ χρῶνται. Λαβόντες γὰρ τὸν ἱερὸν ἄνδρα μετὰ τῶν σὺν αὐτῷ, καὶ πρὸς τὴν λεγομένην Ἰέρειαν περάσαντες, δέσμιον τοῦτον εἰς μάνδραν αἰγῶν κατέκλεισαν· ἐκεῖθεν τε πρὸς τὰ Προμήτου λεγόμενα διαπερῶσιν, ὅπου δὴ Λέων ἐκεῖνος ὁ Λαλάκων ἐπονεμαζόμενος τῶν Νουμέρων δομέστικος ὢν, ἐπὶ τοσοῦτον αὐτοῦ τοῖς ῥαπίσμασι κατέκοψε τὰς σιαγόνας, ὡς δύο μύλας ἐκεῖ τοῦ ἱερωτάτου γέροντος ἐκπασεῖν· εἴτα δύο μοχλοῖς σιδηροῖς, ἀνδροφόνων τρόπον, τοὺς αὐτοῦ πόδας κατασφαισάμενοι, καὶ μικρᾷ φρουρᾷ κατακλείσαντες ἀπῆσαν, δύο παῖδας καὶ μόνον πρὸς ὑπηρεσίαν αὐτῷ καταλιπόντες. Ὅλος δὲ αὐτοῖς ὁ ἄγων καὶ ἡ ἐπειξις ἦν, ὥστε λίβελλον αὐτοῖς ἀποταγῆς δοῦναι, καὶ ἐκουσίως τοῦ θρόνου παραχωρεῖν. Ὁ δὲ τὸν λύκον κατὰ τῆς ποιμνῆς δεινῶς ἐπείσφρησαντα θεασάμενος, ὅσον ἦν ἐπ' αὐτῷ, τὴν ἐφοδὸν ἐξεῖργεν. Ἡμερῶν δὲ παρελθουσῶν ὀλίγων, εἰς τὰ Νούμερα τοῦτον περάσαντες, σιδηροδέσμιον ἐγκλείουσιν· εἴτα Αὐγουστος ἐνίστατο μὴν, καὶ εἰς πλοῖον αὐτὸν ἐμβαλόντες, εἰς Μιτυλήνην ἐξορίζουσι. Πάντας δὲ τοὺς ὑπονοουμένους οἰκείους εἶναι καὶ φίλους αὐτοῦ, οὓς μὲν δαρμοῖς ἀφορήτοις καὶ θανατηφόροις παρεδίδουν πληγαῖς· οὓς δὲ, τὸ φιλανθρωπότατον, ὑπερώριζον τῆς πόλεως. Ὅτε δὴ καὶ τὸν χαρτοφύλακα Βλάσιον διὰ τὴν ὑπὲρ τῆς ἀληθείας παρρησίαν ἐγλωσσοτόμησαν. Ἐν Μιτυλήνῃ δὲ διατρίβοντος, ὁ Φώτιος τὴν κατ' αὐτὸν ἐκκλησίαν τῶν πονηρευομένων συναγαγὼν, καὶ πρὸς τῷ ἱερῷ τεμένει τῶν πανενδόξων Ἀποστόλων γενόμενος, καθάρσεις ἀποφαίνεται κατὰ τοῦ μὴ παρόντος Ἰγνατίου· οὐ μόνον δὲ, ἀλλὰ καὶ ἀναθεματίζει καὶ ἀποκηρύττει, αὐτὸς κατήγορος γινόμενος καὶ κριτής. Καὶ ὅσους μὲν ἑώρα τῷ αὐτοῦ σκοπῷ καὶ τῇ παραλόγῳ πράξει ταύτῃ συνάδοντας, καὶ τοῖς τελουμένοις ὑπογράφοντας, ἐν τοῖς πρώτοις τῶν φίλων καὶ γνησιωτάτων εἶχε συλλειτουργῶν· ὅσοι δὲ τῇ ἀκρίτῳ κρίσει προσοχθήσαντες, συναινέσαι ταῖς ἀλογισταῖς ταύταις οὐκ ἠδούλοντο, τούτους τῷ πραιτωρίῳ καὶ φυλακαῖς πολυτρόποις κολασθησομένους παρεδίδου. Πολλῶν οὖν διαγογγυζόντων, καὶ ἐπὶ ταῖς ἀκρισίαις

A bus innoxium iret perditum, sic pugnabat, ut illum non sacerdotio tantum privaret, sed vita etiam, si posset, exueret: licet essent ab eo per metropolitas suos, a quibus est receptus, exacta chirographa: ut paternum Ignatio honorem tribueret, omniaque ex ejus voluntate gereret, nec ulla in re molestus esset: ipse tamen vix post duos a creatione suamenses juramento suo violato, primum Ignatii familiares conjecit in vincula, dirisque flagris et plagis multavit: deinde rursus blanditus, muneraque et honores pollicitus, chirographa petiit, et omnibus modis studuit adversus Ignatium exitii causam reperire. Cumque nihil horum quæ ipse cupiebat, inveniret, scelerato Bardæ, perque Bardam Michaeli levissimo suggerit, ut mitiat, qui in Ignatium velut B imperio insidiantem severe inquirant. Ergo crudeles præfecti atrocesque satellites extemplo Terebinthum petunt, omniaque genera quæstionum instituunt, et famulos Ignatii tormentis omnibus excruciant. Postquam vero defecerunt scrutantes scrutinia, nec quidquam deprehenderunt, quo jure in illum animadverterent, aperto scelere in eum grassantur. Arreptum enim virum sanctum et suos in insulam Hieriam traduxerunt, atque Ignatium vinctum stabulo caprario incluserunt. Inde ad ea loca transferunt, quæ Prometi dicebantur; ubi Leo ille cognomento Lalaco, Numerorum domesticus, tam immaniter colaphis genas illius cecidit, ut sacratissimo seni duos molares excuteret dentes. Deinde vectibus geminis, latronum instar, pedes strinxerunt; angustoque conclusum ergastulo, duobus duntaxat pueris administris illi concessis, reliquerunt. Tota autem vis hæc et vexatio eo pertinebat, ut Ignatius abdicationis libellum scriberet, spon-teque throno patriarchatus cederet. Sed Ignatius, cum lupum in gregem atrociter grassari cerneret, quantum poterat, impetum reprimebat. Elapsis autem haud multis inde diebus, in Numera deductum, in carcere catenis onerant: dein Augusto mense appetente, in navigium conjectum Mitylenem deportant. Porro eos qui habebantur ejus familiares et amici, immanissimis cruciamentis plagisque lethalibus afficiebant: quos autem humanissime tractabant, exilio multabant; Blasioque chartophylaci ob fidem et dicendi libertatem linguam detruncarunt. Ignatio porro Mitylenæ commorante, Photius ecclesia malignantium sibi affinium coacta, absentis Ignatii, in ipso gloriosissimorum apostolorum templo, exauctorationem pronuntiat: nec pronuntiat tantum, sed anathemate Ignatium ferit damnatque; et damnatum idem accusator, idem judex proclamatur. Qui quos factioni suæ studere, factisque insanis accinere, ac decretis subscribere videbat, hos vero inter intimos amicos ac symmystas habuit. Qui autem ejus amentia offende-bant, factaque (ut qui sincero judicio forent) non probabant, prætorio et vinculis pessime acceptos tradebat. Multis igitur mussitantibus, improbaque Photii acta damnantibus; quin et ipse Photius cum suis factis

et conscientia reprehenderetur, consilium impro-
bum potius quam sapiens capit. Non enim bono ma-
lum, sed malum malo sanare; minorique malo majus
addere cogitat. Nam ut virtutis viam ingressi, per
bona opera quasi per gradus ad Deum enituntur,
ita improbi relicto recto tramite, per opera mala
auctori malitiæ copulante, scelusque scelere cumu-
lare non desistunt, donec in profundum malefactorum
suorum præcípites agantur.

Legationem ergo et ille Romam veterem destinat,
et a Nicolao papa legatos petit, qui in speciem qui-
dam collapsam Ecclesiæ disciplinam emendent, et
damnatæ Iconomachorum sectæ reliquias penitus
extinguant; revera autem, ut Romanæ Ecclesiæ
auctoritate Ignatii exauclorationem firmaret testa-
toremque redderet. Legat ergo Theophilum Amorii
episcopum, et Samuelem, qui ad illum diem Cho-
narum antistes Laodiceno subjectus, archiepiscopi
honore dignatus est a Photio. Per quos egregius
ille non verius est ad pontificem maximum menda-
cia perscribere; Ignatium senio et morbo confectum,
corporisque invale tudine laborantem, se mittere
abdicasse, suaque in insula et cœnobio commorari,
et a principibus populoque, et tota Ecclesia, omni
honore et officiis coli. Pontifex, legatis exoptis, re-
rum Constantinopoli gestarum ignarus, duos le-
gatos, Zachariam et Rhodoaldum episcopos ablegat.
μενος, καὶ τὴν τῶν πραγμάτων ἀλήθειαν ἀγνοῶν,
αὐτοὺς ἀποστέλλει.

Interea athleta Christi semestri Mitylenæ exacto,
ab exilio redit: redit autem voluntate principum
restitutus insulæ Terebintho, non tam honori,
quieti et solatio, quam ignominiae, vexationi, ma-
jorique afflictioni. Quanta enim inimicus in eo ma-
lignatus sit, quantasque ærumnas Nicetas regiæ
classis drugarius cognomento Oryphas, quantas
item contumelias, ut Photio et principibus gratifi-
caretur, irrogarit, quæ oratio assequatur? Quis
singillatim, impetum, convicia, verbera, tormenta,
quæ ille in familiares illius cruenta manu exercuit,
exponat? Accessit et alia sapientis viro calamitas.
Ea tempestate Rhossi gens Scytharum, a Ponto
Euxino ad Stenum excursionem facta, omnem circa
regionem omniaque monasteria deprædatis sunt:
insulanorum quoque Byzantinorum per populatio-
nem vasa omnia diripuerunt, argentum abstule-
runt, captos ad unum omnes trucidarunt. Ipsius
denique patriarchæ cœnobio barbarico furore et im-
petu incursantes, tota suppellectili direpta, spolia-
runt, duosque supra viginti ex familiarissimis captos,
in uno navigii trochantere omnes securibus truci-
darunt. Quas ille clades cum accepisset, unicam
hanc in ore vocem semper habuit: *Dominus dedit,*
Dominus abstulit: sicut Domino placuit, ita factum
*est*¹, et quæ sequuntur. Ita gratias agens et ora-

αὐταῖς φωτίου καταγινώσκοντων, ὑπὸ τε τῶν οἰ-
κείων ἔργων ἐκαίνο· καὶ τῆς συνειδήσεως διελεγχόμε-
νος, βουλὴν βουλευέται πονηρὰν μᾶλλον ἢ συνετήν.
Οὐ γὰρ ἀγαθῶ, ἀλλὰ κακῶ τὸ κακὸν ἰάσασθαι δια-
νοεῖται· μᾶλλον δὲ τῷ ἡττοῦν τὸ μείζον ἐπενεγκεῖν.
Ὅσπερ γὰρ οἱ τὴν ὁδὸν ἀνιόντες τῆς ἀρετῆς, διὰ τῶν
ἀγαθῶν ἔργων ὡς διὰ κλίμακος ἀναβαίνουσι πρὸς τὸν
θεόν· οὕτως οἱ τὴν εὐθείαν ἀφιέντες, διὰ τῶν πονη-
ρῶν πράξεων τῷ τῆς πονηρίας προσοικειοῦνται πα-
τρί· καὶ κακῶ κακὸν ἐπιπλέκοντες, οὐ διαλείπουσιν,
ἕως ἂν εἰς τὸν τῶν οἰκείων ἔργων ἐκτραγῶσι βόθρον.

Διανοεῖται τοίνυν κακαίνο· πρεσβευτὰς εἰς τὴν
πρεσβυτέραν ἀποστέλλει· Ῥώμην, καὶ παρὰ Νικολάου
τοῦ πάπα τοποτηρητὰς αἰτῆσαι, πρόφασιν μὲν εἰς
διόρθωσιν τῆς Ἐκκλησίας, εἰτὺν ἐχτομήν τελείαν
τῶν ἐν τῇ Χριστιανοκατηγορικῇ τῶν Εἰκονομάχων
αἱρέσεως ἀντεχομένων· τὸ δὲ ἀληθές, ὡς ἂν μετὰ τῆς
τῶν Ῥωμαίων χειρὸς περιφανέστεραν τοῦ Ἰγνατίου
ποιήσῃται καθαίρεσιν. Ἀποστέλλει τοίνυν Θεόφιλον
ἐπίσκοπον τοῦ Ἀμορίου, καὶ Σαμουὴλ ἐπίσκοπον
ἄχρις ἐκείνου τῶν Χωρῶν ὑπὸ Λαοδίκειαν τυγχάνοντα,
ἀρχιεπίσκοπον τετιμηκώς· δι' ὧν καὶ τὰ ψευδῆ πρὸς
τὸν πάπαν γράψιν ὁ γεννάδας οὐκ ὀκνεῖ· γράφει
γάρ, ὡς Ἰγνάτιος διὰ γῆρας καὶ νόσον καὶ σώματος
ἀδυναμίαν παραιτησάμενος, ὑπαχώρησε τῇ Ἐκκλη-
σίᾳ, καὶ ἐν τῇ κατ' αὐτὸν νήσῳ καὶ τῷ μοναστηρίῳ
μένων, πάσης τιμῆς καὶ θεραπείας ὑπὸ τε τῶν βασι-
λευόντων, ὑπὸ τε πάσης τῆς πόλεως καὶ τῆς κατ'
αὐτὸν Ἐκκλησίας ἀξιοῦται. Τούτους ὁ πάπας δεξά-
μενος, δύο τοποτηρητὰς Ζαχαρίαν καὶ Ῥοδόαλδον ἐπισκό-
τους ἀποστέλλει.

Ἐν δὲ τῷ μεταξύ ἐπάνεισι μὲν τῆς ἐξορίας ὁ
ἀθλητής, ἐξ μηνῶν ἐν Μιτυλήνῃ πεποιηκώς· ἐπάνεισι
δὲ διὰ τῆς τῶν κρατούντων προνοίας πρὸς τὴν Τερέ-
βινθον ἀποκαθιστάμενος, οὐ πρὸς τιμὴν μᾶλλον ἢ
ἀτιμίαν, οὐδὲ πρὸς ἀνάπαυσιν καὶ παραμυθίαν, ἀλλὰ
πρὸς θλίψιν καὶ κάκωσιν περισσοτέραν. Ὅσα γὰρ ὁ
ἐχθρὸς ἐν αὐτῷ ἐπονηρεύσατο, καὶ ὅσας αὐτῷ Νική-
τας ὁ τοῦ βασιλῆως στόλου δρουγγάριος, ὁ Ὀρύφας
λεγόμενος, θλίψεις ἐπήνεγκε καὶ ἐπηρείας, Φωτίῳ
καὶ τοῖς κρατοῦσι χαριζόμενος, τίς λόγος παραστή-
σαι δύναται; τίς καθ' ἐν ἀπαγγεῖλαι τὰς ἐπαγωγὰς,
τὰς ὕδρεις, τὰς ζῆμιας, καὶ τοὺς δαρμούς, ὅσα χειρὶ
μιαφόνῳ κατὰ τῶν τοῦ μακαρίου οἰκείων ἐκαίνο·
ἐτεκτήνητο; Ἐπεγένετο δὲ καὶ ἄλλη τῷ ἀγίῳ συμ-
φορά. Κατ' ἐκεῖνον γὰρ τὸν καιρὸν τὸ μαιφονώτετον
τῶν Σκυθῶν ἔθνος, οἱ λεγόμενοι Ῥῶς, διὰ τοῦ Εὐ-
ξείνου πόντου προσκεχωρηκότες τῷ Στενῶ, καὶ πάντα
μὲν χωρία, πάντα δὲ μοναστήρια διηρπακότες, ἐτι δὴ
καὶ τῶν τοῦ Βυζαντίου περιοικίδων κατέδραμον
νησίων, σχεύη μὲν πάντα ληϊζόμενοι καὶ χρή-
ματα, ἀνθρώπους δὲ τοὺς ἀλόντας πάντας ἀπο-
κτείνοντες· πρὸς οἷς καὶ τῶν τοῦ πατριάρχου μονα-
στηρίων βαρβαρικῶς καταδραμόντες ἄρμήματι καὶ
θυμῷ, πᾶσαν μὲν τὴν εὐρεθείσαν κτῆσιν ἀφείλοντο,
εἴκοσι δὲ καὶ δύο τῶν γνησιωτέρων αὐτοῦ κε-
κρατηκότες οἰκετῶν, ἐφ' ἐνὶ τροχαντήρι πλοίου τοὺς

¹ Job. 1, 21.

πάντας ἀξίναις κατεμέλισαν. Τούτων δὲ τῶν συμφο-
 ρῶν ἐκεῖνος ἐπακούων, μίαν αἰ ταύτην ἐπὶ στόματος
 εἶχε φωνήν· Ὁ Κύριος ἔδωκεν, ὁ Κύριος ἀφεί-
 λετο· ὡς τῷ Κυρίῳ ἔδοξεν, οὕτως ἐγένετο,
 καὶ τὰ ἐξῆς· οὕτως εὐχαριστῶν, καὶ ταῖς προσευ-
 χαῖς ἀδιαλείπτως πρὸς τὸν Θεὸν ἀνατεινόμενος, τὴν
 παρ' αὐτοῦ κρίσιν καὶ βοήθειαν ἐπακαλεῖτο, ματαίαν
 δὲ πᾶσαν τὴν ἀπὸ τῶν κρατεῖν δοκούντων ἡγεῖτο
 σωτηρίαν· οἶγε καὶ ἡνίκα τοῦτον τηλικαύταις περι-
 πεσεῖν ἀνίσαις ἤκουσαν καὶ θλίψεσι, τοσοῦτον ἀπ-
 ἔσχον τοῦ συμπαθεῖν καὶ παραμυθῆσασθαι, ὥστε
 καὶ λύπης πρόφασιν ἡγήσασθαι, ὅτι μὴ καὶ αὐτὸς τῇ
 βαρβαρικῇ ἐάλῳ χειρὶ, καὶ τοῖς οἰκείοις συνανηρέθη
 παισὶν· οὐ μᾶλλον εὐθυμοῦντες ἐπὶ τοῖς ἀνηρημέ-
 νοις, ἢ ἀνιώμενοι ἐπὶ τῇ σωτηρίᾳ τοῦ δικαίου. Καὶ
 οὐ θαυμαστόν. Ψυχὴ γὰρ πᾶσα τῆς ἀγάπης μὲν
 ἀλλοτριωθείσα, τοῦ δὲ μίσους ἀναπλησθεῖσα, καὶ ὡς
 πυρὸς ὑπ' αὐτοῦ δαπανωμένη, μίαν ταύτης ἡγεῖται
 τοῦ πάθους ἀναψυχὴν, τὴν ἀπώλειαν τοῦ μισουμένου.
 Οὐ πολὺ τὸ ἐν μέσῳ, καὶ πάλιν συνέδρια, πάλιν ἀρ-
 χόντων καὶ ἀρχιερέων κατὰ τοῦ ἀθώου βουλευτήρια·
 ὁ μὲν οὖν εἰς τὰ Ποσέως ἐκάθητο, τὴν κατ' αὐτοῦ
 σκευωρίαν ὑφορώμενος. Φώτιος δὲ τὴν κατ' αὐτὸν
 ἐκκλησίαν καὶ τοὺς ἀπὸ τῆς Ῥώμης ἡκοντας λαβὼν
 τοποτηρητάς, τὸν ἱερὸν τῶν Ἀποστόλων κατειλήφει
 ναόν. Παρῆσαν καὶ οἱ βασιλεῖς, παρῆσαν καὶ πάντες
 οἱ ἄρχοντες, καὶ πᾶσα σχεδὸν ἡ πόλις παρῆσαν ἐκεῖ.
 Ἐπειδὴ οὖν συνεληλύθεισαν, πρῶτον μὲν Βαάνην
 πραιπόσιτον, τὸν Ἀγγορὴν ἐπικαλούμενον, καὶ ἄλ-
 λους δὲ τινὰς ἐξουθενημένους Ῥωμαίους πρὸς Ἰγνά-
 τιον ἀποκρισιαρίους προχειρίζονται. Οἱ καὶ παρα-
 γενόμενοι, Ἡ μεγάλη, φασὶ, καὶ ἱερὰ σύνοδος καλεῖ
 σε πρὸς ἑαυτήν· ἔλθε τάχιον ἀπολογησόμενος πρὸς
 τὰ δικάως ἢ ἀδίκως θρυλούμενα κατὰ σοῦ. Ὁ δὲ
 μακάριος, Εἰπατε, φησὶν, ἀξιῶ, πῶς ἐλεύσομαι; ὡς
 ἐπίσκοπος, ἢ ἱερεὺς, ἢ θεραπευτής; Οἱ δὲ, μὴ εἰδέ-
 ναι τί πρὸς ταῦτα ἀποκριθῶσιν, εἶπον· Ἀλλὰ νῦν
 ἀπιδόντες πρὸς τοὺς ἀποστείλαντας, βεβαίαν ἀπό-
 κρισιν αὐτοῖς ἰόντες κομιεῶμεν. Τῇ οὖν ἐπαύριον οἱ
 αὐτοὶ παραγενόμενοι, οἱ τοποτηρηταὶ τῆς πρεσβυ-
 τέρας, ἔφασαν, Ῥώμης, Ῥοδόαλδος καὶ Ζαχαρίας,
 δι' ἡμῶν τῶν ἀναξίων δηλοῦσι τάδε· Εἰς τὴν ἁγίαν
 καὶ οἰκουμενικὴν σύνοδον ἀνυπερθέτως ἀπάντησον,
 ὡς ἔχει σου ἡ συνείδησις. Εὐθύς οὖν τὴν ἀρχιερατι-
 κὴν στολὴν ἐκεῖνος ἐνδυσάμενος, σὺν ἐπισκόποις καὶ
 πρεσβυτέροις, καὶ πλήθει πολλῶ μοναχῶν τε καὶ
 λαϊκῶν, ἀπῆει πεζοπορῶν. Πλησίον δὲ τοῦ ναοῦ Γρη-
 γορίου τοῦ Θεολόγου, ὅπου σταυρὸς ἐν μαρμαρίνῳ
 κίονι κατὰ μέσον ἀνεστήλωται τῆς λεωφόρου, γενο-
 μένῳ, Ἰωάννης πατρίκιος, ὁ Κόξης λεγόμενος, ἀπ-
 ἠντησεν αὐτῷ, λέγων ἀπὸ τοῦ βασιλέως ἀπεστάλθαι,
 καὶ ἀπειλῶν, ὡς εἰ μὴ παγανεύων ἐν μοναχικῇ τῷ
 συνήθει σχήματι προέλθοι, θάνατον ἐπηρτῆσθαι τὴν
 ζημίαν. Ὁ καὶ πεποιηχότα τὸν αἰοίδιμον τῷ συν-
 εδρίῳ παρεστήσαντο. Καὶ δὴ παριστάνουσιν ἐβδομή-
 κοντα καὶ δύο ψευδομάρτυρας, οὓς ἐκ πολλοῦ προ-
 ητοιμάσαντο, ἀνθρώπους ἀσεβεῖς πάντας, ἀγελαίους
 καὶ συγχλητικούς, ὧν ἡγεῖτο Λέων πατρίκιος ἐκεῖ-
 νος, ὁ Κρητικὸς ὀνομαζόμενος, καὶ Θεοδοτάκιος πα-

tionem assidue intentus, a Deo iudicium et auxilium,
 nullam a principibus salutem exspectans, implora-
 bat. Nam illi, ubi hunc tantis oppressum malis et
 ærumnis audiverunt, tantum abest ut dolerent,
 vel afflictum solarentur, ut moleste etiam ferrent,
 eum non cum domesticis suis barbarica vi captum
 interiisse: non magis læti de interemptis, quam
 tristes de salute iusti viventis. Quod mirum videri
 non debet: mens enim omni charitate destituta, odio-
 que penitus imbuta, velut igne subjecto consumpta,
 ejus quem odii, exitium, unicum putat mali sui
 levamentum. Nec multum temporis fluxit, et rur-
 sum conciliabula, rursus principum et pontificum
 adversus sanctum conventicula. Atque Ignatius
 quidem in ædibus Poseos morabatur, insidiosasque
 contra se machinationes observabat. Photius autem
 cum sua factione, et missis ab urbe pontificis
 legatis, sacram Apostolorum ædem occuparat. Ade-
 rant imperatores, aderant et principes cuncti, to-
 taque prope civitas confluxerat. Frequentes ergo
 cum adessent, primum Baanem præpositum cogno-
 mento Angoram, aliosque nonnullos ex vilioribus
 Romanis, apocrisiarios ad Ignatium destinant. Qui
 coram Ignatio, Magna, inquit, et sacra synodus
 te citat. Quamprimum ergo ades, causam de obje-
 ctis tibi sive veris, sive falsis criminibus dicturus.
 Hic beatus: Agite, inquit, obsecro, quomodo ve-
 niam? an ut episcopus, an sacerdos, an monachus?
 Illi hærentes: Nunc, inquit, abimus, cras ad te
 certa relaturi. Postridie igitur iidem reversi: Le-
 gati, inquit, veteris Romæ, Rhodoaldus et Za-
 charias, per nos indignos hæc nuntiant tibi, uti sine
 mora ad sanctam et œcumenicam synodum adsis,
 ut tua conscientia tibi dictat. Ergo (Ignatius) ex-
 templo sacrum patriarchæ ornatum indutus, cum
 episcopis et clero, magnaue religiosorum frequen-
 tia, civiumque concursu et comitatu, viam pedes
 ingressus, cum ad ædem sancti Gregorii Theologi,
 ubi crux in media publica via marmoreæ columnæ
 imposita est, venisset, Joannes patricius, Coxes
 nuncupatus, illi occurrit; seque ab imperatore
 missum dicit; ac nisi privata et usitata monachi
 veste prodiret, ei capitis periculum ac supplicium
 imminere. Paret vir sanctus, synodoque sistitur.
 Apponunt duos supra septuaginta perjuros testes,
 quos jam olim impios omnes subornarant, grega-
 rios juxta ac senatorios; quorum dux erat Leo
 patricius cognomento Creticus, et secundum illum
 Theodotacius item patricius; cui et perjurii pretium
 magistri dignitas delata est. Illis reliquos ex uno-
 quoque gradu sorteque vel deterrimos adjunxerunt.
 Neque hos tantum, sed quos dibaptistas appellitant
 hæreticos. Atque, ut ita dicam, ex omni hominum
 sæce et colluvie turpissimos quosque nequissimos-
 que auro dignitatumque pollicitationibus inductos,
 singillatim produxerunt, qui jurati testarentur,
 Ignatium, qui patriarcha jam fuerat annos prope
 duodecim, non rite et ordine creatum, cathedram
 Ecclesiæ occupasse. Quid vero stolidi horum judi-

ces, in quorum manibus iniquitates sunt, et dextera eorum repleta est muneribus? Quid contra perjurium hoc decreverunt? Tricesimum subito canonem subjiciunt, qui sic habet: Si quis episcopus sæcularibus potestatibus usus, per ipsos Ecclesiam obtineat, deponatur (6). Quod autem sequitur in eodem capite: ut et omnes communicantes cum illo, etc. fraudulentum malitiose tacuerunt. Oportebat enim, siquidem pro sanctione apostolica propugnabant, non partem, sed totum canonem observare: et si accusationem admisissent, ut Ignatium, ita ab illo initiatos, et cum illo communicantes exauctorare: sicque in operibus manuum suarum peccatores manifeste deprehensi essent. Contra jus autem fasque decernentes, hoc pronuntiarunt tantum, quod pro ipsis ad evertendum Ignatium ab illis sine causa læsum, faciebat. Quod autem sequitur in canone, quo illi ipsi eidem subjiciuntur censuræ, dissimularunt: id quod illis tacentibus opportune patriarcha ipse succlamavit. O improbitatem! o stuporem! Quis enim ignorat Ignatium episcoporum omnium calculis et totius populi applausu legitime canoniceque creatum fuisse: ipsum autem Photium potius ab exsecrato Bardā, et sæcularibus armatum principibus, contra leges, magisque per tyrannidem, quam ecclesiasticum ritum, thronum invasisse? Sed non cognoverunt, neque intellexerunt, qui in avaritiæ et ambitionis tenebris ambulant, se iisdem consiliorum laqueis, quos aliis paraverant, comprehendere.

κακουργίας! ὦ τῆς σκαϊότητος! Τίς γάρ οὐκ οἶδεν, καὶ τῆς Ἐκκλησίας ὅλης συναινέσει, κανονικῶς καὶ ἐνθέσμως προκεχειρίσται· αὐτὸς δὲ ὁ Φῶτιος μᾶλλον τῷ τε δεινῷ Βάρδα καὶ τοῖς κοσμικοῖς ἀρχουσι χρησάμενος συνεργοῖς, ἀκανονίστως καὶ τυραννικῶς μᾶλλον ἢ ἐκκλησιαστικῶς τοῦ θρόνου καταδράττεται; Ἀλλ' οὐκ ἔγνωσαν, οὐδὲ συνῆκαν οἱ τῷ τῆς φιλαργυρίας καὶ δοξομανίας σκότῳ διαπορευόμενοι, ὡς ἐν οἷς διαβουλίαις*, συλλαμβάνονται.

Post longam ergo verborum altercationem, laborem, et cunctationem, sola impotenti freti potentia, præter jus fasque omne, pontificali cultu pannoso et sordenti primo [pan. et sord. primo, tum pontif. cultu] induunt, rursusque postea a tergo exuunt. Erat autem hypodiasconus quidam Procopius nomine, ab Ecclesia ejectus; quippe quem mente insanum moribusque profanum patriarcha non ita pridem gradu moverat. Hic primus ablato a patriarcha pallio, vesteque reliqua sacra, istud solemne proclamabat: Indignus. Zacharias et Rhodoaldus, nonnullique alii nefarii homines idem vociferantes, impio decreto suffragabantur. Quos tamen omnes brevi cœlestis vindicta consecuta est, cum illos sancti vatis Zachariæ falx illa jure optimo demersuit. Photius autem quo pacto suum adversus in-

τρίκιος μετ' αὐτὸν, ὃ καὶ τῆς ἐπιτορκίας μισθὸν τὴν ἀξίαν μαγίστρου προτείνετο. Ἐφ' οἷς καὶ τοὺς λοιποὺς ἀφ' ἑκάστου βαθμοῦ καὶ τοῦ καταδεεστάτου πάντων συλλεξάμενοι, οὐ μόνον δὲ, ἀλλὰ καὶ ἀπὸ τῶν λεγομένων διδαπτιστῶν, καὶ ἀπὸ παντὸς, ὡς εἰπεῖν, τάγματος τοὺς αἰσχίστους καὶ μικρωτάτους τῶν ἀνθρώπων χρυσοῦ τε καὶ ἀξιομάτων ἐξαγορασάμενοι, ἓνα καθ' ἓνα προσήγον, ὁμνύοντας, ὡς Ὁ δωδεκαετῇ μικροῦ δεῖν χρόνον ἀρχιερατεύσας Ἰγνάτιος ἀψηφίστως χειροτονηθεὶς, ἐκράτησε τῆς ἐκκλησίας. Τί οὖν οἱ μάταιοι τῶν τοιούτων κριταί, ὧν ἐν χερσὶν αἱ ἀνομίαι, ὧν ἡ δεξιὰ αὐτῶν ἐπλήσθη δώρων; τί οὗτοι πρὸς τὴν ψευδορκίαν ταύτην ἀνθυπήνεγκαν; Τὸν τριακοστὸν εὐθὺς ὑπαναγινώσκουσι κανόνα, Εἰ τις ἐπίσκοπος, λέγοντα, κοσμικοῖς ἀρχουσι χρησάμενος, δι' αὐτῶν ἐγκρατὴς ἐκκλησίας γένηται, καθαιρεῖσθω. Τὸ ἐξῆς δὲ τοῦ κεφαλαίου, ὅτι Καὶ οἱ κοινωνοῦντες αὐτῷ πάντες, κακούργως οἱ δόλιοι παρεσιώπησαν· ἔδει δὲ πάντως, εἴπερ ἀποστολικὸν νόμον ἡγωνίζοντο τηρεῖν, οὐκ ἐκ μέρους, ἀλλὰ τελείως τηρεῖν· καὶ εἰ ἀληθῶς εἶχεν ἡ κατηγορία, ὥσπερ ἐκεῖνον, οὕτω καὶ τοὺς ὑπ' ἐκεῖνου χειροτονηθέντας, καὶ αὐτῷ κοινωνήσαντας, καθαιρεῖν· καὶ οὕτως ἂν ἐν τοῖς ἔργοις τῶν χειρῶν αὐτῶν οἱ ἁμαρτωλοὶ σαφῶς συνελαμβάνοντο. Ἀδικώτατα δὲ διανοούμενοι, ὅσον μὲν αὐτοῖς πρὸς βλάβην τοῦ παρ' αὐτῶν ἐπηρεαζομένου συνετέλει, τοῦτο ἐξεφώνησαν, τὸ ἐξῆς δὲ, ὡς καὶ αὐτοὺς τῇ αὐτῇ ὑποβάλλον ἐπιτιμίᾳ, κατεκρύψαντο· ὃ δὲ καὶ ὁ πατριάρχης αὐτοῖς τότε παρασιώπησασιν εὐστόχως ἐπιφωνεῖ. Ὡς τῆς

Μετὰ πολλὴν οὖν τὴν ἐν τοῖς λόγοις ἄμιλλαν καὶ σπουδὴν καὶ τριδὴν, κατ' οὐδένα δικαιοσύνης νόμον, μόνῃ δὲ τῇ ἐξουσίᾳ μανικῶς χρώμενοι, ἐνδύουσι τοῦτον ἱμάτιον διεβρώγῳτα καὶ ῥυτῶντα, καὶ τὴν ἱερατικὴν στολὴν περιβαλόντες, ἐκ τῶν δεισθέν ἀπαμφιάζουσιν. Ἦν δὲ τις ἐκκήρυκτος ὑποδιάκονος, Προκόπιος τοῦνομα, τὸν λόγον ἀλογος, τὸν βίον βέβηλος, ὃν ὁ πατριάρχης πρῶτην διὰ τοῦτο ἐβρίβει τοῦ βαθμοῦ. Οὗτος πρῶτος ἀναιρούμενος τὸ ὠμοφόριον καὶ τὴν λοιπὴν ἐσθῆτα, ἐδῶκε τὸ, Ἀνάξιος. Ζαχαρίας τε καὶ Ροδοάλδος, καὶ τινες ἄλλοι μισροὶ τὰ ἴσα κραυγάζοντες, τῇ ἀνοσίᾳ ψήφῳ συνεπεψηφίζοντο· οὓς πάντας οὐ μετὰ πολὺ μετήλθεν ἡ δίκη, καὶ τὸ τοῦ Ζαχαρίου τοῦ θείου δρέπανον ἐκδικώτατα κατακτεῖναι συνετέλεσε. Φῶτιος μὲν οὖν τὴν ἐνδομυχοῦσαν ἐν αὐτῷ κατὰ τοῦ ἀνεγκλήτου μῆνιν πῶς ἂν ἄλλως τῇ οἰκουμένη πάσῃ κατεστήσατο φανεράν, καὶ πῶς ἂν ἑαυτὸν ὡς πορρωτάτω τοῦ εἰρηνικοῦ καὶ πράου ποιμένος ἀπέφηνεν Ἰησοῦ, ἢ τοιαῦτα διανοηθεὶς, καὶ οὕτως ἀδικώτατα τῷ δικαίῳ ἐπιθέμενος; Ταύτην τὴν κρίσιν οὐκ ἦν ὅστις οὐκ ἐμέμψατο, καὶ τῆς ἀλογιστίας, μᾶλλον δὲ μισανθρωπίας τὸ ὑπερ-

(6) Canon apostol. 29, alias 31.

θάλλον ἀπεστράφη. Οὐδὲ γὰρ οἱ τῷ μέρει μόνον τοῦ ὀρθοῦ λόγου τιθέμενοι, ἀλλὰ καὶ αὐτοὶ Φωτίου οἱ συγγενεῖς καὶ οἰκεῖοι κατεστέναξαν τῶν γενομένων, καὶ εἰς κακὸν ταῦτα προδήσεσθαι τῷ τῆς ἀδικίας οἰωνίσαντο κριτῇ. Τί δὲ ἐκεῖνος; ἄρ' ἠδέσθη τοὺς ἀνθρώπους, ἢ τὸν δικαιοσύνην ἀγαπῶντα καὶ κρίσιν Θεὸν φοβηθεῖς, ἐξ ἐκεῖνου κατέπαυσε τὴν ὀργήν; Οὐδαμῶς· ἀεὶ δὲ φθόνον φθόνῳ, καὶ κακίαν ἐπισυνάπτων τῇ κακίᾳ, ἡγωνίζετο σπουδῇ πάσῃ καὶ μηχανῇ οὐ θανατῶσαι μόνον, ἀλλὰ τὸ τούτου χεῖρον, καὶ ὡς θανάτου ἄξιον αὐτὸν ἀνελεῖν. Τότε μὲν οὖν, ὡς ὑπέλαβον, καθαιρήσαντες καὶ ἐκκηρύξαντες, ἀνθρώποις αὐτὸν ὡμοτάτοις καὶ ἀσεβεστάτοις τιμωρεῖσθαι πικρῶς παραδιδώκασιν, ἄχρις ἂν οἰκεῖα χεὶρ τὴν ἰδίαν καθαίρεσιν ὑποσημήνηται. Ἦσαν δὲ οἱ κολαφίζοντες καὶ ταλαιπωροῦντες αὐτὸν, καὶ πήξεως οὐσης δριμύτιος, ἐν χιτωνίσκῳ πιέζοντες, καὶ σταυροῦντες αὐτὸν, καὶ πυρπολοῦντες, καὶ ἐν δυσὶν ἐβδομάσιν ἐμφρούριον συνέχοντες, καὶ ἀσιτία τελείᾳ κατατήκοντες· οὐ μόνον δὲ, ἀλλὰ καὶ ἐπ' αὐτῆς αὐτὸν τοῦ Κοπρωνύμου τῆς λάρνακος ἐκάθιζον ἀναβιδάζοντες, καὶ τῶν ποδῶν αὐτοῦ κάτωθεν λίθους ἐξαρτῶντες βαρεῖς, καὶ ἐπὶ πλεῖον τῇ τοῦ μαρμάρου τὴν ἔδραν ὀξύτητι πικρῶς ἄγαν πλήσσοντες ἐπέτριβον. Οἱ οὖν ταῦτά τε καὶ ἄλλα πλείω ἐνυδρίζοντες εἰς τὸν μακαριώτατον, καὶ λόγοις καὶ ἔργοις ἐμπαροινῶντες εἰς αὐτὸν, σπέρμα πονηρὸν, ὡς εἰπεῖν, υἱοὶ ἄνομοι, ὁ Μωροθεόδωρος ἐκεῖνος, καὶ ὁ Γοργομίτης Ἰωάννης, καὶ ὁ Θεοδοῦλου Νικόλαος ὁ Σκουτελόψις ἦν.

Μετὰ γοῦν τὰς κολάσεις, αἱ οὗτοι προσήγαγον τῷ ὁμολογητῇ τοῦ Χριστοῦ, μετὰ τὰς ἀπειλάς, μετὰ τὰς ἀλύσεις, αἱ κατὰ τῶν τιμίων ἐπέβαλον ποδῶν, μετὰ τὰ ραπίσματα, μετὰ τὸ σταυρωδῶς ἐπὶ πρόσωπον κατὰ τῶν μαρμάρων ἐφαπλῶσαι, καὶ ὅλην τὴν νύκτα δεδεμένον τιμωρήσασθαι, μετὰ τὸ ἐπιβιδάσαι τῇ λάρνακι εἰς τὴν ἐξῆς νύκτα πᾶσαν, εἴθ' οὕτως ἀπολῦσαι τῶν δεσμῶν, καὶ κατὰ τοῦ ἐδάφους αὐτὸν ἀκοντίσαι καὶ συντρίψαι, καὶ τῷ αἵματι φοινίξαι τὴν γῆν· μετὰ ταῦτα πάντα μικρὸν τοῦτον ἐμπνέοντα (συνεῖχε γὰρ μάλιστα λελυμένη καὶ ἡ γαστήρ), βίᾳ τῆς τοῦ ἁγίου χειρὸς ὁ Μωροθεόδωρος κρατήσας, καὶ χάρτην λαβὼν, ἔπηξεν ὡς δι' αὐτοῦ σταυρὸν, ὃν καὶ ἀναγαγὼν ἐπιδέδωκε Φωτίῳ. Ὁ δὲ τὸν σταυρὸν λαβὼν, ἐξ ἐαυτοῦ ὑπέγραψεν οὕτως· « Ἰγνάτιος ἀνάξιος· Κωνσταντινουπόλεως ὁμολογῶ ἀφηψίστως εἰσελθεῖν, καὶ τὰ ἔτη ταῦτα οὐχ ἡγίαζον, ἀλλ' ἐτυράνουν. » Ταύτης τῆς ὑπογραφῆς τῷ βασιλεῖ πεμφθείσης, ἀφίεται μὲν ὁ μακάριος ἐκεῖνης τῆς ἐνοχῆς, τὸν μητρικὸν δὲ οἶκον τὰ Ποσέως καταλαβὼν, μικρὸν τέως ἀπὸ τῶν πολλῶν πόνων ἀνέψυχεν ἐκεῖ. Ὁ ἐχθρὸς δὲ οὐκ ἐπαύετο δόλους ἐν καρδίᾳ τεκταινόμενος, καὶ πονηρὰ κατὰ τοῦ αἵματος διαλογιζόμενος. Τοίνυν ὑποβάλλει τοῖς κρατοῦσιν ἐπὶ τὸν τῶν Ἀποστόλων αὐθις αὐτὸν ἀναγαγεῖν ναὸν, καὶ βιάζεσθαι, πρῶτον μὲν τὴν οἰκεῖαν καθαίρεσιν ἀνεγνωκότες ἐπὶ τοῦ ἁμβωνος ἀναθεματίζειν ἑαυτὸν· μετὰ ταῦτα δὲ (ὦ τῆς μισαιφρόνου βουλῆς! ὦ τῆς δεινότητος!) τοὺς τε ὀφθαλμοὺς ἐκκέψαι καὶ τὴν χεῖρα

manitatem non aversaretur. Neque enim illi soli, qui rectam rationem sequebantur, sed ipsius quoque Photii propinqui et familiares ad hanc rerum gestarum infamiam ingemiscebant, augurabanturque, hanc omnem improbitatem in ipsius quondam iniqui iudicis caput et exitium redundaturam. Quid vero ille? an homines est reveritus? an timuit diligentem justitiam et iudicium, Deum? illoque ex tempore iram posuit? Minime vero. Quinimo odium odio, invidiam invidia, scelus scelere cumulans, illum omni ratione vique conabatur non tantum pessumdare, sed, quod est atrocius, veluti noxium ultimoque supplicio dignum e medio tollere. Itaque tunc, ut cœperant, exauctoratum publicoque præconio damnatum, immanissimis scelestissimisque hominibus exerciciandum tradidere, quoad sua manu suæ ipsius abdicationi subscriberet. Ergo illum colaphis plectunt, misereque divexant: et cum frigore prope contabesceret, unica tantum tunicula indutum macerant, urunt, atque discruciant. Cumque binas illum hebdomadas in carcere tenuissent, extrema prope fame conficiebant. Imo et Copronymi sepulcrum seu arcam conscendere cogeant, in eaque collocato, ingentia a pedibus saxa suspendebant, sæpeque marmoris acumine sedem concussam atterebant. Hæc et his plura tormenta, sannas, contumeliasque impium semen, ut sic loquar, et impia progenies viro sanctissimo dictis factisque, et stolidus ille Theodorus, et Gorgonites Joannes, atque Nicolaus Theoduli Scutelopsis, irrogabant.

Ergo post cruciamenta, quibus Christi confessorum affligerant, post comminationes, post catenas et compedes venerandis pedibus injectas, post alapas, et postquam eum ad formam crucis in faciem in marmore prostratum ac distentum, tota nocte vinctum insuper torsissent, atque tumbæ impositum totam insequentem noctem cruciassent, tandemque solutum humi projecissent fodicassentque, ut sanguine etiam terram purpuraret: post hæc, inquam, omnia, cum adhuc modice spiraret (urgebatur enim et alvi solutioris profluvio), tum insanus Theodorus sacra viri manu per vim arrepta, chartaque subjecta, quasi per illum crucem impressit, allatamque Photio porrexit. Qui signo accepto, sua ipse manu subscripsit: « Ignatius indignus Constantinopolitanus confiteor, me non lege et suffragiis creatum ecclesiæ thronum invasisse, neque his annis rite et sancte ecclesiam rexisse, sed tyrannidem exercuisse. » Hoc pseudo-chirographo imperatori misso, vir sanctus e custodia est dimissus, maternisque in ædibus Poseos paululum a tot ærumnis respirabat. Sed enim hostis non desinit fraudes animo versare, pessimaque adversus innocentem consilia coquere. Itaque suggerit imperatoribus, ut Ignatius ad ædem apostolorum reductus, primum exauctorationem suam ipse publice pro ambone legat, atque sibiipsi anathema dicat. Deinde, o crudele consilium, o singularem immanitatem! ambo illi effodere lumina, manumque

præcidere illa furia meditabatur. Tam altum impii odium conceperant, ut divinæ vindictæ rationem ducerent nullam. Aberat omnis Dei metus, et quidem diaboli furor illos agitabat. Pentecostes sancta dies complebatur, cum ecce ibi armatorum manus domicilium in quo degebat, corona præter omnem expectationem repente cingit. Vir sanctus ubi animadvertit se peti, et parricidæ Esau furorem sensit, consilium contra temporum improbitatem opportunum, suaque sapientia et Spiritu sancto ejus rectore dignum capit. Quodnam illud? Vilem a servis et sæcularem sumit vestem, geminasque sportas ab humeris una a pertica suspensas bajuli ritu gestans, deceptis per noctem custodibus, uno comitatus Cypriano discipulo suo, profugit, iter ingressus per embolum ad Sybaiticum, saucio et afflicto pectore, velut alter David, cum profugeret a facie Saul. Enimvero per tenebras eunti divinitus occurrit vir augusta admodum facie decorus, coma barbaque decenter promissa, veste candida, niveoque vectus equo, quasi Blachernas tenderet. Ignotus autem illè vir, cum propter luminis inopiam eum videre clare non posset, nihilo secius, quisquis ille erat, divino Spiritu impulsus pronuntiavit: Deus, inquit, et sanctissima Dei Mater, sacratissime domine, te et comites tuos tueatur. Quam vocem ille cum tanquam oraculum e cœlo missum accepisset, et loco itinerarii subsidii, quasi viaticum sibi datum putaret, multo alacrius iter carpebat; et tenui illo ac servili habitu ignotus navigium conscendit, et Principes, Præconesum, aliasque Propontidis insulas, aliam ex alia permutando, per solitudines in montibus et speluncis, cavernisque terræ, ut cum Apostolo loquar, absconditus errabat, egenus, afflictus, angustiat, victumque rogatoris instar a piis Christianis emendicabat. At Photius amissa, quam spe devorarat, præda omnia cœnobîa, urbemque totam ac suburbia vestigabat, sicubi velut igne evanidum reperiret titiorem. Cum ergo nihil eorum quæ cupiebat, succederet: procurato edicto regio, Orypham illum cum sex cursoribus ad cuncta loca maritima, cunctasque insulas lustrandas amandat, uti quocunque loco deprehensum, veluti perturbatorem eversoremque imperii, de medio tollet. Itaque venatici illi canes cum sæpius et pluribus in locis in Ignatium ipsum incidissent, servili tunica decepti non agnoverunt. Qui et ipsum alias medios transeuntem quæritantes, velut Assyrii cæcitate percussi, non senserunt. Abierunt ergo, quod est in parœmia, ut frustrati præda hiantes lupi. Ignatius persolutis Salvatori pro tutela votis, per multas tribulationes ad regnum cœlorum contendebat. Atque illi quidem hæc agebant. Quid vero hæc illis molientibus, longanimis, justus, et fortis Deus, qui non irascitur per singulos dies? an diutius extremas has malorum ærumnas potuit dissimulare? Minime vero.

οὐκ ἠδυνήθησαν ἰδεῖν. Καὶ αὐτοὶ μὲν, ὡς λύκοι μάττην κεχνηότας, ἀπήεσαν, κατὰ τὴν παροιμίαν. Ὁ δὲ τὰς εὐχαριστηρίους εὐχὰς ἀναπέμπων τῷ Σωτῆρι, διὰ πολλῶν θλίψεων τὴν τοῦ Θεοῦ βασιλείαν ἐξωνεῖτο. Οἱ μὲν ἐν τούτοις ἦσαν. Τί δὲ ὁ μακρόθυμος Κύριος, ὁ δίκαιος, ὁ ἰσχυρὸς, ὁ μὴ τὴν ὀργὴν ἐπάγων καθ' ἑκάστην ἡμέραν; ἅρ' ἐπὶ πολὺ τὰς ὑπερβολὰς τῶν κακῶν ταύτας ἠνέσχετο καθορᾶν; Οὐδαμῶς.

μανιωδῶς ἐδυσσοδόμευεν. Οὕτως αὐτῶν εἰς βάθος τὸ μῖσος καθήφατο, καὶ τῆς τοῦ Θεοῦ δικαιοσύνης λόγος παρ' αὐτοῖς οὐδεὶς, καὶ ὁ τοῦ Θεοῦ φόβος ἀπῆν, καὶ ὁ τοῦ διαβόλου ζῆλος ἐσπουδάζετο. Αὕτῃ συνεπληροῦτο ἡ τῆς ἀγίας Πεντηκοστῆς ἡμέρα, καὶ ἰδοὺ πλῆθος στρατιωτῶν ὀπλοφόρων τὸν οἶκον ἐξαίφνης, ἐν ᾧ κατήγετο, περιεκύκλου. Ἰδὼν οὖν ὁ ἅγιος ἐκεῖνος τὰ ἐρχόμενα ἐπ' αὐτὸν, καὶ τὴν ἀδελφοκτόνον μανίαν αἰσθόμενος Ἡσαῦ, βουλήν βουλευέται, ἀντίρροπον μὲν τῆς τοῦ καιροῦ κακίας, τῆς αὐτοῦ δὲ συνέσεως καὶ τοῦ ὁδηγοῦντος αὐτὸν θείου Πνεύματος ἐπάξιον. Τίς δὲ ἡ βουλή; Ἀλλοιοὶ μὲν ἑαυτὸν, οἰκτρὰν καὶ λαϊκὴν παρὰ τῶν οἰκετῶν ἀνειλημμένος στολήν, δύο δὲ σφυρίδας ἐφ' ἑνὸς ξύλου τῶν ἰδίων ἀπαιωρήσας ὤμων, ἀχθοφόρου τινὸς τρόπον ἀπέδρα, τοὺς φύλακας κατὰ μέσας νύκτας λαθών. Ἔσπευδε δὲ ἅμα τῷ μαθητῇ Κυπριανῷ, τὴν ἐπὶ τὸ Συβαϊτικὸν διὰ τοῦ ἐμβόλου ποιούμενος πορείαν. Τὴν ψυχὴν δὲ συντριβόμενος, καὶ τοῖς δάκρυσι περιβραϊνόμενος, καὶ σφόδρα κατάπικρος τὴν καρδίαν καὶ κατώδυνος ὢν, ἔτρεχεν ὥσπερ Δαυὶδ ἐκεῖνος ἀπὸ προσώπου διαδρᾶναι Σαοῦλ. Κρεῖττονι δὲ προνοίᾳ συναντᾷ τούτῳ διὰ τῆς νυκτὸς ἰόντι ἀνὴρ τις πάνυ τὴν πρόσοψιν εὐπρεπῆς, τὸν τε πώγωνα καὶ τὴν κόμην εὐσταλῶς καθεϊμένος τῆς κεφαλῆς· καὶ αὐτὸς στολήν λευκὴν ἑσταλμένος, καὶ ἱππῶ ἐπιδαίνων λευκῷ, τὴν ὥς ἐπὶ Βλαχέρνας ἐβάδιζεν ὁδόν. Ἀγνῶς δὲ ὁ ἀνὴρ, ὅτι πυρρὸς οὐδαμοῦ, καὶ τρανῶς ἐκαὶ τοῦτον ἰδεῖν οὐκ ἦν· πλὴν, ὅστις ποτὲ ἦν, Πνεύματι θείῳ κινήθεις, ἔφη· Ὁ Θεὸς καὶ ἡ ὑπεραγία, λέγων, Θεοτόκος ἀκίνδυνόν σε, πανίερε δέσποτα, καὶ τοὺς μετὰ σοῦ διαφυλάξαι. Τοῦτο τὸ ῥῆμα, οἶάπερ, ἐφόδιον ἀγαθὸν ἄνωθεν ἦχον ἐπ' αὐτὸν, ὁ μακάριος ὑποδεξάμενος, προθυμότερον ἐβάδιζε· καὶ τῷ δουλικῷ καὶ πενιχρῷ σχήματι πάντας λαθών, καὶ εἰς πλοῖον ἐμβὰς, καὶ τὰς Πριγκιπεῖους, καὶ Προικονησίους, οὐ μόνον δὲ, ἀλλὰ καὶ Προποντίους νήσους, ἄλλην ἐξ ἄλλης ἀμείβων, καὶ ἐν ἐρημίαις πλανώμενος, δρεσί τε καὶ σπηλαίοις, καὶ ταῖς τῆς γῆς, ἀποστολικῶς φάναι, κατακρυπτόμενος ὁπαῖς, ὑστερούμενος, θλιβόμενος, κακουχούμενος, τὰς πρὸς τὸ ζῆν ἀφορμὰς ἐπαίτου τρόπον διὰ τῶν φιλοχρίστων ἡρανίζετο. Φῶτιος δὲ τῆς θήρας διαμαρτῶν, πάντα μὲν μοναστήρια, πᾶσαν δὲ τὴν πόλιν, καὶ τὰ περὶ αὐτὴν ἀνηρευνᾶτο, εἴ που ἄρα καταλάβοι τὸν ὥσπερ δαλὴν ἐξηπτασμένον [Ἰσ. ἐξηφανισμένον] ἐκ προσώπου πυρός. Μηδὲν οὖν ἀνύειν δυνάμενος ὢν ἐβούλετο, παρασκευάζει πρεστάγματι βασιλικῷ, τὸν χαλεπὸν ἐκεῖνον Ὠρύφαν σὺν ἐξ ὁρμεῦσαι πάσας τὰς νήσους καὶ τὴν παράλιον ἀνηρευνᾶσθαι, καὶ εἴ που συμβαίῃ ληφθῆναι τὸν Ἰγνάτιον, εὐθὺς ἀναιρεῖσθαι τοῦτον, ὡς ὅλην ἀνατρέποντα τὴν βασιλείαν. Πολλάκις οὖν καὶ κατὰ πλείους τόπους αὐτῷ περιπίπτοντες οἱ θηραταί, διὰ δουλικὴν οὐκ ἐπέγνωσαν στολήν. Καὶ ἄλλοτε πάλιν διὰ μέσου αὐτὸν παρερχόμενον, ἀορασίᾳ ληφθέντες, ὡς οἱ περὶ τὸν Ἐλισσαῖον Ἀσσύριοι, τοῦτον

Αὐγουστος ἐνίστατο μὴν, καὶ σεισμοῖς ἐξαισίαις ἡ Α βασιλεύουσα κατεδονεῖτο· καὶ πᾶς οἶκος ἐκλονεῖτο, καὶ πᾶσα καρδία τῷ φόβῳ κατεσεῖστο· καὶ πᾶς ἄνθρωπος τῷ τοῦ θανάτου δέει συνεχόμενος ἐδόξ, μίαν αἰτίαν εἶναι τοῦ σεισμοῦ, μίαν τὴν εἰς τὸν πατριάρχην Ἰγνάτιον ἀδικίαν καὶ παρανομίαν. Ἐν ἡμέραις δὲ τεσσαράκοντα μηχανόμενος ὁ σεισμὸς ἐπὶ τοσοῦτον αὐτῶν τὴν ὠμότητα καὶ ἱταμότητα κατέκαμψεν, ὥς καὶ τοὺς κρατοῦντας αὐτοὺς ὄρκον προθεῖναι δημοσίᾳ, μὴτ' αὐτὸν ἐκείνον τὸν ἱερὸν φυγάδα, μὴτε παρ' ᾧ κρύπτεται φανερούμενον, ὑπεύθυνον καθεστάναι λοιπὸν, ἀθωούμενον δὲ εἰς τὴν οἰκίαν ἀνενοχλήτως ἀποκαθίστασθαι μονήν. Τοίνυν οὕτως ἀκούσας ὁ ἀθλητὴς, καταδηλοῖ ἑαυτὸν αὐτίκα τῷ πατρικίῳ Πετρῶνᾳ· δὲ τοῦ αὐτοκράτορος θεῖος πρὸς μητρὸς ὢν, καὶ τοῦ βασιλέως ἄρας ἐγκόλπιον, εἰς ἐνέχυρον φέρων δίδωσι τῷ πατριάρχῃ. Ὁ δὲ τοῦτο τοῦ τραχήλου ἀπαιωρήσας, καὶ πρὸς τὸν Βάρδαν ἀναχθεὶς, ἔστη. Πρὸς δὲν ἐκεῖνος, Ἰνα τί, φησὶ, τράπον δραπετοῦ μιμησάμενος, ἄλλην ἐξ ἄλλης χώραν ἀμαίδων περινοστεῖς; Ὁ δὲ, Χριστὸς, ἔφη, ὁ ἡμέτερος βασιλεὺς καὶ πατὴρ ἐνετείλατο· Ἐὰν διώκουσιν ὑμᾶς ἐκ τῆς πόλεως ταύτης, φεύγετε εἰς τὴν ἄλλην. Ἦττηθεὶς οὖν τῆς τοῦ ἀνδρὸς ἀρετῆς ἐκεῖνος, ἀνεύθυνον τοῦτον καὶ ἄνετον εἰς τὴν αὐτοῦ καταστῆναι κελεύει μονήν. Εὐθύς οὖν καὶ ὁ σεισμὸς ἔστη. Καὶ Βούλγαροι δὲ τότε προνοαῖς Θεοῦ, βιαίῳ κατατακέντες λιμῷ, ἅμα δὲ καὶ τοῖς δώροις τοῦ αὐτοκράτορος θελχθέντες, τὰ ὄπλα καταθέμενοι, τῷ ἁγίῳ προσήεσαν βαπτίσματι.

Τότε καὶ οἱ προλεχθέντες τοποτηρηταὶ Ῥώμης φιλοφρόνως ὑπὸ Φωτίου δωροδοκηθέντες, τὴν Ῥώμην παλινοστήσαντες κατέλαβον. Οὗς ὁ πάπας ἀνακρίνας Νικόλαος, καὶ τὰ κατὰ τὸν πατριάρχην Ἰγνάτιον ἠκριδῶς, καὶ ἐκ τοῦ στόματος αὐτῶν ὑποδίκους αὐτοὺς πεφωρακῶς, ὥς ἐπισυστάσειω ληστρικῆς, ἀλλ' οὐ κανονικῆς συνόδου κατάρξαντας, διηνεκεῖ καθαιρέσει καὶ ἀναθεματισμῷ καθυποβάλλει· καὶ οὐ μόνους αὐτοὺς, ἀλλὰ καὶ αὐτὸν Φώτιον, ὥς ἐπιδήτορα καὶ μοιχὸν, ἀποκηρύττει, καὶ ὑπὸ συνόδῳ κανονικῇ καὶ ψήφῳ πάσης τῆς ὑπ' αὐτὸν Ἐκκλησίας ἀναθεματίζει καὶ καθαιρεῖ· οὐδὲν αὐτὸν διαφέρειν Μαξίμου τοῦ Κυνικοῦ, τοῦ τῷ Θεολόγῳ Ἰρηγορίῳ ἐπιφυνέντος, καὶ τὴν Ἐκκλησίαν συγχέαντος, ἀποφηνάμενος. Ὅθεν αὐτὸν τε, ὥς τῶν σκανδάλων αἴτιον, καὶ τοὺς ὑπ' αὐτοῦ χειροτονημένους, ὥς ὁμόφρονας τούτῳ δηλονότι καθεστῶτας, ἀποστολικῇ κρίσει τῇ αὐτῇ ὑποβάλλει καταδίχῃ. Οὐ τοῦτο δὲ ποιεῖ μόνον, ἀλλὰ καὶ τοὺς κοινωνοῦντας Φωτίῳ, αὐτὸν τε τὸν βασιλέα καὶ τὴν ὑπ' αὐτὸν πολιτείαν πᾶσαν δι' ἐπιστολῶν ἀφορίζει. Ταῦτα δὲ Ἀνατολῆς πατριάρχαις τὴν ἐνθεσμον κρίσιν ταύτην

Κατ' ἐκεῖνας δὲ τὰς ἡμέρας καὶ ἐμπρησμὸς μέγας σφόδρα εἰς τὰς Σοφίας γενόμενος, ἀμύθητον ὄσπιν καταφθοράν καὶ λύμην τοῖς προσκοικοῦσιν ἐνεργάσατο. Οὐδὲν δὲ τούτων εἰς μετᾱμελὸν ἦγε τοὺς ἀνομεῖν διεγνωκότας· μᾶλλον μὲν οὖν, κατὰ τὴν ἀπο-

Augustus instabat mensis, et tremoribus horribilibus Constantinopolis quatiebatur: ædes nutabant omnes, omniaque mortalium pectora metu palpitabant, nemo non mortis horrore occupatus clamitabat, unicam plane hujus prodigii seu motus causam esse injuriam et sacrilegium in patriarcham Ignatium commissum. Urbe autem totos quadraginta dies continuo tremente, usque adeo ferocia et immanitas illorum mitigata est, ut ipsi principes publice jurejurando contestarentur, neque fugam sacro illi exsuli, nec hospiti exsulis apud quem delitasset, fraudi futuram; sed absolutum crimine, innocentemque pronuntiatum, sine cujusquam molestia in suo coenobio secure permansurum. Quod cum Christi athleta accepisset, Petronæ se patricio, materno imperatoris avunculo, aperit: qui pretiosum gestamen, quod ad sinum imperatoris pendebat, pro pignore allatum tradit patriarchæ, quo ille de collo suspenso ad Bardam accedit; qui ad patriarcham: Quid, inquit, fugitivi more ex loco in locum profugus oberras? cui Ignatius: Christus, inquit, rex noster ac Pater præcepit: Si persequentur vos in una civitate, fugite in aliam⁵. Victus innocentia et virtute viri Bardas, innoxium liberumque in monasterium remitti suum jubet. Statimque moveri terra desiit, et Bulgari providentia Dei, fame urgente, muneribusque ab imperatore deliniti, armis positis, celestis baptismatis unda sunt lustrati.

Legati quoque pontificii a Photio donis blande corrupti Romam redierunt. Quos Nicolaus pontifex de patriarcha Ignatio interrogatos, et severe inquisitos, cum suis illos verbis captos convicisset, illos sicariæ potius factionis, quam legitimæ synodi præsides egisse, perpetua exauctoratione damnatos anathemate percussit. Nec legatos tantum, sed ipsum quoque Photium tyrannum et adulterum pronuntiat, et legitimæ synodi sententia totius Ecclesiæ suæ anathemate ferit deponitque, ipsumque a Maximo Cynico, qui Gregorio Theologo insultans, Ecclesiā turbis omnibus permiscuit, nihil differre declarat. Quare illum, ut scandalorum auctorem, et ab illo consecratos, apostolica auctoritate, veluti conjuratos, eidem sententiæ subjicit. Nec his contentus, assecclas illius, ipsumque imperatorem cum senatu ejus omni per litteras a cœtu fidelium excludit. Quæ Nicolaus cum divino zelo inflammatus egisset, æquissimam judicii sui sententiam ad Orientis patriarchas transmisit.

Ζήλῳ θεῷ ὁ Νικόλαος καταπραξάμενος, καὶ τοῖς τῆς διεπέμψατο.

Per idem fere tempus ingens in ædibus Sophiæ incendium exstitit, nec quantum vicinis calamitatem, quantumque exitium attulerit, dicendo explicari potest. Quæ tamen res eos qui perverse agere decreverant, ad meliorem mentem non reduxit;

⁵ Matth. x, 23.

sed ex apostolico oraculo, in pejus proficiebant, A
errantes, et in errorem mittentes *.

Bardas enim imperium affectans, primum eunuchos, mox Caesar renuntiatus, imperatoris, sororis filii, stultitia abutebatur, seipsumque omnis intemperantiae effusaeque libidinis mancipium prodebat. Michael vero animo juvenilibus desideriis corrupto, rem divinam pro fabula seu ludibrio ducebat, ludibrium ipse factus omnis sceleris et peccati, ipsiusque peccati patris. Etenim homunciones quosdam impurissimos et profanissimos, et scurras, divini quidem Spiritus caelestisque gratiae omnino expertes, pessimisque daemonis artibus instructissimos, sacrilege impudenterque sacerdotes et antistites ad Ecclesiae profanam imitationem dementissimus consecravit, illisque Theophilum quemdam protospatharium, scurram et mimum; interque profanos profanissimum, patriarcham praefecit, risum sibi et cachinnum improbum detestandum et deridendum quaeritans. Per quae oblationi sanctae fiebat injuria, nomen vero Dei contumeliis affectum inter gentes blasphemabatur.

Sed Michael tantopere infamia hac gloriabatur, uti nec publice quidem haec erubesceret jactare: Mihi Theophilus, Caesari Photius, Christianis Ignatius est patriarcha. In hoc amentiae dicam, an impietatis potius, tandem chaos est devolutus? Ita sacrilegus ille scurra, ut dixi, Theophilus, exserta sua petulantia aulas lambens regias, nefandis sceleribus, lascivia et facetiis, turpissima imitatione per contemptum rerum divinarum, mysteria et sacramenta traducebat et illudebat; quod ne gentes quidem quamvis impiae ausae sunt aliquando. Quae Photius cum coram se geri cerneret, rem indignissimam nec reprehendit, nec restitit impietati, neque, quod res divina ludibrio haberetur, verbum ullum contra seu grave seu leve edidit. Quod mirum videri non debet: erat enim mercenarius opilio, non germanus pastor: quocirca illi de percunte grege cura nulla. Ad haec duo tantum toto pectore intentus: alterum ut iis qui rerum potiri videbantur, blandiendo, modisque omnibus gratificando et obsequendo, patriarchatum sibi firmaret: alterum, ut Ignatium, si qua ratione fieri posset, etiam vita exueret. Atque haec ita se habere, non esse autem verba inania, facta ipsa clamant. Ecquis enim technis illius auditis, atrocem animum non illico perspexit? Nam die quapiam advena quidam prius ignotus omnibus, monachi habitu indutus, Eustratius nomine, recta ad patriarchium properabat, ingressusque binas litteras lietas palam promptas porrigebat; quas quidem sapientissimus iste Photius per dolum excogitarat, ut postmodum manifeste patuit: alteras Ignatii nomine ad Nicolaum pontificem datas, quibus statum

στολικήν πρόβρῃσιν, Ἐπὶ τὸ χεῖρον προέκοπτον, πλανῶντες καὶ πλανώμενοι.

Bάρδας μὲν γὰρ ἐφ' ἑαυτὸν τὴν Ῥωμαϊκὴν ἀρχὴν ὑποποιούμενος, πρῶτον μὲν κουροπαλάτης, μετὰ μικρὸν δὲ Καῖσαρ ἀναγορευθεὶς, τῆς τοῦ ἀνεψίου εὐθειας κατετρώφα, αὐτὸς ἀκρασίας τε πάσης καὶ πάσης ἡδονῆς ἀτελοῦς ἀνδράποδον ἀποδεικνύμενος· ὁ Μιχαὴλ δὲ νεωτερικαῖς ἐπιθυμίαις ὅλος κατεφθαρμένος τὸν νοῦν, παίγνιον ἔθετο τὰ θεῖα, παίγνιον αὐτὸς ἀκρασίας τε πάσης καὶ ἀμαρτίας, καὶ τοῦ τῆς ἀμαρτίας γεγεννημένου πατρός· καὶ δὴ μιαιωνάτους τινὰς ἀνθρωπίσκους, καὶ βεβηλωτάτους, καὶ εὐτραπέλους ἐκλεξάμενος, ἀμοίρους μὲν ἁγίου παντάπασι Πνεύματος, τοῦ ἐναντίου δὲ πνεύματος τῆς ἐνεργείας πεπλησμένους, ἀνευλαβῶς τε καὶ ἀπηρυθριακότης ἱερεῖς καὶ ἀρχιερεῖς κατὰ τὴν τῆς Ἐκκλησίας ἐναγῇ μίμησιν ὁ ἀνούστατος ἐχειροτόνει· καὶ ἐν αὐτοῖς θεόφιλόν τινα πρωτοσπαθάριον, ἀνδρα γελωτοποιὸν καὶ μίμον, καὶ πάντων ἐναγῶν ἐναγέστατον, πατριάρχην ἐπ' ἐκείνοις προχειρίζόμενος ὠνόμαζεν, γέλωτα ἑαυτῷ καὶ καγχασμὸν ἀσελγῇ ὁ κατὰπτυστος κατασκευαζόμενος καὶ καταγέλαστος· δὲ ὧν ὑδρίζετο μὲν ἡ ἁγία προσφορά, ὑδρίζετο δὲ καὶ ἐβλάσφημετο τοῖς ἔθνεσι τὸ ὄνομα τοῦ Θεοῦ.

Ἐπὶ τοσοῦτον δὲ τῇ ἀλογιστίᾳ ἐνετρώφα ταύτῃ καὶ ἐνεκαλλωπίζετο, ὥστε μὴδὲ τοῦτο παρῃσεία λέγειν αἰσχύνεσθαι, ὅτι Ἐμοὶ μὲν πατριάρχης ὁ θεόφιλος, ὁ Φώτιος δὲ τῷ Καίσαρι, καὶ τοῖς Χριστιανοῖς ὁ Ἰγνάτιος καθέστηκεν· εἰς τηλικούτον αὐτὸν ἀφροσύνη; μᾶλλον ἢ ἀσεβείας κατενεχθῆναι βόθρον. Ὁ μὲν εὖν εἰρημένος βωμολόχος ἐκεῖνος θεόφιλος οὕτω παρῃσεία ταῖς βασιλείαις κωμάζων αὐλαῖς, ἀρρήτοποιαῖς τε πάσαις, καὶ ἀσελγείαις, καὶ εὐτραπέλαις, δι' αἰσχίστη; μιμήσεως τῶν ἱερῶν μυστηρίων κατωρχεῖτο [καὶ] κατέπαιζε· πρᾶγμα μὴδὲ τοῖς ἀσεβεστάτοις τῶν Ἑλλήνων πώποτε τολμηθέν. Ὁ Φώτιος δὲ τούτων τολμωμένων, καὶ κατ' ὀφθαλμοὺς αὐτοῦ πραττομένων, οὐκ ἤλεγξε τὸ τοῦ ἐπιτηδεύματος ἀτοκτον, οὐκ ἀντέστη τῇ παρανομίᾳ, οὐ μικρὰν, οὐ μεγάλην ὑπὲρ τῶν ὑδριζομένων θείων ὀργῶν ἀφῆκε φωνήν. Καὶ οὐ θαυμαστόν· ἦν γὰρ μισθωτὸς, καὶ οὐ ποιμὴν· διὸ οὐδεμίᾳ τούτῳ περὶ τῶν ἀπολλυμένων προβάτων ἐγίνετο φροντίς. Πρὸς δύο δὲ μόναν ὁλως αὐτῷ συνετέτατο τῆς ψυχῆς ὁ σκοπός· ἐν μὲν, ὅπως τὰ πάντα χαρίζόμενος τοῖς χριτεῖν δοκοῦσι, τὸ τῆς πατριαρχίας κράτος μόνιμον ἑαυτῷ διατηρῇ· δεύτερον δὲ, ὅπως καὶ αὐτῆς ἀποστερήσαι τὸν Ἰγνάτιον, εἰ δυνατόν, τῆς ζωῆς. Καὶ ὅτι ἀληθῆ ταῦτα, καὶ οὐ λόγοι κενοὶ, αὐτὰ βεβαῖα τὰ πράγματα. Τίς γὰρ ἀκούσας ἐκεῖνο τὸ σκευώρημα, οὐ τὴν φονικὴν πρεσβυῦ τοῦ ἀνδρός ἐπέγνων προαίρεσιν; Καὶ γὰρ ἐν μιᾷ τῶν ἡμερῶν ξένος τις ἀνθρώπος ἀχρὶς ἐκεῖνου πρὸς πάντων ἀγνοούμενος, σχῆμα δὲ μοναχοῦ περικείμενος, Εὐστράτιος δὲ καλούμενος, τὸν πατριαρχικὸν ἐξαπίνης οἶκον ἐπιβὰς, καὶ εἰσελθὼν, δύο πλασματογραφίας ἐνώπιον πάντων ἀποκαλύψας ἐπέδιδου (ὡς αὐτὸς ὁ

* II Tim. iii, 13.

σοφώτατος Φώτιος, ὡς σαφές ὕστερον ἐγένετο, δο-
 λειούμενος κατεσκευάστο)· μίαν μὲν ἐκ προσώπου
 τοῦ Ἰγνατίου πρὸς Νικόλαον τὸν πάπαν ἐπιστολήν,
 τὴν περὶ αὐτὸν γενομένην καινοτομίαν καὶ ἀδικίαν
 τοῦ βασιλέως σαφῶς διαγορεύουσιν· ἦν, ὡς ἔλεγε,
 τοῦ πάπα μηδὲ προσβλέψαι καταδεξαμένου, ἐκεῖθεν
 αὐτὸν αὐθις ἀνενεγκεῖν· μίαν δὲ πρὸς τὸν Φώτιον
 αὐτὸν τοῦτον, ὡς ἀπὸ τοῦ Νικολάου αὐτοῦ διεκομί-
 ζετο, δύναμιν ἔχουσαν ἀπολογίας ὑπὲρ τοῦ μεταξὺ
 αὐτῶν πρώην παρακολουθήσαντος παροξυσμοῦ, ἀγά-
 πης δὲ τοῦ λοιποῦ καὶ κοινωνίας δῆθεν ἀρρήκτου
 κυρωτικῆν. Ταῦτα ὁ ταραχοποιὸς ἐκεῖνος δεξάμενος
 ἀνὴρ, εὐθὺς τῷ τε βασιλεῖ καὶ τῷ Καίσαρι κατὰ
 τοῦ ἀναιτίου ἐμφανίζει, καὶ παροξύνει κατ' αὐτοῦ,
 Πονηρεύεται, λέγων, κατὰ τῆς ὑμετέρας βασιλείας
 Ἰγνάτιος, καὶ διαβάλλει πρὸς τοὺς ἔξω, καὶ κατ-
 ηγορεῖ, καὶ τὸ τῆς ὑμετέρας ἐξουσίας κράτος συκο-
 φαντεῖ· καὶ εἰ πρὸς δίκαιον εἶχεν, οὐδ' ἂν ζῆν συν-
 εχωρεῖτο, τοιαῦτα κατὰ τῆς ὑμῶν διανοούμενος γα-
 ληνότητος· καὶ ἡ τῆς κακουργίας, φησὶν, ἀπόδειξις,
 ἰδοὺ καὶ αὐτὰ μαρτυροῦσι τὰ γράμματα, ἅπερ ἡμᾶς
 μὲν ἔδλαφεν οὐδὲν, ὠφέλησε δὲ μᾶλλον, πληροφορη-
 θέντος τοῦ πάπα τάληθι, καὶ ἀγάπην κεκυρωκότος
 εἰς ἡμᾶς. Οὐχ ἡγοῦμαι δὲ δίκαιον εἶναι τὴν ὑμῶν
 βασιλείαν οὕτως ἐξουδενεῖσθαι παρ' αὐτοῦ. Ταῦτα
 μὲν ὁ συκοφάντης· φύλακες δὲ παρ' αὐτὰ, καὶ φρουρά
 περὶ τὸν ἀναιτίως κατηγορούμενον ἀσφαλῆς, ἐρευνά
 τε πολλὴ σφόδρα καὶ ἐξέτασις εἰς ταῦτα τοῦτον γέ-
 γονε τὸν τρόπον. Παρήγετο τοίνυν εἰς μέσον ὁ γραμ-
 ματοφόρος ἐκεῖνος, καὶ ἀπητεῖτο δεῖξαι, πρὸς τίνος
 εἰλήφει τὴν πρὸς τὸν πάπαν ἐπιστολήν. Ὁ δὲ πρότερον
 εἰρηκῶς, ὡς Κυπριανὸς ἐκεῖνος ὁ τοῦ Ἰγνατίου τά
 τε γράμματα ταῦτα καὶ ἐφόδια ἐχειροδότησεν ἱκανά,
 οὗτος ἐπὶ μῆνα σχεδὸν ὅλον ἀπαιτούμενος τοῦτον
 ἐπιδείξαι, ἠ' ἐγγχετο μήτ' αὐτὸν εἰδῶς τὸν Κυπριανόν,
 μήτε τιν' ἄλλον τῶν ἀνθρώπων Ἰγνατίου. Οὕτω δὲ
 τῆς σκευωρίας φωρθεῖσης, μᾶστιξιν ὑπὸ τοῦ Καί-
 σαρος πικροτάταις ἐκεῖνος κατηκίσθη. Ὅν καὶ πολλὰ
 εἰς παραμυθίαν δὲ μετὰ ταῦτα διωγμητῶν τοῦτον
 αὐτῷ. Ταύτης καταφανοῦς γενομένης τῆς κακοτροπίας, οὐκ ἦν ὅστις οὐ προσώχθισε τῷ κατασκευαστῇ
 τῶν κακῶν.

Μετὰ ταῦτα τῆς Χριστοῦ μὲν Ἀναλήψεως ἐτελεῖτο
 μνημόσυνον, πρὸς ἐσπέραν δὲ σεισμός γίνεται τῶν
 πώποτε γενομένων ὁ φρικωδέστατος. Δι' ὅλης δὲ τῆς
 ἐπιούσης ἐπεκράτει νυχτός· βοή δὲ τις καὶ ἄσημος
 θροῦς ἔκ τε γῆς, ἔκ τε θαλάσσης σφοδρῶς ἀναδιδύ-
 μενος, πάντων ἀνθρώπων ταῖς καρδίαις παράλυσιν
 ἐποίησε καὶ θραυσμόν. Τότε δὲ καὶ ἡ στήλη Ἰου-
 στίνου ἐκ τῶν γονάτων κοπεῖσα κατερράγη· τότε καὶ
 Βασίλειος ἐκεῖνος ὁ πρότερον μὲν Κρήτης ἐπίσκο-
 πος γενόμενος, διὰ δὲ τὴν τῶν Ἀγαρηνῶν ἐφοδὸν εἰς
 Θεσσαλονίκην μετατεθείς (εἰς αἰσχύνην καὶ τοῦτο
 τοῦ τῆς βασιλίδος προκαθεζομένου), τολμήσας
 αὐτὸς πρόσσεισι τῷ Μιχαήλ, παραινетиκῶς ἅμα καὶ
 διδισκαλικῶς ἀποσχέσθαι τῆς τῶν ἱερατικῶν ἔργων
 αἰσχρᾶς καὶ ἀνοσίτου μιμήσεως παρακαλῶν· ἐντεῦθεν
 γὰρ τὴν ὀργὴν τοῦ Θεοῦ ἀνσκαίεσθαι δισχυρίζετο.
 Ὁ δὲ τοῖς ἐλέγχοις ὑπερβαλλόντως πληγείς, ῥαπί-
 σμασι μὲν ἰσχυροῖς τοῦ τιμίου γέροντος τοὺς ὁδόν-

A patriarchatus sui immutatum, et injurias impera-
 toris exponebat; quas aiebat pontificem ne aspi-
 cere quidem voluisse, ac proinde a se reportatas :
 alteras quasi a Nicolao ad ipsum Photium missas,
 quibus purgabat priorem inter Photium et pontifi-
 cem dissensionem, et charitatem amicitiamque in
 omne reliquum tempus stabiliebat. Ilas ille turba-
 rum artifex arreptas e vestigio imperatori et Cæ-
 sari tradit, contraque innocentem egregie mentien-
 do principes accendit : Vestram, inquit, majesta-
 tem Ignatius ad exterarum etiam gentes traducit, ve-
 strique imperii potentiam improbissimus calum-
 niator in crimen vocat. Qui tametsi justam haberet
 causam, tamen vita illi jure adimeretur, dum hæc
 in vestram serenitatem machinatur : sed eni, in-
 quit, testes perfidiæ litteras, et fidem dictis faciant,
 quæ nobis nihil obsuere, sed profuere : cum papa
 rei veritatem sit edoctus, et inter nos amicitiam ac
 benevolentiam etiam confirment. Sed indignum
 judicavi vestram majestatem per illum adeo con-
 culcari. Hæc sycophanta Photius. Accersitur sa-
 tellitium; Ignatius per calumniam circumventus
 arcta custodia servatur, inquiritur acriter, et quæ-
 stiones, an ita se res habeat, exercentur. Addu-
 ctus quoque in medium Tabellarius ille jubetur
 indicare, a quo litteras ad Nicolaum pontificem
 acceperit. Tabellarius a Cypriano illo Ignatii disci-
 pulo prius se litteras et viaticum accepisse respon-
 det. Sed cum nec Cyprianum, etiam toto mense ad
 investigandum dato, ostendere posset, nec quem-
 quam ex Ignatii comitatu nosse videretur, fraude
 deprehensa, Ioris a Cæsare acerrime est multatus :
 pro quo liberando tametsi omnia faceret Photius,
 nihil tamen perinde profecit. Tandem ut solaretur
 hominem, lictorum præfectum creavit. Hac Photii
 perfidia detecta, nemo fuit, qui improbas has artes
 non indignissime ferret.

Φώτιος λυτρώσασθαι διεσπουδακῶς, οὐκ ἔδυνήθη·
 ἄρχοντα καθίστησι, πλήθος ῥαβδούχων ὑποτάξας

Agebatur non multo post sacer ascensionis Christi
 dies anniversarius, cum sub vesperam terra tanto
 motu, quanto nunquam ante, coepit contremiscere,
 neque tota insequenti nocte constitit. Et obscurus
 quidam fragor ac mugitus e terra marique ingens
 editus hominum pectora ita metu fregit, ut pene
 dissolverentur. Justinii quoque statua a genibus
 convulsa concidit. Tum Basilius Cretensis antea
 episcopus, Agarenis autem Cretam invadentibus,
 Thessalonicam translatus (non sine Photii tum ca-
 thedram Constantinopolitanam occupantis infamia),
 ausus ipse Michaellem adit, eumque partim admo-
 nentis auctoritate, partim docentis, a tam impia et
 sacrilega rerum sacrarum inimica imitatione et
 irrisione dehortatur : inde enim Numinis iram ac-
 cendi affirmabat. Qua reprehensione Michael gravis-
 sime offensus, colaphis atrocissimis venerando seni
 dentes stirpitus elisit, tergumque flagris ita laniavit,

ut nihil propius factum sit, quam ut inter tormenta animam ederet. De quo nihil sollicitus erat mercenarius opilio, quin ipse paulatim sacrilegiis illis pariter oblectabatur, et una cum impuris bistrionibus pueroque consuescebat et comessabatur, neque ab eorum consuetudine et ludibrio procul aderat. Verum ejus cura omnis ad Ignatium opprimendum vertebatur: auebat enim aliquid adversus illum audire, et pruriebant illi aures. Ubi etiam casu in calumniatorem illius incidebat, qui vel tenuem de illo obviamve calumniam spargeret, hunc vero mox in album amicorum suorum referebat, magnaque cum voluptate oblectantem audiebat. Nihil quippe ita capit animos invidia odioque occupatos, quam sinistra de eo quem oderint, narratio. Itaque per familiares et subjectos Ignatii, quotquot ex iis donis et honoribus poterat eblandiri, sibique obnoxios reddere, semper investigabat, contraque justī animam causam querebat. Ex quibus Ignatius, ille hujus sancti Ignatii discipulus, erat, qui, ut Demas olim, sæculum diligens ad Photii castra transiit; et aliquandiu præfectus cœnobiorum Propontidis, tum ab illo archiepiscopus Hierapolis creatus est. Qui ut beneficium compensaret: Mirari subit, inquit, domine, quonam pacto tantum Ignatii delictum facinusque vel ignores, vel omnino negligas. Nam in media insulæ platea ædes sacra quadraginta martyribus est excitata; junctum vero est illi Dei Matris oratorium, cujus aram Rhussi nuper, cum insulam depopularentur, everterunt, quam instauravit Ignatius et reposuit. Quid hic Photius? an culpam aut parvam aut nullam ratus subticuit? an leve turbarum incendium hanc ob causam excitavit? Nequaquam vero; sed rem apud imperatorem, velut immane et inexpiabile facinus, exaggerabat: atque consilio cum factione sua communicato, Amphilocheium Cyzici, et Theodorum Patrarum, archiepiscopos, quin et Pantaleonem senatorem cognomento Bothrum in insulam ablegat, qui sacrilegis manibus sanctam illam arulam disturbent. Mandarat insuper Photius, ut ara ad litus maris deportata (6), quadragies unda tingeretur, atque ita demum reducta reponeretur. Quid te, mi homo, non demiremur (nam summa me perversitatis tuæ indignitas, quamvis invitum et alienum, cogit te conviciis proscindere)? imo vero quid primum, quid postremum subsannemus? animine tui stuporem, an mentis perversæ pravitatem? invidentiæ magnitudinem, an studium ambitiosæ improbitatis? Hæccine te docet diuturna litterarum meditatio et vigilatæ noctes, codicumque prope innumerabilium copia? legentium item et disputantium vicissitudo, proque eruditionis laude assidua concertatio? Istosne tibi fructus ex litteris capiendos velæris novæque legis tabulæ, sapientum profanorum dicta, sanctorumque Patrum decreta proponunt, uti persequaris hominem inopem et mendicum, et spiritu et corde compunctum quæras ad macian-

τας εξερίζωσεν, οὕτω δὲ καὶ τὸν νῶτον κατηκίσαστο, ὡς ὀλίγου δεῖν αὐτὸν ταῖς βασάνοις ἐναποθανεῖν· τούτων δὲ οὐδὲν ἔμελε τῷ μισθωτῷ. Ἡρέμα γὰρ καὶ αὐτὸς συνήδετο τοῖς τελουμένοις, καὶ ἅμα τοῖς μισοῖς μίμοις ἐκαίνοις συνεχέστερον τῷ μεираκίῳ συνερχόμενος καὶ συμποσιαζόμενος, οὐδὲ τῆς διατριβῆς ἐκαίνων· καὶ καταφρονήσεως μακρὰν ἦν· μέριμνα δὲ αὐτῷ καὶ πολλὴ σφόδρα περὶ τοῦ Ἰγνατίου ἐνέκειτο φροντίς, καὶ ἐγλίχετο κατ' αὐτοῦ ἀκούειν, καὶ ἐκνήθετο τὴν ἀκοήν· καὶ εἰ τινα διαιδοροούμενον εἰκῇ ἑώρα, ἢ τινα φιλήν κατ' ἐκαίνου καὶ ματαίαν κατηγορίαν ἐνιστάμενον, φίλον τοῦτον ἐτίθετο πιστὸν, καὶ ἤκουεν ἡδονῇ πολλῇ· καὶ γὰρ οὐδὲν οὕτως ἡδύνει ψυχὴν ἐχθρὰ κακῇ καὶ μίσει προκατειλημμένην, ὥς ἡ κατὰ τοῦ μισουμένου λαλιά. Ἀεὶ οὖν ἐκ τῶν τοῦ πατριάρχου συνήθων καὶ ὑπηκόων, ὅσους ἡδύνατο, δώροις καὶ ἀξιώμασι κλέπτων καὶ ὑποποιούμενος, δι' αὐτῶν ἐξιχνίαζε, καὶ ἐπὶ τὴν τοῦ δικαίου ἐθήρευε ψυχὴν. Τούτων εἰς καὶ Ἰγνάτιος ἦν ἐκεῖνος ὁ τοῦ ἀγίου μαθητής, ὃς κατὰ Δημᾶν ἐκεῖνον τὸν πάλαι, τὸν νῦν ἡγαπηκῶς αἰῶνα, Φωτίῳ προσφεύγει· καὶ ἀρχὼν μὲν τέως τῶν μοναστηρίων τῶν κατὰ τὴν Προποντίδα, ἔπειτα καὶ μητροπολίτης ὑπ' αὐτοῦ τῆς Ἱεραπόλεως καθίσταται. Οὗτος τῆς τιμῆς αὐτὸν ἀμειδόμενος, Ὡ δέσποτα, ἔφη, θαυμάζω, πῶς τηλικούτῳ σε τοῦ Ἰγνατίου διέλαθεν ἀτόπημα, καὶ ἀδιόρθωτον παρημελήθη· μέσον γὰρ πλατείας τῆς νήσου ναὸς τοῖς τεσσαράκοντα μάρτυσι ἐνίδρυται, αὐτοῦ δὲ ἐχόμενα τῆς θεομήτορος εὐκτήριον. Τούτου τὴν τράπεζαν πρώην οἱ Ῥῶς τὴν νῆσον πορθοῦντες κατέβαλον εἰς γῆν, ὃ Ἰγνάτιος δὲ ταύτην αὐθις ἀνεθρόνισε. Τί οὖν ἐκεῖνος; ἄρα μικρὸν τοῦτο, ἢ οὐδὲν ἄτοπον ἡγησάμενος παρσιώπησεν, ἢ μικρὰν ὑπὲρ τούτου ταραχὴν ἀντίψεν; Οὐ μὲν οὖν· ἀλλὰ καὶ τοῖς κρατοῦσιν ὡς μέγα τι καὶ δεινὸν οἶον ἀνέθετο. Καὶ τῇ κατ' αὐτὸν ἐκκλησίᾳ κοινωτάμενος, Ἀμφιλόχιόν τε Κυζίκου, καὶ Θεόδωρον τῶν Πατρῶν, μητροπολίτας, οὐ μόνον δὲ, ἀλλὰ καὶ Πανταλέοντα συγκλητικὸν τὴν ἐπικαλούμενον Βόθρον, εἰς τὴν εἰρημένην ἀποστείλας νῆσον, βεβήλων χερεὶ τὸ ἱερὸν ἐκεῖνο τραπέζιον καθείλεν. Ἐνετείλατο δὲ πρὸς τῷ αἰγιαλῷ τῆς θαλάσσης καταγαγεῖν (6), καὶ τεσσαράκοντα πλύσεις δοῦναι, καὶ οὕτως ἀναγαγεῖν καὶ καθιδρῦσαι. Τί σου θαυμάσαιμεν, ἄνθρωπε (προάγει γὰρ με λαιδορεῖσθαι σοὶ μὴ βουλούμενον ἢ τῆς κακίας ὑπερβολή); μᾶλλον δὲ τί σου πρῶτον, ἢ τί ὕστατον ἐπιμυκτηρίσαιμεν; τὴν ματαιότητά τῶν λογισμῶν, ἢ τὴν τῆς διανοίας δυστροπίαν; τὴν τῆς μνησιχακίας ὑπερβολήν; ἢ τῆς ἀδικίας τὴν φιλοτιμίαν; Ταῦτα ἡ μακρὰ μελέτη, καὶ νύκτες ἀϋπνοὶ, καὶ ὁ δυσἀριθμητὸς τῶν βιβλίων ἔσρδς, καὶ τῶν ἀμοιβαίων ἀναγνωστῶν καὶ συνομιλητῶν, αἱ ποικίλαι περὶ τοῦς λόγους φιλοτιμίαι καὶ διαπαρτριβαί; τοιαῦτά σε καρποφορεῖν αἱ Παλαιαὶ Διαθήκαι καὶ Καινὰί, αἱ τῶν ἐξωθεν σοφῶν γινώμαι, καὶ τῶν ἀγίων οἱ νόμοι καὶ λόγοι παροτρύνουσιν, ὥστε καταδιώκειν ἄνθρωπον πέντητα καὶ πτωχὸν τῷ

(6) Cod. 6 legit, καὶ ἄλλην καθιδρῦσαι, *deportata, alia reponeretur.*

πνεύματι, καὶ κατανενυγμένον τῇ καρδίᾳ, τοῦ θανατώσαι; Οὐκ ἤρκεσέ σου τὸν ἄμετρον ἀποπλῆσαι θυμὸν ἢ βίαία τοῦ θρόνου ῥίψις, αἱ ἀθεσμόταται καθαιρέσεις, αἱ ἀδικώταται ὑπεροφαί, αἱ κατὰ τῶν ποδῶν ἀλύσεις, αἱ μυρίαι φυγαί, καὶ θλίψεις, καὶ συκοφανταί, καὶ διαβολαί, αἷς αὐτὸν ἐπλυνας; καὶ γὰρ ἐπλυνας ἀληθῶς τοσοῦτον, ὅσον ἐβρύπανας αὐτόν. Οὐκ ἤρκεσε ταῦτα, ἀλλὰ καὶ ἐτι βιάζῃ ροῦν ποταμοῦ μάτην ἀπολέσαι φιλονεικῶν, καὶ τὸν ὑπὸ τοῦ Θεοῦ δικαιούμενον κατακρίνειν, καὶ ἀδικώτατα καταδικάζειν ἐπιτιθέμενος, καὶ ταύτῃ τὸν ἐλεγχον τῶν ἰδίων ἀνομημάτων διαδρᾶναι λίαν ἀνοήτως διανοούμενος, ὥσπερ οὐκ ἐφεστῶσης Θεοῦ προνοίας τοῖς πράγμασιν, ἢ καιροῖς ἰδίους ἐκάστῳ πάντως τὴν ἰδίαν ἀποδώσει πράξιν; Ἐγὼ λογίζομαι, ὅτι καὶ αὐτὸς ἐν ἡμέρᾳ ἐπισκοπῆς πρὸς τοῦ λέγοντος ἀκούσῃ Θεοῦ· *Ἰνα τί σὺ ἐκδιηγῇ τὰ δικαιώματά μου, καὶ ἀναλαμβάνεις τὴν διαθήκην μου διὰ στόματός σου;* καὶ ὅσα τῆς ἱερολογίας ἐξῆς. Κρεῖττον γὰρ οἶμαι ἀνδρὶ ἀναλαβήτῳ πάντῃ καὶ ἀμαθεῖ μετὰ συνειδήσεως ἀγαθῆς ἀνεπιλήπτως βιοῦν, ἢ πάντας θείους καὶ ἀνθρωπίνους λόγους σοφίας ἀνελίττοντι διὰ γλώσσης, καὶ μακροῖς λόγων συντάγμασιν ἐπαινουμένῳ, φονικὴν ἀναρρίπτειν κατὰ τοῦ πλησίον βουλήν. Πῶς οὐδὲ τοῦ μεγάλου Βασιλείου τῶν λόγων κατακούων (7) ἠύλασθήθης, ἐν ἐκπλήξει περὶ τινος εἰπόντος, ὅτι πλειόνων ἀκμασάντων αἱρεσιάρχων κατὰ τὴν οἰκουμένην ἅπασαν, οὐδεὶς ἀναθρονιασμοὺς τελέσαι ἐθάρρῃσεν, εἰ μὴ ὁ Ἀγκυρογαλάτης Εὐστάθιος, οὗτινος τὴν μυσαρύτητα ἢ ἐν Γάγγραις ἀγία παρίστησι σύνοδος; Ἀλλὰ τοῦτοις ὁ B

dum? Non satiavit implicabilem animi tui furorē tyrannica de throno dejectio, illicitæ depositiones, iniquissimæ proscriptiones, compedes et vincula, infinita exilia, calumniæ, ærumnæ, vexationes, quibus illum abluisti? revera enim tantopere illum abluisti, quantopere te ipsum inquinasti. Nec his contentus, insuper fontem ipsum fluminis altercando studes exhaurire, et ab ipso absolutum Numine condemnare, modisque indignissimis circumventum veluti reum noxiumve perdere? ut hoc stultissimo consilio scelerum tuorum iudicium possis declinare, perinde quasi rebus humanis nullus præsideat Deus, aut ille suo tempore non sit unicuique redditurus secundum opera sua. Ego vero arbitror te quoque in die visitationis tuæ a Deo dicente auditurum: *Quare tu enarras justitias meas, et assumis testamentum meum per os tuum?* et quæ deinceps in sacra pagina sequuntur. Equidem melius actum iri censeo cum homine imperitissimo, omnisque litteraturæ et disciplinæ experte, si cum pura conscientia inculpatam vitam degat, quam cum eo, qui omnia divinæ et humanæ sapientiæ oracula ore volvat jactetve, longisque legis et logorum voluminibus laudatus, adversus alterum exitialem nocendi foveat voluntatem. Et tu, audita magni Basilii sententia (7), nihil reformidas, cum de quopiam admirabundus dixit, nullum ex omnibus totius orbis hæresiarchis, qui fuere quam plures, ausum fuisse resecreare, præter Eustathium Ancyrogalatam, cujus nefarium scelus synodus Gangrensis exponit. Sed ob hæc sapientissimus (noster Photius) non modo nullo pudore suffundebatur, sed magnifice etiam se ostentabat, ratus ex honore id suo dignitateque fore, si qua nova et ab ecclesiastica disciplina aliena excogitaret. Atque ita quidem se gerebat Photius.

Οὐ κατασιγήσω δὲ ἐγὼ τὸν τοῦ Καίσαρος ὄνειρον· οὐδὲ δίκαιον. Εἰ γὰρ καὶ οἱ πολλοὶ μὲν αὐτῶν ἐκ τῶν μεθήμερινῶν φροντίδων καὶ ἐνθυμημάτων ἔχουσι τὰς ἀρχάς, πολλοὶ δὲ καὶ ὑπὸ δαιμόνων καθεύδουσιν ὑποτυποῦνται· ἀλλὰ καὶ ὑπὸ ἀγγέλων Θεοῦ ἐστὶν ὅτε προστάγματι σχηματίζονται [Θεοῦ], καὶ ἐπὶ τοῖς ἀρχαῖς δὲ μάλιστα καὶ βασιλεῦσιν, εἰ καὶ μὴ εὐσεβεῖς εἴεν. Ἀλλ' οὖν τὸ πνεῦμα τῆς προφητείας, εἴτε πρὸς τὸ αὐτοῖς ἐκείνοις εἴτε τοῖς ὑπηκόοις λυσitteλοῦν, πολλάκις ἐνεργεῖν οἶδεν· ὥς ἐπὶ τοῦ Φαραὼ καὶ τοῦ Ναβουχοδονόσορ μεμαθήκαμεν. Οὕτω καὶ Βάρδας ὁ Καίσαρ οὗτος Φιλόθεον ἐκείνον γενικῶν ποτε λογοθέτην, καὶ φίλον αὐτῷ πιστὸν ὄντα προσκαλεσάμενος, λίαν ἐφύκει τεθορυδημένῳ· καὶ ἀσθματι πυκνῶ συνεχόμενος. Ὁ Φιλόθεε, ἔφη, ὄραμα εἶδον, καὶ πάντα μου συνέτριψε τὰ ὀστέα, καὶ τοὺς ἀρμούς τῆς ἀσφύος μου ἔλυσεν. Ὁμην γὰρ κατὰ ταύτην τὴν νύκτα, ὥς δῆθεν προελεύσεως ὁψης, εἰς τὴν Μεγάλην Ἐκκλησίαν μετὰ τοῦ βασιλέως εἰσιέναι.

Sed a me, per somnum Bardæ Cæsari objecta species (neque enim fas est), silentio præteriri non debet. Quamvis enim multa a negotiis per diem actis vel cogitatis causam trahant, nec pauca a daemonibus per imagines subjiciantur; est tamen cum etiam a bonis angelis jussu Dei suggeruntur, præsertim magistratibus et regibus, quamvis impiis. Nam spiritus prophetiæ vim suam, sive ad ipsorum principum, sive illis subjectorum salutem novit saepe exerere: id quod Pharaoni et Nabuchodonosori accidisse didicimus. Ita Bardas Cæsar familiarem suum certumque amicum Philotheum, quondam genicorum logothetam, perturbatissimus accersivit, multumque anhelans: Mi Philothe, inquit, somnium vidi, quod omnia ossa mea contrivit, omnesque corporis nervos dissolvit. Hac nocte enim videbar tanquam in publica pompa cum imperatore ad magnam basilicam prodire, videreque archangelorum effigies per fenestras omnes supe-

⁷ Psal. XLIX, 16.

(7) Vide Basilium 130, ad Theodotum.

riores et inferiores in templum respicere : et cum ad ambonem venissemus, spectati sunt veluti duo a cubiculis, severi ac truces : quorum alter ipsum imperatorem vinctum capiens, ad dextrum latus tractum, e pavimento cancellis proximo velut noxium damnatumque pellebat : alter vero me pari modo ad sinistram partem abducebat. Et dum repente circumspicio, animadverto in throno patriarchali in adytis virum principi apostolorum Petro forma simillimum, geminosque illi assistentes sane formidabiles, qui praepositorum dignitatem prae se ferebant. Ad sedentis porro genua procumbentem cerno Ignatium supplicem, multisque lacrymis perfusum ; adeo ut ipse quoque Petrus Ignatii vicem miseratus ingemuerit. Porro Ignatius clamitabat : Claviger coelestis regni, et petra super quam Christus Deus Ecclesiam suam firmavit, si quidem tibi ignotum non est, quam inique mecum actum sit, solare afflictissimam senectam meam. Cui beatus Petrus : Ostende vexatorem tuam, et Deus faciet cum tentatione proventum ; et conversus Ignatius manu me indicabat ; et : Hic, inquit, plus omnibus me afflixit, ut quem nulla satietas mei cruciandi ceperit. Tum qui in throno considebat, cum annuisset illi qui ad dextram assistebat, educta sacula, palam omnibus audientibus sententiam pronuntiavit. Hunc, inquit, invisum Deo Bardam prehende, et foris in atrio frustatim concide. Extemplo ergo ad supplicium abreptus, vidi quod et imperatori minaci manu diceret : Expecta, impie fili. Atque ita mihi visus sum re vera concidi. Haec Caesari attonito et cum lacrymis narranti, Theophilus : Parce, inquit, domine, infelicissimo seni, et ad Dei tribunal respiciens, eum neque jure, neque injuria laedas. Sed Bardas ne sic quidem voluit intelligere, ut bene ageret ; sed formidandis hisce comminationibus oblivione sepultis, properavit peccata sua adimplere, ut justam Dei vindictam in se concitaret. Statim quippe, ipso solemnisi jejunii exordio, Leonem illum cognomento Ptaolemen, cognatum Photii, cum satellitio in insulam mittit, adeoque arcte custodiri praecipit Ignatium, ut ne sacris quidem operari posset, neque cuiquam copia fieret illius conveniendi, nec illi exeundi. Cum ad tertium mensem ita circumclusus mansisset, somnii praedictio maturabatur. Michael namque expeditionem in Cretam suscipiente, Bardas cum illo jam ad Hortorum locum qui dicitur progressus, quod insidias imperatori struere diceretur (coelesti nempe vindicta illum prosequente), ultimas Deo poenas exsolvit, gladiisque miserandum in modum membratim est dissectus. Tam infamili letho extinctus est, ut ipsius quoque familiarissimus in eum inveheretur, quamvis ab eo summis beneficiis affectus, patriarchatus dignitatem accepisset. Sed hunc ille vivum quidem mirifice colebat, suumque quasi vitae praesidem omnibus praconibus efferebat : perempto vero palinodiam cecinit, ac velut execrandum quoddam piaculum dignum tali

κατὰ πάσας δὲ θυρίδας τὰς ἄνω καὶ τὰς κάτω εἰκόνας ὁρᾶν ἐδόκουν ἀρχαγγελικάς πρὸς τὸν ναὸν βλέπουσας· καὶ ὅτε πλησίον ἤμεν τοῦ ἁμδωνος, ὠφθησαν ὥσπερ κουδικουλάριοι δύο ἀπότομοι καὶ ἐμβριθεῖς· ὧν ὁ μὲν δέσμιον τὸν βασιλεῖα λαβὼν, καὶ ἐπὶ τὰ δεξιὰ κατασύρων, ἐξωθεῖτο τῆς σολέας, κατακρίνων ὡς ὑπεύθυνον· ἐμὲ ὁ ἕτερος ὁμοιοτρόπως διὰ τῶν ἀριστερῶν ἀπῆγεν. Ἄφνω δὲ περιβλεψάμενος, ὁρῶ ἐν τῷ συνθρόνῳ τοῦ ἀδύτου καθήμενον ἄνδρα γηραλέον, ἀπαρallάκτως ἐοικῶτα τῇ εἰκόνι τοῦ κορυφαίου τῶν ἀποστόλων Πέτρου, καὶ αὐτῷ δύο τινὲς παρ-ειστήκεισαν σοβαροὶ, πραιποσίτων τάξιν ἐπιφαίνοντες. Ὅρῳ δὲ πρὸς τοῖς γόνασι τοῦ καθημένου τὸν Ἰγνά-τιον ἰκτετεύοντα, καὶ πολλοῖς δάκρυσι περιβραίνόμε-νον οὕτως, ὥστε κάκεῖνον αὐτῷ συλλυπούμενον στε-νάξαι. Καὶ αὐτὸς ἐβόα· Κλειδοῦχε τῆς βασιλείας τῶν οὐρανῶν, καὶ πέτρα ἐν ἣ Χριστὸς ὁ Θεὸς τὴν αὐτοῦ Ἐκκλησίαν ἐστηρίξατο, εἰ εἶδας, ὅτι ἡδίκη-θην, παραμύθησόν μου τὸ πολύθλιπτον γῆρας. Ὁ δὲ πρὸς αὐτὸν, Δεῖξόν, ἔφη, τὸν ἀδίκησαντά σε, καὶ ὁ Θεὸς σὺν τῷ πειρασμῷ ποιήσει καὶ τὴν ἐκδασιν. Καὶ στραφείς ὁ Ἰγνάτιος τῇ δεξιᾷ χειρὶ ἐπέδειξεν ἐμὲ, λέγων· Οὗτος περισσότερον πάντων ἐλυμήνατό με· καὶ κόρον τῆς κατ' ἐμοῦ ὕδρευς οὐκ ἔσχεν. Νεύσας οὖν ὁ ἐπὶ τοῦ θρόνου πρὸς τὸν ἐκ δεξιῶν αὐτοῦ καθεστηκότα, καὶ μικρὰν πάνυ μάχαιραν ἐκβαλὼν, εἰς ἐπ' ἑκαστον πάντων ἀπεφῆνατο· Τὸν θεόρ-γιστον Βάρδαν παράλαβε, καὶ πρὸ τοῦ νάρθηκος ἐξω κατάκοπον μεληδόν. Αὐτίκα τοῖνον, ἐλκόμενος δῆθεν πρὸς θάνατον, εἶδον, ὅτι καὶ τῷ βασιλεῖ τὴν χεῖρα ἐπισείων, Ἐκδεξαι, ἔφη, ἀσεβότακνον· καὶ οὕτως ἐμαυτὸν εἶδον ὡς ὑπάρ καταμελιζόμενον. Ταῦτα μὲν ὁ Καῖσαρ θαμβούμενος ἅμα καὶ κλαίων ἐξηγεῖτο. Πρὸς δὲ ἑκείνος, Φείσαιο, ὦ δέσποτα, τοῦ παναθλίου γέροντος, εἶπε, καὶ πρὸς τὸ τοῦ Θεοῦ κρι-τήριον ἀφορῶν, μήτε δικαίως, μήτ' οὖν ἀδίκως ἐτι πονηρεύου κατ' αὐτοῦ. Ἄλλ' ὅμως ἐκείνος οὐδ' οὕτως ἡδουλῆθη συνιέναι τοῦ ἀγαθῦναι· ἀμνηστειὰ δὲ τὴν φρικώδη ταύτην παραδοῦς ἀπειλὴν, ἔσπευδε τὰς οικείας ἀναπληρῶσαι ἁμαρτίας, ἵν' ἐνδίκον ἄνωθεν ἐφ' ἑαυτὸν ἐπισπάσῃται τὴν ὀργήν. Εὐθύς γάρ πρὸς αὐταῖς τῶν νηστειῶν ταῖς εἰσδάσεσι, Λέοντα ἐκείνον τὸν Πιτολὴμην ἐπονομαζόμενον, συγγενῇ Φωτίου τυγχάνοντα, μετὰ στρατιωτῶν εἰς τὴν νῆσον ἀπο-στέλλει, καὶ παραγγέλλει οὕτω τηρεῖσθαι τὸν Ἰγνά-τιον, ὥς μὴ ἐξεῖναι αὐτῷ παντάπασιν τὴν ἱερὰν ἀνα-φέρειν λειτουργίαν, μήτ' οὖν εἰσιέναι τινὰ πρὸς αὐτὸν, μήτ' ἐξιέναι συγχωρεῖσθαι. Ἐπὶ τρεῖς δὲ μῆνας ἡ τοιαύτη περὶ αὐτὸν ἐστερεοῦτο φυλακὴ, καὶ οὕτως ἡ τοῦ δυνεῖρατος ἐφθασεν ἀπόφασις. Ἐπει-γομένῳ γάρ κατὰ τῆς Κρήτης τῷ Μιχαὴλ καὶ αὐτὸς ὁ Βάρδας ἄχρι τῶν λεγομένων Κήπων συστρατεύων, ἐκεῖ δὴ τὴν ἐσχάτην ἔτισε δίκην. Πρόφασιν γάρ ὡς ἐπιβουλεύοντα τῷ βασιλεῖ ἡ θεήλατος αὐτὸν μετ-ῆλθεν ὀργή, καὶ ξίφεσι μεληδόν ἀθλίως κατακοπτό-μενος, οὕτω δυσκλεὲς τέλος ἀπηνέγκτο, ὥστε καὶ ὅπ' αὐτοῦ στηλιτευθῆναι τοῦ φιλάτου. Ὁ γάρ τὰ μεγάλα εὐεργετηθεὶς, καὶ τὴν πατριαρχικὴν ὑπ' ἐκείνου τιμὴν κληρωθεὶς, ζῶντα μὲν ὑπερετίμα,

καὶ προστάτην εἶχε τοῦ βίου, παντοίαις εὐφημίαις ὑπερβαίνων· ἀποθανόντι δὲ παλινωδίας ἦδε, καὶ ὡς ἀλιτῆριον τοῦτον καὶ τρισκατάρaton, ἄξιον τοιαύτης ἀπεφθῆναι τελευτῆς. Τοιοῦτος ὁ δεινὸς ἐκεῖνος ἦν σοφιστής, ἀεὶ πρὸς τοὺς καιροὺς μεταβαλλόμενος καὶ τὰ πράγματα, καὶ τοῖς τῶν κρατούντων συμπεριγόμενος θελήμασιν. Ὁ γὰρ τῆς θεαρχικῆς βουλῆς καὶ βοπῆς δι' Ἑλλειψιν πίστεως διαμαρτῶν, καὶ τοῖς ἀνθρώποις ἐπηλπιῶς, ἐπειδὴ σαθρῷ θεμελίῳ τὸν νοῦν ἐπερείδεται, ἀπιστός τε πρὸς πάντας καὶ κατηγορός δὲ γινόμενος ταπεινουμένοις· καὶ πρὸς ἐν αὐτὸν ἀρχῆς ἐκπεσεῖν.

Τότε μὲν οὖν ὁ αὐτοκράτωρ παρευθὺς πρὸς τὴν βασιλεύουσαν παλινοστεῖ. Πεντηκοστὴ δ' ἄρ' ἦν, καὶ Βασίλειον πατρίκιον ὄντα καὶ παρακοιμώμενον, στέμματι κατακοσμήσας, ἀναγορεύει βασιλέα. Ὁ πολύφρων δὲ Φῶτιος πάμπoλλα κατὰ Νικολάου τοῦ πάπα μηχανορραφῶν, ἐπειδὴ οὐδὲν εἶχεν ἄλλο δρᾶν κατ' αὐτοῦ, πείθει πολλὰς παραιέσεις τὸν βασιλέα συναινέσαι, σύνοδον συγκροτῆσαι, καὶ τοῦτον καθαιρῆσαι καὶ τοῖς αὐτῷ κοινωνοῦσιν ἀφορισμὸν ἀντιστηκοῦντα τῷ παρ' ἐκεῖνου πρώτῃν πεμφθέντι διαπέμψασθαι. Συναγαγὼν οὖν πάντας τοὺς ὑπ' αὐτὸν ἐπισκόπους ὁ γεννάδας, καὶ τινὰς μικροὺς ἀνθρωπίσκους καὶ ἀσκήτους ἐκ τῶν ἀνατολικῶν θῆθεν πατριαρχείων τοποτηρητὰς ἐπαγόμενος, καὶ ψευδοσύλλογον ποιούμενος, καθαίρει, ὡς ἐνόμιζε, καὶ ἀναθεματισμὸν ἐπ' οὐδενὶ λόγῳ ποιεῖται Νικολάου. Δώροις γὰρ λαμπροῖς ὅτι μάλιστα τὸν βῆγα Φραγγίαν Λοδόηχον, καὶ Ἡγυδιέργαν δὲ τὴν αὐτοῦ γαμετὴν ὑποποιούμενος, βασιλεῖς τούτους ἀνευφημεῖν ἐν Κωνσταντινουπόλει ἐπηγγέλλετο, εἴγε συνεργήσαιεν αὐτῷ πρὸς τὴν ἀτοπον ταύτην καὶ ἄθεσμον ἐπιθυμίαν, καὶ τὸν δίκαιον ἄνδρα τῆς κατ' αὐτὸν Ἐκκλησίας βιαίως ἐξωθήσαιεν. Τούτων δὲ ὑπισχνουμένων λόγου θᾶπτον, ἀλόγως ὁ μάταιος μάτην ἀπεφαίνετο. Ἐντεῦθεν ὑπογραφαὶ καὶ φωναὶ κανονικῶν τε προσώπων καὶ πολιτικῶν, μητροπολιτῶν καὶ πατρικίων· πάντα καινὰ, πάντα τῶν ἐπὶ σκηπτικῆς θρυλλουμένων ματαιόττερα καὶ καταγελαστότερα· ἡ γὰρ ἐκ παιδὸς αὐτῷ παρεπομένη τῆς ψυχῆς οἴησις, εἰς ὑπερηφανίαν τε τοῦτον ἐσχάτην καὶ ἀπόνοιαν μετεωρίσασα, ἀδεῶς τε καὶ ἀναιδῶς ἀνέπειθε τὰ τοιαῦτα τολμᾷ. Ὁ μὲν οὖν ταῦτα κατασκευασάμενος, διὰ χειρὸς Ζαχαρίου τοῦ Κωφοῦ, ὃς ὑπ' αὐτοῦ τῆς Χαλκηδόνος χειροτόνητο μητροπολίτης, καὶ Θεοδώρου τοῦ ἀπὸ Κάρίας εἰς Λαοδικεῖαν μετατεθέντος, τὰς παραλόγους αὐτοῦ καὶ ἐναγείς πράξεις πρὸς Ἰταλίαν ἐξαπέστειλεν. Αὐτὸς δὲ τῆς ἐμφύτου κατὰ τοῦ ἀγίου μῆνιδος εἶχετο, καὶ τῶν γνησίων αὐτοῦ θεραπευτῶν, μᾶλλον δὲ νόθων, ὅσους ἠδύνατο, κλέπτων, καὶ ταῖς ματαιότησι τῶν ἀξιωμάτων δελεάζων, δι' αὐτῶν τὴν πτέρναν τοῦ ἀναιτίου ἐπετῆρει· ἡμάρτανε δὲ τῶν ἐλπίδων· πάσης γὰρ ὑψηλότερος κατηγορίας ὁ μακάριος ἦν· ἐν τοῖς ἔργοις δὲ τῶν χειρῶν αὐτοῦ κακουργῶν συνελαμβάνετο. Ἀγνοῶν δὲ ἀληθῶς εἰς τίνα τὸ κράτος τῆς βασιλείας περιίσταται, ποτὲ μὲν πρὸς τὸν Μιχαὴλ διέβαλλε Βασίλειον, αὖθις δὲ τοῦτον πρὸς ἐκεῖνον, ἀμφοῖν, ὡς ἐνόμιζε, φίλιαν καταπραττόμενος, ὁ ἀμφοτέρων τὴν φιλίαν οὐκ ἐν ἀληθείᾳ

A morte dictitabat. Hoc ingenio improbus ille veterator et sophista fuit, ut semper foro et tempori, principumque studiis obsequeretur. Qui enim coelesti spiritu ductusque, fide destitutus, non agitur, et spes suas in mortalibus sitas habet, cum vitioso putrique fundamento mente nitatur, tandem inconstans et perfidus in omnes deprehenditur: potentium palpator, calumniator vero pauperum; qui id unum studet, ut placeat potentibus, ne dignitate spoliatur.

ἀδέβαιος ἐλέγχεται· ὑψουμένοις μὲν συνήγορος, μόνον ὁρῶν ἀρέσαι τοῖς δυνατοῖς, τοῦ μὴ τῆς κατ'

Imperator tum repente converso itinere Constantinopolim repetit. Erat autem Pentecoste, et Basilium patricium cubiculi sacri praefectum, Caesarem imposito stemmate renuntiat. Sed versutus Photius plurima in Nicolaum pontificem moliens, cum operam lusisset, imperatori multis verbis incitato fit auctor cogendae synodi, qua Nicolaus pontifex (eadem sententia in illum lata, quam nuper ille in Photium tulerat) exauctoretur. Evocat ergo praeclarus ille Photius episcopos omnes sibi subiectos, aliosque nonnullos foedos et sordidos homunciones, quasi patriarcharum orientis legatos, pseudoque synodum instituit, et exauctorationem, ut putabat, atque anathema nullam ob rationem in Nicolaum papam pronuntiat: regem quoque Franciae Lodoechum (seu Ludovicum) et Ingelbertam reginam conjugem sollicitat, et imperatores Constantinopoli creatum iri pollicetur, si operam navarent ad impium suum conatum exsequendum, et virum justum ex ecclesia sua exigendum. Iis vero dicto citius pollicentibus, frustra stultus suam stultitiam ostentabat. Hinc subscriptiones, et vota hominum sacrorum et profanorum, archiepiscoporum et patriciorum: vana omnia, omnia theatralibus fabulis ineptiora. Nam quae illi a puero adhæserat arrogans sui existimatio, eadem ad summam illum insolentiam extremamque dementiam evectum adducebat, ut talia tam audenter et impudenter auderet. His ille omnibus procuratis, insana et sacrilega (conciliabuli sui) acta per Zachariam Cophum a se Chalcedonensem metropolitam creatum, et Theodorum translatum a Caria ad Lapdicensem episcopatum, in Italiam transmisit. Ipse vero insitum contra sanctum virum odium alebat, ac quotquot ex ejus germanis, aut spuris potius sectatoribus poterat, furtim ad se trahebat, dignitatibusque vesaniae suae illiciebat, per quos innocentis calcaneo insidiabatur. Sed enim spe frustrabatur, quod beatus ille jam extra omnem esset aleam calumniarum: Photius autem in operibus manuum suarum malignans capiebatur. Qui cum dubius hæreret, ad quem tandem summa imperii esset perventura, subinde apud Michaellem carpebat Basilium, et vicissim apud Basilium obtrectabat Michaeli, ratus amborum se ita amicitiam sibi comparaturum, dum erga utrumque benevolentiam simularet, ut uter tandem ex illis solus imperium obtineret, illum sibi devinctis-

simum haberet. Atqui non probavit se Basilio, qui A admodum veteratoris illius strophis offendebar. Nec ita multo post ipse Michael ad sancti Mamantis martyris ædem per insidias mactatur, merito dignoque sua amentia, scelere et impietate, fato perfunctus; cum imperium una cum matre annos quindecim, menses octo, solus novem prope annos administrasset: cumque malum fecisset in conspectu Ecclesiæ Dei, periit. Initio autem indictionis primæ, ix Kal. Octobris, Basilius regia occupata imperator est consalutatus: qui missis ad revocandum ex itinere Zachariam, illum e media via retraxit. Posteroque die quam renuntiatus erat imperator, Photium de throno deturbatum, in cœnobium Scepen appellatum ejicit; postridieque Eliam splendidissimum regis classis drungarium B cum dromone regio, seu celoce, ad sanctissimum patriarcham ex insula Constantinopolim ea qua par est honoris pompa reducendum mittit: qui illum tantisper in paternis ædibus suis, quas Mangana appellant, collocat.

μῶνι πρὸς τὸν ἀγιώτατον ἀποστέλλει πατριάρχην, μετὰ τῆς πρεπούσης ἀνενέγκῃ τιμῆς· καὶ τέως μὲν ἐν Μιχαήλ τοις ἀποκαθίστησιν αὐτόν.

Ut vero improbæ artes omnes contra virum sanctum omnibus pateant, qui apprehendit sapientes in astutia eorum, et consilium pravorum dissipat, ille etiam imperatori iniecit eam mentem, ut ad Photium mitteret, juheretque, omnia quæ a patriarchio sumpsisset, manu sua scripta, quamprimum sibi transmitti. Sed pejerabat ille, nihil se ex patriarchio secum accepisse, eo quod urgere-
C tur ad discessum. Dum hæc ad Baanem præpositum dicerentur, famuli præpositi a tumultuantibus inter se Photii servis, septem saccos refertos, plumboque signatos, in proximum arundinetum condendos ferri animadvertunt, manuque injecta ereptos ad imperatorem deportant. Et dum resignant, duo volumina auro argentoque bracteata, sericoque extrorsum velata, introrsum vero eleganter et acite litteris venustis exarata reperjunt. Alterum continebat actiones septem synodicas contra Ignatium, quæ nec sunt, nec fuerunt unquam celebratæ, sed gratis astuta duntaxat mente conflictæ. In quarum singulis initiis, manu ipsius Syracæsanæ D Asbestæ (egregie enim, ad cumulum, reor, malorum, et pingendi artificium didicerat) coloribus artificiosis expressus erat Ignatius. O rabiosum furorem, o furiosam rabiem, cui nihil addi possit! Atque in prima quidem actione raptatum et verberatum Ignatium efflavit, supraque caput inscripsit: Diabolus. Nunquid non maledicti exhorrescitis atrocitatem? Sed non est, quod miremini. Nam si patrem familias appellarunt Beelzebub, domesticos ejus quomodo appellarent? In altera actione sputis fœdatum, magnaue vi tractum efformavit, cum hoc elogio: Principium peccati. In tertia, de throno deturbatum, cum hoc titulo: Filius perditionis. In quarta, vinculis colligatum,

ὑποκρινόμενος, καὶ οἰόμενος, ὥς ὅποιος ἂν τούτων μονοκράτωρ ἀναδειχθῇ, τοῦτον εἰς οἰκειότητα προστήσεται. Οὐκ ἤρεσκε δὲ τῷ Βασιλεῖ ταῦτα, πάνυ δὲ ταῖς πανουργίαις προσώχθισε τοῦ σοφοῦ. Μικρὸν τὸ ἐν μέσῳ, καὶ αὐτὸς ὁ Μιχαὴλ πρὸς τῷ τεμένει τοῦ Μάρτυρος Μάμαντος δολοφονεῖται, ἀξίαν τῆς ἀνοίας, εἴτευν ἀδικίας αὐτοῦ καὶ ἀσεβείας δεξάμενος τελευτήν· χρόνους μὲν πεντεκαίδεκα καὶ μῆνας ὀκτὼ συμβεβασίλευκός τῇ μητρὶ, ἐντέτα δὲ παρὰ βραχὺ· μόνος ἔτη κενκρατηκώς, καὶ τὸ πονηρὸν ἐνώπιον τῆς Ἐκκλησίας Κυρίου πεποιηκώς, τελευτᾷ. Πρώτῃ μὲν Ἰνδικτηῶν εἶχεν ἀρχήν, εἰκάδα δὲ καὶ τετάρτην ὁ Σεπτέμβριος, καὶ ὁ Βασίλειος πρὸς τὰ βασίλεια κατευθυνόμενος, αὐτοκράτωρ ἀνηγορεύετο. Παρευθὺς δὲ πέμψας εἰς καταδρομήν, τοὺς περὶ τὸν Ζαχαρίαν Καλχηδόνας ἐκ μέσης ἀπέστρεψε τῆς ὁδοῦ. Τῇ ἐξῆς δὲ μετὰ τὴν ἀναγόρευσιν, τοῦ πατριαρχικοῦ θρόνου τὸν Φώτιον καταβιδάζει, καὶ ἐν μοναστηρίῳ τινὶ καλουμένῳ Σκέπη τοῦτον εὐθὺς ὑπερορίζει· καὶ τῇ ἑπαύριον Ἠλίαν τὸν περιφανέστατον τοῦ βασιλικοῦ στόλου δρουγγάριον σὺν τῷ βασιλικῷ δρόμῳ, ὅπως αὐτὸν ἐκ τῆς νήσου πρὸς τὴν βασιλεύουσαν ἐν τοῖς γονικαῖς αὐτοῦ παλατίοις τοῖς καλουμένοις

ἵνα δὲ πᾶσα ἡ κατὰ τοῦ ἁγίου γένηται πονηρία καταφανῆς, ὁ δρασσόμενος τοὺς σοφοὺς ἐν τῇ πανουργίᾳ αὐτῶν, πολυπλόκων δὲ βουλῶν ἐξιστῶν, αὐτὸς ἐμβάλλει καὶ τῷ αὐτοκράτορι Βασιλεῖ λογισμὸν. Καὶ ἀποστέλλει πρὸς Φώτιον, τὰ ἰδιόχειρα πάντα, ὅσα ἀπὸ τοῦ πατριαρχείου κατιῶν ἔλαβεν, ἀνυπερθέτως αὐτῷ πέμψαι παρεκελευόμενος. Ὁ δὲ ὄρνους ἐφεύδετο, μηδὲν τοιοῦτον ἐκείθεν λαβεῖν, τῷ κατεπείγεσθαι πρὸς τὴν κατάβασιν. Ὡς οὖν ταῦτα παρ' αὐτοῦ πρὸς τὸν πραιπόσιτον Βαάνην ἐλέγετο, οἱ αὐτοῦ θορυβοῦμενοι θεραπευταί, ἐπὶ σάκκους πλήρεις ἐσφραγισμένους μολίβδῳ εἰς τὸν πλησίον ἐνέβσαν καλαμῶνα κατακρύβοντες· οὐς οἱ περὶ τὸν πραιπόσιτον ἰδόντες, καὶ τῆς χειρὸς ἀφαρπάσσοντας, πρὸς τὸν βασιλέα ἀπεκόμισαν. Ἀνοίξαντες δὲ τούτους, δύο εὐρίσκουσι βιβλία χρυσῷ καὶ ἀργύρῳ σθητικοῖς ἐνδύμασιν ἐξωθεν κεκοσμημένα, ἐσωθεν δὲ φιλοκάλως καὶ ἐπιμελῶς γράμμασι γεγραμμένα τερπνοῦς. Περιεῖχε δὲ τὸ ἐν πράξεις ἐπὶ συνοδικῆς, τὰς μηδέποτε οὐσας, ἡ γενομένης, κατὰ τοῦ Ἰγνατίου, μάτην δὲ κακοδαίμονι μόνον ἀναπικλασμένης διανοίᾳ. Ἐν ταῖς ἀρχαῖς δὲ τούτων, ἐφ' ἐκάστης πράξεως, αὐτουργίᾳ τοῦ Συρακουσίου Ἀσθεσῖδᾳ (ἦν γὰρ καὶ ζωγράφος ὁ γεννάδας, εἰς προσθήκην τῶν αὐτοῦ κακῶν, οἶμαι) διὰ χρωματικῆς ζωγραφίας ἐνεγέγραπτο Ἰγνάτιος. Καὶ (ὦ τῆς ἀκαθέκτου λύσσης! ὦ μανίας οὐδεμίαν ὑπερβολὴν ἀπολειπούσης!) κατὰ τὴν πρώτην μὲν πράξιν συρόμενόν τε αὐτὸν καὶ ραβδιζόμενον ἐμόρφωσεν, ἀκωθεν δὲ τῆς κεφαλῆς ἐπέγραψεν· «Ὁ διάβολος.» Ἀρ' οὐκ ἐφρίξατε τὴν ὑπερβολὴν τῆς βλασφημίας; Ἀλλὰ μὴ θαυμάσητε. Εἰ γὰρ τὸν οἰκοδεσπότην Βεελζεβοὺλ ἐκάλεσαν, τί πρὸς τοὺς οἰκιακοὺς αὐτοῦ; Κατὰ τὴν δευτέραν δὲ ἐμπτυόμενον, καὶ βιαίως ἐλκόμενον αὐτὸν, καὶ ἡ ἐπιγραφή· «Ἀρχὴ τῆς ἀμαρτίας.» Κατὰ τὴν τρίτην δὲ καθαιρούμενον, καὶ, «Ὁ υἱὸς τῆς

ἀπωλείας, ἡ ἐπιγραφόμενον. Δεσμούμενον δὲ καὶ ἐξ-
οριζόμενον κατὰ τὴν τετάρτην πρᾶξιν εἰκόνισεν αὐ-
τὸν, καὶ πλεονεξίαν τοῦ μάγου Σίμωνος ἐπέγραψε.
Κατὰ τὴν ἀρχὴν δὲ τῆς πέμπτης κλοιὸς αὐτὸν σχη-
ματίζει περικείμενον, καὶ ἡ λοιδορία· «Ὁ ὑπεραιρό-
μενος ἐπὶ πάντα θεὸν καὶ σέβασμα.» Κατὰ τὴν ἕκτην
δὲ εἰς καταδίκην αὐτὸν ἐμβαλλόμενον εἰκόνισεν. Ἡ
δὲ κατ' αὐτοῦ ἀργολογία [αἰ. ἀπολογία]· «Βδέλυγμα
τῆς ἐρημώσεως.» Κατὰ τὴν ἑβδομήκην δὲ καὶ τελευ-
ταίαν πρᾶξιν, συρόμενόν αὐτὸν καὶ παρατομούμενον
διεζωγράφησε· καὶ ἡ ἐπιγραφή αὐτοῦ, ἣν ἔγραψεν,
ἦν· «Ἀντίχριστος.» Ταῦτα ἐγὼ μὲν αἰσχύνομαι, νῆ
τὴν ἀλήθειαν, ἐπὶ γλώσσης ἄγων, καὶ εἰς μνήμην
τούτων ἰὼν· καὶ διὰ τοῦτο παντάπασιν, εὖ ἴστα,
κατεσίγησα ἂν, εἰ μὴ ἐώρων τοὺς ταῦτα καταπρα-
ξαμένους, καὶ τοὺς αὐτῶν οἰχείους, οὐ μόνον ἐν τού-
τοις οὐκ ἐγκαλυπτομένους, ἀλλὰ καὶ ἐγκαλλωπιζο-
μένους, καὶ δόξαν ἀγιωσύνης ἐπιψευδομένους αὐτῶ·
ἀψευδὴς γὰρ ὁ εἰπὼν· «Ὅταν ἔλθῃ ἀσεβὴς εἰς βάθος
κακῶν, καταφρονεῖ· ἐπέρχεται δὲ αὐτῷ ἀτιμία
καὶ ὄνειδος.» Ὡμοσαν κατὰ τοῦ φόβου Κυρίου, καὶ
κατὰ τῆς ἐδῆς τῆς ἰσχύος αὐτοῦ, οἱ ἐπὶ τῇ ἀναγνώ-
σει τῶν ἐναγῶν πράξεων ἐκείνων εὐρεθέντες, πενή-
κοντα καὶ δύο ἀναμφίβολα καὶ πᾶσιν ὡμολογημένα
ψευδῆ κεφάλαια γεγράφθαι, ἐξ ἀσεβοῦς μᾶλλον ἢ
μανικῆς διανοίας εἰς κατηγορίαν τοῦ μάκαρος Ἰγνα-
τίου προσηρόμενα. Ἐκάστης δὲ κατηγορίας πρὸς
τῷ τέλει ἄγραφον στίχον κατελίμπανον, εἰ τινὰ ποτε
τῶν ἀξίων ἀγχόνῃς δώροις ἢ ἀξιώμασιν ἀπατήσαι
δυνήθεϊν, ἐν' ἔχῃ τόπον ἐγγράφασθαι τῷ ψεύδει.
Καὶ ταῦτα μὲν ἡ μία τοῦ διαδόλου περιεῖχε βίβλος.
Ἡ ἑτέρα δὲ συνοδικὴ κατὰ Νικολάου τοῦ πάπα Ῥώ-
μης κατεσκευάστο, πᾶσιν συκοφαντίαν καὶ βλαστη-
μίαν ἀτοκὸν εἰς καθάρσεις ἀνδρὸς ἀγίου καὶ ἀναθε-
ματισμὸν ἀθέως καὶ πονηρῶς δραματουργοῦσα,
ἀξία καὶ αὐτὴ τῆς τε τοῦ πονηροῦ δαίμονος ὑπαγο-
ρίας, καὶ τῆς τοῦ φωτίου ὑπουργίας. Ἀπαράλλακτως
δὲ ταύτας ὁ τολμητίας δις ἀναγραφάμενος, τὰς δύο
μὲν Ζαχαρίᾳ παρέσχετο καὶ Θεοδώρῳ τοῖς προειρη-
μένοις, μετὰ εὐφημιῶν καὶ δώρων πολλῶν καὶ λαμ-
πρῶν πρὸς τοὺς τῆς Φραγκίας βασιλεῖς ἀπενεγκεῖν,
τοῦ τὸν πάπαν Νικόλαον ὡς καθηρημένον ἐξώσασθαι
τοῦ θρόνου. Τὰς δύο δὲ παρ' αὐτῷ κατεῖχε. Τούτων
τῶν τεσσάρων βιβλίων δραξάμενος ὁ βασιλεὺς, καὶ
τῇ συγκλήτῃ πρότερον καὶ τῇ Ἐκκλησίᾳ ποιήσας
καταφανεῖς, τὴν ὅλην οὕτω φωτίου σκευωρίαν καὶ
κακίστην συνείδησιν ὑπ' ὅψιν ἀπάσῃ τῇ πολιτείᾳ
κατεστήσατο. Ἐξέστη πᾶς ἀνθρώπος ὁρῶν καὶ
ἀκούων ταῦτα, οὐ μόνον ἐπὶ τῇ κακονοίᾳ καὶ κα-
κορρήμοσύνῃ τοῦ σοφιστοῦ, ἀλλὰ καὶ τῇ ὑπερβολῇ
τῆς μακροθυμίας καὶ ἀνοχῆς τοῦ θεοῦ. Ἀλλὰ ταύτας
μὲν τὰς βίβλους ὕστερον ἐνεγκόντες ἐπὶ τῆς συνέδου,
καὶ κατὰ πρόσωπον τῷ αὐτουργῷ αὐτῶν παραστήσαντες

Τότε δὲ καὶ ὁ αὐτοκράτωρ Βασίλειος σιλέντιον ἐπὶ
τῷ παλατίῳ Μαгнаύρας ποιούμενος, καὶ τὸν πα-
τριάρχην ἀγαγὼν, [καὶ] πολλοῖς τούτων ἐπαίνοις κατε-
έστησε. Κυριακὴ μὲν τῶν ἡμερῶν ἦν, εἰκάδα δὲ
καὶ τρίτην εἶχε Νοέμβριος, ὥσπερ καὶ ὅτε πρῶτον

1^ο Προν. xviii.

A et exterminatum, itaque inscriptum : Avaritia
Simonis Magi. In quinta, collari furca inclusum,
cum hac calumnia : Qui se extollit supra omne id
quod dicitur aut colitur Deus. In sexta depinxit
quasi jam damnatum, cum dicto : Abominatio de-
solationis. In septima et ultima finxit raptatum,
capiteque multatum ; et inscriptio erat : Anti-
christus. Quæ ego per veritatem sine pudore neque
pronuntio, neque in mentem revoco : ob eamque
causam scialis, velim, me silentio præteriturum
fuisse, nisi viderem horum auctores, auctorum-
que assecclas hæc non solum non erubescere, sed
in his palam etiam gloriari, Photioque sanctitatis
opinionem falso tribuere. Sed verax ille non men-
titur, qui dixit : *Impius cum in profundum venerit,*
B *contemnit* : sed sequitur eum ignominia et oppro-
brium. Juraverunt per timorem Domini, et gloriam
fortitudinis ejus, qui in sacrilegarum actionum
illarum lectione adfuerunt, duo supra quinquaginta
capita ad beati Ignatii calumniam perscripta
fuisse omnium consensione falsa, et ex impia vel
potius furiosa mente conficta. Relinquebant
et in singulis accusationibus versum ad finem
vacuum, ut si quem laqueo dignum donorum et
dignitatum largitione irretissent, mendacio is sub-
scribendo haberet locum. Et hæc quidem alter dia-
boli continebat liber. Alter vero synodicus in
Nicolaum pontificem Romanum tela torquebat,
omnisque generis calumnias et atrocias maledicta
in illius sancti exauctorationem et damnationem
complectebatur, impie et tragico prope modo con-
cinnatus ; sane ipse quoque dictantis Stygii do-
ctoris magisterio et Photii ministerio dignus. Hos
eodem exemplo libros cum impudens bis descri-
bendos curasset, geminos quidem libros Zachariæ
et Theodoro supra indicatis, cum singularibus
laudum encomiis, multisque ac splendidissimis
muneribus ad Ludovicum Franciæ regem defe-
rendos dedit, ut is Nicolaum pontificem velut ex-
auctoratum de throno deturbaret : duos penes se
retinuit. Hæc quatuor volumina imperator illa ere-
pta, prius ad senatum totamque Ecclesiam palam
detulit : atque ita omnes Photii machinationes et
impiam conscientiam omnium oculis totique rei-
publicæ spectandam proposuit. Quibus visis et
auditis attoniti omnes obstupuerunt, non solum
propter perversam sophistæ mentem, versutamque
verboositatem, sed etiam ob incredibilem Dei pa-
tientiam et diuturnam vindictæ dilationem. Hosce
libros ad œcumenicam postea synodum delatos,
auctori que præsentī cum probro ob os obtrusos,
igni tradiderunt.

καὶ παραδειγματίσαντες, οὕτω παρέδωκαν τῷ κυρί.

Tunc vero Basilius imperator adductum in Ma-
gauræ palatium Ignatium, silentio indicto, multis
laudibus cohonestavit. Dies erat Dominica, tertia et
vicesima Novembris ; quo etiam anni tempore
prius in exilium pulsus erat, qui Dei præsidio et

clementia fretus, novennalem ac perfectam ex virtutis certamine lauream adeptus, ecclesiæ suæ throno restituitur : et lampas magis accensa, clarior quam antea, candelabro imponitur : pastorque rursus oves agnoscit suas, et a suis vicissim ovibus clarius agnoscitur. Ergo tota quasi urbe triumphante, illumque ad templum ascendentem a tergo et fronte prosequente, lætitiæque gestiente, cum per sacrum puteum ad superiora templi duceretur, dextra parte ingredientem ordo patricius occursans venerabilis excepit : res vero tunc divina fiebat. Nec par est, ut sacrum omen, quod in ingressu Ignatii accidit, prætermittamus. Intransem namque Ignatium populus quidem supplex venerabatur, sacerdos autem in adytis oblationem Domino faciens clamabat : Gratias agamus Domino Deo nostro : et mox populus respondebat ; Dignum et justum est. Ita sacer Ignatius bonis omnibus throno suo recepto, et gubernaculis Ecclesiæ resumptis, arcet a sacris non Photium tantum, et omnes ab illo initiatos, sed omnes etiam illius sectatores cum illo communicantes : precatur insuper imperatorem, ut œcumenicam synodum cogat, qua omnia Ecclesiæ vulnera sanari arbitrabatur. Extemplo igitur Joannes Pergæ episcopus, Ignatii in omnes casus et ærumnas comes, et malorum omnium, quantum in ipso erat, socius : ex Photii vero facione Petrus Sardiensis metropolita, ad Nicolaum pontificem legati mittuntur ; quibus allegatur Basilius cognomento Pinacas, qui spatharii dignitatem obtinebat : usique

sunt gemino dromone, cum solverent. Sed Petrus, qui Dilæus, hoc est, miser appellabatur, in Dalmatico sinu periclitatus, miser naufragio periit : Joannes vero cum Basilio incolumis evasit, et Nicolao jam vita functo, Hadrianum papam invenit. Nec diu cunctati pontificis vicarii Constantinopolim venerunt Stephanus et Donatus episcopi, Marino ex septem diaconis adjuncto. Ex orientis vero patriarchis (imperatore principem Syriæ donis ac litteris propitiante) Josephus archidiaconus et syncellus ex Ægypto, legatus Michaelis patriarchæ Alexandrini ; Thomas metropolita Tyri, vicarius Michaelis patriarchæ Antiocheni Syriæ, Elias presbyter et syncellus vicem Theodosii patriarchæ Hierosolymitani explebat. Hi omnes præsentēs fuere cum sanctissimo patriarcha Ignatio Constantinopolitano, et episcopis duodenis, perpetuis in omni fortuna et ærumnis sociis ; qui ad dexteram, ubi locus catechumenorum est, templi quod a sapientia nomen Sophiæ accepit, assidente Basilio imperatore, præ-

sederunt. λεως, καὶ τοῖς σὺν αὐτῷ δώδεκα τὸν ἀριθμὸν ἐπισκόποις τοῖς συγκεκοπιακόσι, καὶ ἀπ' ἀρχῆς μέχρι τέλους συνηθληκόσιν αὐτῷ, ἐν τοῖς δεξιόις μέρεσι τῶν κατηχομενείων τοῦ περιωνύμου ναοῦ τῆς τοῦ Θεοῦ Σοφίας, μετὰ τοῦ αὐτοκράτορος Βασιλείου προεκάθισαν.

Propositis ergo venerandis vivificæ crucis lignis, sanctisque Evangelis explicatis, præsentē etiam sacro senatu, primum quidem missæ ab Adriano veteris Romæ pontifice, et patriarcharum ex Oriente litteræ ex ordine lectæ, omnem sacro jure requisitum ordi-

Α ἐξωρίζετο· καὶ αὐτὸς ὑπερασπισμῷ καὶ χρηστότητι τοῦ Θεοῦ δι' ἐννέα τελείων χρόνων τελείαν ἀθλητὴν ὑπὲρ ἀρετῆς ἐπιδειξάμενος, ἀποκαθίσταται τῇ Ἐκκλησίᾳ· καὶ ὁ λύχνος λαμπρότερον ἀναφθεῖς περιφανέστερον ἢ πρῶην τῇ λυχνίᾳ ἐπιτίθεται, καὶ ὁ ποιμὴν ἐπέγνω τὰ πρόβατα, καὶ αὐτὸς τοῖς προβάτοις σαφέστερον ἐπέγνωσται. Πάσης οὖν σχεδὸν φά- ναι τῆς πόλεως ἐπευφραινομένης αὐτοῦ τῇ ἀναβάσει, προαγούσης τε καὶ ἐπομένης ἐν ἀγαλλιάσει, αὐτὸς μὲν διὰ τοῦ ἁγίου Φρέατος ἀνάγεται· πρὸς τοῖς ὑπερ- ῥοῖς δὲ τοῦ μεγάλου Ναοῦ διὰ τῆς δεξιᾶς πύλης εἰσὶόντι προσυπαντᾷ αὐτῷ τῶν πατρικίων ἡ τάξις προσκυνοῦσα καὶ δεξιουμένη· ἡ ἱερὰ δὲ τότε λειτουργία κατὰ τὸ ἔθος ἐτελεῖτο. Ἄξιον δὲ μηδὲ τὴν ἐπὶ τῇ εἰσόδῳ συμπεσοῦσαν ἱερὰν κληδόνα παραλι- πεῖν· ὁ μὲν γὰρ ἐσθῆι, οἱ δὲ προσεκύνουν· ὁ ἱερεὺς δὲ, Εὐχαριστήσωμεν τῷ Κυρίῳ, τὴν ἀναφορὰν ἐν τοῖς ἀδύτοις ποιούμενος ἀνέκραγεν· ὁ λαὸς δὲ, Ἄξιον καὶ δίκαιον, ἀπεκρίνατο. Οὕτως ὁ ἱερὸς Ἰγνάτιος ὑπ' ἀγαθοῖς συμβόλοις τὸν οἰκεῖον θρόνον ἀπειληφώς, καὶ τοὺς οἰακας αὐθις τῆς Ἐκκλησίας ἐγχειρισθεὶς, εἰργεῖ μὲν τῆς ἱερᾶς λειτουργίας οὐ Φώτιον μόνον, καὶ τοὺς χειροτονηθέντας ὑπ' αὐτοῦ, ἀλλὰ καὶ πάν- τας τοὺς κεκοινωνηκότας αὐτῷ· ἐκλιπαρεῖ δὲ τὸν βασιλέα οἰκουμενικὴν σύνοδον κροτῆσαι, δι' ἧς ἐσε- σθαι τῶν σκανδάλων πάντων ὑπελάμβανε τὴν Ἰασιν. Εὐθέως τοίνυν Ἰωάννης μὲν ὁ τῆς Πέργης, ὡς ἐν πάσαις ταῖς θλίψεσιν Ἰγνατίῳ συγκακοπαθὼν, ἐκ τοῦ μέρους τοῦ κατ' αὐτὸν, ἐκ τοῦ κατὰ τὸν Φώτιον δὲ Πέτρος ὁ τῶν Σάρδεων, πρὸς τὸν πάπαν Νικόλαον ἀποκρισιάρχοι προεχειρίζοντο· σὺν αὐτοῖς δὲ καὶ Βασίλειος ὁ καλούμενος Πινακᾶς ἀπῆει, σπαθᾶριος τὴν ἀξίαν καθαστῶς· καὶ ἀπῆεσαν ἐν δυοῖ δρόμῳ στελλόμενοι τὸν πλοῦν. Ἄλλὰ Πέτρος μὲν ὁ καλού- μενος Δεῖλαιος, ἐν τῷ κόλπῳ Δαλματίας κινδύνῳ περιπεσὼν, δεῖλαιος ὤλετο. Ἰωάννης δὲ σὺν Βασι- λείῳ διασωθεὶς Ἀδριανὸν εὔρε πάπαν, τοῦ Νικολάου ἤδη τὴν ἐν σώματι καταλιπόντος ζωὴν. Οὐ πολὺς οὖν ἐν τῷ μέσῳ χρόνος, καὶ παρῆσαν τοποτηρηταί, Στέφανος μὲν καὶ Δονᾶτος ἐπίσκοποι τοῦ πάπα Ῥώ- μης, καὶ Μαρίνος εἰς τῶν ἐπτὰ διακόνων σὺν αὐτοῖς. Ἐκ δὲ τῶν τῆς Ἀνατολῆς πατριαρχείων, τοῦ αὐτο- κράτορος δώροις καὶ γράμμασι τὸν τῆς Συρίας ἀρ- χοντα παρακαλέσαντος, Ἰωσήφ μὲν ἀρχιδιάκονος καὶ σύγκελλος, τοποτηρητῆς Μιχαὴλ ἦλθε τοῦ πάπα τῆς κατ' Αἴγυπτον Ἀλεξανδρείας· Θωμᾶς δὲ μητροπο- λίτης Τύρου τόπον Μιχαὴλ ἐπλήρου τοῦ τῆς Ἀντιο- χείας τῆς κατὰ Συρίαν πατριάρχου, Ἠλίας δὲ πρε- σβύτερος καὶ σύγκελλος εἰς τόπον Θεοδοσίου πατριάρ- χου τῶν Ἱεροσολύμων παρῆν· οὗτοι πάντες ἅμα Ἰγνατίῳ τῷ ἁγιωτάτῳ πατριάρχῃ Κωνσταντινουπό- λεως.

Τῶν τιμίων δὲ καὶ ζωοποιῶν ξύλων, τῶν τε ἱερῶν Εὐαγγελίων προκειμένων, συμπαρούσης δὲ καὶ τῆς ἱερᾶς συγκλήτου, πρῶτον μὲν αἱ πεμφθεῖσαι παρὰ τοῦ πάπα τῆς πρεσβυτέρας Ῥώμης Ἀδριανοῦ ἐπι- στολαί, καὶ αἱ παρὰ τῶν ἀνατολικῶν πατριαρχῶν

κατὰ τάξιν ἀναγινωσκόμεναι, πᾶσαν, καὶ ἱερὰν εὐ-
 θυμοσύνην, τό τε πιστὸν καὶ ἁμωμον, καὶ ἀνεπιλη-
 πτον τῶν ἀπεσταλμένων τοποτηρητῶν, τό τε κανονι-
 κὸν καὶ ἐνθεσμον τῶν ἀποστειλάντων αὐτοὺς, ἐνώπιον
 πάντων ἀπέδεικνυσαν.

Ἐπειτα τῇ ἐξῆς ἱερεῖς τε καὶ ἀρχιερεῖς πάντες,
 ὅσοι Μεθοδίου μὲν καὶ Ἰγνατίου χειροτονία τῶν
 ἀγωγῶν ἐτύγχανον πατριαρχῶν, πανουργίας δὲ
 παντοδαπαῖς, καὶ ποικίλαις κολάσεσι καὶ ἐπινοαῖς,
 Φωτίου τῇ κοινωνίᾳ συναπήχθησαν, οὗτοι πάντες λι-
 βέλλους μετανοίας ἐπιδεδωκότες, καὶ μετὰ δακρύων
 τῇ ἀγίᾳ συνόδῳ προσπίπτοντες καὶ ἐξομολογούμενοι,
 καὶ μέντοι καὶ συγγνώμης, κατὰ τὴν ὑπὲρ αὐτῶν
 τοῦ βασιλέως παράκλησιν, καὶ τὴν τῶν Ῥωμαίων
 ψήφον, ὡς βιασθέντες, ἀξιούμενοι, ναὶ δὴ καὶ τῷ
 διωρισμένῳ θέμενοι ἐπιτιμῷ, οὕτω τῆς τῶν ἐπισκό-
 πων καθέδρας τοῖς ἀνεγκλήτοις ὁμοίως καὶ αὐτοὶ
 κατηξιοῦντο.

Ἐντεῦθεν εἰς ἑκατὸν δύο τὸν ἀριθμὸν ἐπισκόπους
 ἡ σύνοδος ἐκείνη συγκροτούμενη, καὶ πάντα εὐσχη-
 μόνως καὶ κατὰ τάξιν, καὶ πάντα σὺν λόγῳ καιρίῳ
 καὶ κανονικαῖς διατάξεσι λέγειν καὶ πράττειν διαλο-
 γιζόμενοι, τὸν ὑπεύθυνον Φώτιον παράγουσι μὴ βου-
 λόμενον καὶ διελέγχουσι μὲν ἀποτόμῳ τῆς φονι-
 κῆς κατὰ Ἰγνατίου τοῦ ἱεράρχου προαιρέσεως, καὶ
 τῆς παραλόγου καὶ μανιώδους καθαιρέσεως· ἐλέγχου-
 σι δὲ καὶ τὰς ψευδοπειάς αὐτοῦ καὶ δυσφημίας, καὶ
 ὅσα κατὰ Νικολάου τοῦ πάπα πεφώραται δεδρακώς.
 Εἴτα πυκνάνονται παρ' αὐτοῦ, εἴ τι ἔχει δικαίωμα
 πρὸς τὴν κατ' αὐτοῦ πάλαι γενομένην παρὰ τῶν
 Ῥωμαίων κατάκρισιν ἀνθυπενεγκεῖν. Αὐτοῦ δὲ
 σιωπῶντος τῷ μηδεμίαν (8) εὐλογον ἔχειν ἀπολο-
 γίαν πρὸς τὰ ἐγκαλούμενα, ἐπειδὴ ὑπὸ τε τῶν τοπο-
 τηρητῶν αὐτῶν, ὑπὸ τε τοῦ βασιλέως καὶ τῆς συγκλή-
 του παραινούμενος συγγνώμην αἰτῆσαι, ὥστε καὶ
 τῆς τῶν πιστῶν κοινωνίας ὡς λαϊκὸς ἀξιωθῆναι,
 παντάπασιν ἐξ αὐθαδεῖας ἀπεσείσατο τὴν συμβου-
 λίαν· κοινῇ λοιπὸν ψήφῳ καὶ δικαιοτάτῃ κατακρί-
 νουσι, καθαιροῦσι τε τοῦτον καὶ ἀναθεματίζουσιν,
 ὡς ἐπιθήτορα καὶ μοιχὸν, καὶ διωγμῶν χαλεπωτά-
 των καὶ σκηνδάλων μυρίων ταῖς τοῦ Θεοῦ Ἐκκλη-
 σίσις αἴτιον γενόμενον. Καὶ ἀποφαίνονται σὺν ᾧμα
 Νικολάου [αἱ. συνοδικῷ; τῇ Νικ.] τοῦ πάπα καθαιρε-
 τικῇ ψήφῳ, τῇ μετὰ πολλῆς ἀκριθείας πρῶτον καὶ
 κανονικῇ, ἥτοι συνοδικῇ κρίσεως ἀποφανθείσῃ κατ'
 αὐτοῦ. Ὑπογράφουσι δὲ τῇ καθαιρέσει, οὐ ψιλῶ τῷ
 μέλανι τὰ χειρόγραφα ποιούμενοι, ἀλλὰ, τὸ φρικω-
 δέστατον, ὡς τῶν εἰδῶτων ἀκήκοα διαθεσαιομένων,
 καὶ ἐν αὐτῷ τοῦ Σωτῆρος τῷ αἵματι βάπτοντες τὸν
 κάλαμον, οὕτως ἐξεκέρυξαν Φώτιον, οὕτως αὐτὸν
 αὐτοῦ.

Ἐνταῦθα γενόμενος, κατηγορήσειν μοι δοκῶ τῆς
 συνόδου· μέμφομαι δὲ καὶ τὴν κρίσιν ταύτην, εἰ καὶ
 τολμηρόν. Πᾶσας γὰρ τὰς πράξεις καὶ τοὺς διωρι-
 σμένους ἐν αὐτῇ κανόνας ὁμοίως τοῖς ἐν ταῖς προλα-
 βούσαις ἐπὶ τὰς συνόδοις οἰκουμενικαῖς, καὶ τούτους ὡς

A nem, fidem, innocentiam, integritatemque legato-
 rum, necnon jus et auctoritatem mittentium de-
 clarabant.

Deinde postero die sacerdotes et antistites omnes,
 qui a Methodio et Ignatio sanctissimis patriarchis
 consecrati erant, artibusque et insidiis, omnique
 genere tormentorum ad Photii communionem ab-
 reпти erant, libellis pœnitentiæ porrectis, cum la-
 crymis supplices ad sanctæ synodi pedes procubue-
 runt; et deprecatu imperatoris, quod vim passi
 essent, de sententia legatorum pontificis Romani
 venia dignati, præscriptum sibi epitimium seu pœ-
 nam susceperunt, perindeque ac alii inculpati,
 B episcoporum sedem locumque receperunt.

Deinceps illa synodus per episcopos duos supra
 centum celebrata, omnia ordine decenterque, et ra-
 tione optima ex legum et canonicorum decretorum
 præscripto dicendo agendoque, cum Photium
 quamvis reluctantem, præsentem adesse cogit. Et
 severe illi objiciunt consilia exitialia adversus Igna-
 tium inita, factam præter rationem insana mente
 ejus depositionem; mendacia item, et calumnias,
 aliaque omnia, quæ clam adversus Nicolaum ponti-
 ficem fuerat molitus. Deinde quærunt ex eo, quid
 respondeat ad illam olim Romæ latam contra se
 damnationis sententiam. Cum obmutesceret, quod
 nullam criminum suorum veram defeusionem re-
 periret, a legatis Romanis, ipsoque imperatore et
 C toto senatu admonitus, ut veniam precaretur, et
 saltem tanquam laicus ad fidelium communionem
 reciperetur, superbo et contumaci animo consilium
 penitus repudiavit. Ergo communi omnium æquis-
 simo judicio damnatur, abdicatur, anathemateque
 percellitur, veluti violator et adulter, maximarumque
 calamitatum et infinitarum offensionum ac scanda-
 lorum in Ecclesia Dei auctor; et pronuntiat syno-
 dus juxta Nicolai papæ sententiam, qua primum
 Photius maturo cum judicio, canonicaque seu sy-
 nodica fuerat depositione damnatus. Subscribere
 (episcopi) depositioni calamis, non nudo atramento,
 sed, in quo penitus contremiscas (ut eos qui rem-
 norant, asseverantes audivi), ipso Salvatoris san-
 guine tinctis. Ita, inquam, demum Photium exau-
 ctiorarunt damnaruntque, unaque omnes ab illo sa-
 cris initiatos.

κατεδίκασαν, καὶ πάντα τοὺς χειρατονημένους ὑπ'

Hic ego mihi synodum jure quodammodo repre-
 hensurus videor: reprehendam autem, etsi fortasse
 audacius, hoc ipsum judicium. Actiones enim om-
 nes et definitos in ea canones, perinde ac in aliis
 septem œcumenicis synodis, ita in hac quoque ut

(8) Alter codex legit, αὐτοῦ δὲ εἰπόντος τὸ μηδεμίαν, cum vero ille respondisset se nihil habere quod
 diceret.

sanctos et a Spiritu sancto dictatos valde probo A
admittoque. Hoc tantum in hac octava non laudo,
non quod (ut aliqui censent) gravius commota,
durius in reos decreverit; sed contra potius repre-
hendenda forsitan sit apud æquum arbitrum, quod
multo clementius quam oportebat, judicari, ha-
bita nempe personarum aliqua ratione, non ex lege
apostolica sincere lata sententia. Tricesimus ca-
non (9) adhibendus erat, quo innocentem ante
Ignatium Photius sycophanta damnarat, quasi per
sæcularem potestatem Ecclesiam invasisset. Hoc
magis nunc innotendum erat in eum, ut qui non
Dei, non mystarum sententia, sed incredibili gloriæ
et ambitionis furore correptus, per sæcularem po-
testatem solum vi tyrannica occupasset. Hanc ille
ob causam, et præterea, quod ab exauctorato se con-
secrari voluerit, de gradu deturbandus erat, omnes-
que qui cum illo communicabant, secundum apo-
stolicam sanctionem: nec oportuit eos Deo Deique
iudicio clementiores esse, et sacrosancti Spiritus
decretum antiquare. Hæc quippe illorum indulgentia
omnia susque deque egit (10). Hoc iudicium dici
non potest quantum offenderit, quantorumque cau-
sam præbuerit malorum. Persuasum enim habeo,
si tunc ex apostolorum et canonum auctoritate sen-
tentiam rite, et in auctorem schismatis et offensio-
num, et in totam ejus factionem cum illo communi-
cantem, omnibus exauctoratis, tulissent, futurum
fuisse, uti omnis ab Ecclesia impietas in posterum
excluderetur. Sed quemadmodum ante, divino Ta-
rasio patriarcha, et synodo contra Iconomachos
celebrata, cum indulgentius quam ex præscripto
justitiæ hæreticos tractassent, illi arrepta occasione
impietatem suam multo magis confirmarunt: ita
nunc synodo hac remissius agente, nec sine affectu,
neque ex apostolico canone damnationis sententiam
ferente, malitia rursus contra Ecclesiam invenit
locum. Nam per homines antea corruptos explosus,
et per ejectos damnatus quasi familiares, postlimi-
nio recurrens, rursus patriarchæ thronum per vim
invasit; sacrisque legibus et apostolicis sanctioni-
bus elusis, traditionibus omnibus ecclesiasticis pro-
culcatis, cum omnes in sua testimonia et chiro-
grapha perjuros, et crucis conculcatores, ut ipse
erat, fieri coegisset, et extrema primis deteriora
fecisset, omnium conscientias inquinavit et profa-
navit. Atque id in hac synodo desideratur, ut ego
sentio, quod et lapsi ad communionem recepti, et
lupus præter ipsius expectationem in ovile est
admissus. Quod et quidam ex signis temporibus
illis visis sapienter conjecerunt. Nondum enim hac
synodo celebrata, sed adhuc sperata, bubalos quon-
dam aliunde huc adductos, perque mediam viam
actos, repente furor corripuit, aliisque alio ruenti-
bus, unus recta adversus magnam ecclesiam dela-

θεοπνεύστους λίαν προσιέμενός τε καὶ ἀποδεχόμενος,
τοῦτο μόνον τῆς ὀγδόης συνόδου ταύτης ἐπιμέμφο-
μαι, οὐχ ὅτι θυμῷ βαρεῖ καὶ μνησιχακίᾳ, ὥς τινες
οἴονται, τῶν ὑπευθύνων ἀνηλεῶς κατεψήφισατο, μάλ-
λον μὲν οὖν τοῦναντίον μεμπτέα τυχὸν αὕτη παρά γε
δικαίῳ τῶν τοιούτων κριτῇ, ὅτι φιланθρωπότερον ἢ
ἔδει τὴν κρίσιν ποιουμένη, οὐκ ἀπροσωπόληπτον,
οὐδὲ καθαρῶς ἀποστολικὴν ἐπήγαγε ψῆφον· δέον
τῷ τριακοστῷ κεφαλαίῳ, ᾧ πρῶτον τὸν ἀμεμπτον ὁ
συκοφάντης κατεδίκασεν, ὡς διὰ κοσμικῆς δυναστείας
ἐγκρατῇ γενόμενον τῆς Ἐκκλησίας, τοῦτῳ μᾶλλον
ισχυρίσασθαι νῦν κατ' ἐκείνου, ὡς οὐ ψήφῳ Θεοῦ
καὶ ἱερῶν, ἀλλ' ὑπερβολῇ φιλαρχίας καὶ δοξο-
μανίας, διὰ κοσμικῆς δυναστείας τυραννήσαν-
τος τῆς Ἐκκλησίας. Αὐτόν τε διὰ ταῦτα καθαιρεῖν
B ἔδει, καὶ ὅτι παρὰ καθηρημένου χειροτονεῖσθαι κατ-
ηγίου, καὶ τοὺς κεκοινωνηκότας δὲ αὐτῷ κατὰ τὴν
ἀποστολικὴν ἀπόφασιν πάντας· καὶ μὴ φιλανθρω-
ποτέρους Θεοῦ καὶ Θεοῦ γινομένους κρίσεως, τὴν
ἀπόφασιν τοῦ παναγίου Πνεύματος ἀκυροῦν. Τοῦτο τὰ
ἄνω κάτω πεποίηκε· τοῦτο τὸ κρίμα οὐκ ἔστιν ὅσων
εἶπεν κακῶν αἰτίον καὶ σκανδάλων ἐχρημάτισεν.
Οἶμαι γάρ, ὡς εἰ ἀποστολικῶς τότε καὶ κανονικῶς
κατὰ πάντων ἀπεφάναντο, οὐ τὸν αἰτίον μόνον τῆς
διχοστασίας τε καὶ τῶν σκανδάλων, ἀλλὰ καὶ τοὺς
κοινωνήσαντας αὐτῷ πάντας ἐκκηρύξαντες, οὐδεμίαν
ἂν ἔτι κατὰ τῆς Ἐκκλησίας εἶχε παρείσδυσιν ἢ ἀδι-
κία. Ὅσπερ δὲ πρῶτον κατὰ τὴν ἐπὶ Ταρασίου τοῦ
Θείου σύνοδον κατὰ τῶν Εἰκονομάχων γενομένην,
C ἐπειδὴ συμπαθέστερον μᾶλλον ἢ δικαιότερον ἐχρή-
σαντο τοῖς αἰρετικοῖς, καιροῦ πάλιν ἐκεῖνοι δραξά-
μενοι, τὴν οἰκείαν δυσσέθειαν χαλεπώτερον ἀνενεώ-
σαντο· οὕτω καὶ νῦν τῆς συνόδου ταύτης πεφεισμέ-
νως, ἀλλ' οὐκ ἀπροσπαθῶς καὶ κανονικῶς τὴν κρίσιν
ἀποφνημαμένης, εὗρεν αὖθις ἡ πονηρία κατὰ τῆς Ἐκ-
κλησίας χώραν. Καὶ διὰ τῶν προειλημμένων ὁ ἀπό-
βλητος [αἱ. προσειλημμένων ἀπ.], καὶ διὰ τῶν ἀπο-
κρίτων [ὑποκριτῶν] ὁ καθηρημένος, ὡς κοινωνικῶν
δυντῶν αὐτοῦ, καταδραμῶν, καὶ αὖθις τὸν ἱεραρχι-
κὸν θρόνον τυραννήσας, καὶ τῶν ἱερῶν καταπαίξας
θεσμῶν, καὶ πάντα μὲν ἀποστολικὸν κανόνα, πᾶσαν
δὲ παράδοσιν ἐκκλησιαστικὴν καταπεπατηκώς, καὶ
πάντας μὲν τῶν οἰκείων ὁμολογιῶν χειρογράφων
ἀθετητάς, πάντας δὲ σταυροπάτας, οἷος ἐκεῖνος,
D γίνεσθαι καταναγκάζων, καὶ τῶν πρώτων τὰ ἔσχατα
χείρῳ διαθέμενος, τὰς ἀπάντων συνειδήσεις ἐβεβή-
λωσε καὶ κατέχρανε. Τοῦτο μὲν, ὡς ὁ ἐμὸς λόγος,
τῆς συνόδου ταύτης τὸ ἐλάττωμα, διὰ τῆς καταδο-
χῆς καὶ κοινωνίας τῶν παραπεσόντων, καὶ τὸν λύ-
κον, ὡς οὐ προσεδόξα, τοῖς προβάτοις ἐπεισαγού-
σης. Τοῦτο δὲ τινες καὶ ἀπὸ τῶν παρηκολουθηκότων
τοῖς τότε χρόνοις τεκμηρίων ἐμφρόνως ἐστοχάσαντο.
Καὶ γὰρ μήπω ταυτησὶ τῆς συνόδου συγκεκροτημέ-
νης, ἔτι δὲ ἐλπίζομένης, βούβαλοι ἐξωθέν ποτε ἐλαυ-
νόμενοι, κατὰ μέσης διήγοντο τῆς πόλεως· ἀθρόως

(9) Canon est 29 Apostolorum. HARD.

(10) Non damnat Nicetas œcumenicum concilium quasi apostolicos canones violarit, sed ex iis rebus, quæ post concilium evenere, majorem severitatem

deiderat: quippe cum clementius egisse videatur quam per canones ipsos agere licuisset, si summo ju-
re agere cum Photio Photianisque voluisset, inquit
P. Raderus.

δὲ θρονηέντες, ὧδε κάκεισε διεσκορπίζοντο. Εἰς δὲ αὐτῶν κατὰ τῆς Μεγάλης εὐθυδρομήσας Ἐκκλησίας, καὶ ἔνδον τοῦ ἱεροῦ γεγονῶς, ἄχρις αὐτοῦ τρέχων τοῦ ἁμβωνος κατήντησεν. Ὡρα δὲ ἦν ἐνάτη τῆς ἡμέρας· καὶ αὐτὸς οὐκ ἀγαθὸς ἄγγελος τοῖς τὰ τοιαῦτα κρίνειν εἰδῶσι κατεφαίνετο. Τούτου δὲ μείζων ἀπόδειξις, ὁ φορικωδέστατος σεισμός, ὃς κατ' ἐκεῖνον συνέβη τὸν καιρόν. Ἐνάτην εἶχεν Ἰανουάριος, καὶ πολλὰ μὲν ἐκκλησίαι, ἑμβολοὶ δὲ πλείστοι καὶ οἶκοι ἡδαφίσθησαν, κτηνῶν τε καὶ ἀνθρώπων ἀμύθητος γέγονε πανωλεθρία, καὶ αὐτὸς δὲ ὁ μέγας τῆς τοῦ Θεοῦ Σοφίας οἶκος κατὰ πολλὰ μέρη διεκινδυνεύετο ῥηγνύμενος, εἰ μὴ τῆς ἀξίας πρὸς τῶν κρατούντων ἐτύγχανεν ἐπιμελείας. Ταῦτα μὲν πρὸ τῆς συνόδου. Καὶ μετ' αὐτὴν ἐξαίφνης ἐπῆλθε πνεύματος σφοδρὰ καταιγίς. Ὁκτώθριος ἐνίστατο μὴν· καὶ οὕτω βιαίως ἐπέθετο τὸ πνεῦμα, ὥς πολλῶν μὲν ἐκκλησιῶν, πολλῶν δὲ παλατίων, καὶ τοῦ πατριαρχικοῦ δὲ οἴκου τὸν μόλιδον οἷα μεμβράνας συνελίσσειν, καὶ εἰς τοῦδαφος κατασπᾶν· οὐ μόνον δὲ, ἀλλὰ καὶ τοῦ τετραπλεύρου μονολίθου κίονος ἐν τῷ ἵπποδρομίῳ τὸ ἐπὶ τῆς κορυφῆς ἐστηλωμένον χαλκοῦν στροβίλιον βαρύτερον ὢν ὡς πορρωτάτω συνετρίβη πρὸς ὄψιν. Οὐκ εἰκὴ δὲ ταῦτα παρηκολούθησε τὰ σημεῖα, ἀλλὰ τῆς μελλούσης αὐθις ἀκαταστασίας καὶ ταραχῆς διὰ τοῦ ταραχοποιοῦ δαίμονος ἐπὶ τῆς Ἐκκλησίας ἐνίστατο τεκμήρια σαφῆ· ἅπερ ἴσως οὐκ ἂν συνέπεσεν, εἰ μετὰ τὸν ἀποστολικόν, ὡς εἴρηται, τὰ κατ' αὐτὸν ἐκρίθη θεσμόν· ἀλλ' ὁμως οὐ ῥυπαίνει ταῦτα τὴν τοῦ πατριάρχου δόξαν, ὅτι μὴ αὐθεντικῶς εἶχε πᾶν τὸ ἀβούλετο δρᾶν· μᾶλλον δὲ τοῖς Ῥωμαίοις μετὰ τὴν ἀνωθεν ἐκκλησιαστικὴν παράδοσιν, τὴν τῆς κρίσεως ἐξουσίαν παρεχώρει. Ἀλλ' οὐδ' ἡ σύνοδος ἐκεῖνη τοῖς κεκοινωνηκόσι Φωτίῳ, εἰ καὶ τὰ μάλιστα βιασθεῖσι, τοσοῦτον ἤθελε συμπαθεῖν, ὅσον ἡ τοῦ βασιλέως ἀπλότης, ἵνα μὴ λέγω κουφότης, προσώπων ἡττωμένη παρακλήσσει, καὶ τοῖς παρὰ τούτων ἐπαίνους ὑποχαυνουμένη, καὶ φιλανθρωπίας ὀνόματι τῆς ἀκριβοῦς τοῦ Θεοῦ δικαιοσύνης ὡς ἐπίπαν ἀποπίπτουσα. Πλὴν ταῦτα μὲν τοῦτον γέγονε τὸν τρόπον.

Αὐτὸς δὲ ὁ μέγας Ἰγνάτιος τῶν τῆς Ἐκκλησίας οἰάκων τὸ δεύτερον ἐπιλαβόμενος, ἔδειξε καὶ τοῖς τυφλώτεσιν ἐκουσίως ἐθέλουσιν, ὡς μάτην ὁ ἐχθρὸς ἐνεκαυχῆσατο κατ' αὐτοῦ. Ἐπιστημονικώτερον γάρ, καὶ μᾶλλον θεϊκώτερον πως καὶ ἀσφαλέστερον ἢ πρῶην τὴν Ἐκκλησίαν ἐκυδέρνα· ἅτε δὴ ταῖς μακραῖς τάλαιπωρίαις καὶ ποικίλαις θλίψεσιν ἱκανὴν ἐμπειρίαν ἑαυτῷ συναίλοχώς· ἀδέκαστος μὲν πάντῃ καὶ ἀπροσωπόληπτος ἐν ταῖς κρίσεσι δεικνύμενος, λίαν δὲ ἀκριδὴς ἐν ταῖς χειροτονίαις, τοῖς ἀδικουμένοις ἐπικουρῶν, τοῖς λυπούμενοις συλλυπούμενος, τοῖς πενόμενοις ἐπαρκῶν, καὶ τὴν ἔνδειαν τούτοις ὁση δύναμις ἱλαρῶς παραμυθούμενος· καὶ τοὺς ἀσθενοῦντας μὲν τῇ πίστει ἢ καὶ τῷ σώματι παρακαλῶν καὶ ψυχαγωγῶν, τοὺς ὀλιγοψύχους δὲ τῇ χάριτι τῆς τοῦ Πνεύματος ἀνακτώμενος διδασκαλίας· καὶ πᾶσι πάντα γινόμενος, ἔσπευδε κερδαίνειν, ὅσον ἐπ' αὐτῷ, πάντας ἐν σπλάγχνοις Ἰησοῦ. Δύο μὲν αὐτῷ διὰ σπουδῆς ἦσαν ὁδοί· ἡ μὲν πρὸς Θεὸν ἰθυτενῶς ὁρῶσα διὰ καθαρᾶς τε καὶ ἀνεκλείπτου προσευχῆς· ἡ δὲ πρὸς τὴν τῆς Ἐκκλησίας οἰκοδομήν καὶ περιποίησιν.

Atque, irrupit, atque ad ambonem usque curriculo hora diei nona pervenit; qui rem aestimare scientibus visus est malus esse nuntius. Sed majus isto argumentum erat, terrificus plane, qui eadem tempestate nono Januarii accidit, terræ tremor, quo multa templa, plurimæ porticus, ædificiaque conciderunt. Hominum ac jumentorum tanta strages edita est, quanta verbis exprimi nullis potest. Quin et ipsum Sophiæ augustum Dei templum multis in partibus concussum, nisi cura singularis principum antevertisset, ruinæ periculum adiisset. Atque hæc ante synodum evenere. Post synodum vero mense Octobri jam ineunte, repente tantus venit turbo, tantaque ingruit procella, ut multa templa, multaque palatia, atque ipsius etiam patriarchii plumbeum tectum instar membranæ convolutum in terram dejecerit. Imo et obelisci in hippodromo tetragoni ex perpetuo lapide facti æheneus turbo, seu strobilus ingenti pondere columnæ impositus, procul ejectus et elisus est. Nec vana sane hæc, quæ tum acciderunt, fuere prodigia, sed futuri motus et perturbationis per architectum barbarum dæmonem Ecclesiæ impendentis aperta signa et argumenta. Quæ fortasse evenissent nunquam, si causam Photii synodus ex decreto apostolico, ut est dictum, decidisset. Enimvero hæc patriarchæ Ignatii gloriæ labem nullam aspergunt, quod non esset illi auctoritas agendi quæ vellet: Romanis enim pro ecclesiastica antiqua traditione, judicandi potestatem permittebat. Quin et ipsa synodus non tantopere volebat iis qui cum Photio, quamvis invitati et coacti, communicarent, indulgere, quantopere simplicitas, ne dicam levitas, imperatoris, victa nempe hominum precibus, et laudibus inflata humanis, et clementiæ nomine perfecta Dei æquitate penitus destituta. Atque hæc ita tum gesta sunt.

Ὑποχαυνουμένη, καὶ φιλανθρωπίας ὀνόματι τῆς ἀκριβοῦς τοῦ Θεοῦ δικαιοσύνης ὡς ἐπίπαν ἀποπίπτουσα. Πλὴν ταῦτα μὲν τοῦτον γέγονε τὸν τρόπον.

Magnus porro Ignatius denuo gubernaculis Ecclesiæ admotus, vel sua sponte cæcipientibus ostendit, quam frustra hostis contra se gloriatus sit. Peritius enim quodammodo, sanctiusque et securius quam antea, Ecclesiam administravit, ut qui multis et diuturnis variisque casibus et ærumnis usum regendi majorem sibi comparasset. Incorrupte enim nullaque personarum habita ratione jus dicebat. Singularem curam in consecrationibus adhibebat, injuria oppressis ferebat auxilium, afflictos solabatur, egentes sublevabat, eorumque inopiam suis copiis, ut poterat, hilariter recreabat. Infirmos quidem fide, aut etiam corpore, confirmabat et solabatur. Pusillanimes vero Spiritus sancti gratia ad spem per doctrinam erigebat. Denique omnibus omnia factus, pro viribus studebat omnes in visceribus Jesu Christi lucrifacere. Geminas semper propositas habebat vias: alteram, qua recta per puras et assiduas preces tendebat ad Deum: alteram ad Ecclesiæ suæ ædificationem et profectum referebat: verum eadem simul opera utrumque

recte administrabat; non perfunctorie, vel, ut nonnulli, oscitanter, sed accurate et decenter a prima juventa ad ultimam usque senectam sacris operabatur; atque in omnibus templis, et laudatissimæ Dei Matri, et divinis apostolis martyribusque, gestienti corde, cum ea qua par erat, ac divinam decebat majestatem, pietate panegyres di-sque festos agitabat. Tam pie vero et religiose, Spiritu nempe sancto illum complente, rem divinam faciebat, ut in ipso altari videre esset aperta Spiritus sancti præsentiae argumenta. Videbatur enim panis divinus penitus immutatus, totusque veluti cælestis carbo, gratiæ radios spargere cælestis flammæ. Crucis quoque signum, quod aræ desuper imminabat, sæpe placide concuti cernebatur, cum sacra hostia extollebatur, sancti Spiritus videlicet significans obumbrationem. Sed ipso die Paschæ potissimum adeo vehementer commotum est, uti presbyteri et episcopi omnes, maximeque ii qui ex aliis patriarchis aderant, mysterio perculsi, ingenti voce diutius Numen laudibus celebrarint. Ita sacerdos magnus sacrificium intemeratum perfecta plenae fide offerebat, Deoque per illud propitiato, populi salutem, ut sacerdoti par erat, operabatur. Eos porro qui ad illum accedebant, hujusmodi documentis erudiebat: *Attendite, inquit, vobis, fratres, et videte quomodo caute ambuletis, non ut insipientes, sed ut sapientes: et nolite fieri imprudentes, sed intelligentes voluntatem Dei⁹; et: Nolite conformari huic sæculo, sed transformamini, secundum Apostolum, renovatione mentis vestræ; ut probetis vos, et sciatis, quæ sit voluntas Dei bona et beneplacens et perfecta¹⁰: et quæ vocatio fidei vestræ et spei in Christo Jesu Domino nostro¹⁰. Sit lucerna cordis vestri semper ardens Spiritu sancto, pura, sincera, liquida et splendida, ut illa tota anima vestra illuminetur. Sit vobis mens semper intenta ad Dominum, simplex et recta, cujus unicus labor sit et studium, unicusque et primarius finis propositus, boni summi contemplatio. Ad illud, inquam, natura sua verum germanumque bonum mens vestra sit conversa semper, et in illo vivat, moveatur et sit; in illo illuminetur bonaque reddatur: illi, quoad ejus fieri potest, similis efficiatur et deificetur. Ita enim animo supra naturam totam seu corporatam, seu intelligentem elevato, mentem nostram in sanctissimæ Trinitatis majestate, quæ sola inexplicabilis, abscondita, supraque naturam evecta omnem per se est existitque, stabiliemus. Sicuti vero unam Patris et Filii et Spiritus sancti naturam divinitatis, ita potentiam, operationem, gloriam et magnificentiam profiteamur et credamus: unum autem divinissimæ Trinitatis intemporeum, cointemporaneum Patri Verbum, ab oculorum acie remotum, a corporis concretione purum, ejusdem ac Patris essentiae, potentiae ejusdem; hunc ipsum scientes hominis quoque Filium*

A Διὰ τῆς αὐτῆς δὲ σπουδῆς ἀμφοτέρω κατῳρθοῦ, οὐ μετὰ πάρεργον, οὐδὲ ῥιθύνως, ὥσπερ τινὲς, ἀλλὰ καὶ λίαν ἐπιμελῶς καὶ συντόνως ἐκ νεότητος ἕως γήρως καὶ πρεσβείου βαθέος ταῖς ἱεραῖς λειτουργίαις εὐηρέσται, καὶ μετὰ πάντα σεβάσμιον οἶκον τῇ τε πανυμνήτῳ Μητρὶ τοῦ Θεοῦ, τοῖς τε θεοῖς ἀποστόλοις καὶ μάρτυσιν ἐν ἀγαλλιάσει καρδίας ἑοπρεπῶς ἐπανηγύριζεν. Οὕτω δὲ θεοφιλῶς καὶ πνευματοκινήτως ἀνῆγε τὴν προσφορὰν, ὡς ἐπ' αὐτῆς ὄραν τῆς θείας τραπέζης ἐναργῆ τῆς τοῦ Πνεύματος παρουσίας τεκμήρια. Ὡρᾶτο γὰρ ὁ θεὸς ἄρτος ὅλος ἡλλοιωμένος, ὅλος ὥστερ ἄνθραξ οὐράνιος χάριν ἀποστέλλων τοῦ οὐρανοῦ πυρός. Ὡπταί ποτε κραδαινόμενος καὶ ὁ ὑπεράνω τῆς ἀγίας τραπέζης ἀπαιωρούμενος σταυρός; ἡρέμα μὲν πολλάκις σειόμενος, ὕψομένου τοῦ ἄρτου, καθωρᾶτο, τὴν τοῦ ἁγίου δηλαδὴ Πνεύματος ἐπισκίασιν ὑποσημαίνων. Ἐν ἡμέρᾳ δὲ ποτε τοῦ Πάσχα μάλιστα οὕτω διεκινήθη σφοδρῶς, ὡς πάντας ἱερεῖς καὶ ἀρχιερεῖς, καὶ μάλιστα τοὺς ἐκ τῶν ἄλλων πατριαρχικῶν θρόνων, τὸ μυστήριον ἐκπεπληγμένους, μεγάλη φωνῇ δοξάζειν ἐπὶ πολὺ τὸν Θεόν. Οὕτως ὁ μέγας ἱεράρχης ἀχράντους; θυσίας ἐν τελειότητι πίστεως γνησίως ἀναφέρων, καὶ ταύταις ἱλασκόμενος τὸν Θεόν, ἱεροπρεπῶς ἱερούργει τὴν σωτηρίαν τοῦ λαοῦ. Ἀεὶ δὲ τοὺς ἐγγίζοντας αὐτῷ τοιαύταις κατεφώτιζε διδασκαίς, *Προσέχετε, λέγων, ἑαυτοῖς, ἀδελφοί, καὶ βλέπετε, πῶς ἀκριβῶς τοῦ βίου περιπατεῖτε τὴν ὁδόν, μὴ ὡς ἄσοφοι, ἀλλ' ὡς σοφοί. Καὶ μὴ γίνεσθε ἄφρονες, ἀλλὰ συνιέντες τὰ ἀρεστὰ τῷ Θεῷ. Καὶ· Μὴ σχηματίζετε τῷ αἵῳι τούτῳ, ἀλλὰ μεταμορφοῦσθε, κατὰ τὸν Θεόν Ἀπόστολον, τῇ ἀνακαινώσει τοῦ νοῦς ὑμῶν, εἰς τὸ δοκιμάζειν ὑμᾶς καὶ εἰδέναι ὅτι τὸ θέλημα τοῦ Θεοῦ, τὸ ἀγαθόν καὶ εὐάρεστον καὶ τέλειον· καὶ τίς ἡ κλησίς τῆς πίστεως ὑμῶν καὶ τῆς ἐλπίδος ἐν Χριστῷ Ἰησοῦ τῷ Κυρίῳ ἡμῶν. Ἦτω ὁ λύχνος τῆς καρδίας ὑμῶν τῷ Κυρίῳ Πνεύματι ἀεὶ καϊόμενος, καθαρὸς, εὐκρινής, ἀπλοῦς ὅλος, διαυγής, καὶ φωτοφανής, ἐν ὅλῃ δὲ αὐτοῦ καταυγάζεται ὑμῖν ἡ ψυχὴ. Ἔστω ὁ νοῦς ὑμῶν ἀνατεταμένος ἀεὶ πρὸς Θεόν, μονότροπος, μονολόγιστος, ἐν ἔργον καὶ μίαν προηγουμένως ἔχων ἐνέργειαν, τὴν θεωρίαν τοῦ ἀγαθοῦ, πρὸς μόνον τὸ φύσει καὶ κυρίως ὃν ἀγαθὸν ἐπεστραμμένος ἀεὶ, καὶ ἐν αὐτῷ ζῶν καὶ κινούμενος καὶ ὢν, αὐτῷ λαμπρυνόμενος καὶ ἀγαθυνόμενος, καὶ κατὰ τὸ ἐφικτὸν ὁμοιούμενος καὶ θεούμενος. Οὕτω γὰρ ὕψοῦ τὸν λογισμὸν αἴροντες, καὶ πάντων μὲν αἰσθητῶν, πάντων δὲ νοητῶν κτισμάτων ὑπεραναβαίνοντες, μόνῃ δὲ τῇ τριαδικῇ θεαρχίᾳ, μόνῃ τῇ ἐν ἀπορρήτοις ἐστώσῃ κρυφίᾳ καὶ ὑπερουσίᾳ τὸν οἰκεῖον ἰδρυσάμενοι νοῦν· καὶ μίαν μὲν Πατρὸς καὶ Υἱοῦ καὶ ἁγίου Πνεύματος ὥσπερ φύσιν θεότητος, οὕτω καὶ δύναμιν καὶ ἐνέργειαν καὶ δόξαν καὶ μεγαλοπρέπειαν ὁμολογοῦντες καὶ πιστεύοντες· τὸν ἕνα δὲ τῆς τρισυποστάτου θεαρχίας τὸν ἀναρχὸν καὶ συνἀναρχὸν τῷ Πατρὶ Λόγον τὸν ἀόρατον, τὸν ἀσώματον, τὸν ὁμοφυᾶ τῷ Γεννήτορι καὶ*

⁹ Ephes. v, 15, 16. ¹⁰ Rom. xii, 2. ¹⁰ Ephes. i, 18.

ὁμοδύναμον, τοῦτον γὰρ ἀνθρώπου καὶ ἡμᾶς ἐκ τῆς ὑπεραμώμου γενόμενον θεομήτορος εἰδότες. Καὶ ἕνα μὲν τῷ προσώπῳ, διπλοῦν δὲ ταῖς φύσεσι καὶ ἐνεργείαις καὶ θελήσεσι κηρύσσοντες· καὶ ταύτῃ σχολάζοντες ἐπιμελέστερον τῇ θεωρίᾳ τῶν θεῶν καὶ θεολογίᾳ καὶ διὰ τῆς ἱερᾶς τῶν Γραφῶν μελέτης ἀνακαθαίρομενοι, καὶ δι' ἀενάου προσευχῆς ἀγνιζόμενοι, ὑπεροράσει τῶν ματαίων ὑπερίδωμεν μεριμνῶν, καὶ τοῖς τῆς ἀτιμίας μὴ ὑποκύπτωμεν πάθει, καὶ πρὸς ἀνομήτους φροντίδας μὴ καταπίπτωμεν. Καὶ πᾶς θυμὸς θηριώδης, καὶ πᾶσα παράλογος ἐπιθυμία ἀρθήτω ἀφ' ἡμῶν· μᾶλλον δὲ ὁ μὲν θυμὸς ὅπλον ἡμῶν κατὰ τῆς ἀμαρτίας καὶ τοῦ τῆς ἀμαρτίας ἔστω πατὴρ. Ἡ ἐπιθυμία δὲ πρὸς τὸ κυρίως καὶ ἀληθῶς ἐπιθυμητὸν μετασκευαζομένη πᾶσα, συνεργὸς ἡμῶν γινέσθω πρὸς τήρησιν τῆς Δεσποτικῆς ἐντολῆς. Τοιαύτας οὖν ἔχοντες παραγγελίας, ἀγαπητοί, διὰ προφητῶν μὲν πρῶτον, ἔπειτα διὰ τῶν ὑψηλῶν τοῦ Χριστοῦ μαθητῶν καὶ εὐαγγελιστῶν, καὶ διὰ τῶν Πατέρων δὲ μετὰ ταῦτα καὶ ἱερῶν διδασκάλων γινομένης εἰς ἡμᾶς, μᾶλλον δὲ δι' ἐνός καὶ τοῦ αὐτοῦ Πνεύματος λαλουμένης ἀεὶ, καὶ πολυτρόπως κηρύττομένης ἐν ἡμῖν, μὴ καταφρονῶμεν, μηδὲ ῥαθύμως καὶ ἐκμελιῶς, ἐπιμελιῶς δὲ τὴν πρᾶξιν καὶ σπουδαίως μετῴμεν τῆς ἀρετῆς, ἐλεημοσύναις μὲν καὶ πίστει πάσης ἀμαρτίας ἀποκαθαίρομενοι, ἀγάπῃ δὲ τελείᾳ καὶ ταπεινοφροσύνῃ ἀληθεῖ παντὸς μόλυσμους σαρκὸς καὶ πνεύματος ἀποδιυλιζόμενοι· ἵνα κατὰ πᾶν τὸ θέλημα τοῦ Θεοῦ περιπατήσαντες, ἄξιοι τῆς τοῦ ἐπουρανίου Πατρὸς βασιλείας ἐν Χριστῷ Ἰησοῦ ἀναφινώμεν. Ἀποθώμεθα τοιγαροῦν πᾶν πάθος, καὶ πάντα πονηρίας ἀποτριψώμεθα λογισμὸν, ἵνα καθαροὶ τῷ καθαρωτάτῳ προσενεχθῆναι δυνηθώμεν. Ἀποβρίψώμεθα γαστριμαργίας πάθος ὀλέθριον, ὡς πάσης ἀλλότριον ἀρετῆς, καὶ παντοίας γεννητικὸν κακίας· ἀντ' αὐτῆς δὲ τὴν κοσμιωτάτην ἐγκράτειαν ὡς διπλοῦν περιθώμεθα, τὴν τῶν ἀγγέλων σύντροφον, τὴν τῶν ἁγίων σύσκηνον, τὴν τῆς ἁνῶς τερπνότητος πρόξενον καὶ τρυφῆς. Πορνεία δὲ μηδὲ ὀνομαζέσθω ἐν ἡμῖν, οὐ μόνον ἡ κατ' ἐνέργειαν καὶ πρᾶξιν, ἀλλὰ μηδὲ πορνικαῖς φαντασίαις ῥυπαίνωμεθα. Πάση δὲ μηχανῇ καὶ σπουδῇ, πάση ταπεινοφροσύνῃ καὶ προσευχῇ τὴν κακὴν ῥίζαν προθέλυμον ἐκτίλλωμεν, τὴν θολερὰν πηγὴν, τὸ τῆς ἡδονῆς ἐμπύρευμα, τὸ τῆς ἀκολασίας ζώπυρον, τὸ πορνικὸν τῆς καρδίας εἰδωλὸν πρῶτον ἐξανέλωμεν ἢ μειώσωμεν. Οὕτω γὰρ ἡμῖν τὸ ἱερὸν τῆς σωφροσύνης ἐπανθήσει κάλλος, οὕτω καὶ τὸν νοητὸν Νυμφίον καὶ ἅγιον ἀγιοπρεπῶς ἑαυτοῖς ἐπισπασόμεθα. Φιλαργυρίαν δὲ καὶ πλεονεξίαν πᾶσαν, ὡς εἰδωλολατρείαν ἀποφύγωμεν. Ταυτὸν γὰρ κατὰ τὸν τοῦ Ἀποστόλου πέφυκε νόμος, εἴπερ οἱ ταύτης ὀρεγόμενοι ἀπεπλανήθησαν ἀπὸ τῆς πίστεως· οὐ μόνον δὲ, ἀλλὰ καὶ ἑαυτοὺς περιέπειραν ὀδύναις πολλαῖς. Εἴπερ οὖν καὶ τῆς σωτηρίου πίστεως ἄλλοτριοί, καὶ πολυώδυνον ἡμῖν καθίστησι τὴν ζωὴν, πῶς οὐχὶ φευκτέα μᾶλλον ἀπάντων καὶ βδελυκτὴ τῷ γε μὴ πάντῃ καπηλικῷ τὴν ψυχὴν; Οἱ γοῦν τὸ

A secundum nostram naturam ex immaculata Dei Matre natum, unum quidem persona, gemina porro natura, operatione, voluntate prædicemus: atque his rerum divinarum et theologicarum meditationibus penitus occupati, sacrarumque Litterarum studiis repurgati, atque assidua oratione lustrati, contemptis humanis rebus, curas inanes negligamus, neque nos foedis cupiditatibus submittamus, neque ad cogitationes stultas prolabamur. Omnis ferina iracundia, omne desiderium a ratione alienum a nobis excludatur: imo ira telum nobis sit in peccatum peccatique auctorem. Cupiditas vero ad verum germanumque bonum translata, ad præcepta Domini custodienda nobis adiutrix fiat. Hæc documenta, dilecti, primum quidem a prophetis, deinde a præstantibus Christi discipulis et evangelistis, tum vero a Patribus, sive sanctis doctoribus accepta, imo per unum et eundem Spiritum dictata, variisque modis prædicata, ne contemnamus, nec segnitè et ignave exsequamur, sed acriter et studiosè virtutis opus persequamur; ut benignitate in egenes, fideque a peccatis expiati, charitate perfecta, et submissione sincera, ab omnibus animi et corporis inquinamentis defæcati, secundum Dei voluntatem ambulantes, regno supremi Patris in Christo Jesu digni habeamur. Omnes ergo animi vitiositates et malitiæ fibras elidamus, uti puris ad purissimum nobis pateat accessus. Perniciosam ventris ingluviem, veluti pestem virtutis et omnis fontem impietatis, procul habeamus: illius loco temperantiam veluti diplodidem induamus; temperantiam, inquam, beatarum mentium sociam, cœlitum contubernalem, cœlestiumque deliciarum ac voluptatum conciliatricem ac pignus. Fornicatio autem ne nominetur quidem in nobis, ut non solum opere et facto, sed ne cogitationum quidem impurarum monstris inquinemur¹¹. Totis proinde viribus, omni que connixi, et summa animi depressione, precibusque elementa luxuriæ penitus eradamus, cœnoamque impuritatis scaturiginem, et voluptatis focum, intemperantiæ suscitabulum, idolum cordis obscenissimum evertamus aut minuamus. Sic enim in nobis continentiae decus efflorescet, sanctumque et divinum spiritalem sponsum ad nos pie sancteque attrahemus. Avaritiam et studium habendi non secus atque idololatriam refugiamus¹². Idem enim sunt, ut lex Apostoli docet, quando pecuniam appetentes a fide aberrarunt, seipsosque inseruerunt doloribus multis¹³. Cum ergo nobis fidem salutarem tollat, multasque vitæ calamitates pariat; quomodo non omni ope erit fugienda, et execranda ei qui velit cauponis more animam vendere? Quapropter si conversatio nostra in cœlis est, si cœlum cogitamus, atque ad vitam immortalem ac salutem sempiternam aspiramus¹⁴, habentes victum et amictum, his contenti simus¹⁵. Sic enim probe instructos expedite arduum virtutis clivum

¹¹ Ephes. v, 5. ¹² Colos. iii, 5; Ephes. v, 5. ¹³ II Tim. iii, 2-8. ¹⁴ Philipp. iii, 20, 21. ¹⁵ I Tim. vi, 8.

juvabit superare; haud ignaros, ut ales humi re-
tibus implicata ad cœlum eniti non potest, ita per-
inde fieri nullo modo posse, ut is qui copiis et
opibus fortunarum devinctus sit, expedite callem
ad cœlum ducentem decurrat ¹⁶. Iram vero, ut in-
sanizæ affinem, ignominiz parentem, malique dæ-
monis scintillationem, remis velisque fugiamus, ne
hoc olim incendio hauriamur. Sed affectemus
mansuetudinem, animi æquitatem, patientiam. Hæc
enim sunt vera clementiz Jesu symbola; et hæc
ille cum superessentialiter sit, hæc præcipit. Om-
nia enim propemodum Christi dominica præcepta
continent lenitatis et mansuetudinis, atque in tole-
randis malis patientiz documenta; per quæ et ca-
put omnium virtutum rite constituitur acquiritur-
que charitas. Mœrorem autem et acediam deteste-
mur, ut quæ viam paliaris obsepant claudantque.
Abjiciamus mœrorem qui fit propter rerum fluxa-
rum non acquisitarum defectum, qui premit men-
tem, et urit animum, adeoque divexat et affligit,
ut non possit in sinceri gaudii largitorem intueri,
ad ipsumque in Spiritus sancti gaudio evolare. Ab-
jiciamus tedium, velut pravi mœroris fetum, igna-
viz parentem, et socium desperationis, solutum,
remissum, atque ad omnia divina præcepta ope-
raque bona minus idoneum. Imo vero illam pœni-
tentiz matrem quæ Deo placet, tristitiam indua-
mus, plenam compunctionis, cœlestique gaudio
delibutam. Induamus alacritatem, diligentiam, om-
nemque cultum virtutis. Simus spiritu ferventes,
Domino servientes ¹⁷, spe gaudentes, in tribulatio-
ne patientes, in oratione perseverantes; ut possi-
mus vanam et execratam gloriam, atque hac multo
deteriorem ac caput scelerum superbiam, princi-
pales diaboli filias in Christo Jesu superare: dum
per summam animi demissionem, versutam veterato-
rem vanæ laudis explodimus et conculcamus, vi-
tiorumque omnium regiam superbiam in fide et
virtute Dei prosternimus elidimusque: atque ita
totam vitiorum animi sentinam exhaustientes, po-
sitis omnibus noxiis affectibus mentis, integritatem
sanctam et auctorem integritatis Deum pure in-
duemus. Sicque omni virtutum ornatu exentlos
dilectus Dei Unigenitus nos diligit ¹⁸, et ad nos
cum Patre veniet, ut promisit, et mansionem apud

nos faciet.

παθῶν, τὴν ἱερὰν ἀπάθειαν, καὶ τὸν τῆς ἀπαθείας
πάσης κατ'ἑρτισμένους ἀρετῆς ὁ Μονογενὴς ἀγαπητὸς
ὁπέσχετο, καὶ μὲν ποίησει παρ' ἡμῖν.

Hujusmodi monitis divinus noster Ignatius,
hujusmodi præceptis et documentis utebatur: et
separatim quidem religiosos et semotos a turbis
viros, ut actioni magis deditos, sermonibus actione
firmatis alliciebat, amoremque religiosæ disciplinæ
in illis incendebat. Seorsum etiam divitibus præ-
cepta vivendi dabat, ne magnifice et superbe sen-
tirent, neque fluxis rebus et incertis fortunis fide-

A πολίτευμα ἐν οὐρανοῖς ἀποτιθέμενοι, καὶ πρὸς τὸν
ἐκεῖ βίον καὶ τὴν ζωὴν τὴν αἰώνιον μεταταττόμενοι,
ἔχοντες διατροφὰς καὶ σκεπάσματα, τοῦτοις ἀρκώ-
μεθα. Καὶ γὰρ οὕτω κούφου; ἡμᾶς καὶ εὐσταλείς
τῶν ἀρετῶν ἀνιέναι τὴν κλίμακα δεῖ, εἰδότας, ὅτι
ὥτπερ ἀμήχανον ὄρνιν ἐπὶ γῆς δεδεμένην ἀναπτήναι
πρὸς οὐρανὸν, οὕτως ἀνένδεκτον εἶναι τὸν γῆϊνον
κτίημασι καὶ χρήμασιν ἐν προσπάθειᾳ καταδεδεμέ-
νον, τὴν πρὸς θεὸν ὑψοῦσαν εὐθυδῶως οἶμον δρα-
μεῖν. Ὅργην δὲ, ὡς ἐκστάσεως οὖσαν παράφυσιν,
ὡς ἀσχημοσύνης μητέρα, καὶ ὡς τοῦ πονηροῦ τυγχά-
νουσαν ἐξαλμα, φυγῇ φύγωμεν, μήποτε τῇ ταύτης
ἐξαναλωθῶμεν φλογί. Ἀναλάβωμεν δὲ πραῦτητα,
ἐπιείκειαν, μακροθυμίαν. Ταῦτα γὰρ τῆς τοῦ Ἰησοῦ
γνωρίσματα φιανθρωπίας, καὶ ταῦτα ὑπερουσίως
ἐκεῖνος ὢν, ταῦτα νομοθετεῖ. Σχεδὸν γὰρ αἱ ἐντολαὶ
B πᾶσαι τοῦ Κυριακοῦ στόματος, πραύτητος διδασκαλία
καὶ ἀνεξιχακίας εἰσὶν, δι' ὧν καὶ ἡ κορυφαία τῶν
ἀρετῶν ἀγάπη συνίσταται καὶ κατορθοῦται. Λύπην
δὲ καὶ ἀκηδίαν ἐκτρεπώμεθα, ὡς ἐμπόδιά τε καὶ
σκῶλα καθεστῶσας τῆς ὁδοῦ. Ῥίψωμεν λύπην, τὴν
δι' ἀποτυχίαν ἢ ἑλλείψιν γεηροῦ πράγματος ἐγγινο-
μένην, καταβαρύνουσαν τε καὶ πυροῦσαν ἡμῶν τὴν
ψυχὴν, καὶ οὕτω σκληρῶς ἐκθλίβουσιν καὶ ἐκπιέζου-
σαν, ὥστε μὴ δύνασθαι πρὸς τὸν δοτῆρα τῆς ἀληθεί-
νης ἀτενίσαι χαρὰς, καὶ πρὸς αὐτὸν ἐν ἀγαλλιάσει
Πνεύματος ἁγίου δραμεῖν. Ῥίψωμεν ἀκηδίαν τῆς
κακῆς λύπης ἔγγονον, τὴν βραθυμίας μητέρα, τὴν
ἀπογνώσεως φίλην, τὴν ἐκλελυμένην, τὴν πάρετον,
C καὶ πρὸς πᾶσαν ἐντολὴν θαίαν, καὶ πρὸς πᾶν ἔργον
ἀγαθὸν ἀδόκιμον. Ἐνδυσώμεθα δὲ μᾶλλον τὴν κατὰ
θεὸν λύπην, τὴν μητέρα τῆς μετανοίας, τὴν κατα-
νύξεως γέμουσαν, τὴν χαρὰς πλήρη πνευματικῆς.
Ἐνδυσώμεθα προθυμίαν, σπουδὴν, εὐσέδειαν πᾶσαν,
καὶ ἀρετὴν. Καὶ τῷ πνεύματι ζέοντες, τῷ Κυρίῳ
δουλεύοντες, τῇ ἐλπίδι χαίροντες, τῇ θλίψει ὑπομέ-
νοντες, τῇ προσευχῇ προσηκτεροῦντες, δυνηθείμεν
ἀν οὕτω καὶ τῆς ἀνοσίας κενοδοξίας, καὶ τῆς ἀν-
οσιωτέρας ὑπερηφανίας, τῶν ἀκροτάτων παθῶν, τῶν
πρωτογόνων τοῦ διαδόλου θυγατέρων ὑπέρτεροι γε-
νέσθαι ἐν Χριστῷ Ἰησοῦ· καὶ δι' ἄκρας μὲν ταπει-
νώσεως τὸν πολὺπλοκὸν δαίμονα τῆς κενοδοξίας ἐκ-
κρινόμενοι καὶ συμπατοῦντες, τὸν κολοφῶνα δὲ τῶν
κακῶν τὴν ὑπερηφανίαν ἐν πίστει καὶ δυνάμει Θεοῦ
D τέλειον ἀνατρέποντες καὶ καταργοῦντες. Καὶ οὕτως
ὅλον τὸ σμῆνος τῶν πονηρῶν τῆς ψυχῆς ἀναιρεῦντες
θεὸν καθαρῶς ἐπενδυσώμεθα. Καὶ οὕτως ἡμᾶς διὰ
καὶ ἡγαπηκῶς ἐλεύσεται μετὰ τοῦ Πατρὸς, ὡς

Τοιαύταις αἰεὶ παραγγελίαις ὁ θεὸς Ἰγνάτιος,
τοιαύταις νοθεσίαις καὶ διδασκαλίαις κεχηρμένος,
καὶ ἰδίᾳ μὲν τοὺς μοναχικοὺς καὶ ἐρημικοὺς, ὡς
πρακτικωτέρους ταῖς ἐμπράκτοις ὁμιλίαις ψυχαγω-
γῶν, καὶ τὸν πόθεν αὐτοῖς τῆς ἀσκήσεως ἐπιτείνων,
ἰδίᾳ δὲ τοῖς πλουσίοις παραγγέλλων μὴ ὀφηλοφρο-
νεῖν, μηδ' ἐπ' ἀδηλότῃτι πλούτου πεποιθένα· τοῖς
ἄρχουσι μὴ φησιουῶσθαι, μηδὲ κατεπαίρεσθαι τῶν

¹⁶ Coloss. iii, 1, 2. ¹⁷ Rom. xii, 11. ¹⁸ Joan. xiv, 21.

πενήτων παραινῶν· ἰδίᾳ δὲ πάλιν ἱερεῖς τε καὶ ἀρχιερεῖς· ὡς ἱεραρχικώτατος καὶ γραφικώτατος ταῖς κανονικαῖς διαταγασιαῖς ἐπανθροούμενος· καὶ πᾶσι, συνδουλῶς εἰπεῖν, ὅτι ὃν ἐποίησεν καὶ ἐδίδασκε, τὸν τοῦ Θεοῦ νόμον καὶ τὴν ἐντολὴν ὑποτιθέμενος, εἰς λιπαρὸν ἦδη καὶ πλὴν ἐληλάκει γῆρας, ἐπεθύμει δὲ τὴν ἀνάλυσιν, καὶ τῶν χρονίων κόπων καὶ νόσων καὶ θλίψεων ἐκθεῖν τὴν ἀπαλλαγὴν. Καὶ μέντοι καὶ τυγχάνει παύτης, καὶ ἐπ' ἀγαθαῖς· ἄγαν ἐλπίζει τοῦ μέλλοντος ἀποτίθεσθαι τὴν παρούσαν ζωὴν. Ἐξίσταται θορύβων καὶ ταραχῆς, καὶ φθόνου, μίσους τε καὶ ἀντιλογίας τῶν ἀτόπων ἀνθρώπων καὶ μοχθηρῶν· ἐν εἰρήνῃ δὲ ἐπὶ τὸ αὐτὸ ἐκοιμήθη καὶ ὕπνωσε· καὶ εἰς χεῖρας Κυρίου τὸ πνεῦμα παράθεμενος, προστίθεται τοῖς ὁσίοις· ὁ ὁσιος, τοῖς ἱεράρχαις ὁ μέγας ἱεράρχης, τοῖς ὁμολογηταῖς ὁ ὁμολογητής, καὶ μεγά- B λοις Πατράσιν ὁ ὑπὲρ δικαιοσύνης Θεοῦ καὶ ἀληθείας οὐδενός· ἔλαττον ἐκείνων κεκοπιακώς.

Ἄξιον δὲ μὴδὲ τὸν τρόπον τῆς αὐτοῦ παραδρα-
μῆν μεταστάσεως. Ἐκείτο μὲν τὰ τελευταῖα πνέων
ὁ ἅγιος, καὶ αὐτὸς κατὰ τὸν μέγαν ἐκείνον ὁπὸ τῆς
ἀνω χορηστίας ἐπιζητούμενος· καὶ τὴ τῆς φωνῆς
ὄργανα τούτῳ ἦδη παρεῖθον, καὶ ἡ ζωτικὴ δύναμις
ἔσθον, καὶ τὰ μέλη νεκρὰ πάντα, καὶ ὅλη τῆς ἐκδη-
μίας ἦν ἡ ψυχὴ. Καὶ ἰδοὺ ὁ ὑπηρέτης κατὰ τὸν τῆς
Ἐκκλησίας τύπον· μέσαι δὲ νύκτες ἦσαν· καὶ μεγάλη
φωνὴ τὸ, Εὐλόγησον, Δέσποτα, βοῶν ἀνακέκραγεν.
Καὶ ὁ μακάριος ἡρέμα τῇ χειρὶ τὸ στόμα σφραγι-
σας, καὶ τὰ τίμια χεῖλη βραχὺ κεκινήκως· μόλις
διακουομένη, τοῖς ἔγγιστα παρεστῶσιν ἐπύθετο τῇ C
φωνῇ· Τίνος ἁγίου σήμερον μνήμη; Οἱ δὲ, Τακῶθου,
φασί, τοῦ ἀδελφοθέου, τοῦ φίλου σου, ὦ Δέσποτα. Ὁ
δὲ μακάριος πρὸς αὐτοὺς, Τοῦ δεσπότου μου, πτα-
νυκτικῶς ἔφη· λοιπὸν σώζεσθε. Ἐτα λέγει· Εὐλο-
γητὸς ὁ Θεὸς ἡμῶν πάντοτε, νῦν καὶ ἀεὶ καὶ εἰς τοὺς
αἰῶνας τῶν αἰώνων. Ἀμήν. Καὶ ἅμα τῇ δοξολογίᾳ
περιαπῆλθε, καὶ τῇ εὐχαριστίᾳ συγκατέληξε τὴν
ζωὴν. Εὐθύς οὖν κηδεύουσι τὴν ζωὴν, ὡς ἂν τις
εἴπῃ αὐτόν· ζωὴ γάρ, ἐπεὶ μετέστη πρὸς τὴν ζωὴν,
καὶ ἔστι, καὶ γέγονε· καὶ τὴν ἱεραρχικὴν οἱ οικεῖοι,
ὡς ἔθος, ἀμφιεννύντες στολὴν, ἐπ' αὐτῇ καὶ σεβα-
σμίαν αὐτῷ ἐπωμίδα τοῦ ἀδελφοθέου σεβασμῶς ἐπι-
βάλλουσιν, ἣν πρὸ χρόνων τινῶν ἐξ Ἱεροσολύμων
ἀποσταλίσαν αὐτῷ οὕτως ἑτίμα καὶ πανευλαβῶς D
ἑσέβοντο, ὡς αὐτὸν ἐκείνον Τακῶθον τὸν μέγαν Ἀπό-
στολον καὶ πρῶτον ἱεράρχην ἐν αὐτῇ καθορῶν· ταύ-
την αὐτῷ διὰ τοῦτο καὶ συνταφῆναι κατεδέξατο. Καὶ
μέντοι κατὰ τὴν ἐκείνου μνήμην· εἰκάδι γὰρ τρίτῃ
Ἰουλιου καὶ αὐτὸς ἀπῆρε πρὸς Κύριον. Ἐνδειγμα
τοῦτο σαφὲς τῆς πρὸς τὸν ἀδελφὸν τοῦ Κυρίου οικειώ-
σεώς τε αὐτοῦ καὶ μεταστάσεως. Οὕτω μὲν οὖν τότε
τὸ τίμιον ἐκεῖνο δέμας καὶ ἱερὸν ἱερῶς καὶ τιμῶς
ἐνταφιαζόμενον, γλωσσοκόμῳ ξυλίνῳ κατακρύπτεται,
καὶ πρὸς τῷ ναῷ τῆς τοῦ Θεοῦ μεγάλης Σοφίας
πρῶτον κατατεθὲν, τῆς προσηκούσης δοξολογίας τε
καὶ προσκυνήσεως καταξιοῦται.

rent : principibus, ne fastu turgent, humiliores-
que præ se contemnerent. Sigillatim etiam sacerdo-
tes et antistites ipse maximus antistes divinarum
et ecclesiasticarum institutionum cognitione erudie-
bat. Denique per id omne quod agebat et docebat,
cœlestem legem ac præcepta proponebat. Cumque
jam ad extremam ultimamque vergeret senectutem,
optabat solvi, multorumque laborum ac morborum,
atque adeo tot ærummarum finem exspectabat, quem
tandem etiam est consecutus. Nam spe certa suæ
consequendæ præsentem vitam ponit, turbam-
que motus atque invidiæ, odii que et insectationis
infelcium et impiorum evadit; atque in pace in
idipsa dormit et requiescit, spiritumque in manus
Domini commendat; atque apponitur ad sanctos
sanctus, ad hierarchas magnus hierarcha, ad confes-
sores confessor, ad magnos Patres ille pro Dei justitia
et veritate non minus atque illi certamine fatiga-
tus.

Enimvero par est, ut quo pacto de statione vitæ
decesserit, exponamus. Jacobat sanctus extremum
ægrumque trahens spiritum, dum et ipse, ut ma-
gnus ille (11), a cœlesti choro exspectaretur. Jam
vocis instrumenta prope tota ceciderant, vitalis-
que aura defecerat, omnesque artus exanimati
erant; ipsa denique anima nonnisi profectionem
spectabat. Cum ecce tibi minister pro ritu Ecclesiæ
summa nocte ingenti voce illud solenne: Jube,
domine, benedicere, intonat et proclamât: et beatus
sensim manu ora signans, modiceque veneranda
labia motans, voce intermortua, quam ægre, qui
proximi stabant, percipiebant, quærit, ejus ea die
memoria sancti celebretur. Jacobi, inquit, do-
mine, fratris Domini. Cum magno sensu pietatis
inquit: Mei. Valele ergo: tum ait: Benedictus Deus
noster omni tempore, et nunc, et semper, et in
sæcula sæculorum. Amen. Simulque cum hymno
et gratiarum actione animam edidit, mortalemque
vitam reliquit. Statim igitur non tam funus, seu
mortem dicas, quam vitam curant (nam quæ mi-
gravit ad vitam, et est, et factus est vita), illumque
sacro patriarchæ ornatu ex more domestici vestiunt,
et venerandum Jacobi fratris Domini superhume-
rale cum veneratione illi induunt, quod ante al quot
annos Hierosolymis sibi missum tanta veneratione
prosecutus est, ac si ipsum Jacobum apostolum,
et primum in eo humerati pontificem spectaret.
Hoc propterea voluit ut secum sepeliretur. Et sive
illo ipso die memoriæ sancti Jacobi sacro, ipse
quoque Ignatius ex hac vita die tertia supra vice-
simam Octobris ad Dominum emigravit, certo ad-
modum indicio familiaritatis erga fratrem Domini
et migrationis ad illum accepto. Atque sic quidem
sacrum illud et venerabile pignus sancte et religiose
ad funus compositum, ligneo sarcophago clauditur,
atque ad principem Sophiæ ædem deportatum,
exsequiis et justis pro dignitate honoratur.

(11) Basilii scilicet, de quo Greg. Naz. sequentia verba protulit orat. fun. in eundem Basil.

Tanta vero pietas populum inceserat, uti et A
in retiri, in quo jacebat, fragmenta reliquiarum loco
distraxerit, et velum quo tectus erat, in partes
mille discerptum, sacri pignoris loco inter pios sit
divisum. Cum ergo corpus agre e manibus populi
esset ereptum, ad nobilem magni martyris Menæ
aedem pervenit; ibique aliquandiu depositum, sa-
cris quoque hymnis honorifice, ut par erat, est
exceptum. In quo loco binæ feminæ a malis occu-
patæ dæmonibus, horrendumque exagitæ, solo
tumbæ contactu, spectante universo cœtu, liberatæ,
certissimam sanitatem sunt consecutæ; quæ et in-
gentes Deo magnâ voce gratias persolverunt. Hinc
vero cum familiares nobilem hunc reliquiarum
thesaurum navî imposuissent, mareque jam ante
vehementer intumisset, et violenta Noti procella
fluctus decumanos tolleret, qui navigationem im-
pedituri viderentur, simul ac sacra arca navem at-
tig it, statim mirum quid est Dominica virtute fa-
ctum: nam magno illo antistite procellam invisibi-
liter increpante, fluctibus leniter cadentibus, placida
mare constitit aura. Ergo curatores funeris serena-
tum mare Dominum concelebrando trajiciunt, at-
que in nobile templum cœlestis militiæ principis
atque archangeli ædificatorem illius Ignatium et
cultorem deportant, atque ad dexteram ædis par-
tem magna cum veneratione marmoreo conditum
tumululo reponunt, morborum nempe variorum me-
dicam quasi officinam, ubi et spiritus infesti pel-
luntur, omnisque generis ægri (ut compendio di-
cam) tum corporis, tum animi morbis, cum tu-
mulo admoventur, potenter curantur.

Ita vir Dei in terris multis ærumnis conflictatus,
et tanquam aurum in fornace probatus, atque ita di-
gnus Deo exhibitus, cœlestem beatitudinem et hono-
rem in excelsis, quo fruuntur sancti, consecutus est.
Stulte vero egerunt tenebræ lumen persecutæ, quod
nunquam apprehenderunt: imo tanto magis pro-
fuerunt persequendo, quanto magis illud a se ve-
xari putaverunt. Nam dum persequerentur lumen
hoc, ut captum conculcarént, et inde illi insulta-
rent, lucem quidem a se quam longissime repule-
runt, illamque vel nolentes tanto propius summo
bono admoventur, quanto se magis cum malo ex-
tremo deterrimis suis consiliis conjunxerunt.

Ergo Ignatius iterum patriarcha decennio præ-
fuit; tricennium vero, pauloque amplius, universe
magnus antistes solium tenuit; annorumque oc-
toginta in pace ad magnum illum pontificem Chri-
stum est profectus.

Porro quot ac quantis illum Deus signis ac pro-
digis celebravit, et celebrare semper in illo cele-
bratus Dominus non desinat, non hujus instituti
operis est, sed historiæ et justi voluminis labor.
Ego de multis pauca (nam singula persequi infini-
tum sit), quæ tamen Dei gratiam et ipsius fidem
mediocriter declarent, compendio exponam.

Puer octennis, summum novennis, morbo per-

Ἐπεὶ τοσοῦτον δὲ τὸ εἰς αὐτὸν σέβας ἀνῆπται τοῖς
λαοῖς, ὥστε καὶ τὰ ἐπὶ τοῦ σκίμποδος, ἐν ᾧ κατ-
έκειτο, θράνη ἀντὶ λευφάνων διηρηπᾶσθαι, καὶ τὸ ἐπ'
αὐτοῦ δὲ κείμενον πέπλον μυρίοις καταδiciaρουμενον
τμήμασιν, εἰς ἀγιασμοῦ δῶρον καταμεμερίσθαι τοῖς
πιστοῖς· μόγις οὖν τότε τὸ σῶμα τοὺς κρατοῦντας
διαφυγόν, καὶ πρὸς τῷ μεγάλῳ ναῷ τοῦ Μεγαλομάρ-
τυρος καταντῆσαν Μηνᾶ, ἐκεῖ δὴ πάλιν κατατίθεται
τε βραχὺ, καὶ τῆς ἐκ τῶν ὕμνων, ὡς θέμις, τυγχά-
ναι· δεξιῶσεως. Ὅπου καὶ δύο γυναῖκες ὁμοῦ πονη-
ροῖς πνεύμασιν ὀχλούμεναι, καὶ δεινῶς ἀναδρασσό-
μεναι, ὡς μόνον ἐφαυσαν τῇ τοῦ ἁγίου σορῷ,
ἐνώπιον παντὸς τοῦ λαοῦ κατέστησαν ὑγιεῖς, ἀναν-
τιρρήτου τυχοῦσαι τῆς ἰάσεως, καὶ μεγάλη φωνῇ
δοξολογοῦσαι τὸν Θεόν. Ἐντεῦθεν τῶν περὶ αὐτὸν ἐν
πλοῖῳ καταθεμένων τὸν πολῦτιμον θησαυρὸν, τῆς
θαλάσσης μὲν τότε κορυφουμένης, ἐν ἀνέμῳ δὲ Νότῳ
βιᾶν τῶν κυμάτων εἰς ἕψος αἰρομένων, καὶ ἀπρόσ-
ιτον ὑποδεικνύντων τὸν πλοῦν, ὡς μόνον ἡ θεία
σορὴ ἐκείνη ἐπιβίβηκε τῆς νηὸς, ἣν ὁρᾶν παρυτὰ
γινομένην Δεσποτικὴν θαυματουργίαν. Ἀοράτως γὰρ
ὑπὸ τοῦ μεγάλου ἀρχιερέως τῆς καταιγίδος ἐπιτι-
μωμένης, ἵστατο μὲν εἰς αὖραν ἡ θάλασσα, τῶν
κυμάτων δὲ κατασιγαζομένων, οἱ τοῦ ἁγίου θερα-
πευταὶ ἐν γαλήνῃ διαπεραιούμενοι καὶ δοξάζοντες,
καὶ πρὸς τῷ ἱερῷ καὶ παγκάλῳ τοῦ ἀρχιστρατήγου
ναῷ τὸν πιστότατον οἰκοδόμον ἐκείνου καὶ λάτριν
ἀγαθόντες, πρὸς τοῖς δεξιῶς σεβασμῶς ἐν μαρ-
μαρίνῃ κατατιθέασιν σορῷ, νόσων τε παντοδαπῶν
ἰατήριον, καὶ πνευμάτων πονηρῶν ἐλατήριον, καὶ συν-
τόμως εἰπεῖν, παντοίων παθῶν ψυχῆς τε καὶ σώμα-
τος τοῖς ἐγγίζουσιν ἀλεξητήριον.

Οὕτως ὁ ἱερὸς τοῦ Θεοῦ ἄνθρωπος διὰ πολλῶν θλί-
ψεων ἐν γῇ πειρασθεὶς, καὶ ὡς χρυσὸς ἐν χωνευ-
τηρίῳ δοκιμασθεὶς, καὶ ἄξιος οὕτως ἀποδειχθεὶς τοῦ
Θεοῦ, τῆς οὐρανίου μακαριότητος καὶ τῆς ἐν ὕψι-
λοις τῶν ἁγίων κατηξιώθη τιμῆς. Ἐματαιώθη δὲ
ἡ σκοτία, διώξασα μὲν τὸ φῶς, οὐ καταλαβοῦσα δέ.
Τοσοῦτῳ δὲ μᾶλλον εὐηργέτησεν, ὅσῳ πλέον φήθη
λυπεῖν. Διώκουσα γὰρ, ἵνα πατήσῃ καὶ κατακαυ-
χῆσθαι, ἑαυτῆς μὲν τὸ φεῦγον ἐμάκρυνε, προσεγ-
γίσαι δὲ παρεσκεύασε καὶ μὴ βουλομένη τῷ ἀγαθῷ
τοσοῦτον, ὅσον ἐστυῆν τῷ κακῷ διὰ τῆς πολυμη-
χάνου στραγγαλιᾶς προσωχειώσατο.

Δέκα μὲν οὖν ἔτη τὸ δεύτερον, τὰ πάντα δὲ
τριάκοντα καὶ μικρόν τι πρὸς, ὁ μέγας ἀρχιερατεύ-
σας Ἰγνάτιος, ὀγδοηκοστὸν δὲ ἤδη γεγονῶς ἔτος, ἐν
εἰρήνῃ πρὸς τὸν Ἀρχιερέα τὸν μέγαν ἀνελήφθη
Χριστόν.

Ὅσοις μὲν οὖν καὶ ἡλίκοις αὐτὸν τεραστίοις ὁ ἐν
αὐτῷ δοξαζόμενος ἐδόξασε Κύριος, καὶ ἔτι δὲ δοξά-
ζων οὐ διαλιμπάνει, ἱστορίας ἔργον, καὶ οὐ τοῦ
παρόντος ἂν εἴη διηγεῖσθαι καιροῦ. Ὀλίγα δὲ ἐκ
πολλῶν, καὶ ὅσα τὴν αὐτοῦ μὲν πίστιν, τὴν τοῦ Θεοῦ
δὲ ἐν αὐτῷ χάριν μετρίως ὑποδείκνυσιν, ἐπιτόμως
ὑπομνήσαντες, τὰ κατὰ μέρος ὡς ἀριθμὸν ὑπερβαί-
νοντα παρήσομεν.

Παῖς γὰρ ὡς ὀκτὼ ἢ καὶ ἐννέα καθεστὼς χρόνων,

πνεύματι ἀσθενείας πληγὰς, καὶ ἀθρόως πικροθεὶς ὁλος, οὐ μόνον ἀναυδὸς πάντῃ καὶ ἀνήκοος, ἀλλὰ δὴ καὶ ἀκίνητος ὁλοτελῶς γεγονώς, καὶ ὑπὸ τῶν ἰδίων αὐτοῦ βασταζόμενος, τῷ κοινῷ τῶν πιστῶν ἱατρῷ, τῷ ἱερῷ τοῦ θεοφόρου Πατρὸς προσρίπτεται τάφῳ. Δι' ἡμερῶν δὲ τεσσάρων τῆς τοῦ ἁγίου καταξιωθεὶς ἐπισκέψεως, ἐξαπίντῃ ἰδίῳις ἐξανέστη ποσὶ, καὶ δι' ἑαυτοῦ τὴν τοῦ ναοῦ πύλην ἀνοίξας, καὶ ὕγιής ὁλος ἐξελθὼν ἔξω, ἐλάλει τοῖς παροῦσι καὶ ἤκουέν, εὐλογῶν τὸν Θεόν, καὶ τὰ θαυμάσια ἀναγγέλλων τοῦ ἁγίου.

Ἄλλος, πλὴν ἐξ ἐπιπρεΐας, οἶμαι, καὶ τοῦτο τοῦ πονηροῦ, ἐπιληψίας ἐαλωκώς πάθει, δεινῶς ἐξανέστραπτο μὲν τὸ στόμα, παρήρητο δὲ καὶ τοῦ κατὰ φύσιν φθέγματος τὴν φωνήν, ὥς ἐλσεινόν τε αὐτὸν καὶ δυσέντευκτον θέαμα προκείμεναι. Οὗτος ἐπεὶ ἀδιστάκτῳ πίστει ἐπεκαλεῖτο τὸν ἅγιον, ὁρᾷ μὲν αὐτὸν ὅναι ὡςπερ τὴν κλεῖδα κατέχοντα τῇ χειρὶ, καὶ ταύτην τῷ στόματι αὐτοῦ ἐπεμβάλλοντα, καὶ ὥς δῆθεν θύραν ἀνοίγοντα, συστρέφαι, καὶ πρὸς αὐτὸν εἰπεῖν· Εἰ οἶδας, τίς εἰμι ἐγώ; Τὸν δὲ μὴ εἰδέναι φάμενον, ἀκοῦσαι πρὸς αὐτοῦ, ὥς αὐτὸς εἶη Ἰγνάτιος πατριάρχης· Καὶ ἰδοὺ, φησὶν, ἀπὸ τοῦ νῦν καθέστηκας ὕγιής· ἔξυπνον δὲ τοῦτον γενόμενον, ὕγι᾽ παντελῶς ἑαυτὸν εὐρεῖν, ὥς μηδέποτε ἔχνος τοιαύτης ἐωρακότα κακώσεως.

Ἄλλος πάλιν νόσῳ κοιλιακῇ περιπεσὼν, καὶ πρὸς ταῖς ἐσχάταις ἡγγικῶς δι' αὐτὴν ὥραις, τῆς μὲν ἀπὸ τῶν ἱατρῶν βοηθείας λοιπὸν ἀπέγνω, τὸν ἅγιον δὲ πόρρωθεν ἐξ ὁλοκλήρου πίστεως ἀνακαλούμενος, ὁρᾷ μὲν τοῦτον ὄναι αὐτῷ παρεστῶτα, καὶ εὐθυμεῖν ἐπαγγελλόμενον. Αὐτίκα δὲ τῆς ρύσεως ἀναξηρανθείσης τῆς γαστρὸς, εἰς τροφῆς ἔφρυσιν ὁ κάμνων καὶ τελείαν ὕγιαν ἀποκαθίσταται.

Πάλιν γυνὴ τις ἀνδρὶ νομίμως συνοικοῦσα, καὶ παίδων μήτηρ γεγονυῖα τριῶν, ξηρὰν πάντῃ καὶ ἀνικμον προέβαλλε τὴν θηλήν, ὥστε τὰ ὑπ' αὐτῆς τικτόμενα βρέφη παραυτὰ ξέναις ἐκδίδοσθαι τιθηνεῖσθαι τροφοῖς, ἕως ἐπὶ νῦν ἦλθε τοῖς οἰκείοις αὐτῆς τῷ ἁγίῳ προσδραμεῖν. Καὶ δὴ τῶν ἁγίων αὐτοῦ τριχῶν ἀπομυριασθεισῶν, καὶ τῇ ἀρτιτόκῳ πιεῖν δεδωρημένων, ἐπὶ τοσοῦτον εὐθὺς γαλοῦχος ἀπεφάνθη, ὥς καὶ πολὺ πλεον τῆς χρείας τὸ γάλα τῶν μαζῶν καταρρεῖν. Καὶ τοῦτο οὐκ εἰς μίαν μόνην φασὶ γυναῖκα γεγονέναι, ἀλλὰ καὶ εἰς ἑτέραν πάλιν τῷ αὐτῷ κάμνουσαν ἀρρώσθηματι τῆς φύσεως, διὰ τῆς ὁμοίας τῶν ἁγίων τριχῶν ἀπομυρίσεως τῆς ὁμοίας ἰάσεως τυχεῖν.

Ἄλλη δὲ πάλιν γυνὴ τῶν εὐγενῶν καὶ περιφανῶν, καὶ αὐτὴ νομίμως ἀνδρὶ ἐπιδοξῶ συνοικοῦσα, ἐν ἔτεσι πλείοσι στείρα καὶ ἀπαις ἐγνωρίζετο. Τοῦ ἀνδρὸς δὲ πίστει τῷ τάφῳ προσπεπτωκότος τοῦ ἁγίου, καὶ ἑλαῖον ἅγιον ἐκείθεν εἰληφότος τῇ γυναικὶ, κακείνης ἐκ πίστεως ἀλευφάμενης, καὶ τὴν τοῦ μεγάλου ἀρχιερέως εὐχὴν ἐπικαλεσαμένης, παραυτίκα τῶν τῆς στειρώσεως ἀπελύθη δεσμῶν, καὶ λοιπὸν τέκνων πλείονων ἀναδείκνυται μήτηρ.

Ἀλλ' οὐ μόνον τοῖς τῷ ἱερῷ τάφῳ πελάζουσιν αἱ θαυματουργίαι τοῦ ἱεράρχου πελάζουσιν· ἀλλ' ἔτι

culsus, ac totus repente fractus, non solum usum linguae et aurium amiserat, sed membris omnibus captus, a suisque gestatus, ad communem credentium, sacramque curationum officinam, ad sancti (inquam) Patris tumulum projicitur: quartoque die sancti auxilio dignatus, confestim suis insistens vestigiis consurrexit; portaque sua manu aperta, sanus integerque egressus, obviis quibusque loquebatur, et audiebat, immensas Deo gratias agens, et sancti enarrans miracula.

Alius invidia, reor, carodæmonis epilepsia vehementer correptus, os fæde distorterat, et naturali vocis sonitu orbatus erat, ut miserabile juxta ac triste spectaculum oculis proponeretur. Illic firmissima fide, ope sancti implorata, per nocturnam speciem videt Ignatium manu clavem gestantem, et ori suo admoventem, ac vertentem, quasi inde januam aperiret, ad se dicere: Nostin' qui sim? negantem, postea audivisse ab illo, Ignatium esse patriarcham. Et ecce jam nunc, inquit, es curatus. Postea experrectum, adeo salvum et incolumem repertum, uti ne vestigium quidem in se morbi deprehenderet.

Alius item dyssentertia laborans jam in extremis erat, et a medicis conclamatus: qui tamen, ut sancti opem e longinquo plena fide implorabat, spectat hunc per somnum sibi assistentem, bonumque animum habere jubentem, et illico siccata alvus constitit, cibi que orexis reversa, hominem perfectæ restituit incolumitati.

Femina quoque nupta viro, triumque liberorum parens, aridis semper et siccis erat papillis, ita ut statim partus suos cogeretur alienis nutricibus alendos committere; donec propinquis venit in mentem, ut ad sanctum properarent: ubi absterso e sancti viri coma liquore, et recens enixæ ad sorbendum propinato, subito tanta lactis copia redundare visa est, ut plus quam fuerit necesse, papillæ lactis suppeditarent. Atque id non ei soli, sed alteri quoque eodem naturæ laboranti morbo narratur accidisse, quæ pariter ex eodem capillamenti illius desumpto liquore sanitatem recuperavit.

Alia nobilis item et illustris matrona, quæ nobili viro in matrimonium collocata, pluribus annis infecunda sterilisque erat, mariti fide ad cineres viri sancti procumbentis, oleoque sancto inde uxori allato, atque ex fide allito, illa magna pontifice suppliciter invocato, secunda subito reddita, prolem edidit numerosam.

Enimvero non ii dumtaxat, qui sacram complexum tumulam, hæc miracula sunt experti: peregrinis

etiam, et ultima terrarum incolentibus, Deo plenus Pater adest imploratus. Cujus rei amplissimus testis prætor est Siciliæ, qui id sanctissime juratus affirmavit. In Agarenos (Siciliam invadentes) pugnaturs, cum ingenti cura pavoreque angeretur, magnum Ignatium in auxilium ardentibus votis invocat : qui (inquit prætor) manifestus in aere velut albo insidens equo me monuit, ut in dexteram partem flecterem agmen, illicoque gloriam Dei me visurum. Quod cum præfectus Musilices nomine fecisset, ingenti prælio devictos hostes cepit.

καὶ παποιηκότα τὸν στρατοπεδάρχην (Μουσιλίχης δὲ εἶναι.

Quo pacto vero seminae alterius admirandum casum, et stupendum amplius viri sancti in illa auxilium reticebimus? Quæ cum marem ferret utero, et jam doloribus partus proximis urgeretur, puer in pedes editus, et hærens progredi non potest amplius: parturienti interim acutissimi intolerandique cruciatus augentur. Cumque jam in eo res esset, ut semina simul cum puero interiret, medici vulnerarii adsunt, ut fetum membratim divisum per partes extrahant. Sed meliore providentia numinis, magnum nostrum miraculorum patratores in memoriam revocant. Et forte quidam ex presentibus minimam ex reliquiis veli illius partem in funeris cura ante populis fidelibus distributi profert, Ignatiique ope implorata, ad illa admoveat, seminaque tacta solum, infans repente in caput versus, indeque salvus et incolumis editus, Ignatius a parentibus, ut ab ipso nomine sibi imposito rediret in memoriam miraculi a patriarcha perpetrati, est appellatus. Et hoc cur apostolicis illis prodigiis inferius ducatur? Quid Petri et Pauli virtuti cedit? Vis enim Spiritus sancti in illis efficiebat, ut sudaria et semicinctia illorum ingentia signa ederent. Hæc eadem modo per apostolicum hunc virum, novum vere deiferum, effecit, ut velamenta feretri, quæ sacras illas reliquias tantum contigerant, compedesque ferreæ, quibus impii homines sacros illius pedes presserant, non minora ad Dei laudem fideliumque salutem fecisse credantur.

Multo dicere, quot renum doloribus confectos toto animo rogatus curarit, quot elaphanticos seu leprosos absterserit, quod cæcos illustrarit, fractos et jacentes erexerit, et qua manibus, et qua pedibus aridos restituerit. Prætereo seherientes, aut ab improbis spiritibus tortos, quot sanarit, hodieque sanet, ac per veneranda vincula omnes prope morbos, omnesque ægritudines pellat curetque eorum omnium, qui sincera fide ad sacrum illius tumulum confugiunt. Neque sane, quamvis volens, possim omnia dicendo percensere. Unum tamen illud miraculum adjungentes, pauca ex iis quæ post viri sancti mortem evenisse narrantur, historiæ adjiciamus. Etenim quo pacto Lydi illius sacellarii

καὶ τοῖς ἐπ' ἄλλοδαπῆς γῆς, καὶ τὰ ἄκρα τῆς οἰκουμένης οἰκοῦσιν, ἐπικαλουμένοις ὁ θεόληπτος Πατὴρ ἐπιφαίνεται. Καὶ τούτου μάρτυς ἡμῖν ἀψευδὴς ὁ τῆς Σικελίας ἱστρατηγός, φρικτοῖς ὄρκοις πληροφορῶν, ὡς μέλλων εἰς πόλεμον συμβαλεῖν ἐν Σικελίᾳ τοῖς Ἀγαρηναῖς, καὶ ἀγῶνι πολλῷ συνεχόμενος, καὶ τὴν μέγαν Ἰγνάτιον εἰς συμμαχίαν θερμῶς ἐπικαλούμενος, Εἶδον, φησὶν, αὐτὴν ὀφθαλμοφανῶς ἐπὶ τοῦ ἀέρος ὥσπερ ἐφ' ἵππου λευκοῦ καθήμενον καὶ παρεγγυώμενον, πρὸς τοῖς δεξιotoῖς μέρεσιν ἰδηγεῖν τὴν στρατὸν, καὶ τὴν δόξαν εὐθὺς καθορᾶν τοῦ Θεοῦ. Ὁ ὄνομα τῷ ἀνδρὶ), κατακράτος τοὺς ὑπεναντίους

Πῶς δὲ τὸ τῆς γυναικὸς ἐκείνης θαυμάσιον πάθος, καὶ τὴν θαυμασιωτέραν ἐπ' αὐτῇ τοῦ ἁγίου παραδοξοποιῶν σιωπήσαιμεν; Ἦτις ἄρρεν ἐγκυμονοῦσα, καὶ ὠδίνουσα ἤδη πρὸς τὸ τεκεῖν, ἐπειδὴ ἐπὶ πόδας τὸ βρέφος κατηνέχθη, οὐτ' αὐτὸ προσελθεῖν ἐτι δυνατόν ἦν, καὶ τῇ τικτούσῃ ὀξυτάτας καὶ ἀνυπόβιστους τὰς ἀλγηδόνας προσετίθη. Καὶ ἐπεὶ εἰς ἀμηχανίαν περιέστη τὸ πρᾶγμα, ἵνα μὴ καὶ ἡ γυνὴ συναπολήται, παρήσαν μὲν ἱατροὶ χειρουργεῖν τὸ ἐμβρυον, καὶ ἐξέλκειν τεμνόμενον μεληδόν. Προνοήσας δὲ θειοτέρως τοῦ καθ' ἡμᾶς ὑπεμνήσθησαν μεγάλου θαυματουργοῦ. Καὶ τις ἐκ τῶν παρόντων λείψανον ἔχων τοῦ πέπλου βριχύτατον, τοῦ κατὰ τὴν ἡμέραν τῆς αὐτοῦ κηδείας ἐκ πίστεως καταμεμερισμένου τοῖς λαοῖς, καὶ τοῦτο προαγαγὼν, καὶ τὸν ἅγιον ἐπικαλεσάμενος, ἐπειδὴ μόνον τῇ ὀσφυὶ περιήψας τῆς γυναικὸς, περιέστραπται μὲν τὸ βρέφος, εὐθὺς ἐπὶ κεφαλὴν, ἀκινδύνως δὲ λοιπὴν γεννηθὲν, Ἰγνάτιος πρὸς τῶν γεννητόρων κατωνόμασται, εἰς ὑπόμνησιν ἡκὼν διὰ τοῦ ὀνόματος τῆς ἐπ' αὐτῷ γενομένης διὰ τοῦ πατριάρχου θαυματοποιίας. Τοῦτο τί τῶν ἀποστολικῶν τεράτων ἀπολείπεται; Τοῦτο τί τῆς ἐν Πέτρῳ καὶ Παύλῳ δυνάμεως ἐνδεῖ; Ἡ γὰρ ἐν ἐκείνοις ἐνεργοῦσα χάρις τοῦ Πνεύματος, ὡς καὶ διὰ τῶν σουδαρίων καὶ σιμικινθίων ἐκείνων θαυμασιώτατα δρᾶν, αὕτη καὶ νῦν διὰ τοῦ ἀποστολικοῦ τούτου ἀνδρός, νέου ὡς ἀληθῶς θεοφόρου, καὶ διὰ τῶν ἐπὶ τοῦ σκίμποδος ἱματίων τῶν τῷ ἱερῷ λευφάνῳ ἐγγισάντων, καὶ διὰ τῶν σιδηρῶν χλοιῶν, οἷς τοὺς ἱεροὺς πόδας ἄνδρες κατέκλεισαν ἀσεβεῖς, τὰ ὅμοια πιστεύεται δρᾶν εἰς τὴν τοῦ Θεοῦ δόξαν, καὶ σωτηρίαν τῶν πιστῶν.

Ἐὼ λέγειν, ὅσους νεφριτικῶ τετραχωμένους νοσήματι, καὶ ἐκτενῶς ἐπικαλεσαμένους ἐθεράπευσεν ὅσους λεπροὺς καὶ ἐλεφαντιῶντας ἐκαθάρισε, καὶ τυφλοὺς ἐφώτισε, καὶ πικραιμένου ἀνώρθωσε, καὶ ξηρὰς χεῖρας καὶ πόδας ἔχοντας ἰάσατο. Ἀφίτημι καὶ ὅσους ὑπὸ πυρετοῦ καὶ ῥίγους τρυχομένους, καὶ ὅσους ὑπὸ πνευμάτων πονηρῶν ἐταζομένους ἄχρι καὶ τῆμερον ἰᾶται, καὶ διὰ τῆς τιμίας ἀλύσεως πᾶσαν, ὡς εἰπεῖν, νόσον καὶ πᾶσαν μαλακίαν ἀποκαθαίρων τῶν ἐν ἀληθείᾳ καὶ πίστει προσφευγόντων τῇ ἀγίᾳ θεραπέει σορῶ. Οὐδὲ γὰρ εἰ βουλευθείημεν, ταῦτα τῷ λόγῳ δυνατόν ἐξαριθμεῖσθαι. Ἐνὸς δὲ ἐτι μνημονεύσαντες τῶν θαυμασίων, ὀλίγα τῶν μετὰ τὴν τοῦ ἁγίου κοίμησιν ἱστορουμένων ἐτι τῷ λόγῳ

συνάφομεν. Πῶς γὰρ τοῦ Λυδίου σακελλαρίου σιωπῇ τὸ πρῆγμα παραπέμφομεν; ὃς ὑποβολῇ Φωτίου τοῦ ἀναιδοῦς εἰς τὸ μοναστήριον εἰσελθὼν, ὥστε πάντας τοὺς τῷ ἁγίῳ τάφῳ προσλιπαροῦντας ἀσθενεῖς μετὰ μαστίγων ἐξῆσαι καὶ ὑδρεῶν· καὶ τοῦτο δειδρακὺς, προστίθῃσι κακὸν τῷ κακῷ, καὶ προστάσσει πλησιαίτατα τοῦ ἱεροῦ τάφου κατορύσσειν, καὶ εἰς βάθος ἀνασχάπτειν τὴν γῆν, πρόσφασιν μὲν, ὡς ἐν αὐτῷ τῷ τόπῳ πρῶτην ὑπὸ τοῦ πατριάρχου χρυσοῦ κατακρυθέντος πολλοῦ, τὸ δ' ἀληθές, ὡς ἀνὰ τιμίαν τῷ τιμῇ λειψάνῳ προστρέψαιτο. Οὕτως αὐτῷ ὁ φθόνος πάντα κατακεχυριευκὺς τῆς μανιώδους ψυχῆς, οὐδὲ μετὰ τὸν θάνατον ἡρεμεῖν εἶα. Ἄμα δὲ τῷ λόγῳ τοῦ ἀθεμίτου ἐκείνου προστάγματος, καὶ θεήλατος τὸν ἀσεβῆ μετῆλθεν ὀργή, ἐνταῦθα μόνον οὐκ ἀνασχομένης ἐπ' αὐτῷ τῆς τοῦ Θεοῦ μακροθυμίας, ἀλλ' ὀξυτάτην ἐνδίκως ὑπενεγκούσης τὴν τομήν. Εὐθὺς οὖν μεγάλα βοῶν ὁ σοδαρὸς, οἷα αἵματι κρουνηδὸν περιβραινόμενος, καὶ φερόδην ἀπέψυξε τιμωρούμενος.

Τοιαῦτα τοῦ ἡμετέρου Πατρὸς τὰ διηγήματα· τοιαῦτα τοῦ καλοῦ ποιμένου τὰ προτερήματα. Οὕτως ὁ μακαριώτατος καὶ ζῶν ἐπὶ γῆς ἐννομώτατός τε ἦν καὶ χριστοφιλέστατος, πάντα λέγων καὶ πράττων εἰς δόξαν Θεοῦ καὶ τῆς Ἐκκλησίας οἰκοδομήν· καὶ πρὸς Θεὸν μεταστάς, ὠφελιμώτατος καὶ σωτήριος, ὡς ἀμέσως ἐντυγχάνων ὑπὲρ ἡμῶν τῷ Θεῷ.

Τί δὲ ὁ λεγόμενος Φώτιος; Ἄρα τὴν ἐπ' αὐτῷ γενομένην κρίσιν ὡς ἐνδικὸν καταδεξάμενος, τῶν πολυπλόκων ἀπέσχετο-διαβουλίων; ἢ ὑπὸ τὴν κραταῖαν τοῦ Θεοῦ χεῖρα ταπεινωθεὶς, τῆς θείας ἑαυτὸν βοήθειας ἐξῆψε λοιπὸν; ἢ τέλεον μὲν τῆς αὐτοῦ κακομηχανίας οὐκ ἐξέστη, μετριώτερος δὲ ἑαυτοῦ καὶ ἐπεικίστερος διὰ τῆς κατακρίσεως κατέστη; Οὐδαμῶς. Πάντα δὲ τὸν δεχαστῇ χρόνον τῆς ὑπερορίας, μυρίας κατὰ τοῦ ἁγίου κακονοίας κινῶν, ἐπειδὴ πανταχόθεν ἀνάλωτον αὐτὸν ἐώρα καὶ ἀληπτον, τοῦ βασιλέως ἐφ' ἑαυτὸν τὴν εὐνοίαν ἐπισπάσασθαι μηχανᾶται· καὶ πᾶσαν μὲν βουλήν, πᾶσαν δὲ τριβὴν λογισμῶν πρὸς τοῦτο κινῶν, εὗρεν ὁδὸν λοιπὸν, δι' ἧς τῆς ἀπλότητος, ἥτοι κορυφότητος κατωρχήσατο τῆς βασιλικῆς· καὶ σκοπεῖτε ὡς πιθανὴν, καὶ τῆς ἐκείνου ψυχῆς ἀξίαν. Τῶν ὀνομάτων γὰρ ἕκαστον περισκεψάμενος, αὐτοῦ τε, φημί, Βασιλείου τοῦ βασιλέως, Εὐδοκίας τε τῆς αὐτοῦ γαμετῆς, καὶ τῶν παίδων, Κωνσταντίνου, Λέοντος, Ἀλεξάνδρου, καὶ Στεφάνου· ἐξ ἑκάστου δὲ τὸ πρῶτον γράμμα λαβὼν καὶ συντιθεὶς, ἐντεῦθεν λαμβάνει τῆς ἀπάτης τὴν ἀφορμήν. Ἱστορίαν γάρ, ἥτοι γενεαλογίαν τὴν μήτ' οὖσαν, μήτ' οὖν ποτε γενομένην ἀναπλάσας, Τηριδάτην μὲν ἐκείνον τὸν μέγαν Ἀρμενίων βασιλέα, τὸν ἐπὶ τοῦ ἱερομάρτυρος λέγω Γρηγορίου, προπάτορα τίθεται τῷ λόγῳ, ἐξ ἐκείνου δὲ τὴν γενεαλογίαν ἐνόμασιν, οἷς ἠθέλησεν, ἐπισυνείρων, καὶ ἄλλους ἐξ ἄλλων τῇ πλασματώδει κατάγων ἱστορίᾳ, ἥνικα δὴ πρὸς τὸν πατέρα κατῆλθε Βασιλείου, τοῦτον ἔγραψεν, ὡς ἄνδρα γεννήσει τοιοῦτον, οἷος αὐτὸς Βασιλείος

A facinus silentio prætereamus? qui ab impudente Photio submissus in cœnobium venit, ut ægros omnes ad sepulcrum illius supplicantes, conviciis et flagris exigeret. Quo facto scelus addit sceleri: terram enim proximam sacræ tumbæ alte jubet effodi; in speciem quidem, quasi ingentem auri vim patriarcha illic condiderit; reipsa autem, ut sacris ossibus contumeliam irrogaret, adeo animum hominis furiosum invidia occuparat, uti ne post mortem quidem (Ignatii) ab illo cesserit. Simul ac enim hoc ille verbo impie edixerat, vindicta Numinis impium prosecuta est: hic duntaxat Dei patientia se diutius continere non potuit, sed e vestigio plagam inflixit. Ergo superbus ille horrendum boans, et tanquam victima supra infraque sanguine diffuens, domumque delatus, elinguis intra quadriduum a Deo punitus expiravit.

B sflagellatus, ἀνωθέν τε καὶ κάτωθεν τῷ οἰκείῳ οἰκᾷ ἀναγόμενος, ἀφωνος ἐν ἡμέραις τέσσαρα

Hæ sunt rerum a Patre nostro gestarum narrationes, hæc boni pastoris prærogativæ. Ita beatissimus ille dum in terris ageret, se quam sanctissime religiosissimeque gessit, rebus omnibus ad Dei laudem et Ecclesiæ ædificationem relatis: et per mortem ad Deum profectus, nobis apud illum salutaris juxta ac utilissimus est patronus, ut qui Deo præsens citra ullum medium interpellat pro nobis.

C Quid autem is qui dicitur Photius? an iudicium de se rite factum est veritus, atque impia consilia abiecit? An sub potenti manu Dei humiliatus, divinæ se deinceps voluntati commisit? An perseveravit quidem in improbis machinationibus suis semper, sed ex damnatione sui seipso æquior et modestior est redditus? Nihil minus. Toto illo decennali exsilio insidias adversus sanctum impia mente molitus est. Cumque illum irretire capereve nullo modo posset, imperatoris animum sibi conciliare tentat. Ergo artibus omnibus strophisque in consilium abibitis, reperit viam, qua imperatoris simplicitatem levitatemque caperet, et vide quam probabilem et ipsius ingenio dignam. Observatis enim nominibus singulorum, ipsius, inquam, imperatoris Basilii, et Eudociæ Augustæ conjugis, liberorumque, Constantini, Leonis, Alexandri, Stephani; ex primis singulorum nominum litteris compositis componendæ fraudis occasionem arripit. Historiam enim, sive genealogiam, quæ nusquam est, aut fuit, contraxens, Tiri-datem illum inclytum Armeniæ regem, qui sancti Gregorii martyris ævo imperavit, stirpis caput fingit. Ex illo, nominibus pro arbitrato excogitatis, gentem deducit, et alios ex alio fabulosa narratione condit. Quando demum ad parentem Basilii pervenit, scripsit, nasciturum ex eo talem plane virum, qualis ipse erat Basilius, eique nomen esse Bæclas; quem omnium retro regum felicissime et diutissime regnaturum vaticinatur: innumeraque menda-

cia, quibus auditorem capī intelligebat, in librum suum concenturiat, et litteris Alexandrinis in vetustissima charta ad ipsam antiquitatis speciem expressis conscribit, atque thecā, seu tegumento ex antiquissimo codice detracto vestit, atque in illa nobili palatinaque bibliotheca clam reponit. χειροθεσίαν μιμησάμενος, γράφει· ἀμφιέννυσι δὲ καὶ πτύχαις παλαιόταταις, ἐκ παλαιότητος βιβλίου ἀφαιρούμενος, κἀντεῦθεν τῇ μεγάλῃ τοῦτο τοῦ παλατίου ἀποτίθεται βιβλιοθήκῃ.

Administer et fidus illi in hac scena et fabula Theophanes erat, palatinus ea tempestate clericens, habensque apud imperatorem eruditionis opinionem, ac postea in improbæ operæ præmium episcopus Cæsareæ Cappadociæ creatus. Hic commentitium hunc libellum in bibliotheca, ut dictum est, repostum, opportuno tempore extrahit, imperatorique librum, velut cæteris omnibus admirabiliorem et arcanis refertiorē, exhibet: simulatque neque se, neque mortalium quemquam ejus mysteria, præter unum Photium, assequi posse. Ergo extemplo ad Photium mittitur. Prætexit ille, nulli posse arcanum illud, nisi soli imperatori committi, de quo illud ipsum perscriptum esset. Quid igitur? capitur imperatoris salicita hac fabula, et cum Photio in gratiam reddit. Solent enim faustæ, quamvis vanissimæ prædicationes excelsam et gloriæ appetentiorē indolem eludere et enervare, penitusque in suam potestatem redigere. Hæc inter Basilium et Photium origo familiaritatis. Hinc Ecclesiæ tranquillitas funditus eversus. Hæc primæ turbæ et dissensionis reintegratio. Hinc assiduus in palatio Photius benevolentiam imperatoris furtim colligebat, et demum suis præstigiis et morum illecebris totum sibi virum vindicavit. Exstitit mox et alia necessitudinis occasio, Theodorus ille habitu vesteque in speciem monachus, omnium autem improborum improbissimus, et versutorum versutissimus, Santabarenus, inquam, de quo, opinor, audivistis omnes. Hunc nescio quomodo repertum (nam pares, ut dicitur, cum paribus facile congregantur), ut virum singulari sanctitate, præscientia, rerumque futurarum cognitione pollentissimum: quibus tamen virtutibus non solum caruit omnibus, sed contra, ut aiunt, magicis præstigiis, et ariolandi, conjectandi, incantandi, animasque evocandi artibus insignis habebatur: hunc imperatori sistit, immensisque celebratum laudibus commendat. Cumque jam imperatore intimō familiarissimoque uteretur, Photius per eum patriarchæ Ignatio insidiatur, sedemque amissam occulte recuperare conatur, sibi que denuo redditum sacrilege comparat. Quod tamen ubi fore difficile sensit, aperte, ut in sacerdotium restitueretur, a viro sancto omni ope contendit. Sed patriarcha canonum divinorum, legumque ecclesiasticarum observantissimus, tametsi vehementer sollicitatus, illum tamen hand admisit, nec grassanti lupo redditum ad Christi causam indulisit, ne secum ipse pugnaret, suasque oppugnaret subscriptiones, meritoque deinde de gradu dignitatis deturbaretur. Nam a synodo rite exauctora-

ἦν· τὴ δὲ ὄνομα εἶναι Βεκλᾶς· ὃν εὐτυχέστατα καὶ πολυχρονιώτατα τῶν ἐξ αἰῶνος βεβασιλευκότων βασιλεύσοντα προφητεύει. Μυρίοις δὲ ψεύδεσιν, οἷς ἥδει γάννυσθαι τοῦτον ἀκούοντα, τὸ σύγγραμμα κηταρτισάμενος, ἐπὶ παλαιότατων μὲν τοῦτο χαρτίων γράμμασιν Ἀλεξανδρινοῖς, τὴν ἀρχαίῃν ὅτι μάλιστα

Ὁ κατὰ ταῦτα δὲ πιστῶς ὑπηρετούμενος, καὶ τὴν ἀπάτην αὐτῷ τοῦ δράματος συγκατασκευαζόμενος Θεοφάνης ἐκεῖνος ἦν, κληρικὸς μὲν τότε βασιλικός, καὶ δόξαν σοφίας ἱκανῶς ἔχειν παρὰ τῷ βασιλεῖ νομιζόμενος, ὕστερον δὲ Καισιρείας Καππαδοκίας ἐπίσκοπος γεγωνώς, ἄθλον δηλαδὴ τοῦτο τῆς κακοτεχνίας ταύτης λαβὼν. Λαβὼν γὰρ τὸ πλάσμα τῷδε ἐκεῖνο βιβλίον, καὶ τῇ βιβλιοθήκῃ, καθὼς εἶπον, ἀποθέμενος, εἶτα ὥρας εὐθέτου δραξάμενος, ἐπιδείκνυσι τῷ βασιλεῖ, ὡς πάντων καὶ βιβλίων θαυμασιώτατον καὶ μυστικώτατον ἦν. Σκήπτεται ἀπορεῖν, οὐκ αὐτὸς μόνος, ἀλλ' οὐδ' ἄλλος τις, φησὶν, ἀνθρώπων, ἢ Φώτιος, τοῦτο διαγνῶναι δύναιτ' ἂν. Τοίνυν εὐθὺς ἀποστέλλεται πρὸς αὐτόν. Σχηματίζεται ἐκεῖνος, μὴ δύνασθαι πρὸς ἄλλον εἰπεῖν τὸ μυστήριον, ἢ πρὸς αὐτόν ὑπὲρ οὗ καὶ γέγραπται τοῦ βασιλέως. Τί οὖν; ἠττάται λοιπὸν τῆς ῥηδιουργίας ταύτης ὁ Βασιλεὺς, ἀποτίθεται τὴν δυσμένειαν, καὶ εἰς καταλλαγὰς ἐντεῦθεν χωρεῖ. Οἶδε γὰρ ἡ ἀγαθὴ πρόβησις, κἀν ὅτι μάλιστα ψευδὴς ἦ, καταχαυνοῦν καὶ ἐκλύειν καὶ ὅλην ἑαυτῆς ποιῆσθαι τὴν μεγαλόφροναν καὶ φιλοδοξοτάτην ψυχὴν. Τοῦτο πρὸς Βασιλείου τῆς τοῦ Φωτίου φιλίας ἀρχή· τοῦτο τῆς ἐκκλησιαστικῆς εἰρήνης κατάλυσις, καὶ τῆς πρώτης ἀκαταστασίας ἀνανέωσις. Ἐντεῦθεν συνεχῶς τοῖς βασιλεῦσι ὁ πολυμήχανος ἐπεχωρίαζε, κλέπτων μὲν τὴν εὐνοίαν τοῦ κρατοῦντος, ὅλον δὲ πρὸς ἑαυτὸν τὸν ἄνδρα ταῖς γοητείαις τῶν λόγων καὶ αἰμυλῆαις τῶν τρόπων κατασκευαζόμενος. Ἐπεγένετο δὲ καὶ ἄλλη τις εὐθὺς οἰκειώσεως ἀφορμή. Θεόδωρον γὰρ ἐκεῖνον ἄχρι τοῦ σχήματος τῶν ἱματίων ἀδδᾶν, πάντων δὲ δεινῶν ὄντα δεινότερον, καὶ πανούργων πανουργότερον, τὸν Σανταβαρηνὸν οἶδ' ὅτι πάντες ἀκούετε· τοῦτον οὐκ οἶδ' ὅπως ὁ Φώτιος εὐρηκῶς (καὶ γὰρ τῷ ὁμοίῳ αὐτοῦ, κατὰ τὴν παροιμίαν, προσκολληθήσεται ἄνθρωπος), ὡς ἄνδρα ἅγιον, καὶ διορατικώτατον, καὶ προφητικώτατον, ταῦτα μὲν οὐκ ὄντα, πόθεν; πολλοῦγε καὶ δεῖ· μαντικῆς δὲ, μᾶλλον δὲ μαγικῆς, φασί, καὶ ὀνειροκριτικῆς, ἥτοι δαιμονιώδους σοφίας καὶ ψυχικῆς μετασχηκῶτα τῷ αὐτοκράτορι προσάγει, καὶ μυρίοις ἐπαίνοισι προσοικαιοῖ· καὶ ἐγκόλπιον αὐτῷ ποιησάμενος, τῷ πατριάρχῃ μὲν ἐπεδούλευε, καὶ τὴν ἀπὸ τοῦ πατριαρχείου ρίψιν δι' αὐτοῦ βαθείως ἐπάγειν ἐπειράτο, ἑαυτῷ δὲ αὐθις ἀνόμως τὴν ἀνάδασιν ἐμνάτο. Ἐπεὶ δὲ τοῦτο συνέιδε σκληρὸν ὄν, φανερώς εἰς ἱερωσύνην παρὰ τοῦ ἀγίου δεχθῆναι, πᾶσαν ἐμηχανάτο μηχανήν. Ἀλλ' ὁ πατριάρχης κανόσι Θεοῦ καὶ θεσμοῖς ἐκκλησιαστικοῖς ἀκολουθῶν, καίτοι γε πολλὰ παρενοχληθεὶς, οὐ κατεξέξατο, οὐδὲ τῷ φονίῳ λύκῳ κατὰ τοῦ ποιμνίου πάροδον παρέσχεν, ἵνα μὴ αὐτὸς ἑαυτῷ περιπεσὼν, καὶ

ταῖς ἰδίαις ἐναντιωθείς ὁμολογίαις, ἐνδοξίως ἀποστε-
ρηθῇ τῆς τιμῆς. Τὴν γὰρ ὑπὸ συνόδου κανονικῶς
καθηρημένον, οὐ μερικῆς μόνον, ἀλλὰ καὶ οἰκουμε-
νικῆς, μᾶλλον δὲ ὡς μηδὲ τὴν ἀρχὴν ἐνθέσμως
τῆς ἱεραρχίας ἀφάμενον πλέον αὐτὸν ἀποκεκτρυγ-
μένον, ἀμήχανον εἶναι διετείνετο ἄνευ συνόδου μεί-
ζονος καὶ κυριωτέρας ἀθωοῦσθαι. Ἄλλ' ἐκεῖνος
οὐδενὸς λόγον κανόνος ἢ νόμου ποιούμενος, ἐαυτῷ
τὰ τῆς ἱερωσύνης ἐπέτρεψε· καὶ ἤδη πρὸς τοῖς
βασιλείοις ἐπὶ τῇ καλουμένῃ Μαγναύρῃ καταμένων,
ἐξάρχου· τε προεδάλλετο, καὶ χειροτονίας ἐπετέλει,
καὶ ὅσα πρὸς ὕψιν μὲν τῆς Ἐκκλησίας τοῦ Θεοῦ,
θλίψιν δὲ τοῦ πατριάρχου, ἀπώλειαν δὲ τῆς ἰδίας
ψυχῆς, ἀνοσίως ὁ ἀνοσιώτατος εἰργάζετο. Οὕτω τῆς
βασιλικῆς εὐθείας κατεφρόνει, μᾶλλον δὲ τῆς ἀνοχῆς
τοῦ Θεοῦ καὶ μακροθυμίας ὁ δοξοχαρὴς ἐκεῖνος καὶ
σκανδαλοποιὸς ἄνθρωπος ὑπερφρονῶν, καὶ πᾶν τὸ περὶ
τὸν βασιλέα θεραπευτικὸν καὶ οἰκίδιον ὑποποιούμενος,
καὶ τὴν ἐνδομυχοῦσαν αὐτῷ κακίαν καὶ πονηρίαν πολὺ
μᾶλλον ἢ πρῶτην ἐντονωτέραν ἐπιδεικνύμενος, καὶ τὴν
ἀπὸ τῆς κοσμικῆς δυναστείας πολλῷ πλεόν προσλαμ-
βανόμενος ῥοπὴν· οὕτω τρίτῃ μετὰ τὴν τοῦ ἁγίου παρ-
ῆλθε μετὰστασιν ἡμέρα, καὶ τὴν πατριαρχικὸν ἐπικα-
ταλαμβάνει θρόνον, καὶ τὴν πάλαι ληττρικὴν αὐτοῦ καὶ
τυραννικὴν γνώμην, καὶ τὴν κατὰ τοῦ ἁγίου λύτταν
ἀνανεούμενος, πάντας μὲν τοὺς οἰκέλους ἐκείνου θερα-
πευτὰς φυλακαῖς καὶ πληγαῖς καὶ ἐξορίαις καὶ θλίψε-
σιν ἀνηκέστοις περιέβαλεν· πάντας δὲ τοὺς ἀντιλέγον-
τας αὐτοῦ τῇ ἀνόδῳ, ὡς οὐ κανονικῶς, ἀλλ' ἀθέσμως
καὶ παρνόμως γενομένη, μυρίαις ἐπινοαῖς· κατ-
εστρατήγει· οὓς μὲν δώροις καὶ ἀξιώμασι, καὶ θρό-
νων μεταθέσει πρὸς τὴν μετ' αὐτοῦ κοινωνίαν ἐπ-
αγόμενος· οὓς δὲ σκεφαντῶν, καὶ ἐπ' αἰσχουργίαις
ἀβρήτοις διασύρων τὸ πρῶτον, καὶ πικρῶς διαλοιδο-
ρούμενος, εἴ τις αὐτῶν αὐτῷ μετὰ ταῦτα κοινω-
νεῖν ἀνωμολόγησεν, αὖραις φέρειν ἐξαπίντης ἐκεῖνα
πάντα παρεχώρει. Καὶ συλλειτουργὸς αὐτῷ σήμερον
ὁ ἱερόσυλος χθὲς· καὶ ἱεροφάντης μέγας καὶ τίμιος
ὁ κλέπτης καὶ πόρνος καὶ βέβηλος πρῶτην ὑπ' αὐτοῦ
μεθ' ὄρκων ἀπαδεικνύμενος. Οὓς δὲ πρὸς τὴν αὐτοῦ
κοινωνίαν ἐώρα στεφρῶς ἀνθισταμένους (ἐνίσταντο
δὲ πάντες, ὅσοι ἀληθῶς τῆς Χριστιανικῆς πίστεως
ἀντεῖχοντο, τῷ ὑπὸ ἁγίας καὶ οἰκουμενικῆς συνόδου
κανονικῶς ἀνατεθεματισμένῳ καὶ καθηρημένῳ ἐπιχειν-
δυνάτατον λογιζόμενοι καὶ ὀλέθριον κοινωνεῖν, καὶ
εἰς ἐν σῶμα τούτῳ συγκεκράσθαι, τῷ μυριάκις τὸν
τίμιον τοῦ Χριστοῦ καταπεπατηκότε σταυρὸν, καὶ
πάντας καταπατεῖν διὰ τῆς τῶν χειρογράφων
ἀπαιτήσεως καταβιαζομένων), τούτων οὖν ὅσους φυ-
λακαῖς καὶ μάστιγι πείθειν οὐκ εἶχε, τῷ ὁμοτάτῳ
πάντων ἀνθρώπων καὶ ἀπηνεστάτῳ παρέπεμπε
γαμβρῷ· Λέων δὲ οὗτος ἦν ὁ καλούμενος Κατάκαλος,
τῆς βίγλας δρουγγάριος ὑπ' αὐτοῦ προδιδασθείς· ὃς
τῆς τιμῆς αὐτὸν ἀμειβόμενος, πάντας τοὺς πρὸς
αὐτὸν πεμπομένους, ἵνα μικρῷ λόγῳ τὴν μισαιφονίαν
παραστήσω, Ἰσα Δικινίῳ τῷ πάλαι τῇ κατὰ τῶν
ἁγίων ὁμότητι ἐχρῆτο. Καὶ πολλοὺς μὲν ἀνεῖλεν
ἄχρι τέλους τὴν ὑπὲρ τῆς ἀληθείας ἐνστάσιν ἐνδει-
ξιμένους· πλείους δὲ τῶν ἀνυποτάκτων βρασάνων ἡτ-

lum, non modo provinciali, sed etiam generali, imo
qui nec ab initio quidem unquam legitime sedem
sacram occupasset, atque insuper publice damnatus
esset, nisi majori et amplioris auctoritatis synodo
non posse absolvi contendebat. At ille canonibus
legibusque contemptis, utroque sibi sacerdotio de-
nuo arrogato, sedebat in regia Magnaura dicta,
constituens exarchos, et sacros ordines conferens.
Nam quidquid ad Ecclesiæ contumeliam, virique
sancti afflictionem, suumque ipsius exitium specta-
bat, sacrilege profanissimus audebat: adeo impera-
toris simplicitate, imo longa Dei patientia et poeni-
tentiae exspectatione abusus homo ambitiosus
pessimique exempli, et palatinis omnibus sibi
conciliatis, suasque in partes traductis, latente intus
B scelere multo quam antea magis apertiusque pro-
dito, multoque majore quam antea vi sæcularis
potestatis comparata, non toto, quam Ignatius obie-
rat, triduo elapso, tribunal patriarchale, revocata
pristina et patricidali tyrannicaque mente, occupa-
vit; et furore adversus sanctum renovato, cunctos
illius domesticos ac servos custodiis, verberibus,
exsiliis, aliisque intolerandis malis et ærumnis op-
pressit. Profectioni porro illius contra leges et
sanctiones ecclesiasticas factæ quicunque repugna-
bant, hos mille artibus expugnavit. Alios quippe
muneribus et honoribus permulcendo, vel sedium
episcopalium permutationibus, ad societatem et
communione attraxit. Alios primum criminatio-
nibus inauditisque calumniis traducendo, graviter-
C que lancinando; quos tamen eosdem mox, si se
ad ejus partes adjunxissent, causa tota ventis com-
missa, absolvit. Ita qui modo illi sacrilegus erat,
is eidem mox symmysta et comminister fiebat. Qui
prius fur, adulter, et profanus ab illo juratissimo
probabatur, ille mox eidem magnus et venerandus
sacrorum antistes habebatur. Quos autem in sen-
tentia firmos suam communionem penitus aversari
videbat: aversabantur autem omnes qui vere Chri-
stiani erant, quique persuasum habebant, se cum
eo qui a sancta et œcumenica synodo rite sancteque
damnatus esset et depositus, sine summo salutis
periculo et exitio communicare non posse, neque
cum illo in unum Christi corpus coalescere, qui
D millies venerandam Christi crucem pedibus concul-
casset, aliosque omnes per chirographa vi extorta
conculcare coegisset: hos, inquam, omnes quot-
quot vinculis flagrisque frangere non poterat, affini
suo Leoni cognomento Catacalo, biglæ seu vigilia-
rum præfecto, quem ipse ad eam dignitatem prove-
xerat, homini sævissimo immanissimoque tradebat:
qui ut se de beneficio gratum exhiberet, missos ad
se cunctos (ut brevi carnificinam illam comprehen-
dam) Liciniana quadam immanitate excruciat.
Ex quibus multos pro veritate ad necem usque pro-
pugnantes sustulit: plures tamen intolerandis victos
tormentis, præclari muneris loco, mittenti remitte-
bat. Quis, per Deum immortalem, temporis hujus
tempestatem et iniquitatem, imo quis tortuosi

draconis illius insidias et machinationes dicendo assequatur? Multos veterator ille perjura lingua calumniatus, aut per falsas criminationes exaucto-
 ratos, mox ut cum eo rursum communicabant, commendatos restituebat, et nonnunquam ad majores dignitates transferebat. Deinde si quis iterum vesana illius insania offensus, se denuo ab illius societate abstinuisset, hunc rursum damnabat; et damnatum, si cessisset, mox admittebat. Tanta gloriæ dominandique siti æstuabat, ut illius causa per furiosam ambitionem leges divinas, jura omnia, sacraque permisceret. In primis autem hoc agebat, ut ordinationes patriarchæ transmutaret, atque ab eo damnatos sedibus restitueret. Sed cum id imperatori non probaretur, videte quid tentarit. Consecratos a sancto Ignatio resecrare conatur. Quod eum æque parum succederet, omnesque indignissime ferrent, atque execrarentur; ne ita quidem defecit iniquitas. Humeralibus et orariis, et aliis status sacerdotalis coemptis insignibus, secreto preces super ea quasdam (si tamen preces, et non potius diræ execrationes appellandæ sunt) pronuntiabat: sicque ea singulis loco muneris largitionisque dabat. Atque ut peccatum fieret supra modum peccans, ubique jurisjurandi sacramenta, ubique chirographa exigebat, sive initiaret, sive honores et dignitates ecclesiasticas conferret, sive episcopatus permutaret. Quibuscunque demum se beneficium præstare censebat, hos sibi obstringebat, et testatissimis chirographis exactis sibi cavebat, ubique suam duntaxat gloriam affectando, novisque rebus studendo. Neque Dei nutu vel providentia sibi bene fore unquam credebatur, aut sperabat; sed per multiplex ingenium suum seu artificium, imo maleficium, sese communiabat: adeoque totum Ecclesiæ statum permiscebat, omniumque mortalium animos pessimis exemplis offendeat; atque ut Christi nomen blasphemaretur, impiis artibus suis efficiebat.

Ergo ubi iterum patriarchatum invasit, Theodorum illum (quem ipse exsul Patrarum metropolitam creavit, quem quidam facete Aphantopolis, hoc est, nusquam exstantis civitatis metropolitam nuncupabant), hunc, inquam, Theodorum ad Joannem papam apocrisiarium destinavit; per quem scripsit, se per vim a tota Ecclesia totaque republica coactum, tribunal sacrum denuo perinvitum conscendisse. Atque ut mendacium in epistola scriptum stabiliret, per Petrum a secretis, qui postea ob signum Sardinie pontifex præmii loco dictus est, omnium metropolitaram signa furatur; adeoque ipsos sibi metropolitans suffragatur ignaros se libello subscripsisse, cum arcanam fundi emptionem prætendisset. Tantus ille et tam insignis fraudum omnium et nequitiarum artifex erat. Sed qua ratione facili causam Euphemiani illius Euchaitarum episcopi dissimulabimus, cujus episcopatum propter vicinitatem Santabarenus appetebat? Hunc ergo episcopatu cedere cogit, et illi Santabarenum sullicit. Ne-

ατισμένους, ὡς δῶρα τίμια πρὸς τὸν πέμποντα τούτους ἀνταπέστελλε. Τίς ἱκανῶς τοῦ τότε καιροῦ τὴν κακίαν, μᾶλλον δὲ τίς τοῦ σχολίου δράκοντος ἐκείνου τὰς ἐνέδρας ἐξείποι καὶ μηχανάς; Πολλοὺς πωλάκις ὁ δόλιος δολία γλώσση συκοφαντῶν, ἢ ἐπ' ἐγκλήμασι δῆθεν καθαιρῶν, εἰ συνέθεντο μετὰ ταῦτα κοινωνεῖν, τούτους αὖθις ἀποκαθίστη συνιστῶν, καὶ ἐπὶ μείζους ἐνίοτε θρόνους μεθιστῶν. Καὶ μετὰ ταῦτα δὲ πάλιν εἰ τις αὐτοῦ προσωχθηκῶς ταῖς ἀπονοαῖς ἀπέσχετο τῆς κοινωνίας, αὖθις καθήρει τοῦτον, καὶ ὑποκύπτοντα προτίετο πάλιν. Οὕτως ἐτρεχεν ἐν δόλῳ πάντα κανόνα θεῖον καὶ πᾶσαν θεσμοθεσίαν ἱερὰν διὰ τῆς αὐτοῦ φιλαρχίας συγχέαι καὶ δοξομανίας. Πρὸς τοῦτων δὲ πάντων πειράται τὴν τοῦ πατριάρχου προχείρισιν μεθιστᾶν, καὶ τοὺς κατ' αὐτὸν καθηρημένους ταῖς ἐκκλησίαις ἀντικαθιστᾶν· ἐπεὶ δὲ οὐκ ἤρρεσκεν οὕτω τῷ βασιλεῖ, ὁρᾷτε οἶον ἐτόλμα· τοὺς ὑπὸ τοῦ ἀγίου τετελεσμένους ἐπειράτο ἀναχειροτονεῖν· ἐπεὶ δὲ καὶ τοῦτο τῶν ἀτοκωτάτων ἔδοξε καὶ ἀπεικτῶν, οὐδ' οὕτως ἠπόρησεν ἡ ποιηρία· ὡμοφῶρια δὲ καὶ ὠράρια ὠνούμενος, καὶ δσα τῆς ἱερατικῆς σύμβολα χρηματίζει τελειώσεως, καὶ τοῦτοις ἐν μυστηρίῳ οικείας ἐπιλέγων εὐχάς· εἶγε ταύτας εὐχάς, ἀλλ' οὐ δυσφημίας ἐπαγεῖς ὀνομάζειν χρεών· οὕτως ἐκάστη λόγῳ φιλοτιμίας ἐδίδου καὶ χαρίσματος. Ἵνα δὲ καθ' ὑπερβολὴν ἀμαρτωλὸς γένηται ἡ ἀμαρτία, πανταχοῦ ὄρκος, πανταχοῦ τῶν χειρογράφων ἀπαίτησις, ἐν χειροτονίαις, ἐν ἀξιώμασιν, ἐν μεταθέσεσιν· ἐν πᾶσιν οἷς εὐεργετεῖν ἐνομίζετο, κατεδείκτο τε καὶ ἰδιοχείρῳς ἰσχυροτάτοις ἡσφαλίζετο, πανταχόθεν τὴν ἰδίαν δόξαν ζητῶν, καὶ χαίρων ταῖς καινοτομίαις· καὶ οὐ διὰ τοῦ Θεοῦ, οὐδὲ διὰ τῆς ἐκείνου συστήναι ποτε προνοίας ἢ πιστεύων, ἢ προδοκῶν, διὰ τῆς οικείας δὲ πολυτεχνίας ἢ κακοτεχνίας αὐτὸν ἐπιχειρῶν συνιστᾶν, καὶ πᾶσαν οὕτω συγχέων Ἐκκλησίαν, καὶ πᾶσαν οὕτω σκανδαλίζων ψυχὴν, καὶ τὸ ὄνομα τοῦ Χριστοῦ βλασφημεῖσθαι διὰ τῆς αὐτοῦ κακομηχανίας παρασκευαζόμενος.

Μετὰ γοῦν τὸ τὸν θρόνον τὸ δεύτερον κατασχεῖν Θεόδωρον ἐκείνον, ὃν ἐν ἐξορίᾳ καθήμενος αὐτὸς μὲν εἰς τὰς Πατρὰς ἐχειροτόνησε μητροπολίτην· Ἀφαντοπόλειος δὲ τοῦτον ἀστείως οἱ παρ' ἐκείνῳ κατωνόμαζον· τοῦτον πρὸς Ἰωάννην τὸν πάπαν ἀποκρισιάριον προεχειρίσατο γράψας, ὅτι βία πολλῇ τῆς Ἐκκλησίας ὅλης καὶ τῆς πολιτείας ἀναγκασθεὶς, ἐπὶ τὸν θρόνον ἀνῆλθε καὶ μὴ βουλόμενος· ἵνα δὲ βεβαιώσῃται τὸ ψεῦδος τῶν ἐπιστολῶν, διὰ τοῦ μυστογράφου Πέτρου, ὃς καὶ τὰς Σάρδεϊς ὑστερον ἐπαθλον τῶν πλασμάτων ἠνέγκατο, δι' αὐτοῦ κλέπτει μὲν τὰς σφραγίδας τῶν βουλευτηρίων τῶν ὅλων μητροπολιτῶν· συναρπάζει δὲ καὶ αὐτοὺς μὴ εἰδότας ὑπογράφαι τῷ λιθέλλῳ, πρόφασιν ὡς ἐπὶ μυστικῇ ἀγορασίᾳ· τοσοῦτος τὴν πανουργίαν ἐκείνος, καὶ τηλικούτος ὑπῆρχε τὴν δεινότητά. Πῶς δὲ καὶ τὰ κατὰ τὸν Εὐφημιανὸν ἐκείνον παρέλθωμεν σιωπῇ; Ὅς Εὐχαΐτων μὲν ἐπίσκοπος ἦν, ἐπειδὴ δὲ ὁ Σανταβαρηνὸς τῆς ἐπισκοπῆς ἐκείνης ὡς γείτων ὠρέγετο, τὸν μὲν βία σχολάζειν ἀναγκάζει, τὸν δὲ ἀντ' αὐτοῦ χει-

ρστονεῖ. Οὐ μόνον δὲ, ἀλλὰ καὶ ἐπισκοπὰς ἐκ τῶν A
γεινναζουσῶν μητροπόλεων, ὅσας ἐκείνος ἤθελεν,
ἀφαιρεῖται, καὶ δίδωσιν αὐτῷ. Καὶ οὐ ταῦτα μόνον,
ἀλλὰ καὶ παρ' ἑαυτῷ καθίζων πρωτόθρονον τοῦτον
κατωνόμαζε· καὶ Νικηφόρον μὲν Νικαίας μητροπο-
λίτην ὄντα βιάζεται παραιτησάμενον ὀρφανοτρόφον
εἶναι, Ἀμφιλόχιον δὲ τὸν Κυζίκου πρὸς τὴν Νίκαιαν
μεθίστησι. Καὶ ταχὺ θανόντος αὐτοῦ, τὸν Συρακού-
σιον ἀντικαθίστησι Γρηγόριον· ὃν καὶ αὐτὸν μετ' οὐ
πολὺ θανόντα οἷσις ἐσέμνυνεν ἐπιταφίοις, ὡς τῶν με-
γάλων Πατέρων ἐφάμιλλον βεβιωκότα βίον, δι' οὐδὲν
ἄλλο τοσοῦτον, ὅσον ὅτι κατὰ τοῦ ἁγίου καθὼς περ
ξυρὸν ἄχρι τέλους τὴν γλῶσσαν ὁ δύστηνος παρέθηκε.

Διὰ ταῦτα καὶ ἔτι πλεῖον τούτων ἀτοπώτερα ἦλθεν
ἡ ὀργὴ τοῦ Θεοῦ ἐπὶ τοῖς υἱοῖς τῆς ἀπειθείας· καὶ
εὐθὺς μὲν τότε τῷ βασιλεῖ τέθνηκε Κωνσταντῖνος ὁ B
τριπόθητος καὶ πρωτότοκος υἱός, ὃν καὶ ἅγιον ὁ
τολμητίας οὗτος· εἰς τὴν τοῦ πατρὸς χάριν ἐξ ἑαυτοῦ
χειροτονῶν, μοναστηρίοις τε καὶ ναοῖς ἀνθρωπαρε-
σκία τιμῶν οὐκ ἠύλαβεῖτο.

Αὐτίκα δὲ καὶ ἡ μεγάλη πόλις Συρακοῦσαι τὴν
φρικτὴν ὤλετο πανωλεθρίαν· καὶ πᾶσα νῆσος, καὶ
πᾶσα πόλις καὶ χώρα προνομεύεται καὶ καταφθει-
ρεται μέχρι καὶ τήμερον τοῖς ἐχθροῖς, οὐδεμιᾶς ἐκ
τῶν ἱερᾶσθαι δοκούντων ἰλεομένης τὸν Θεὸν προσ-
ευχῆς· ἀλλὰ κατὰ τὸ γεγραμμένον, Ἐγενόμεθα
ὄντως πρόβατα, οἷς οὐκ ἔστι ποιμήν. Χρονίσασα
γὰρ ἡ κακία, καὶ πολλοῖς ὑποδείγμασι παγιωθεῖσα,
νόμος νενόμισται τοῖς ἀνομοῦσι, καὶ τὸ ἄθεσμον ἔθος
εἰς φύσιν τρόπον τινὰ τοῖς καταφρονηταῖς κατα- C
στάν, ὅλην ἐπισπᾶται τοῦ Θεοῦ τὴν ὀργήν.

Ἀλλὰ τὸ μὲν καθέκαστον ἐπεξιέναι τὰς καινοτο-
μίας καὶ παρανομίας αὐτοῦ τε Φωτίου τοῦ πρωτο-
στάτου τῶν ὑποκριτῶν καὶ σταυρομάχων, καὶ πάν-
των καθεξῆς τῶν αὐτοῦ διαδόχων καὶ τῆς φιλαρχίας
κοινωνῶν, ἱστορίας ἔργον, καὶ οὐ τοῦ παρόντος τῷ
λόγῳ σκοποῦ.

Ἡμεῖς δὲ τὴν ὑπεράπειρον μακροθυμίαν καὶ ἀν-
οχήν ὑμνοῦντες τοῦ τῶν ὅλων Θεοῦ, εὐχόμεθα τῆς
μερίδος ἐξαιρεθῆναι τῶν τὰ σκάνδαλα καὶ τὰς διχο-
στασίας διὰ τῆς κακίστης αὐτῶν ἐπιθυμίας κατ-
εργαζομένων, κοινωνοὶ δὲ γενέσθαι τοῦ τῶν ἁγίων
κλήρου, τῶν διὰ πίστεως καὶ ἀγάπης Θεοῦ, ταπει-
νοφροσύνης τε καὶ πραότητος, τῆς ἐπουρανίου βασι-
λείας καὶ ἱεραρχίας ἁγίας τοῦ ὑπεραγίου καταξιου-
μένων, πρεσβεῖαι τῆς ὑπεράγνου καὶ παντιμῶμου
Θεομήτορος, καὶ τῶν ἐκλεκτῶν καὶ ἱερῶν ἀγγέλων
καὶ τῶν πανευφήμεων ἀποστόλων καὶ τῶν πανενδό-
ξων ἀθλοφόρων, καὶ ὅλων τῶν ἁγίων ταῖς εὐπροσ-
δέκτοις καὶ ἱεραῖς ἱκετηρίαις. Πρὸς τούτοις πᾶσι δὲ
καὶ τοῦ ἐν ἁγίοις Πατρὸς ἡμῶν Ἰγνατίου ἀρχιεπι-
σκόπου Κωνσταντινουπόλεως, τοῦ νέου ἀληθῶς ὁμο-
λογητοῦ καὶ θεοφόρου, ἐν Χριστῷ Ἰησοῦ τῷ Κυρίῳ
ἡμῶν, ᾧ ἡ δόξα καὶ ἡ τιμὴ καὶ ἡ προσκύνησις ἅμα
τῷ ἀνάρχῳ Πατρὶ, καὶ τῷ συνανάρχῳ καὶ ζωοποιῷ
αὐτοῦ Πνεύματι, νῦν καὶ ἀεὶ καὶ εἰς τοὺς αἰῶνας
τῶν αἰώνων. Ἀμήν.

¹⁹ Matth. ix, 36.

A que id tantum, sed episcopatus etiam, quoscunque
ille expetebat, vicinis metropolitibus ereptos, huic
donat: insuperque juxta collocatum primatem no-
minabat. Præterea Nicephoro Nicææ metropolitæ,
per vim abdicato orphanotrophi curam ac tutelam
pupillorum committit. Amphiloehium vero Cyzici
præsulem Nicæam transfert: cui mox extincto
Gregorium Syracusanum subrogat: quem et ipsum
mox sublatum hujusmodi Photius epitaphiis orna-
vit ut magnis illum Patribus vita et virtute æquarit:
nec id aliam ob causam, quam quod infelix linguam
suam sicut novaculam acuerit in sanctum Ignatium
usque in finem.

Has et his multo plures ac deteriores ob causas
venit ira Dei super filios dissidentiae. Subito namque
imperatorii filius et charissimus et natu maximus
Constantinus est ereptus; quem audax Photius in
gratiam imperatoris, per se in sanctorum censum
relatum, templis coenobiisque, ad aucupandam ho-
minum gratiam, colere nihil veritus est.

Deinde etiam magna Syracusanorum civitas hor-
renda clade periit: insulaeque omnes, et cuncta op-
pida, et omnis provincia hostili manu scæde etiam-
num hodie vastatur, diripitur et pessumdatur,
nullo ex iis qui rem sacram administrare videntur,
Deum precibus placante, sed, ut scriptum est:
*Facti sumus sicut oves errantes sine pastore*¹⁹. Et-
enim inveterata tempore iniquitas, multisque exem-
plis corroborata, pro lege impiis et exlegibus ha-
betur, ipsoque usu et consuetudine corruptelarum
in morem et naturam abit, atque adeo iram in se
Dei provocat universam.

Enimvero sigillatim percensere omnia quæ no-
vata et impie gesta sunt a Photio architecto et ma-
gistro hypocritarum hostiumque crucis, et omnibus
successoribus illius et sociis ambitionis, justæ sit
opus historiae, non hujus loci argumentum.

Nos vero infinitam Dei patientiam clementiamque
memorantes, Dominum universorum deprecemur,
ut nos a sorte eorum qui tot scandalorum offensio-
numque et dissensionum cupiditatibus suis pessimis
auctores exstiterunt, ereptos, sortis sanctorum, qui
per fidem et charitatem Dei, humilitatem et man-
suetudinem, regno et sacerdotio sancto Dei, qui
sanctorum caput est omnium, sunt dignati; preci-
bus intemeratae purissimæque Dei Matris, selecto-
rumque coelitem angelorum, gloriosissimorum
apostolorum victorumque nobilissimorum marty-
rum, sanctorumque omnium; cumque omnibus
nostri sancti Patris Ignatii patriarchæ CP. vere novi
confessoris ac deiferi Patris, consortes efficiat in
Christo Jesu Domino nostro: cui laus, honor, ado-
ratio cum æterno Patre, pariterque æterno et vivi-
ficante ipsius Spiritu, nunc et semper, et in omnes
omnium sæculorum æternitates. Amen.